[illegible]

[illegible]

ACCADEMIA DI MEDICINA * DI TORINO
E I-28-

V. C. HOMOBONO PISONI

MEDICINÆ PRACTICÆ IN GYMNASIO PATAVINO PROFESSORI EXTRAORDINARIO

Petrus Maria Frambotus F.

TAndem aliquando meam fidem libero, tibi de recudendo ARETÆO jampridem obligatam. Serius, quam voluiſſem, nomen expungo, non ignavia, aut negligentia, ſed qua curis domeſticis, qua conſuetis occupationibus præpeditus, rem invitus diſtuli. Aſt quid nota excuſem? Tu enim animum meum, & incredibile tibi ſatisfaciendi deſiderium ex mea erga te obſervantia, quæ quidem ſumma eſt, intelligis, atque ex illa, quam ſtudioſorum commodo devovi, vitæ ratione. Neceſſitas me cogebat inſevire tempori, tibi obſequi reverentia. Utrumque præſtiti, alterum ſuo tempore repugnanter, alterum alieno, ſed ad votum. Cum ad calcem operis perve-

nerim, & exemplaria jam repagula pulſent in publicum proditura, cui id potius quam tibi dicarem, quo auctore auctor non unus e multis in Italia reviviſcit? Cui juventus, quæ Medicinæ operatur, hanc editionem acceptam referet. Quin hoc ingenium offerre mihi poterat, non tantum cohortatio illa, qua mihi ad imprimendum maximi momenti ſcriptorem calcar admoviſti, ſed ſumma opinio, quam de doctrina, & ſapientia tua Senatus Venetus æquiſſimus ingeniorum æſtimator habuit; qui te in Athenæo ſuo prælegendis Medicinæ arcanis præficiendum judicavit. Nec enim a tanto judicio diſſentire fas, & nomen tuum non venerari publici commodi cupidiſſimi. Sed ſi hæ cauſę ceſſarent, quę quidem potiſſimæ ſunt, comitas, & benevolentia, quam erga me habes, maxima ad hoc me impellere debuerant, ut quoniam hæc ſe mihi dat occaſio, pręſtem me tibi gratum, & memorem meritorum. Vale.

INDEX CAPITUM.

De Cauſis, & ſignis Acutorum Morborum

LIBER PRIMUS SINE PRINCIPIO,

Hæc ſunt integri Libri Capita. Ex quibus prima quatuor perierunt.

Cap. pag.

5. De cauſis, & ſignis acceſſionis morbi comitialis ſine principio. 9
6. De Tetano, ſeu Rigore. 12
7. De Angina. 14
8. De affectibus Columellæ. 17
9. De Tonſillarum ulceribus. 18
10. De Pleuritide, id eſt, morbo lateris. 20

De Cauſis, & ſignis Acutorum Morborum

LIBER SECUNDUS.

Hæc inſunt in Secundo Libro.

Cap. pag.

1. De Pulmonaria. 22
2. De Sanguinis exitu ab ore. 25
3. De Syncopa, 30
4. De Cauſo, id eſt febre uſtoria. 31
5. De cholera. 33
6. De Ileo græce vocato, latine volvulo. 34
7. De Acutis Jecoris affectibus. 36
8. De Venæ Concavæ acuto morbo. 37
9. De Renum acutis affectibus. 40
10. De Acutis in Veſica ægritudinibus. 41
11. De Vulvæ ſtrangulatu. 42
12. De Satyriaſi. 44

De Cauſis, & Notis Diuturnorum Affectuum.

LIBER PRIMUS

Cap. pag.

1. De Diuturnis affectibus, Procemium. 47
2. De Cephalæa. 48
3. De Vertigine. 49
4. De Morbo comitiali. 50

5. De Melancholia. 51
6. De Furore. 54
7. De Nervorum reſolutione. 58
8. De Phthiſi. 62
9. De Purulentis. 64
10. De Pulmonis abſceſſibus. 67
11. De Aſthmate, ſive Anhelitu. 68
12. De Pulmonariis. 69
13. De Jecore. 70
14. De Liene. 73
15. De Morbo regio. 75
16. De Cachexia, ſive de malo corporis habitu. 79

De ſignis, & cauſis Diuturnorum morborum.

LIBER SECUNDUS,

Hæc inſunt in hoc Libro.

Cap. pag.
1. De Hydrope, hoc eſt, Aqua inter cutem. 82
2. De Diabete, ſive urinæ profluvio. 87
3. De Renum affectibus. 88
4. De Veſicæ affectibus. 92
5. De Seminis profluvio. 94
6. De Stomachi affectibus. 95
7. De Affectu ventriculi. 97
8. De Colicis, ideſt inteſtini plenioris morbo laborantibus. 99
9. De Dyſenteria, ideſt: difficultate inteſtinorum. 100
10. De Levitate inteſtinorum. 104
11. De Uteri morbis. 105
12. De Artritide, & Iſchiade id eſt, Articulorum, & Coxendicis dolore. 108
13. De Elephantiaſi. 111

LIBER PRIMUS.

De Morborum Acutorum Curatione. Proœmium.

Cap. pag.
1. Curatio Phreniticorum. 119
2. Curatio Veternoſorum. 126
3. De Curatione Tabis. 131
4. De Curatione Apoplexiæ. ibid.

5. De Comitialis acceſſionis curatione. 135
6. De Curatione Rigoris, quem Tetanum vocant. 137
7. De Curatione Anginæ. 140
8. De Curatione columellæ. 142
9. De Curatione peſtilentium in faucibus morborum. 143
10. De Curatione Pleuritidis, ſeu morbi lateralis. 144

De Acutis Morbis Curandis.

LIBER SECUNDUS.

Cap. *pag.*
1. Curatio Pulmonariæ. 151
2. De Sanguinis Rejectionis curatione. 154
3. De Curatione Cardiacorum, aut Syncopæ. 159
4. Curatio Choleræ. 165
5. Curatio Volvuli. 167
6. Curatio Acutorum Jecoris vitiorum. 169
7. Curatio acuti morbi dorſalis Venæ, & Arteriæ. 171
8. Curatio acuti morbi in renibus. 172
9. Curatio acutorum Veſicæ affectuum. 174
10. Curatio Vulvæ ſuffocationis. 175
11. Curatio Satyriaſis. 177

Diuturnorum Morborum Curatious

LIBER PRIMUS.

Cætera capita deſiderantur numero octavo: vide primum librum de ſignis, & cauſis longorum morborum.

Cap. *pag.*
1. Procemium. 179
2. Curatio Cephalææ. 180
3. Curatio Vertiginoſorum. 185
4. Curato imorbi Comitialis. 189
5. Curatio melancholiæ. 193
8. Ce Curatione Phthiſis, ſeu ulcerum pulmonis. 197
13. De Curatione ulcerum Jecoris, & puris ab eo effuſionis. 198
15. Curatio Lienis. 200
12. De Curatione morborum in Articulis, & Coxendice. Secundi Libri De curatione tardarum ægritudinum. Carens principio. 201
13. Curatio Elephantis, & ultimum ſecundi voluminis De curatione longorum morborum.

NOI
RIFORMATORI
Dello Studio di Padova

Concediamo Licenza a *Giambattiſta Remondini* Stampator di *Venezia* di poter riſtampare il Libro intitolato *Aretæi Cappadocis Medici Inſignis, ac Vetuſtiſſimi, Libri Septem, a Paulo Craſſo Patavino in Latinum Sermonem verſi*; oſſervando gli ordini ſoliti in materia di Stampe, e preſentando le Copie alle Publiche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 21. Agoſto 1762.

(Sebaſtian Zuſtinian Ref.
(Alviſe Mocenigo 4°. Kav. Proc. Ref.
(Polo Renier Ref.

Regiſtrato in Libro a Carte 144. al Num. 715.

Giacomo Zuccato Segr.

ARETÆI CAPPADOCIS MEDICI INSIGNIS
DE CAUSIS, ET SIGNIS ACUTORUM MORBORUM.

Liber Primus ſine principio,

JUNIO PAULO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

Hæc ſunt integri Libri Capita, ex quibus prima quatuor perierunt.

De Phrenitide.	*Cap. I.*
De Lethargo, ſeu Veterno.	*Cap. II.*
De Tabe.	*Cap. III.*
De Apoplexia.	*Cap. IV.*
De Acceſſione morbi comitialis.	*Cap. V.*
De Tetano ſeu Rigore.	*Cap. VI.*
De Angina.	*Cap. VII.*
De Affectibus columellæ.	*Cap. VIII.*
De Tonſillarum ulceribus.	*Cap. IX.*
De Pleuritide.	*Cap. X.*

De cauſis, & ſignis acceſſionis morbi comitialis. Cap. V. ſine principio.

hebetudines, vertigines, tendonum gravitates, venarum colli repletiones, & diſtentiones: nauſea frequentius quidem a cibis; non minime tamen, & ab inedia puſilla quę-

dam

dam nauſea ſequitur : & uberior pituitæ fit vomitus ; paucis aſſumptis cibis faſtidiunt, & crudi ſunt : flatibus replentur : pręcordia elata habent. Hęc ſane perpetuo comitantur. Cum vero acceſſio appropinquat, ſplendores quidam purpurei, aut nigri, aut omnes una permixti ob oculos in orbem verſantur, ac diſcurrunt : ut in cælo Iris prætenta eſſe videatur : fœdum odorem ſentiunt : aures ſonant, iracundi fiunt : bilis præter rationem accenditur. Quidam igitur levi de cauſa, utpote ob animi angorem, ceciderunt : aliqui intente fluminis decurſum, aut rotam, quæ circumvolvitur, aut turbinem, qui in orbem agitur, conſpicati : alios autem rerum graveolentiam, ut gagatis lapidis odoratus proſtravit. His utique in capite vitium inhæſit, atque inde noxam inferens ortum habet. Nonnullos vero, & corripit a nervis procul a capite poſitis incipiens, quicunque principium in conſenſum affectus inducunt. Itaque magni manuum, aut pedum digiti convelluntur : unde & dolor, & ſtupor, & tremor ſequuntur : atq; hęc in caput impetum faciunt, ſi & malum ſurrepens caput invaſit. His porro fragor quidam redditur perinde, ac ſi ab ligno, aut lapide verberetur : cumque ab humo ſurrexerunt, quædam tanquam ſi ex inſidiis vapulaſſent, commemorant : hoc ſane pacto illi, quibus primo id malum incidit, decipiuntur. Quibus vero familiare, & conſuetum eſt, ſimul atq; morbus in digitum impetum dedit, aut inde exortum eſt, uſitatos, qui adſunt, adjutores inclament, futuramque ab experimento calamitatem proſpiciunt : obſecrant quoque ut membra, unde oritur, conſtringant, reflectant, dirigant : quinetiam ipſimet ſibiipſis affecta membra, tanquam inde morbum eximentes trahunt, velluntque, atque ita ſibimet auxiliantes, nonnunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerunt. Nonnullos utique ceu invadente fera pavor corripuit, aut adumbrationis opinio inceſſit, atque ita prociderunt. At in ipſo morbi inſultu ſenſibus captus homo jacet : manus ipſi nervorum diſtentione convelluntur : crura vero non ſolum diſtracta ſunt, ſed etiam huc atque illuc a tendonibus projiciuntur. Id genus calamitas jugulatis tauris haud abſimilis eſt : cervix incurvatur, caput varie diſtorquetur : ſiquidem nonnunquam pronum, ceu arcus infle-

inflectitur, quando pectori maxilla adhæreſcit: nonnunquam vero in ſcapulas refringitur: veluti his, qui per vim crinibus trahuntur, uſu venit: quando modo in hanc, modo in illam partem ad humeros admovetur. Sic laborantes magno hiatu os aperiunt: id ſiccum habent, linguam prelongam, ut periculum ſit, ne aut magno vulnere ſaucietur, aut penitus abſcindatur. Interdum convulſione dentes inter ſe colliduntur: oculi inverſi ſunt: palpebræ cum palpitatione frequenter dehiſcunt: quod ſi quando connivere velint, palpebræ non committuntur, ſed alba oculorum cernuntur, ac ſubapparent. Supercilia nonnunquam, ut his, qui ad iram concitantur, in glabellam attrahuntur: nonnunquam ad tempora vehementer admodum revelluntur: ut cutis circa frontem valde prætenta ſit, atque in ſuperciliorum medio rugæ evanuerint. Malæ rubentes palpitant. Labia interdum quidem in acutum clauduntur: interdum vero ad obliqua dilatantur: quando in ridentis ſpeciem dentibus circumtenduntur. Malæ rubent quidem, ſed cum morbus increvit, & faciei livor accedit: cervicis vaſa diſtenduntur: vox, ut in ſtrangulatu, aufertur: etiam ſi vehementer inclames, non ſentiunt: eorum vox nihil niſi gemitus, & ſuſpirium eſt: reſpiratio vero ſuffocatio quædam eſt, veluti in his, qui laqueo ſtrangulantur. Inter initia arteriarum motus vehementes ſunt, & celeres, & parvi: in fine vero magni, tardi, & languentes: in univerſum autem ordine carentes. Penis quoque arrectio ſequitur. Hæc utique circa acceſſionis finem patiuntur. Ubi ad mali remiſſionem perveniunt, tunc ſponte urinam reddunt, alvus fluit: nonnullis etiam adſtrictis compreſſiſque vaſculis genitura excernitur: id vero, & dolore irritante, & humiditate erumpente accidere poteſt: ſiquidem & iſtis nervorum dolores fiunt. Ad hæc os vehementer humidum habent: pituitam multam, craſſam, & frigidam: eam ſi trahas, in longum, veluti filum, ipſius multitudinem deduces. Porro temporis longitudine, & laboris vehementia, quæ intra pectus ſunt, fervent: ſpiritus vero intus coercitus omnia concutiet: eorundem quoque & convulſio, & perturbatio ſequitur: inter reſpirandum præterea humores, & os, & nares inundant: ſpiritus cum humore effertur. Cum præcedens vero ſtrangulatio remittit, omnia item remittere

mittere videntur. Quinetiam, ut magnis procellis concitatum mare, ſpumam ore profundunt: quando, & tanquam jamdudum expulſo morbo reſipiſcunt, & reſurgunt. Cæterum cum a morbo quieſcunt, ab initio, membris ſegnes ſunt: capitis gravitate premuntur: diſſoluti ſunt, languidi, pallentes: conſternati animo ob laſſitudinem morbique verecundiam contriſtantur.

De Tetano, ſeu Rigore. Cap. VI.

TEtani muſculorum, qui in maxillis ſunt, & tendonum diſtentiones ſunt, dolorem quidem magnum inferentes, celerrime vero necantes, haud facile quoque ſanabiles. At noxæ ab hoc malo cum omni corpore communicantur: omnia enim cum principiorum vitiis conſentiunt. Species vero convulſionis tres ſunt, cum rectum corpus riget, aut retrorſum flectitur, aut prorſus verſus incurvatur. Recto quidem corpore Tetanus dicitur, cum neutram in partem detortus homo, atque inflexilis contentus eſt. At convulſiones, quæ retrorſum, aut in priorem partem fiunt, a tentione, & loco nomenclaturam accipiunt. Nam in averſam partem ægrotantis reclinationem Opiſthotonon vocamus, nervis, qui eo loci ſunt, male affectis. Emproſtotonon autem, ſi in priorem partem homo deflectitur, nervis anterius poſitis laborantibus. Tonus enim nervorum, tentioniſque vocabulum eſt. Cauſæ autem iſtorum infinitæ ſunt: nam ob vulnera fieri ſolent, membrana, aut muſculis, aut nervis punctis, ex quo plerunque moriuntur. A vulnere enim convulſio lethalis eſt. Convellitur autem, & ex aborſu mulier: verum, & hæc raro admodum evadit, & ab aliquo vehementi cervicis ictu nonnulli convelluntur. Et frigus longe excellens horum vitiorum cauſa eſſe poteſt. Quapropter hyems omnium maxime horum vitiorum ferax eſt, ſecundo loco, ver, & autumnus, æſtas autem minime, niſi vulnus præceſſerit; aut peregrini morbi graſſentur in vulgus. Mulieres ſane magis, quam viri, nervorum diſtentione tentantur: frigidæ enim ſunt: verum ipſæ fre-

quentius

quentius liberantur, quoniam humidæ ſunt. Quantum ad ætates attinet, pueri aſſidue hoc morbo vexantur: ſed non admodum pereunt quod illis uſitatum, & familiare id vitium ſit. Juvenes autem rarius, quam pueri, id patiuntur: ſed crebrius intereunt: viri minime. At ſenes inter omnes magis, & eo vitio corripiuntur, & eo necantur. In cauſa eſt frigiditas, & ariditas ſenectæ, & mortis natura. Cæterum ſi frigiditas cum humido conjungatur, minus noxiæ ſunt convulſiones, minuſque ab ipſis diſcrimen impendet. Affectum hunc iſta comitantur, omnes ſubito atque affatim corripit, labor, & intentio tendonum adeſt, & dorſi, & muſculorum, qui in maxillis, & pectore ſunt. Inferiorem enim maxillam ſuperiori annectunt adeo, ut neque vectibus, aut cuneis per Jovem facile diduci poſſint. Quod ſi quis videntes abducens humore inſtillaverit, non demittunt, ſed effundunt, aut ore continent, in nareſve retrudunt. Iſthmus enim ſimul inhæreſcit, ac tonſillæ duræ atque intentæ ejus, quod devoratur, impreſſioni non cedunt. Facies eſt rubida, variegata, oculi ferme rigentes, qui vix circumvolvantur, ſtrangulatio vehemens, ſpiratio vitioſa, manuum crurumque diſtentio, muſculi palpitantes, facies variis modis diſtorta, buccæ, & labia tremunt, maxillæ quatiuntur, dentes ſtrident. In alio vero quodam, & aures movebantnr. Ego ſane vidi, & miratus fui, lotium ſupprimi uſque ad inſignem mejendi difficultatem, aut ſponte effundi, cum veſica premeretur. Hæc utique omnibus convulſionis generibus communia: propria vero cujuſque hæc ſunt, Tetani quidem in rectum totius diſtentio, nullam prorſus in partem detorta, neque declinans: recta quoque ſunt crura, & manus. Opiſthotonus vero retrorſum incurvat hominem, ut reflexum caput inter ſcapulas locetur: guttur extat: maxilla inferior plerunque dehiſcit, & raro cum ſuperiore committitur: in reſpirando ſtertunt, venter, & pectus prominent, lotium his minus contineri poteſt: abdomen intentum eſt, & ſi percutias, reſonans: manus retrorſum extenſione detorquentur, crura inflectuntur: e contrario poplites vitioſe curvantur. At ſi in priorem partem contrahuntur, convexa quidem his terga ſunt æqualiter cũ parte pectori oppoſita, quam Metaphrenon Græci appel-

appellant: coxendicibus extra pulſis, dorſum totum rectum eſt: vertex, caputque in pectus vergunt: mentum oſſibus pectoris affigitur: manus conſertæ ſunt, & cohærentes: crura extenta. Dolores omnium atroces, vox omnium flebilis: ſuſpirant autem muſſantes profundius. Si pectus, & ſpiritum morbus occupaverit, facile migrant e vita. Bonum quidem ægrotanti, quod laboribus, diſtortione, turpitudineque liberatur: præſentibus quoque hominibus minus triſte, ſeu filius, ſeu pater ſit. Verum ſi in vita adhuc perdurent, ſpiritu licet vitiato, nihilominus permanente, prorſum verſus non arcus modo inſtar, verum & orbis incurvantur: ut caput genibus adnexum habeant, cruraque ac terga in priorem partem refracta ſint adeo, ut genu articulus in poplitem depulſus eſſe videatur. Inhumana calamitas, injucundus aſpectus, triſte intuenti ſpectaculum, & malum inſanabile: ob inverſionem autem vel ab amiciſſimis hominibus non agnoſcuntur. Votum quoque illis, qui adſunt, prius impium, nunc honeſtum efficitur, ægrum vita defungi, quo una cum vita doloribus, & acerbis malis liberetur. Quinetiam neque medicus præſens atque aſpiciens, ad vitam, aut ad doloris levamen, aut ad figuræ emendationem quicque opis afferre poteſt. Nam ſi membra dirigere velit, viventem ſane hominem diſtraxerit diſcerpſeritque. Igitur victis a morbo nihil ultra ſubveniens contriſtatur duntaxat. Hæc vero eſt medici magna infelicitas.

De Angina Cap. VII.

ANgina peracutus affectus eſt: ſpiritus enim compreſſio eſt. Duæ vero ejus ſpecies ſunt; aut enim inſtrumentorum ſpirandi phlegmone eſt, aut ſolius ſpiritus in ſeipſo cauſam habentis affectus. Inſtrumentorum quidem tonſillarum, epiglottidis, faucium, columellæ, ſummæ arteriæ. Quod ſi depaſcitur phlegmone, etiam linguæ, & maxillarum interius: cum ob phlegmones excellentem magnitudinem linguam extra dentes proferunt: oris enim cavernam implet, & ipſius quod abundat, extra dentes exeritur. Hoc malum Synanche græce, Angina latine, & Cynanche, ideſt,

Canina

Canina Angina nominatur: aut quoniam hujuſmodi animalia aſſidue hoc malo vexantur, aut quod etiam ſana linguam exerere conſueverunt. Alteri autem generi contraria eveniunt, inſtrumentorum collapſio, & ſingulorum naturę inſignis macies, & ſtrangulatio vehemens: ut ipſiſmet in pectore, latentioribuſque partibus circum cor atque pulmones abdita eſſe inflammatio videatur. Anginam hanc appellamus, quaſi interius urgentem, atque angentem. Ego vero exiſtimo ipſius ſolius ſpiritus id vitium eſſe, prava converſione ad calidiſſimum ſicciſſimumque converſi, nulla corporis parte inflammatione laborante. Id autem mirandum non eſt; nam in (*a*) Charonęis ſtrangulatus citra ullum corporis affectum acutiſſimi contingunt: immo vel unica inſpiratione prius, quam corpus aliquod maleficium contrahat, homines moriuntur. Quin etiam, & a rabido cane, qui in faciem, dum ſpiritus adducitur, tantummodo inſpiraverit, & nullo pacto momorderit, in rabiem homo agitur. Talem igitur reſpirationis mutationem interius fieri haud eſt ex his, quæ fieri nequeant: quando quidem, & alia infinita eorum, quæ in homine ſunt, eandem ſpeciem cum exterioribus cauſis obtinent, ſucci perdentes intra corpus ſunt, & exterius: morbi quoque medicamentis pernicioſis aſſimiles, & a medicamentis talia vomunt, qualia ob febres vomere ſolent. Quocirca neque a ratione alienum eſt in peſtilentia, quæ Athenas afflixit, nonnullos exiſtimaſſe in puteos Pireæi a Peloponenſibus venena fuiſſe conjecta: homines enim peſtilentis morbi cum lethalibus medicamentis ſimilitudinem ignorabant. Adeſt ſane Canis angina laborantibus tonſillarum, faucium, totius oris inflammatio: lingua extra dentes, & labia prominens: ſaliva effunditur: pituita craſſiſſima ac frigida defluit: facies rubicunda, & inflata eſt: oculi exerti, patentes, valde rubent: potus in nares refunditur: dolores acerbi ſunt, ſed ſtrangulatione vexati eos obſcurius ſentiunt: pectus, & cor ardent: frigidi aeris deſiderium adeſt, & admodum exiguum inſpirant eouſque donec demum intercluſo ad pectus aeris tranſitu ſtran-

(*a*) *Aliter coronœis.*

ſtrangulentur. Nempe quibuſdam cum pulmone vitium facile communicatur: hi vero permutatione moriuntur: febres ignavæ oriuntur, molles, nihil proficientes. At ſi alicui in bonum res vertitur, abſceſſus ſecundum aurem hinc atque inde exterius, aut interius in tonſillis fiunt. Quod ſi cum corpore non admodum tarde fiant, evadunt quidem, ſed cum dolore atque diſcrimine. Sin autem morbo in abſceſſum mutato tumor major ſubeſt, in acutum abſceſſu inſurgente repente ſtrangulantur. Hæ ſunt plane caninæ anginæ ſpecies. Anginam autem collapſio, gracilitas, pallor, comitantur; oculi cavi, interius demerſi; fauces, & gurgulio retracti; tonſillæ multo magis ſubſidentes, vociſque privatio. Hujuſce ſpeciei ſtrangulatus longe, quam prioris, violentior: quippe cum in pectore malum ſit, ubi ſpirandi initium ponitur, eodem die moriuntur, qui celerrime, nonnunquam, & ante quam medicum accerſiverint: nonnulli, & accerſito medico nihil profecerunt; mortuus eſt enim æger ante quam medicus arte uteretur. Quod autem in melius vertitur, inflammat omnia, quæcumqne extrorſum phlegmone impulerit: quare ex ſynanche, ideſt, angina, fit cynanche, ideſt, canis angina. Bonum quoque eſt, ſi in pectore magnum œdema oriatur, aut inſigne eryſipelas. Egregius vero medicus aut cucurbitula in pectus malum detrahit, aut ſinapim oſſibus pectoris, aut partibus, juxta maxillas imponens extrinſecus (*a*) ulcerat, difflationemque molitur. Quibuſdam ſane brevi tempore vitium his auxiliis exterius tractum fuit, abſolutum vero ſubito recurrit, & (*b*) ad interiora reverſum eſt. Cauſæ utique infinitæ ſunt, refrigerationes magis, exuſtiones minus, plagæ, ab oſſibus piſcium penetrationes in tonſillas, frigidæ potus, ebrietates, ſaturitates, & mala a reſpiratione prodeuntia.

De

(*a*) *Alia lectio attrahit*. (*b*) *Alia ſuffocavit*.

De affectibus Columellæ. Cap. VIII.

CORpus ſolidum ex palato pendens, inter tonſillas poſitum, Columna, & Gurgulio nominatur. Uva enim affectionis nomen eſt. Columella natura nervus eſt, ſed humidus: nam in humido loco ſitus eſt. Iſte itaque Gurgulio pluribus incommodis afficitur. Etenim phlegmone craſſeſcit, æqualiſque a baſi uſque ad extremum terminum efficitur in longum protentus, ac rubore ſuffuſus. Columna hujuſce vitii appellatio eſt. Si in extrema tantum parte rotundatur, & increſcit, livet, atque ſubnigricat, Uva hujuſmodi affectus cognominatur: omnia enim uvæ ſimilia ſunt, & figura, & color, & magnitudo. Tertius affectus eſt membranarum ab utraque parte jacentium, quæ veluti ſquammæ latæ, aut veſpertilionum alæ conſpiciuntur: id genus morbi Lorum vocatur: loris enim ſimiles ſunt membranarum in latum explicationes. At ſi in tenuem, & oblongam membranam Columella deſinat, veluti urinaculum in extremis habens, Craſpedon Græci hunc affectum nominant: quod montis radicem vel pedem ſignificat; latino caremus vocabulo. Provenit autem, & id ex fluore, quemadmodum, & alia vitia. Fit vero, & per abſciſſionem oblique factam ab uno tantum latere membranam relinquente medico. Sin autem bicornis Columella reddatur, geminis membranis hinc atque inde pendentibus, nomen quidem nullum obtinuit, verum affectus ipſe perſpicuus eſt: omnia vero hæc facile fuerit introſpicientem dignoſcere. Omnibus ipſis ſtrangulatus accidit, & ægre cibum potumque devorant: tuſſis quoque omnibus adeſt, ſed præcipue Loro vexatis, & Craſpedo; quædam enim arteriæ titillatio a membranis oritur: nonnunquam vero, & aliquid humoris in arteriam clanculum inſtillatur, unde ad tuſſim provocantur. Uvam autem, & Columnam major ſpiritus difficultas ſequitur, & magis impedita devoratio: in his enim humor in nares repellitur, quoniam tonſillæ una male habentur. Senibus Columna accidere conſuevit. Juvenibus autē ac viris Uva: ſi quidem hi ſanguine referti ſunt,

 & in-

& inflammationi magis obnoxii. Pubeſcentes, & pueros membranarum vitia ſæpius infeſtant. Secari autem omnia citra noxam queunt: ſed in Uva adhuc rubentibus locis ſanguinis effluvium, & dolores, & phlegmones incrementum ſuperveniunt.

De Tonſillarum ulceribus. Cap. IX.

Ulcera in Tonſillis fiunt aliqua mitia, familiaria, non lædentia. Aliqua aliena, peſtifera, necantia. Mitia quidem ſunt munda, exigua, non alte deſcendentia, non inflammata, dolorem non excitantia. Peſtifera ſunt lata, cava, pinguia, quodam concreto humore albo, aut livido, aut nigro ſordentia. Id genus ulcera Aphthæ nuncupantur. Quod ſi concreta illa ſordes altius deſcenderit, affectus ille Eſchara eſt, atque ita græce vocatur, latine Cruſta. Cruſtam vero circumveniunt rubor excellens, & inflammatio, & venarum dolor, quemadmodum in carbunculo, & exiguæ raræque puſtulæ, quas Græci Exanthemata vocant, orientes, hiſque aliæ ſupervenientes in unum coaleſcunt: atque inde latum ulcus efficitur. Id ſi (*a*) interius in os depaſcendo ſerpit, ad Columellam uſque pervenit, ipſamque exedit, & linguam etiam occupat, & gingivas, & frena, ideſt, dentium alveolos, denteſque inde labefactantur, & denigreſcunt. In collum etiam phlegmone erumpit: atque iſti haud ita multis diebus poſt phlegmone, febribus, fœtore, inediaque conſumpti intereunt. At ſi in pectus per arteriam id malum invadat, illo eodem die ſtrangulat: pulmo enim, & cor neque talem odoris fœditatem, neque ulcera, neque ſanioſos humores ſuſtinent: ſed tuſſis ſpirandique difficultas enaſcitur. Cauſa maleficii tonſillarum eſt frigidorum, aſperorum, calidorum, acidorum, adſtringentiumque devoratio: quandoquidem hæ partes pectori ad vocem ſpiritumque edendum inſerviunt, & ventri ad alimenti

(*a*) *Aliter exterius.*

ti tranſmiſſionem, & gulæ ad ejuſdem devorationem obſequio ſunt. Internis vero partibus ſi quod contingat incommodum, ventri videlicet, gulæ, & pectori, ad iſthmum, & tonſillas, & loca ibi poſita mali conſenſus, & eructationes perveniunt. Quapropter pueri uſque ad pubertatem maxime hoc morbo tentantur: præcipue namque pueri multum frigidumque aerem inſpirant: quoniam in his plurimum caloris ineſt, & ad cibos intemperantes ſunt, & varia concupiſcunt, & frigidam potant, & excandeſcentes ac ludentes altius vociferantur. Puellis quoque uſque ad menſtruæ purgationis tempora hæc vitia uſitata ſunt. Regio Aegypti horum affectuum plane fœcunda eſt: aer enim ſpirando ſiccus adducitur: varios præterea cibos ſuggerit: radices enim, herbæ, atque olera ibi large proveniunt, & acria ſemina, & potio craſſa, utpote Nili aqua ſibi vero Aegyptii ex hordeo, & ex flocibus ſeu vinaceis potiones acres conficiunt. Syria quoque, maxime illa, quæ Cœle, ideſt cava nominatur, hujuſmodi morbos procreat: unde ægyptia, & ſyriaca ulcera id genus appellant. Modus vero mortis quam miſerrimus accidit. Dolor quidem acer, & calidus, qualis in carbunculo, ſpiritus vitiatus: exhalant enim maximæ putredinis odorem, eumdemque vehementer in pectus ſpirando adducunt. Immundi adeo ſunt, ut neque ſuum ipſorum odorem ferre queant. Pallida his ſeu livida facies, febres acutæ, ſitis, ut igne accenſi videantur. Potum, veriti dolores, non admittunt: triſtantur enim, cum tonſillæ comprimuntur, aut potus in nares reſilit: cumque decumbunt, ſurgunt, ut ſedeant, decubitum non ferentes: quod ſi ſedent, quiete carentes, iterum decumbere coguntur: plerumque autem recti ſtantes obambulant: nam quieſcere nequeunt: ſolitudinem fugiunt dolorem tollere tentantes. Inſpiratio magna eſt, frigidum enim aerem ad refrigerationem deſiderant: expiratio vero parva. Nam veluti igne exuſta ulcera cum ſint, a calido præterea ſpiritu incenduntur: raucitas adeſt: vox nihil ſignificat. Atque hæc in pejus ruunt, cum ſubito in terram collapſis anima deficit.

De Pleuritide, id eſt, morbo lateris. Cap. X.

SUb coſtis, dorſo, & internis pectoris ad jugula uſque tenuis membrana robuſtaque oſſibus inhærens ſubſtrata eſt, cui nomen ſuccingens inditum eſt. In hac cum phlegmone ſuborta fuerit, ignis adeſt cum tuſſi, & ſputis variis. Pleuritis morbus iſte a Græcis appellatur. Opus eſt autem omnia hæc inter ſe conſonare, atque conſpirare ab una cauſa pendentia. Quotquot enim ex his ſparſim alia ab alia cauſa proveniunt, & ſi omnia ſimul ingruunt, Pleuritis non vocatur. Hunc affectum comitatur dolor acutus ad jugula aſcendens, ignis acer. Decubitus in latus inflammatum facilis eſt; in ſua enim ipſius ſede collocatur: in oppoſitam vero partem decubitus dolorem concitat: a pondere enim, & phlegmone, & ſuſpenſione in omnes membranæ continuas partes ad humeros uſque, jugula, quibuſdam vero, & in terga, & in dorſi ſcapulas dolor protenditur. Pleuritida veteres Græci appellarunt, Latini morbum lateris, vel coſtarum. Eam vero ſequitur difficilis ſpiritus, vigilia, ciborum faſtidium, malarum rubor hilaris: tuſſis arida: ſputa ægre exeuntia, pituitoſa, aut bilioſa, aut abunde cruenta, aut ſubflava, & hæc ordinem non ſervantia, ſed alias alia advenientia ac recedentia. Ex omnibus vero pejus eſt ſi cruentum ſputum deſit. Delirant autem, & nonnunquam comate occupantur: atque in ſoporem gravem inclinantes mentis alienationem patiuntur. Itaque ſi in malum vertatur morbus omnibus in pejus vergentibus, intra ſeptimam iſti in ſyncopam lapſi conſumuntur. At ſi in ſecunda hebdomada educi ſputa incipiant, & mala augeſcant, decimoquarto die pereunt. Nonnunquam ſane intra hujus temporis ſpatium omnium in pulmonem tranſitus eſt. Trahit enim in ſeipſum pulmo rarus, & calidus, & ad proxima trahenda ſeſe commovens. Tuncque morbi tranſpoſitione repente homo ſtrangulatur. Cæterum ſi diem hunc ægrotus tranſierit, atque intra viceſimum non moriatur, in empycum, hoc eſt, pectore ſuppuratus evadit. Hæc profe-

fe-

fecto, ſi morbus ad perniciem tendat, eveniunt. At ſi in melius vergat, ſanguinis è naribus larga profuſio cum impetu ſuccedit: tuncque repente morbus diſcutitur: quandoquidem, & ſomnus oritur, & pituitæ rejectio advenit, poſtea biliosorum tenuium, deinde multo tenuiorum, rurſum vero cruentorum, craſſorum, carnis formam referentium. Quod ſi poſt cruenta iterum exeat bilis, poſt ipſam pituita, ſecura eſt hæc in priſtinum reſtitutio. Hæc ſi tertio die incipiunt, & facile extuſſiunt, lævia, æqualia, humida, rotunda, ſeptimo die liberantur, quando & venter bilioſa exturbat, ſpiratio conquieſcit, mens ad ſe redit, febres decreſcunt, ciborum appetentes ſunt. Si ſecunda vero hebdomada hæc inchoantur, decimo quarto die ſanantur: ſin minus, in empyema, hoc eſt, pectoris ſuppurationem morbus vertitur. Id vero rigores indicat, doloreſque punctorii: ſedere cupiunt, ſpiritus deterius ducitur: tunc metus major eſt, ne pulmo pus multum ſubito attrahens hominem ſuffocet: qui prima & majora mala evaſerat. Verum enim vero ſi inter coſtas morbus irrepſerit, eaſque disjunxerit, & phlegmones faſtigium extrorſum deprompſerit, aut verſus inteſtina eruperit, plerumque homo ad ſanitatem redit. Inter anni tempora hyems maxime hujus morbi ferax eſt: ſecundo autumnus, ver minus, niſi interdum frigidum ſit: æſtas vero minime. Quantum ad ætates attinet, in primis ſenes pleuritidi ſunt obnoxii: qui etiam ſæpius quam alii liberantur: neque enim magna phlegmone in arido corpore excitari poteſt, neque in pulmonem tranſitus facilis eſt: quippe qui eſt in ſenecta, quam in alia ætate frigidior: quando, & ſpiratio parva eſt, & omnium attractio imbecilla. Juvenes autem, & viri haud ita frequenter in hunc morbum incidunt: verum neque admodum frequenter evadunt: nam neque ab exigua cauſa, neque ob exiguam phlegmonem ægrotant. In magnis autem majus ineſt periculum, & pueri minime pleuritide corripiuntur, minuſque ab ea periclitantur: quando quidem puerilia corpora rara, humida, fluxaque ſunt, ac multa eſt in eis difflatio atque digeſtio: quo circa neque magna contrahitur phlegmone: ea eſt hujus ætatis in hoc morbo felicitas.

ARETÆI CAPPADOCIS
DE CAUSIS, ET SIGNIS
ACUTORUM MORBORUM.
LIBER SECUNDUS.
JUNIO PAULO CRASSO PATAVINO
INTERPRETE.

Hæc inſunt in ſecundo Libro.

De Pulmonaria.	*Cap. I.*
De Sanguinis rejectione.	*Cap. II.*
De Syncopa.	*Cap. III.*
De Ardoribus.	*Cap. IV.*
De Cholera.	*Cap. V.*
De Volvulo.	*Cap. VI.*
De Jecinoris acutis morbis.	*Cap. VII.*
De Cavæ venæ acuto morbo.	*Cap. VIII.*
De Renum acutis affectibus.	*Cap. IX.*
De Veſicæ acutis affectibus.	*Cap. X.*
De Uteri ſtrangulatu.	*Cap. XI.*
De Satyriaſi.	*Cap. XII.*

De Pulmonaria. Cap. I.

OB DUO potiſſimum vivunt animalia, eſcam videlicet, & ſpiritum: ex his multo magis vitæ conducit ſpiratio: hanc enim ſi quiſpiam ſupprimat, non diu feret incolumis: ſed protinus interibit. Hu-

Hujus inſtrumenta multa parata ſunt. Initium ſunt Nares, via eſt Arteria: locus continens Pulmo. Pectus autem pulmonis eſt vallum, & conceptaculum. Verum cætera ut inſtrumenta ſolum animali ſubſerviunt, pulmo vero attrahendi cauſam in ſe continet. Namque in ipſo medio calidum viſcus, ſedet, cor vitæ ſpirandique principium. Id pulmoni quoque attrahendi frigidi aeris cupiditatem injicit: ſiquidem ipſum incendit, verum cor eſt, quod attrahit. In primis igitur ſi cor affectum eſt, non diuturna eſt mortis dilatio. Si pulmo male habet, puſillam quidem ob cauſam difficulter ſpirat, male vitam agit, mors tardiſſime advenit, ſi quis medelam adhibet. Si vitium inſigne fuerit, qualis eſt phlegmone, ſtrangulatus ſequitur, vocis ſpirituſque ſublatio ſubitanea pernicies imminet. Hæc eſt ægritudo ea, quam Græci Peripneumoniam, Latini Pulmoniam dicunt: vomica ſcilicet pulmonis. Eam febris acuta comitatur, doloris carentia, ſi ſolus pulmo inflammatur. Quippe qui naturaliter dolore immunis ſit, ob corporis raritatem lanis aſſimilis. Aſperę arteriæ in ipſo inſertæ ſunt, cartilaginoſæ, & ipſæ dolorem non ſentientes. Muſculorum pulmo expers eſt: nervos habet exiguos, graciles, ad motum ciendum opportunos; his de cauſis pulmo dolorem non percipit. At ſi quępiam ex membranis cum ambientibus, & ad pectus deligantibus inflammatur: adeſt tunc, & dolor: ſpiritus eſt depravatus, calidus: ſedere volunt laborantes: ad ſpiritum ducendum corpus rectum ſtatuitur: ad id enim hic eſt ſitus aptiſſimus: rubeſcit facies, ſed malæ præcipue; oculorum album nitidiſſimum ac pingue eſt: ſummæ nares ſimæ ſunt: venæ temporum, vel etiam colli elatæ apparent, cibos averſantur, arteriarum pulſatus initio magnos habent, inanes, creberrimos perinde, ac ſi feſtinarę coacti ſint: calor in exterioribus membris modicus humectuſque eſt, in interioribus ingens aridus. Inde fit ſpiritus calidus, ſitis, linguæ ſiccitas, frigidi aeris aviditas; mentis ambiguitas ſupervenit: tuſſis adeſt plerumque ſicca: ſin aliquod ſputum movet, id vel ſpumans pituita eſt, aut aliquid exquiſite bilioſum, aut cruentum, floreo colore valde perfuſum: id vero cruentum aliis pernicioſius eſt. Quod ſi mortifera magis

ægritudo redditur, vigiliæ augeſcunt, ſomnus paucus, torpidus, haud abſimilis ſopori, qui a Græcis Coma nominatur: cogitationes vanæ inſurgunt: mens alienatur: non admodum ecſtaſi corripiuntur: præſentia mala ignorant: nam eos ſi de morbo interroges, nihil periculi inſtare reſpondent, eorum algent extrema: liveſcunt ungues (*a*) curvanturque: motus arteriarum parvi, frequentiſſimique ſunt: deficientes, quando ipſis proxima mors eſt; nam ſeptimo die plerumque moriuntur. Porro ſi nonnumquam morbus ſubſiſtit, & aliquantulum in melius vergit, vehemens de naribus ſanguinis eruptio conſpicitur: aut per alvum cum perturbatione multorum bilioſorum, & ſpumantium ſuccorum dejectio, qui ex pulmone in ſacrum ventrem depulſi fuiſſe videri poſſunt, ſi multi liquidiores, facile dejiciuntur. Nonnunquam vero, & per urinarias ſemitas evocantur. Cæterum quibuſcunque hæc ſimul eveniunt, hi quamprimum ægritudine ſublevantur. Quidam utique ſunt, quibus magna vis puris in pulmone procreatur: aut ex pleuritide fit permutatio, ſi majus bonum ſuboritur. Quod ſi ad inteſtina aut veſicam ex lateris morbo ſanies derivata ſit: tunc quidem continuo pulmonis vomica liberantur: ſed diuturnum ulcus, quod demum saneſcet, in latere patiuntur. Quibus vero in pulmonem pus irrumpit: nonnulli ob ſubitaneam, & copioſam effuſionem, & rejiciendi infirmitatem ſuffocantur. At quicunque ſuffocationis periculum ex tumoris eruptione ſubterfugiunt: hi longo tempore pulmonis ulcere cruciantur, & in phthiſim prolabuntur. Verum ex abſceſſu, & phthiſi pauci admodum ſenes liberantur; ſicut neque a pulmonia juvenes, & florentem ætatem agentes.

De

(*a*) *Alias vigilant.*

De Sanguinis exitu ab ore. Cap. II.

SAnguis ab ore duobus modis emittitur, primo ex ipſo ore, capite, & vaſculis, quæ ibi ſunt: via eſt palatum, & fauces ubi eſt gulæ, & arteriæ principium: ſcreantes vero, cum parva tuſſi, vel etiam citatiore in os ſanguinem eructant; nam cum ab ore fertur, neque ſcreatu opus eſt, tum expuere dicimur; cum vero pauciſſimus, & guttatim ſanguis exit, aut etiam ſi copioſus de capite, vel ab ore eruperit; nondum rejectio eſt appellanda; ſed idem vel ſputum, vel ſanguinis eruptio, græce hæmorrhagia dicitur: ſin ab inferioribus aſcendat a pectore viſceribuſque ibi latentibus, pulmone, aſpera arteria, lociſque ſpinæ finitimis: hujuſmodi non ſputum, ſed rejectio latine, græce anagoge vocitatur aſcenſionis, ac viæ, per quam fertur, nomen habens. Signa vero utriuſque communia exigua, & pauca ſunt, quantum, & locus permittit, in quem rejectio, & ſputum conveniunt. Singulorum autem propria, magna, & multa, & periculoſa ſunt: quibus utramque effuſionis ſanguinis ſpeciem internoſſe leve eſt. Igitur ſi a capite ſanguis decurrit, ubi multus eſt, plura majoraque aderunt: pauca minoraque, ubi raro paucuſque expuitur: caput grave eſt, dolet: ſonant aures, facies rubet, venæ diſtentæ ſunt, vertigo infeſtat. Et ante hæc cauſa evidens fuit, percuſſus, frigora, calores ingentes, vinum largius epotum. Quippe id ſubito ac valde caput implet, repenteque multum ſanguinis effracta vena profundit: modica ebrietas rarefacta vena ſanguineum ſputum movet. Interdum per nares ſanguinis conſuetum profluvium ſiſtitur, ad palatum vero converſum rejectionis imaginem præbet. Igitur ſi de capite profluit, titillatio in palato gignitur: creber ſcreatus fit, poſt quem ſputum erumpit, inde iraſcuntur, tuſſique magnopere agitantur. Si ex palato in arteriam defluit, tum per tuſſim ſanguinem extrudunt: idque multos falſos habuit ex profundis viſceribus rejectionem fieri ſuſpicantes. Nonnunquam, & ex capite decurrit in gulam, ſicque cum nauſea evomitur:

mitur: falſoque multis ita perſuaſit, ut ex gula ferri ſanguinem crederent. Qui expuitur ſanguis, haud ita craſſus eſt, colore ater, levis, æquabilis, alienæ materiæ non permixtus: ſcreantibus enim confeſtim in linguam cadit rotundus, avulſionique obediens. Tu vero ſi palatum etiam introſpicias, id ſordidum, ulceroſum, & ſæpius cruentum videbis. Huic ſimplex curatio breviſque ſuffecerit, adſtringentia videlicet medicamenta palato adhibita, & ea frigida: ſiquidem calefacientia, & quæ rara faciunt corpora, & quæ dilatant, fluxum majorem citant. Eaque ſit a capite cadentis ſanguinis conjectura. At caput quoque vel per venæ ſectionem, vel per nares, vel per aliam diflationem evacuandum eſt, & hæc mature facienda ſunt; nam ſi diutius ſanguis feratur, quædam erit ejus curſui exercitatio, ejuſque loci membra ſuſcipiendo ſanguini aſſueſcent: ulceratur autem, & arteria: unde tuſſis, non ſcreatus exoritur; atque inde fit eruptionis initium. Si vero a pectore inferioribuſque viſceribus ſanguis effluxerit: rejectio latine, græce anegoge nuncupatur. Utique valde mortifera eſt, ſi ab aliquo principe membro effracto ſanguis manaverit, aut a concava cordis vena ſanguinem ab jecore illi ſuggerente, aut a magna arteria ſecundum dorſi ſpinam diſcurrente: nam erumpente ſanguine, perinde ac ſi juguletur homo ac ſtranguletur, mors inſtat celerrima. Quibus autem ex pulmone, aut coſta, aut aſpera arteria profunditur, non æque cito intereunt; veruntamen in ſuppurationem pectoris, græce empyema dicitur, & in phthiſim incidunt. Minus periculi ab aſpera arteria portenditur. Si gula aut ventriculus ſanguinem vomunt, non ita terribile eſt, & ſi valde copioſi ſanguinis vomitus eſt, neque longa duratio eſt, neque varia. Si a jecore aut liene prodeat, non facile id fit neque continenter, namque in ventriculum, & inteſtina expeditius hæc viſcera ſanguinem propellunt, haud ita tamen, quia credendum ſit, hæc eadem ad ſuperiora, videlicet, pulmonem, & arteriam poſſe retrudere. Siquidem in febribus a liene, & jecinore per narem illam ſanguis erumpit, quæ a regione patienti viſceri opponitur. Locos, unde fit exitus, jam recenſuimus, eorumque periculi

vel

vel mortis diſcrimina. Effuſionis aut ſanguinis tres ſunt modi, vel rupta vena aliqua, vel exeſa, vel rarefacta. Rumpitur quidem repente vel ictu, vel ferendo onere, aut tollendo, vel ab edito loco deſiliendo, vel clamore, vel magna excandeſcentia, aliave id genus cauſa: cum ſubito in arteriam copioſus ſanguis effunditur. Si ab eroſa parte, hominem interrogare opus eſt, num prius tuſſierit, difficulter ſpiraverit, nauſea vomituſve antea infeſtaverint? in his enim diuturnis affectibus copioſa, & acri fluxione perſeverante vaſcula exeduntur. Ubi igitur detritæ, & attenuatæ, ad extremum conſumptæ fuerint ambientes membranulæ, hac atque illac ſanguine perfluunt. At rarefactio citra rupturam eſt proinde non ſubitanea, neque cum multi aut craſſi ſanguinis exitu: nam cum rareſcunt venarum corpora, tenuis pars excernitur. Quod ſi multus in aliquo inani ſpatio ſanguis collectus rurſus emittitur, craſſior ſeipſo redditur: non tamen multo craſſior, neque ater, quale concrementum, aut grummus eſt; ſed copioſior: utpote qui unum in locum prius confluxerit. Id genus autem repentini exitus plerumq; fœminis, quibus menſtrua non reſpondent, evenire ſolet: idque ſingulis menſibus evenit: iiſdemque menſtruæ purgationis circuitibus apparet: necnon iiſdem ſtatis ceſſationis diebus ſupprimitur; ac niſi mulieri laboranti ſuccurratur per multos circuitus ſanguinis emiſſio revertetur. Nempe quibuſdam vaſa rupta ſunt, ſed multitudine rejectio evariat. Et ab arteria, an a vena feratur, intereſt. Quoniam ater eſt ſanguis, craſſus, & facile ſpiſſeſcens, qui a vena mittitur: præterea minus diſcriminis affert, celeriuſque compeſcitur. Ab arteria flavus tenuiſque prolabitur, haud ita cogitur, citius hominem perimit, & majori negotio ſupprimitur: nam arteriæ agitatio ſanguinis fluorem movet, vulnuſque frequenti concuſſione dehiſcit. Eroſionis autem curatio magnam diligentiam poſtulat, cum ſit longa, difficilis, & periculoſa. Etenim parte membri deficiente, ad ſolidationem ulcus non ducitur: ulcus enim, non vulnus efficitur. Rupturæ vero facilior ſolidatio, quia vulneris oræ ſe contingunt; & hæc ſecundo periculi ordine conſiſtit. Minimus in rarefactione metus ſubeſt: ſponte enim

ſan-

ſanguis conquieſcit, & adſtrictio refrigeratioque in medendo ſatis eſt. Cæterum, & ſedes, unde ſanguis proficiſcitur, obſervandæ ſunt. Siquidem multa ſunt communia indicia, & erroris occaſio in promptu eſt, curatioque diverſa. A gula igitur haud ita ſæpe per rarefactionem ſolet ſanguis effluere, cum ob cibos potioneſque refrigeratio, & adſtrictio ejus partes condenſet. Quin etiam roſiones haud frequenter fiunt, ac minus, quam rarefactio, gulam infeſtant, quippe fluxiones erodentes non multum temporis in ea ſubſiſtunt: ſed aut expuuntur, aut ad inferiora pelluntur. Frequentius gulæ incidit ruptio: itaque ſi interdum rupta eſt, non tam magnæ, ſicuti a pectore, ſanguinis profuſiones fiunt: in cauſa eſt venularum, quæ ibi ſunt arteriarumque tenuitas; ſanguis vero exiens non magnopere nigricat, ſubflavus eſt, non exacte, lævorem habet, aut ſalivæ permixtus eſt, cum nauſea, & vomitu rejicitur: levis tuſſicula citatur, modo humidum quippiam movens, modo arida: id evenit quoniam gulæ affectum arteria quoque participat, ſecundum illam extenta, & adhæreſcens: morſus vel adſtrictio ulceris inter devorandum percipitur: idque præſertim, ſi bene frigida, aut calida, aut acerba ſint, quæ deglutias: nonnullos autem, & gulæ ipſius dolor invadit ad interſcapulum uſque interdum pertinens: vomunt pituitoſa: nonnumquam, ſi morbus producitur, & invaleſcit, cibum rejiciunt, cibos ſummopere faſtidiunt: febres haud ita multum continuę, ſed erraticæ ſunt. E ventriculo niger concretuſque ſanguis evomitur, etiamſi ab arteria fluxerit. Si a vena, multo nigrior, compactiorque eſt: nauſea multa adeſt: pituitoſus bilioſuſque vomitus: ſi prius homo comedit, cum cibis mixtus ſanguis ejicitur: in eodem enim loco cibus ſanguiſque colligitur: ructus crebri fiunt, & virus olentes: quod ſi multa materia collecta eſt, angor animi vertigoque ſequitur: cum materiam vomuerunt, ſublevantur: reſolvuntur tamen, penitus exæſtuant, aſſidueque dolet ventriculus. Ab aſpera autem arteria paucus ſanguis, vehementer flavus, per tuſſimque expellitur; qui niſi expellitur, continens tuſſis inhæret; ſenſus vero, & dolor in gutture eſt, paulum ſupra aut infra vox rauca, & obſcura fit. Si a pulmone, repente uberiorque ſanguis ema-

emanat: idque magis, ſi eroſio in cauſa ſit: tuſſis permoleſta eſt: ſanguis vero exacte flavus, ſpumans, rotundus ſic, ut pars ejecta a parte diſtincta ſit. Ceterum, & in communi vaſe corruptio eorum, quæ de pectore exeunt, alia eſt; comparatione autem permixta diſcernas: alioqui pectoris partes ſpecie carnoſas pulmonis eſſe partes cenſueris: verum pectoris gravitas, indolentia, ruborque in facie multo magis in pulmonis vitio reperitur. Si in pectore noxa ſit, in parte priori, ſecundum os pectorale, quod vocant, dolor laceratam partem oſtendit: ingens tuſſis adeſt, vix aliquid extrudens: ſanguis non multum flavus eſt, modice craſſus, ſpuma carens, Quod ſi, & pulmonis in tranſitu noxam impertiat, aliquid etiam ſpumæ conſequitur: quandoquidem ex pectore in arteriam pulmone iter datur. Si a membrana coſtas veſtiente, per tuſſim quidem ſanguis funditur: ſed niger, lævis, tetri odoris viroſique qualis ex putridis rebus exhalat; dolor ſuccingenti membranæ acutus vexat: multi ex his cum febre, ut pleuritici ſolent, intereunt. Tempus anni humidum, calidumque ſanguinis emiſſionem maxime procreat: tale eſt humidum, & calidum, Ver, ſecundo loco Aeſtas, Autumnus minus, Hyems minime. Aeſtate maxime moriuntur ob ſanguinis effluvium: quo tempore haud ita magnæ phlegmonæ oriuntur, Vere ſecundo phlegmonis, & urentibus febribus conſumuntur. Autumno plurimum Tabes, quas Græcis Phthoas dicunt, eveniunt. Ut ſemel autem dictum ſit omnem ſanguinis rejectionem quantumvis modicam, quamvis jam rupta vaſa coiverint, comitatur, mœror, diffidentia, vitæ deſperatio. Quis enim eſt adeo firmo, & conſtanti animo, qui ſe jugulationi ſimile quoddam paſſum eſſe conſpiciens, non futuram mortem vereatur, & perhorreſcat? grandiora namque animalia, & robuſtiora, quales tauri ſunt, ſanguinis profuſione celerrime perduntur. Verum hoc haud magnopere mirandum eſt, Illud ſumma admiratione dignum, quod in ſola ex pulmone rejectione, quæ omnium ſæviſſima eſt, homines animum non deſpondent, cum tamen in extremo diſcrimine verſentur. Pulmonis indolentiam hujuſce rei cauſam ego ſtatuo: quilibet enim do-

lor,

lor, quamvis exiguus, interitus metum injicit, & plerumque terribilior eſt, quam periculoſior: contra indolentia in plurimis vel magnis morbis a morte ſecuritatem præſtat: damnoſiorque eſt, quam terribilior.

De Syncopa. Cap. III.

RECte plane medicus, & vulgus, recte, inquam, huic affectui nomen indiderunt. O Cyphon, cujus mali eſt nomen? Ecquid enim majus, ecquid celerius ſyncopæ facultate? ecquodnam aliud nomen ad hanc rem appellandam ſignificantius? quid vero corde ad mortem vitamve potentius? Neque ſyncopam cordis ægritudinem eſſe, aut vitalis in eo poteſtatis detrimentum, non credendum eſt: tanta eſt mortis celeritas, & talis morbi ſpecies. Quippe is affectus vinculorum poteſtati vitam foventis diſſolutio eſt, hominis conſtitutionis adverſarius: hanc enim tenaciter corripiens non dimittit, ſed diſſolvit ac diſſipat. Neque id magnum eſt miraculum. Nam & alii affectus quorundam membrorum, quibus inhæreſcunt indeque accenduntur, proprii ſunt, & periculoſi. Inguinum quidem tumores peſtiferi, & permaligni (Bubonas Græci nuncupant,) jecoris ſoboles ſunt, nullaque alia ex parte prodeunt. Tetanus autem nervorum labes eſt. Comitialis morbus caput obſidet. Pari igitur ratione, & ſyncopa cordis, & vitæ ægritudo eſt. Quicunque vero ſtomachi affectum ſyncopam eſſe opinantur; quoniam cibis vinoque in nonnullis, & frigida vires refectæ ſunt, & ægritudo ſublata: iidem mihi videntur capillorum capitis, & cutis affectum eſſe phrenitin ſuſpicari; quoniam capillorum detonſione, & cutis irrigatione phrenitici relevantur. Verum cordi ſtomachus vicinus pernicioſus eſt: unde in cor tam noxia, quam utilia derivantur. Etenim per pulmonem etiam, ut ſpiret, aerem cor acceſſit: verumtamen pulmo haud ex æquo ſpirandi facultatis particeps eſt, cum facultates non in inſtrumentis, ſed ubi eſt vitæ fons atque roboris, ſtatuantur. At ſtomachus vitæ neque principium, neque ſedes eſt, aliquis tamen ab

ejus

ejus imbecillitate lædi poteſt. Nam, & cibi cordi nocentes non ſtomacho officiunt, ſed cordi per eum noxam infligunt: Si quidem, & ab illis morientes cordis affecti notas repræſentant, arteriarum motus parvos debileſque, cordis concuſſionem cum vehementi palpitatione, vertiginem, animi deliquium, torporem membrorum, reſolutionemque in copioſum ſudorem, qui ſupprimi nequeat, refrigerationem in toto corpore, ſenſus vociſque privationem: dicendum ne eſt hæc ſtomachum perpeti? Sed quænam ei propria? Nauſea, vomitus, cibi faſtidium, ſingultus, eructatio ſimplex, vel acida. Illi præterea, quibus cor laborat, ſenſus aciem exquiſitiorem habent; ut videant, & exaudiant plus, quam antea: mente etiam ſunt firmiore, & animo puriore; proinde non tantum præſentia declarant, verum etiam futura veriſſima divinatione prædicunt. Num ne igitur, & hæ ſtomachi poteſtates ſunt? hercule minime, ſed cordis, ubi, & anima, & ejus natura inhabitat, ad quod, & virtutum ibi ſitarum calamitas pertinet. Hujus vero morbi eſt tenoris naturæ deſtructio auctore frigido humidoque, quippe hoc oppreſſi intus, & in cute refrigeſcunt; non ſitiunt: frigidum ſpirant, quamvis magnis ac perurentibus febribus, unde ipſa ſyncopa dependet, affligantur. Natura enim robuſta, & probe temperata omnia ſuperat, omnibus dominatur, ac per humorem, & ſpiritum, & ſolida, horumque omnium convenientem ordinem, & modum hominis vitam adminiſtrat. Quod ſi naturæ nexus, id eſt, Tenor diſſolutus ſit: tunc affectus oritur, cujus prægrediens cauſa eſt comburens febris, quæ græce Cauſus dicitur: ea vero hujuſmodi eſt.

De Cauſo, id eſt febre uſtoria. Cap. IV.

IGnis paſſim, & acer, & tenuis eſt: ſed intus maxime. Spiritus tanquam ab igne, calidus. Aeris vehemens attractio. Frigidi cupiditas. Lingua arida. In labiis, & cute ſquallor. Algent extrema. Lotium quam bilioſiſſimum. Inſomnietas. Arteriarum motus crebri, parvi,

parvi, imbecilli. Oculi puri, (*a*) lucentes, ſubrubri. Facies bene colorata. Si morbus ulterius creſcit, omnia majora, & ſæviora fiunt. Arteriæ minimis montibus, & creberrimis agitantur. Ignis aridiſſimus, & acerrimus. Mens delirat; omnia ignorat. Siticuloſi fiunt. Omnia frigida attrectare cupiunt, parietem, veſtem, pavimentum, humorem. Manus frigent, ſed palmæ perquam calidæ, Ungues livent. Spiratio crebra eſt. Roſcidus humor circa frontem, & jugula. Cum ad ſummam ariditatem caloremque corporis natura pervenerit; tum calidum in frigidum, ſquallor in imbrem convertitur. Rerum namque ad maximam molem incrementa in contrarium ſtatum prolabuntur. Ubi ergo naturæ nexus ſoluti fuerint, ea ſyncopa eſt: Tunc ſudor ingens toto corpore funditur, & nullo pacto compeſcitur. Spiratio frigida eſt. Vapor e naribus multus exhalat. Siti non vexantur: cætera enim exaruerunt: quinetiam alia inſtrumenta ſitiunt os, & gula. Urina tenuis, & aquea redditur. Alvus plurimum adſtricta eſt: nonnunquam tamen pauca quædam bilioſa deſcendunt. Copioſa, & aliena humiditas redundat. Oſſa quoque tabeſcentia diffluunt, & undique, ut in flumine, ad exteriora omnia dilabuntur. Animus ſtabilis, & conſtans eſt: ſenſus omnis purus, & integer: ſubtile ingenium. Mens vaticinando idonea. Primum quidem ſeipſos de vita migraturos præſentiunt, deinde præſentibus futura denunciant. Nonnulli vero interdum eorum dictis fidem non habendam putant, ſed dictorum eventus homines in eorum admirationem concitat. Aliqui præterea ex his cum quibuſdam vita defunctis ſermonem habent: fortaſſe quidem ipſi ſoli præ ſenſus acumine, & puritate eos adeſſe cernentes: aut forte ipſorum animo viros, cum quibus verſaturi ſunt, prænoſcente, atque enarrante. Quippe antea in lutulentis humoribus, & caligine demerſus erat: quos ubi morbus exhauſit, & ab oculis tenebras deterſit, quæ in aere fiunt, prædicant, exutoque ſordibus animo veraciſſimi vates efficiun-

(*a*) *Alias mobiles*.

efficiuntur. Sed quorum ſucci, & ingenium adeo extenuati ſunt, hi non diu admodum ſolent eſſe ſuperſtites: cum eorum vitalis potentia jam in aerem ceſſerit, atque abierit.

De Cholera. Cap. V.

CHolera eſt materiæ a toto corpore in gulam, ventriculum, & inteſtina retro fluens motio, vitium acutiſſimum. Supra enim per vomitum erumpunt, quæ in ore ventriculi, & gula congeſta fuerant. Infra dejiciuntur humores in ventriculo inteſtiniſque natantes. In primis quæ evomuntur, aquæ ſimilia ſunt; quæ anus effundit, ſtercorea, liquida, tetrique odoris ſentiuntur. Siquidem longa cruditas id malum excitavit, quo ſi per clyſterem eluantur, primo pituitoſa, mox bilioſa feruntur. Initio quidem facilis morbus eſt, dolore vacans; poſtea vero tentiones in ore ventriculi, & gula, tormina in ventre naſcuntur. Si magis ſæviat morbus, & tormina augeſcunt, anima deficit, membra reſolvuntur, cibos exhorrent, animus conſternatur. Si quid acceperint, cum magno tumultu nauſea, & vomitus invadit, tum ſincere flava bilis expellitur: dejectiones quoque ſimiles ſunt. Nervi tenduntur, tibiarum brachiorumque muſculi convelluntur, digiti incurvantur: vertigo oboritur: ſingultiunt: ungues livent: algent extrema: totum corpus rigore concutitur. Si malum ad ultimum venit, tum vero ægrotus ſudore perfunditur, bilis atra ſupra infraque prorumpit, convulſione impedita veſica lotium cohibetur; quod tamen, cum in inteſtina humores deriventur, abundare non poteſt: voce privantur: arteriarum pulſatus minimi ſunt ac frequentiſſimi: cujuſmodi in Syncopa propoſuimus, conatus ad vomendum perpetui ac inanes fiunt: inclinatio ad dejiciendum prompta, quam Teneſmon Græci vocant; ſicca tamen, nihilque ſucci egerens: mors demum ſequitur doloribus plena, & miſeranda, per convulſionem, ſtrangulatum, & inanem vomitum. Id genus maxime æſtate graſſari conſuevit, ſecundo

per autumnum, minus vere, hyberno tempore minime. Inter ætates autem juventa, & ea, quæ robuſtior eſt, hoc fere corripiuntur: ſenecta rariſſime: pueri magis, quam ſenes, ſed non mortifere.

De Ileo græce vocato, latine volvulo Cap. VI.

PHlegmone in inteſtinis gignitur pernicioſum dolorem movens: quippe innumeri torminibus acerbiſſimis necantur. In hiſce, & frigidus flatus, & lentus colligitur, nec infra, nec ſupra facile penetrans. Commoratur autem diu, perque ſuperiorum inteſtinorum anguſtos anfractus revolvitur: unde & affectus Ilei græce, latine Volvuli nomen accepit. Quod ſi ad tormina compreſſio & remollitio inteſtinorum acceſſerit, id vero jam Chordapſus eſt: quod nomen ultima parte elixationem, remollitionemve ſignificat. Chorde autem inteſtinorum vocabulum eſt. Lactes enim Epicordida Græci veteres nominarunt nervos ſcilicet interjacentes, & vaſcula, & membranas: quæ inteſtinorum ſtabilimenta, & fulcimina ſunt. Volvuli cauſa eſt perpetua ciborum multorum, diverſorum, inuſitatorumque corruptio, & alia ſuper aliam cruditas, præcipue ab eſu ciborum, qui Volvulum excitare conſueverunt: quale eſt Sepiæ atramentum in ferculis ſumptum: idem exiſtimandum de plaga eſt, de frigore, de frigidæ potione: ſi, dum quis ſudat, eam large abundeque ingurgitaverit. Ad hæc his Volvulus accidit, quibus inteſtinum cum ſtercore in ſcrotum procidit: neque in ventrem repulſum, ſed per vim retentum fuit, his inferiora inteſtina, phlegmone vexari ſolita ſunt. Pueros hic affectus crebro male habet: utpote quos ſæpe cruditas infeſtat: hi tamen ſæpius etiam ſaneſcunt, cum ob conſuetudinem, tum ob humiditatem inteſtinorum; lubrica enim ſunt. Senes raro afficiuntur, ſed multo pernicioſius. Aeſtas magis, quam Ver hujus mali referta eſt: Autumnus, quam Hyems. Aeſtas utrunque ſuperat. Multi quidem vi torminum repente intereunt: aliis inte-

ſtinum

ſtinum ſuppurat, deinde nigricans tunc, & putre factum excidit, atque ita deficiunt. Mediocrem Volvulum hæc ſymptomata comitantur, dolor oberrans in ſtomacho, humiditas ſuperans, exolutio, mollitia, ructus inanes, nihil proficientes, alvus flatibus perſtrepens, qui ad podicem uſque properant, ſed ibi exitus intercluditur. Sin autem ex toto Volvulus occupet: omnia ſurſum petunt flatus, pituita, bilis: hæcque vomitu prodeunt: fiunt perpallidi; frigent toto corpore; acerbo dolore cruciantur; male ſpirant: ſitiunt. Quibus vero jam mors inſtat, gelidus ſudor emanat; urina difficulter exit: anus tam arcte clauſus eſt, ut neque vel tenuem acum poſſis adigere: ſtercus per os redditur: vox aboletur: arteriæ raro inter initia, & parum micant: inſtante morte minime, creberrime; tandem micare deſinunt. Hæc ſunt, quæ tenuibus inteſtinis affectis incidunt. Verum, & in pleniore inteſtino, quod Græci Colon vocant, eidem affectus oriuntur, eademque ſymptomata eandem formam retinentia. Sed nonnulli, quibus color ſuppurat, hujuſce morbi diſcrimen effugiunt: Cauſa eſt hujuſmodi affectus carnoſa inteſtini craſſitudo. Dolor autem in gracilibus quidem inteſtinis tenuis eſt, & acutus: in pleniore vero inteſtino eſt redundans humiditas, & incumbens gravitas: dolorque modo ad coſtas uſque ſuperiores aſcendit, quando & ſpeciem lateralis morbi præ ſe fert; ſiquidem, & iſti febricitant: modo ſub ſpurias coſtas in dextram aut in lævam partem deſcendit ſic, ut jecur aut lien dolere videantur; item, & illa nonnumquam dolore torquentur. Colon namque prægrande eſt, & quoquoverſum ſe circumvolvens. Quidam ſunt etiam, quibus & in ſacro eſſe dolor inhæreſcit, & in femoribus, & illis in locis, quibus teſtes appenduntur, Græci Cremaſteras appellant. Qui hoc genere tentantur, vomitione plerumque inani laborant: quod ſi quid rejecerint id eſt ſubtile,929bilioſum, olei ſimile. In hoc malo periculum tanto levius eſt, quanto laxum inteſtinum tenuibus corpulentius, pinguius, &, noxæ tolerantius eſt.

De acutis Jecoris affectibus. Cap. VII.

QUibus jecur male habet, hi non celerius, quam qui corde ægrotant, ſed majore cruciatu perimuntur: maxima enim jecoris pars ſanguinis concrementum eſt. Si in hujus autem viſceris portis aliqua incidat cauſa mortifera; æque, ac ſi ex corde laborarent, celeriter conſumuntur. Ratio in promptu eſt, quia videlicet hæ partes membranis, tonis gracilibus, & magni ad vitam momenti, grandioribuſque venis contexuntur: præterea, ut ſapientum quidam prodiderunt, hoc loco appetitricis animæ domicilium eſt. Sanguinis utique profluvia e jecore omnium maxima fiunt: neque ab re; venarum enim radicatio jecur eſt. Itaque in ipſo magna vomica haud ita frequenter, neque in particulis magis præcipuis oritur: homo enim vita excedens prævenit. At ſi exiguæ frequentius eveniunt fit, ut mortem quidem evadant, ſed longinquo morbo implicitı crucientur. Ipſius enim functionis, qua ſanguinem condit, ceſſatio non conceditur, neque dilatio. atque hinc ad cor, & ad viſcera intra ſeptum ſanguis diffunditur. At ſi qua magna injuria, utputa verbere, longa ciborum multorum vitioſorumque corruptione, ebrietate, vehementi refrigeratione phlegmone in portis jecoris excitatur, tunc ægrotus celerrime jugulatur. Ignis enim in profundo corpore depaſcitur, obſcurus, acer. Venarum motus torpent. Doloris ſpecies variæ, & diverſæ ſunt. Nonnunquam enim dextra in parte defigitur adeo, ut acutum telum adactum eſſe videatur: interdum torminibus ſimilis eſt, rurſum vero interdum dolor cum ſumma gravitate conjungitur: atque inter dolendum virium debilitas vociſque caſus incidit. Tranſverſum ſeptum, & interna coſtarum tunica inferius detrahuntur: quoniam inde jecur ſuſpenſum onere ſuo degravat. Proinde ad jugulum e regione oppoſitum vehemens dolor pervenit. Tuſſicula quædam imperfecta, ſeu potius tantum ad tuſſim inclinatio eſt: ſi quando vero tuſſiunt, nihil reddunt: vitioſe ſpirant:

rant: neque enim pulmoni tranſverſum ſeptum opitulatur, ei ad conſtringendum ac dilatandum morem gerens: paulum aeris adducunt, plus expirant: colore ex atro viridique permixto infecti ſunt, plumbea ſcilicet ſpecie, cibos oderunt, quorum ſi quid ſumpſerint, eis inflantur præcordia, ructus bilioſi, acidi, graveolentes exeunt, nauſeant, vomere fruſtra conantur, venter ſolutus multa bilioſa excernit, viſcida pauca: ſed perpetuo augeſcunt mala; mens haud ita multum delirat; torpida, ſuſpenſa, & attonita eſt; magna eſt in corpore ſegnities, extrema frigent; tremor adeſt, horrores, ſingultus inanis, convulſioni ſimilis, morbus regius; pura bilis totumque corpus bilioſo colore ſuffunditur. Quin morbus regius: ante ſeptimum diem ſi apparuerit, plurimos ſuſtulit. Quibus autem vel ſanguinis profuſio, vel per alvum multorum bilioſorum exturbatio, vel urina ſincera plurima effluens mortem depulit, poſt tres ſeptimanas jecur his ſuppurat. Quod ſi multum temporis citra abſceſſum prætereat, in hydropem inevitabilem terminatur, hi ſiticuloſi ſunt, parum tamen bibunt; eorum corpus ſqualles, pinguedine carens; appetunt acida, ſed guſtatus ſapores non percipit. Autumnus hoc malum fert, multorum variorumque fructuum eſum ſequente cruditate. Inter ætates florens ei magis obnoxia eſt.

De Venæ Concavæ acuto morbo, Cap. VIII.

AB jecoris portis inter ejus extrema magna vena ingreditur; quæ ſemper in tenues pluresque dum ſcinditur, denique in tenuiſſimas viſumque latentes toto jecore diſpergitur. Iſtarum ſummis oſculis aliæ venarum extremitates committuntur; quæ & gracilibus, & pluribus majores amplitudine, ſed numero pauciores conſtituuntur. Demum in medio jecore in venam unicam grandem coaleſcunt. Inde hæc in duas partitur, quæ jecoris extrema petunt. Harum altera ſuperius primam fibram penetrans, in ejus convexa egreditur: mox traſverſum ſeptum per-

forans, in cor inſeritur. Hæc vena Concava nominatur. Altera vero quintam fibram, quæ inferius jacet, trajiciens uſque in jecoris gibba (*a*) ad ſpinam pervenit: & eo loco ad coxendices uſque porrigitur. Ea quoque eodem nomine Concava nuncupatur: quoniam una, & eadem vena eſt ab initio de jecore exoriens. Si quis enim aliquid de ſuperiore vena Cava cordi infixa in eam, quæ juxta ſpinam protenditur, aut a ſpina per jecur ad cor velit impellere, eundem deſcenſum aſcenſumque invenit. Hæc igitur vena, (ut arbitror,) univerſa ægritudines, & acutas, & validas patitur: nam tota una eſt atque continua: a nonnullis autem medicis ea pars duntaxat, quæ ſecundum dorſum diſcurrit, ægrotare creditur: quoniam ejus, quæ cor intrat, notæ obſcuræ ſunt: intra pectus enim rei nulli adhærens, ſed in pectore ſublevata protenditur, donec tranſverſum ſeptum egreſſa cordi inſeritur. Igitur ſi quod ingens malum hanc venam corripiat, pectore ambiente deliteſcit. In hac itaque vena Cedmata oriuntur, (Sunt autem Cedmata diuturni affectus ex defluxu materiæ provenientes,) quando ſanguis copioſius erumpens citiſſime vitam delet. Per ſuperiora quidem per pulmones, & arteriam effluens, ſi in pectore fiet effractio. Si juxta principium, in imum ventrem deſcendens in inteſtinis continetur, atque adeo inteſtina replentur: cum priuſquam dejectus ſanguis in conſpectum detur, homines intereunt: & ventriculus ſanguine redundat. Naſcitur, & circa venam phlegmone, quæ & ipſa ſi magna ſint; celeriter hominem tollit: ignis enim acer mordaxque in ambabus cavitatibus incluſus accenditur, paucuſque duntaxat foris apparet, ut tangenti flamma tenuis eſſe videatur: æger vero ſeſe comburi exiſtimat: oppulſatus arteriarum exigui ſunt, creberrimi, ac veluti oppreſſi atque repulſi: frigus adeſt extremorum, ſitis aſpera, oris ſiccitas: facies decolor rubet: omne corpus ſubrubidum eſt: præcordia dura ſunt atque revulſa: dolor in dextra parte major, & cum eo palpitatio in longitudinem ad ilia

(*a*) *alia concava*.

ilia uſque perveniens: quibuſdam, & arteria ſecundum dorſum inflammatur: quod pulſatio in alteris præcordiis manifeſtat: nam & ipſa venæ cavæ morborum particeps efficitur juxta illam in ſiniſtro latere poſita, utpote ea, quæ in omne corpus diducitur, nihil levaminis afferente, neque cutim emolliente: cutis autem ſic affectorum ſquallida, rugoſa, atque aſpera eſt: ſed in partibus prominentibus atque oſſeis, ut in cubitis, genubus, digitorumque articulis magis talis conſpicitur: ſomni tumultuoſi fiunt: alvus quibuſdam nihil reddit, quibuſdam exiguum, acre, bilioſum: lotium (*a*) acre mordaxque eſt, mens utique his conſtat, ſed quadam ſegnitie torpet, & corpus tabe conſumitur: tum quotquot hunc habitum viderunt, eum Cauſi, ideſt, ardoris ſpeciem appellarunt, quando quidem quæ adſunt, ſub ardoris genere collocantur. Per Autumnum hæc labes exoritur, cum ferum quiddam, & immane ſapit. Viros ac juvenes occupat, quibus mala vivendi ratio, laboreſque tenuem corporis habitum compararunt. Decimoquarto die hi plerunque moriuntur: quibus morbus diutius trahitur, duplo longiori tempore pereunt. Quotcunque autem aut ab initio puſillam phlegmonem habent, aut magnam paulatim remittentem, mortem quidem evadunt, ſed nondum morbo liberantur. Hi longo ſane tempore cauſo laborant, verum omnia periculoſa jam deſinunt, dolores, præcordiorum diſtentiones, & pulſuum malitia, & mentis ignavia: adhuc tamen faſtidioſi ſunt, languentes, conſilii inopes, ſimulque & ardor, & ſitis, & linguæ oriſque ſiccitas ægrum diſcruciant: multum diuque trahentes ſpirant, & ſubito totum aerem una ſpiratione refrigerandi cauſa adducunt. Verum ſi frigidam quamplurimam affatim bibunt, brevi intervallo moleſtia levantur: poſtmodum ipſis ſitis accenditur: rurſumque uberrime aquam ingurgitant, & hæc eſt mali ſucceſſio, & reciprocatio. At egregius medicus, frigidam liberaliter citra noxam propinare poteſt: ut in aliis ardoribus adſolet: ſed longe tutius ardore a vena cava oriente laborantibus eam conceſſerit. Quod ſi ven-

(*a*) *Alias flavum.*

ventriculus aut veſica potam aquam expellant, neque vomitione opus eſt: ſin id facere nequeant, a multa frigida epota multum vomendum eſt; homo enim diſrumperetur, ſi tanto bibito humore nihil aut per ſudores, aut per urinam, aut per ventrem effunderet.

De Renum acutis affectibus. Cap. IX.

RENes quantum ad corporis ſpeciem attinet, haud ita multum periculis patent; tametſi in aliquod acutum vitium incidant: glandulosa enim ipſorum natura eſt: ad mortem vero inferendam bene habiles ſunt: ipſorum enim actio peropportuna eſt, urinæ videlicet a ſanguine ſecretio, ejuſdemque expulſio: ſed eam cohibet aut calculus, aut ingenita phlegmone, aut ſanguineum concrementum, aut id genus: quandoquidem ex conſenſu affectionis ob formam corporis provenientis nulla creatur offenſio. Urinæ autem intercluſio omnia ſæva, & acerba facit, ignem acrem, & faſtidium inferentem, dolorem gravem ſecundum lumbos in dorſo, partium diſtentionem, ſed magis circa præcordia. Suppreſſio autem lotii non ex toto fit, ſed ſtillatim quidem mejunt, multum vero effundere cupiunt, redundantiam enim ſentiunt. Quod ſi, & acre mordaxque lotium ineſt, frigent, tremunt, convelluntur, diſtenduntur præcordia, & replentur. Hæc morbi forma perceptioque doloris alvi inflationi a ciborum multitudine corruptioneque provenienti ſimilis eſt. Pulſus initio rari ſunt ac ſegnes: ſi malum plus urgeat, parvi fiunt, crebri, turbulenti, inordinati: ſomni tenues dolore vexati, non continui: ſed repente a ſomno perinde ac ſi quis pupugerit, proſiliunt: poſtea in ſoporem tanquam laſſitudine oppreſſi delabuntur; mentis alienatio haud ita magna eſt: nugantur, facies livet. At ſi quando rurſum mejendi aviditas redeat, cum diſtentionibus magniſque doloribus modicum quiddam, idque ſtillatim ejiciunt: tum paulum cruciatibus levantur, poſtmodum in eam relabuntur. Inter hos illi celerrime pereunt, qui nihil prorſus emittunt. Quicunque vero non moriun-

moriuntur, (plures enim liberantur) hi aut calculo in veſicam per urinæ ſemitas delapſo, aut phlegmone ſuppurante, paulatimve per difflationem exhalante diſcrimen evadunt: quamquam enim paulatim, & avare effundatur urina, mortem tamen facile effugiunt: at longo temporis curriculo eorum habitus contabeſcit, atque jure iſta ægrotantes patiuntur, in pejuſque labentes ad colliquationem devolvuntur. Anni vero tempora, loca, ætates hunc morbum ferunt, quæ & in vena cava laborante ferebant. Nonnunquam e renibus ſanguis multus ſubitaneus erupit, multiſque diebus continenter effluxit, verum nemo ex hujuſmodi profluvio moritur: ſed phlegmones, ratione, quę ſimul cum profluvio naſcitur, & ſanguinem coercet: plerunque autem ex retentione, quam ingens phlegmone facit, moriuntur.

De Acutis in Veſica ægritudinibus. Cap. X.

VEſica difficiles in acutis morbis dolores patitur, & ſi ab aliis vitium participet difficiliores, magiſque mortiferos, ſi per ſe laborare inceperit, quandoquidem omni corpori, & nervis, & menti labem communicare valentiſſime poteſt. Quippe veſica nervus frigidus albuſque eſt, & ab innato calido quamlongiſſime, quamproxime vero externo frigori poſita. Nam in imo ſacro ventre ad aures thoracis ſita eſt: nobili quoque munere fungitur, urinæ videlicet emiſſione. Hæc porro ſi tantum calculis, aut ſanguinis grummis, aut qua propria, peregrinave calamitate interclusa fuerit, pernicioſum eſt. In mulieribus enim ipſis, & uteri phlegmonas comprimit, in viris autem extremum rectum prælongumque inteſtinum. In pleriſque vero ob involuntariam præ verecundia retentionem in cœtibus hominum, aut in conviviis repleta diſtenditur, conſtringereque non valens nihil amplius excernit. Igitur ubi urina ſupprimitur, ſuperiores quoque partes, renes videlicet, replentur: urinæ ductus, (græci Ureteras appellant,) diſtenduntur: ilia dolor ponderoſo-

deroſus infeſtat: nervi convelluntur: tremunt: horrent: deſipiunt. Verum ſi ad hæc & ulcus accedat, & inflammatio, multa ſane damna eveniunt. Sed mors ab ulceribus ſane quamcelerrime invadit. Cæterum de ulceribus, abſceſſu, ſuppuratione, & id genus aliis, quæcunque non acutiſſima ſunt, in libro de longinquis morbis tractabitur. Quæcunque vero peracuta ſunt, & intra quatuordecim dies, aut paulo citius ſeriusve hominem perimunt, qualis phlegmone eſt, aut grummi ſanguinei, aut calculus in cervicem delapſus; de iſtis in præſentia ſermonem faciam. Quapropter ſi quid horum inciderit, urina retinetur: abdomen intumeſcit: dolor acutus totum ventrem occupat: veſica turget: decimo die luteus ſudor exit: pituita vomitur primo, deinde bilis univerſum corpus friget, ſed pedes vehementius. Si malum vires majores acquirat, tum febres cum ſingultu hominem corripiunt: micant arteriæ inordinatis, frequentibus, ac puſillis motibus: rubida facies eſt: ſitiunt, animo ancipites ſunt: mens non conſtat: nervi contrahuntur. Medicamentis præterea venenoſis, & cantharidibus, aut bupreſte, & pneumatibus veſica deuritur, & tota alvus majorem vim patitur: ac prorſus in pejorem ſtatum delabitur: neque longa mortis mora interponitur. Nonnunquam & ſanguinem veſica effundit: flavus autem ac tenuis veſicæ ſanguis eſt. Sed perraro hac de cauſa homines pereunt, quamvis haud facile ſanguis ſupprimitur. Grummi vero, & phlegmonæ minantur interitum; refrigeratio enim, & extinctio caloris ingeniti ſequitur, quæ Necroſis græce dicitur, gangræna, & quæ eam comitantur mala. Id genus facile hominem tollit. Hæc vitia hyeme, & Autumno graſſantur. In ætate virili, magis etiam in ſenecta viget. Reliqua anni tempora, & ætates neque aſſidue hos morbos ferunt, minimeque mortiferi ſunt. Pueri omnium maxime his calamitatibus vacant.

De Vulvæ ſtrangulatu. Cap. XI.

IN mediis ilibus mulierum Vulva poſita eſt, muliebre viſcus animalis ferme naturam adeptum. Siquidem per

ſe

ſe huc atque illuc verſus ilia movetur; quin etiam ad ſuperiora e regione pectoris cartilaginem ſubit; in latera quoque in dexteram videlicet, aut lævam partem, aut ad jecur, aliave inteſtina movetur: & ad inferiora natura proclivior eſt: utque paucis abſolvam, penitus errabunda eſt, & jucundis odoribus delectatur, ad ipſoſque ſe recipit: contra fœde olentibus contriſtatur, & ab ipſis longius ſe proripit: ac prorſus eſt in homine vulva perinde, atque in animali quoddam animal. Hæc itaque ſi repente ſuperiora petierit, ac diutius ibi commoretur, viſceribuſque violenter incumbat: interdum homo veluti comitiali morbo correpta citra nervorum diſtentiones ſtrangulatur; anguſtiis nanque jecur, transverſum ſeptum, pulmones, cor celeriter opprimuntur. Qua de cauſa ſpiritus privatio, imbecillitaſque adeſſe videntur. Præterea, & venæ ſomniferæ, (Carotidas græci vocant) cordis vitium participantes, affliguntur: unde capitis gravitates, ſenſuum abolitio cum novo quodam ſopore adveniunt. Incidit etiam ipſis aliud vitium proxime dicto non abſimile: in quo ſpiritus, & vox auferuntur: ſed a vulva non provenit; quippe, & viros infeſtat inſtar morbi, quem Catochon nominant. At mulieribus a vulva male habentibus tetra odoramenta naribus ſubjecta, jucunda vero naturalibus oppoſita opitulantur: altero autem affectu laborantibus hæc fruſtra adhibentur: nihilque opis afferunt. Præterea membra in vulvæ morbo agitantur, in altero affectu quieſcunt. Amplius tremores ſpontini, & non ſpontini, ſed ex ambrothriæi ſubjectione excitantur: vulvæ refrigerationes vehementes, copioſæ ſanguinis profuſionis retentio, & id genus alia in cauſa ſunt. Itaque ſi in ſuperiora ſubeunte vulva vexari mulier inceperit, ad obeunda negotia pigrior redditur: exolvitur, infirmatur: genua labant: vertigo infeſtat: extrema debilitantur: caput dolet, graveſcitque; in venis ab utroque naſi latere jacentibus dolorem mulier percipit; quod ſi ceciderit, ſtomacho mordetur: juxta præcordia, ilia, ubi vulvæ domicilium eſt, inania ſunt: motus arteriarum intermittunt, ordine carent, deficiunt, ſpiritus magnopere angitur, vox intercipitur, ſentiendi facultas impeditur, ſpiratio ignota obſcuraque eſt, celerrima nec opinato mors advenit: nihil enim adeſt,

quod

quod mortem inſtare ſignificet, color namque vividus eſt, ac multo poſt mortem tempore magis rubent; oculi parum aqmodum extantes fulgent, haud ita multum intenti, neude tamen valde remiſſi, & conniventes. Cæterum ſi priuſquam malum ad extremum venerit, aliquando vulva in ſedem propriam migret; a ſtrangulatione liberantur: quando alvus ſubmurmurat: humiditas adeſt locorum muliebrium: ſpiritus aſperior manifeſtiorque redditur; nequaquam tamen ab affectu excitantur, aut ſublevantur; immo quam celerrime interitus advenit: nam facile ſuperiora vulva petit: facile quoque inde recedit. Quippe vulva ſuapte natura ſuperfluat; membranæ vero eam ſuſtinentes humidæ ſunt: humidus eſt, & locus ubi reconditur. Amplius fuga, & apparentia triſtium jucundorumque movetur: quo circa labaſcit facile, ac veluti arboris ramus huc, & illuc, ſusque deque impellitur. Propterea, & juvenes fœminæ id vitii patiuntur, ſeniores immunes ſunt. Quibus enim ætas, & vita, & mens vaga magis, & erratica eſt; his vulva quoque errabunda inſtabiliſque ſit neceſſe eſt. Quibus vero firma ac ſtabilis ætas, & vita, & mens fuerit, his & vulva ſimiliter afficitur. Hæc utique a vulva proveniens ægritudo (ſtrangulatus videlicet) mulieribus duntaxat infeſta eſſe poteſt. Veruntamen communes quoque viris ægritudines in vulva oriri conſuerunt, phlegmone videlicet, & ſanguinis profuſio; communes etiam ſunt, quæ comitantur, notæ; utpote febres, pulſus abolitio, refrigeratio, vocis amiſſio. In ſanguinis autem profuſione, & maturius mors ingruit, quemadmodum cum quis animal jugulat.

De Satyriaſi. Cap. XII.

SAtyri Dionyſio ſacri, qui pictura, quique ſtatuis exprimuntur, arrecto pene figurantur. quod divinæ rei ſignum eſt. Eſt vero, & affectus ſpecies, qui laborantis penem excitat erigitque ob Dei figuræ ſimilitudinem Satyriaſis nuncupatur. Eſt autem inexplebilis coeundi appetitus.

petitus: Verum neque ſi ad veneris opus accedant, quicquam juvantur, neque multo aſſiduoque concubitu ſedatur arrectio. Convulſiones autem omnium nervorum fiunt, & tendonum diſtentio, & inguinum, partiſque ejus, quæ inter inguina, & ſemen eſt, Plechada græci nominant, genitalium præterea inflammatio, & dolor: in facie rubor ineſt, & vapor quidam roſcidæ humiditati ſimilis: porro ipſi ægri ſeſe incurvant, comprimunt: quieſcunt triſtes, demiſſi, utpote calamitatem ſuam gravatim ferentes. Quod ſi hominis verecundiam id malum ſuperet, turpiter admodum lingua intemperantes efficiuntur. Intemperantes quoque in alvo exoneranda, in venerem laſcivientes, menteque indecenter titubantes, nam ſe continere nequeunt, ſiti laborant, pituitam largius evomunt quam labris ſpuma, quemadmodum hircis in libidinem ruentibus, inſidet, quinetiam haud abſimilis odor eſt, lotium poſt longam retentionem effunditur album, craſſum, genituræ ſimile, alvus reſolvitur, coſtæ, & axillæ ſponte pruriunt ac titillantur; convelluntur: a cibis abhorrent, ſed cum eos aſſumunt, rapaciter aſſumunt: conturbantur. Sin ad interitum ægritudo ſpectat, inflammatur, venterque in tumorem effertur: tendones, & lacerti omnes contenduntur: ægre admodum corpus movetur: membra contrahuntur, arteriæ parvo motu, debili, inordinatoque agitantur. Hæc omnia quandoque diſcutiuntur, ſi alvus perturbata multa pituitoſas bilioſaſque humiditates ejecerit: eaſdem quoque vomitus non abſque diſcrimine effuderit. Nempe medela non vacat diſcrimine, ea per ſomnum profundum longiſſimumque præſtatur. Si quidem refrigeratio, & reſolutio ſtuporque nervorum multus ſomnus eſt: ſtupor vero ac refrigeratio ſatyriaſim medicatur. Id morbi genus vere potiſſimum atque æſtate ſævire conſuevit. Inter ætates autem adoleſcentia juventusque ei maxime patet: præcipueque illi omnes, quorum natura in venerem propenſior eſt. Acutiſſimum id malum triſte fœdumque eſt: nam plerunque in ſeptima die hominem conſumit. Memoriæ proditum eſt mulieres etiam in hanc labem incidere, & eundem in libidinem impetum, ac cætera omnia ſimilia perpeti.

Verum

Verum ergo impudicum quendam libidinis ardorem mulieres invadere mihi perſuadeo, mulieres inquam humiditate affluentes, ut ipſius redundantia profundatur: ſed ſatyriaſim id eſſe minime conceſſerim. Neque enim ipſarum natura atque temperies, cum frigida ſit, huic vitio habilis atque expoſita eſt: præterea neque partes ad arrectionem idoneas, quemadmodum Satyrus, unde affectui nomen eſt inditum, mulier obtinet. Quandoquidem neque viri ſtrangulatione ab utero vexantur: quoniam viro uterus datus non eſt.

ARETÆI CAPPADOCIS
DE CAUSIS, ET NOTIS DIUTURNORUM AFFECTUUM
LIBER PRIMUS.
JUNIO PAULO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

De Longis affectibus. Cap. I.
De Cephalæa. Cap. II.
De Vertiginoſis. Cap. III.
De Morbo comitiali. Cap. IV.
De Melancholia. Cap. V.
De Furore. Cap. VI.
De Reſolutione nervorum. Cap. VII.
De Phthiſi. Cap. VIII.
De Suppuratione in pectore. Cap. IX.
De Vomica pulmonis. Cap. X.
De Anhelitu. Cap. XI.
De Pulmonariis. Cap. XII.
De Jecore. Cap. XIII.
De Liene. Cap. XIIII.
De Morbo Regio. Cap. XV.
De Cachexia, ideſt malo corporis habitu. Cap. XVI.

De Diuturnis affectibus, Procemium. Cap. I.

DIuturnarum ægritudinum dolor multus eſt, tempus colliquationis longum, & medicatio inſtabilis: vel enim haud ex toto deleti ſunt, vel ex qualibet levi offenſa morbi deleti revertuntur. Nam laborantes æquo animo ferre uſque in finem ncn audent: quin

etiam

etiam ſi æquo animo fuerunt, in victus ratione nimis longa deliquunt. Si vero, & dolor adeſt, laborioſa curatione per ſitim, famem, amara medicamina, & dolorem excitantia, aut per ſectionem, aut uſtionem, quibus in diuturnis morbis egemus, miſeri ægroti cruciantur: ut mortem quam jam pridem appetebant, effugiant: ubi me hercule in magna animi conſtantia diu præſtanda, auxiliis variandis, jucundis citra noxam ægro concedendis, ipſoque decipiendo medici virtus atque excellentia dignoſcitur. Ceterum, & æger fortis ſit, & cum medico adverſus morbum conſpiret, neceſſe eſt: qui non ſolum corpus tenaciter arripiens ipſum celeriter tabefacit, & exedit; verum etiam ſenſum magnopere ſubvertit, animamque inſanam reddit. Namque ab intemperie corporis id genus furorem, atque inſaniam, quam græci Melancholiam vocant, proficiſci novimus: de quibus in ſequentibus dicam: in prеſentia de Caphalæa, ideſt, de vetere capitis dolore ſermonem inſtituam.

De Cephalæa. Cap. II.

SI caput repente obvia quaque de cauſa, per plures etiam dies dolorem patitur; hic affectus Cephalalgia græce nominatur: ſi multo tempore dolor infeſtare aſſuevit, & per longos, frequenteſque circuitus, ac in dies major violentiorque inſultat difficulter ſanationem admittens; id genus Caphalæam græco vocabulo appellamus. Ejus formæ infinitæ ſunt: quibuſdam enim perpetuus dolor inhæret, exiguus quidem, ſed non intermittens: nonnullis per circuitus revertitur, ut iis, qui quotidiana intermittente febricitant: nonnullis ab occaſu ſolis uſque in meridiem, & tunc ex toto remittitur: vel a meridie in veſperam, aut etiam ulterius uſque in noctem permanet, ſed non multum hæc durat circuitio. Præterea dolor modo eſt in toto capite, modo in dextra magis, modo in ſiniſtra, modo circa frontem, aut ſinciput: hæcque eodem die incerte, & erratice fieri ſolent. Quidam dextra tantum parte dolent, quidam læva: qua tempus, vel auris,

vel

vel ſupercilium unum, vel oculus ad medium uſque terminatur, vel qua naſus in æquas partes dividit; ultra quem terminum dolor non progreditur, dimidium tantum capitis occupans. Id vitium ſolum Eterocrania dicitur, haud leve malum; quamvis intermittit, quamvis exiguum eſſe prima ſpecie videtur: nam ſi acute interdum impetum faciat, fœda atque atrocia detrimenta affert; nervi diſtenduntur, facies obtorquetur; oculi vel contenti inſtar cornu rigidi ſunt: vel huc, atque illuc interius convelluntur, ac vertiginoſe agitantur; in ipſiſque dolor profundus uſque ad intimas tunicas deſcendit: ſudor ex tendonibus immodicus effluit repente: neque cohiberi poteſt: neque ulla cauſa præceſſit, perinde ac ſi quis ligno plagam inflixerit: nauſea, & vomitus bilioſus comitantur: homo conſiſtere nequit, ſed in terram delabitur. Quod ſi vitium quandoque increſcit, de hominis vita actum eſt. At ſi debilius eſt, & citra vitæ periculum, diutius permanet: pigritia multa adeſt, & capitis gravitas: animi pendent, vitam ægre ferunt, fugiunt enim quodam modo lucem, tenebræque his ægritudinem ſolantur, neque quicquam jucundi, aut intueri, aut audire ſuſtinent; olfactorius in his ſenſus infectus eſt, neque quicquam eos bene olens oblectat; pariter quoque graveolentia deteſtantur: vita ipſis inviſa eſt, mortemque diſcupiunt. Harum calamitatum fons, & origo eſt cum ariditate frigiditas. Si diu teneat, magiſque invaleſcat ægritudo, poſt id genus dolores vertigo ſubſequitur.

De Vertigine Cap. III.

SI tenebræ oculis prætenduntur, & caput in turbinis modum circum duci videtur, & auribus murmur veluti delabentis cum ſtrepitu fluminis inſonat, aut tanquam ventus flatu vela percutiens aut tibiarum ſiſtularumque cantus, aut veluti ſtridor plauſtri currentis obſtrepit; vertigo huic vitio vocabulum eſt: malum quidem, ſi capitis ſymptoma eſt: malum quoque ſi cephalæ ſucceſſit, aut ex ea vetuſta ægritudine ortum eſt. Nam ſi priora vitia non receſſerunt, ſed remanet Scotodine, ideſt, tenebræ

oculorum, & apparens motus in orbem, aut longiori tempore cum propriis ſymptomatibus nulla adhibita curatione ad ſummum pervenit; vitium, quod a græcis Scotoma dicitur, a latinis Vertigo, procreatur. Cauſam habet frigidam, & humidam: aliorumque ſæpe morborum, cum inſanabilis evaſit, initium eſt, ut furoris, melancholiæ, morbi comitialis cuique ſuis ſymptomatibus accedentibus. Vertiginis autem forma ita ſe habet: gravitas adeſt capitis: ſplendida quædam oculis inter multas tenebras ſeſe offerunt: ſuimet æger propinquorumque ignarus eſt. Cumque morbus augeſcit, tunc tibiæ ſolvuntur, atque humi repunt. Nauſea fit, atque vomitus pituitæ, biliſve tam atræ, quam flavæ: quando flava per vomitum rejecta furor enaſcitur: atra vero, melancholia: ac pituita exeunte, morbus comitialis efficitur. Omnium quippe morborum talis converſio eſt.

De Morbo Comitiali. Cap. IV.

VArium ac portentoſum morbi genus eſt Epilepſia, quæ dicitur a græcis, latine Comitialis morbus: terribilis utique in acceſſionibus, & peracutus, & pernicioſus: quandoquidem nonnunquam acceſſio una hominem rapuit. At ſi diligenti cura vim morbi ſuſtinet laborans; ægre tamen vitam ducit inter fœditates, ignominias atque dolores. Morbus autem non facile recedit, ſed ætatibus melioribus, & pulchriori tempore viget; vexat etiam pueros, & adoleſcentes: interdum ſecunda fortuna evenit, ut per ſuccedentem provectiorem ætatem abigatur, quando ſimul cum ætatis flore evaneſcit. Sed & tum quoſdam abiens deformes efficit, pueros quoque pulchritudinis invidia perdit, aut manum inutilem reddens, aut faciem torquens, aut ſenſum aliquem prorſus auferens. Quod ſi malum hoc penitus inſederit, atque radices altius egerit; neque ipſum medicus, neque ætatis mutatio ſummovent, ſed cum ægrotante vivit atque commoritur. Interdum morbus iſte membra oculoſque convellens ac di-

diſtorquens; dolores ciet: interdum & mentem in furorem adegit. Triſte medius fidius eſt ipſius invaſionis ſpectaculum: turpis & ejus deſinentia cum ſtercore, & lotio, & ſpontina ventris ſolutione. Ipſius quoque morbi origo mirabilis, & præter hominum opinionem eſt. Quippe nonnulli flagitioſis hominibus a luna immitti exiſtimant: cujus rei cauſa & ſacrum morbum hunc nominant. Verum & aliis rationibus id nomen ei fuit impoſitum: aut ob magnitudinem, omne enim magnum, ſacrum dici conſuevit: aut quod non humana ope tolli queat, ſed divina: aut quoniam dæmone correptus eſſe homo videatur: aut ob hæc ſimul omnia ſacer morbus appellatus eſt. Quæcunque ſane huic tanquam acuto morbo ſymptomata eveniunt, ſuperius memoravimus. At ſi diu permanet, neque per intermiſſiones citra noxam degunt torpentes, abjecti animo, mæſti, hominum aſpectum conſuetudinemque vitantes: neque ætate procedente mitiores fiunt, vigilant, per quietem multis formidoloſis imaginibus terrentur, cibum ſumere faſtidiunt, ſumptum male conficiunt, decolores, facieque plumbea ſunt, ob ingenii ſenſuſque tarditatem ægre diſcunt: auditus hebes, aures tinniunt: capiti bombi veluti quidam inſonant. Lingua in ſermone perplexa eſt ac titubat, aut ex vi morbi, aut ob vulnera, quæ tempore exacerbationis accepit: tunc enim ob convulſionis nervorum motum lingua in ore variis modis torquetur. Rationem quoque uſque eo morbus conturbat ac dejicit, ut prorſus denique infatuentur. Atque horum omnium cauſa eſt cum humiditate frigiditas.

Da Melancholia. Cap. V.

Atra bilis in acutis ægritudinibus: ſi in ſuperioribus apparet, oppido quam mortifera eſt ſi ad inferiora deſcendens exiit, non valde vacat diſcrimine. In tardis autem longiſque morbis, ſi ad alvum bilis atra decurrit, in tormina jecoriſque dolorem finitur. Mulieri-

lieribus vero purgatio vice menſium advenit, ſi in cę-teris abeſt mortis periculum. At ſi ſuperius, ut puta ſtomachum, ſeptumve tranſverſum petit; inſaniam pa-rit, quam græci Melancholiam nominant; flatum nan-que gignit, & ructus fœtidos piſcium odorem exhalan-tes; infra vero, & flatus cum crepitu tranſmittit: nec non, & mentem ſimul alienat; proinde melancholicos juxta, & flatuoſos medici veteres ſic affectos appellarunt. Porro quidam reperiuntur, in quibus neque flatus, ne-que bilis atra colligitur: ſed ira immoderata, & mœ-ror, & ingens animi conſternatio, hos quoque nihilo-minus Melancholicos nuncupamus. Bilem quidem in iſtis redundare iracundia ſignificat; atram vero bilem, iracundiæ vehementia ac feritas; teſtis autem Homerus eſt, ubi inquit: Inter hos autem ſurrexit heros Atrides late imperans Agamemnon triſtis, furore autem valde præcordia atra circum oppleta erant; ejuſque oculi igni fulgenti ſimiles erant. Tales evadunt Melan-cholici, cum ab hoc malo interimuntur. Eſt autem animi angor in una cogitatione defixus atque inhærens abſque febre. Mihi profecto Melancholia Maniæ (quæ latine Furor dicitur), initium atque pars eſſe videtur. Siquidem furentibus animus modo ad excandeſcentiam, modo ad voluptatem convertitur. At melancholici in triſtitia, & animi angore duntaxat verſantur. Fu-rentes etiam plurimum vitæ ſic tranſeunt deſipientes, & fœda atrociaque committentes. Melancholici vero non una tantum inſaniæ ſpecie laborant: ſed aut venenum ne ſibi detur, ſuſpicantur: aut hominum conſuetudinem peroſi, in ſolitudinem aufugiunt: aut ad ſuperſtitioſam religionem convertuntur: aut lucem hanc vitamque odio proſequuntur. Verum ſi quid interdum ex animi angore laxamenti habeant, exhila-ratio voluptaſque plurimis advenit. Hi vero in furo-rem pręcipitant. Sed quomodo quibuſque ſedibus affectis id vitium plerumque contrahatur, ſubjiciam. Porro ſi in præcordiis reſidet, cauſa circa ſeptum tranſ-verſum immoratur, biliſque ſupra infrave melancho-

licis

licis prorumpit. Si caput etiam per conſenſum afficitur, & (*a*) excandeſcentiæ delirium in riſum hilaritatemque per longum vitæ ſpatium commutatur: hi vero morbi potius magnitudine, quam affectus dolore in furorem prolabuntur. In utriſque nimirum ariditas accuſanda. Viri ſane, & furore, & melancholia corripiuntur: rarius autem, quam viri, ſed deterius mulieres furiis agitantur. Aetas, quæ prope ſtatum eſt, & ipſe ſtatus huic malo ſubjiciuntur. Aeſtatis tempus, & autumni hunc morbum procreant, ver autem judicat. Inter notas evidentiores hæ ſunt, quod videlicet, quieti aut triſtes, abjecti, torpenteſque ſunt abſque ratione: nullaque de cauſa melancholia initium ſumit: præterea in iram facile incidunt, male ſunt animati, vigilant, ex ſomnis tumultuoſe excitantur: ingenti quoque pavore trepidant, cum morbus crementum ſuſcipit: quando & inſomnia vera ſunt, terribilia atque evidentia: quotquot enim a naturali ſtatu valde aliena ſunt, ea non protinus huic malo inſunt, ſed per quietem ſeſe offerunt: cum in aliquid impetu rapti ſunt, poſtea facile eos pœnitet: mutabiles ſunt, turpes, de minimis quibuſque ſolliciti, avari, ſed non ita multo poſt ſimplices, prodigi, multa largientes non virtute animi, ſed morbi varietate. Quod ſi malum exaſperatur, homines oderunt, ab eiſque fugiunt: de inanibus conqueruntur, vitæ maledicentes, mortem expetunt. Atque iſtorum multis ſenſus ac mens uſque eo ſtupore fatuitateque capiuntur, ut omnium ignari, ſuiquemet immemores in morem beſtiarum vitam degant: corporis quoque habitus in pejus labitur: colore fœdo, & ex atro viridique commixto tinguntur: niſi inferius bilis deſcendat atque exeat, ſed quoquoverſum per corpus cum ſanguine diffundatur; multi cibi capaces, nihilominus tamen extenuati ſunt: quoniam ſomnus in eis neque potu, neque cibo membra confirmat, ſed vigilia ad exterius mo-

 vet,

(*a*) *Alias triſtitiæ.*

vet, ac diſſipat: proinde, & alvus arida eſt, nihil deficiens, nonnunquam vero dejicit ſicca, rotunda, atro quodam bilioſoque circumfuſa: urina pauca redditur, acris, bilioſa; multum flatuoſi ſpiritus in præcordiis eſt: ructus putidi feruntur; graveolentes perinde, ac ſi ex maris lacuna exhalarent: nonnunquam, & humidum quoddam acre cum bile rejiciunt: arteriarum motus fere parvi ſunt, pigri, invalidi, crebri, (*a*) frigori ſimiles. Fama eſt, ex his quempiam inſanabiliter ſe habentem, cum puellam deperiret, medicis nihil proficientibus ab amore fuiſſe ſanatum. Ego vero ſuſpicor, eum ab initio in puellam exarſiſſe, inde triſtem, & languenti animo, quod ea non potiretur, evaſiſſe, ſuiſque popularibus melancholicum viſum eſſe: at iſte ubi puellæ amatæ ſe conjunxit, mœſtitia receſſit: ira, & animi languor diſcuſſus eſt: gaudium triſtitiam delevit, & mens amore medico prorſum ſanata eſt.

De Furore. Cap. VI.

Furoris modi ſpecie permulti ſunt, genere tantum unus, eſt enim ex toto mentis alienatio diuturna, vacans febri. Etenim ſi febris quandoque conjungitur, id non ratione furoris proprie, ſed alio quovis caſu incidit. Quippe, & vinum mentem inflammat, & per ebrietatem delirare cogit: præterea quædam eſculenta amentiam pariunt, ut mandragora, & altercus: ſed neutiquam hi inter furentes numerandi ſunt: nam repente hæc adveniunt, & celeriter conquieſcunt: furor autem ſtabilis ac permanens eſt. Furori autem nihil ſimile delirium habet, quod ſenectæ calamitas eſt. Eſt enim ſenſus, mentis, rationiſque marcor, & ignavia ex refrigeratione proveniens. At furor ex calida ſiccaque cauſa exoritur, functioneſque tumultuoſas præſtat. Deliramentum autem a ſenectute incipiens, nunquam per intervalla deſinit, ſimulque commoritur. Furor vero, & intermittit, & di-

(*a*) *Aliter affectui.*

diligenti curatione radicitus vellitur. Sed intermiſſio non ſincera eſt, quando per ſe furor deſinit; cum non congruenter aut medela, aut temporis anni clementia curatur. Nonnullos namque, qui penitus ſoluti morbo videbantur, aut veris tempus, aut error in victu, aut ira caſu aliquo proritata denuo ad furorem revocavit. Porro illi huic vitio facile patent, qui natura ſunt iracundi, acriter excandeſcentes, negotioſi, faciles, hilares: qui jocoſis, puerilibuſque delectantur. Illi etiam, qui contrario his ſunt ingenio, quicumque videlicet ſtupidi ſunt, triſtes, tardi in diſcendo, in laboribus perſeverantes, & qui cum demum quid didicerunt, facile oblivioni tradunt, hi & melancholia promptius capiuntur, qui & antea in furorem procidunt. Verum & in ætatibus, quibus calor, & ſanguis multus eſt, hi furore exagitantur, ut puberes, juvenes, & viri. In quibus autem calor ex atra bile accenditur, corporiſque habitus ad ariditatem vergit, his in melancholiam cadere facillimum eſt. Item victus ratio, multi cibi aſſumptio, ſaturitas immodica, ebrietas, luxuria, veneris appetentia hanc ægritudinem concitant. Nonnunquam, & mulieres, niſi mundetur corpus, furor infeſtat; cum ipſarum uteri ad virilem congreſſum apti evaſerunt: aliæ vero haud ita facile, ſed admodum acerbe in furorem aguntur. Cauſæ tales ſunt, vir nimium furioſus fit, ſi conſuetus ſanguinis exitus, aut bilis, aut ſudoris, aliqua de cauſa repreſſus eſt. Et quibus furor voluptatis eſt, rident, ludunt, ſaltant die noctuque: iraſcuntur palam: nonnunquam coronati incedunt, ac ſi ex aliquo certamine victores redeant; quibus obviam fiunt, non ſunt infeſti: ita ſe habet hujuſmodi furoris ſpecies. Alii vero ab ira furentes nonnunquam ſibi veſtes proſciderunt, & ſervos interfecerunt, & ſibi ipſis manus intulerunt, & obvios quoſque male habuerunt. Species utique infinitæ ſunt. Ingenioſi nanque ac dociles Aſtronomiam callent ſine doctore: Philoſophiamque poſſident a nemine traditam: Poeticam quoque veluti a muſis infuſam norunt. Aliquid enim, & in morbis emolumenti præbet docilitas. Ru-

des autem atque indocti homines hoc malo circumventi gravia pondera ferunt: figulinam exercent, aut fabrilem: aut lapides cælant. Præterea & monſtroſa quædam cogitant. Timebat enim quiſpiam ne vaſa olearia procideret: Alius non bibebat, ſe laterem exiſtimans, ne humore diſſolveretur, pertimeſcens. Id etiam fama divulgat, carpentarius quidam olim fuit, cum domi eſſet, prudens operator: ligna bene metiebatur, ſcindebat, complanabat, clavis jungebat, aptabatque, in domo extruenda ſobrius cum exactoribus operum verſabatur, paciſcebatur, pro laboribus juſtam mercedem poſcebat: porro iſte in loco, ubi arte ſua fungebatur, mente conſtabat: at ſi in forum quandoque diſcederet, ad balneum, aut ad aliud quippiam neceſſarium; inſtrumenta deponens primo ſuſpirabat, deinde egrediens humeros conſtringebat: poſtea cum e ſervorum, fabricæ, locique illius conſpectu abiiſſet, tum penitus inſaniebat, & furore rapiebatur: quod ſi ad eundem locum celeriter recurriſſet: iterum ad ſe redibat. Hæc erat inter locum illum, & viri mentem cognatio. Cauſa morbi hujus in capite præcordiiſque continetur: modo utroque membro pariter laborare incipiente, modo alterum altero invicem lædente. Verum præcipua furoris, & melancholiæ ſedes viſcera ſunt: quemadmodum caput, & ſenſus in phreneticis plerunque laborant: in quibus vis ſenſoria obleſa eſt; & quę non adſunt, tanquam jam præſentia conſpiciunt, & aliis non conſpicua, ipſorum ſeſe oculis repræſentant. At furentes tantummodo vident, quæ videre oportet; ſed de illis non ſentiunt ut ſentiendum eſt. Itaque ſi magnum eſt malum, promptiore ingenio ſunt, ſenſibus acutiores fiunt, ſuſpitioſi ſunt, iracundi nulla de cauſa, mœrentes præter rationem, cum in ſeverum, & tetricum furor vertitur: cum vero ad animi hilaritatem inclinat, læti, & alacres fiunt: prius dicti ſine lædente cauſa vigilant: utriſque viſio depravata eſt: capitis dolor, aut ſaltem gravitas comitatur; auditu prompti ſunt, mente tardiſſimi: in quibusdam ſane peculiares ſonant aures, & bombis adeo perſtrepunt, ut tubarum fiſtularumque

ſumque voces audire ſeſe exiſtiment: idque fit, cum morbus crementum accepit: multo vento inflantur, anxii ſunt, in ſumendo cibos voraces atque avidi: vigilant enim, & vigilia famem ſuſcitat: verum neque, ut ægri ſolent, emaciantur: ſed magis peculiaris melancholicis corpulentia eſt: item pallore quodam ſuffunduntur. Si quod autem viſcerum phlegmone invaſerit, tunc appetentia nutricatiove hebetatur; oculi cavi fiunt, non conniventes: ob quos cæruleæ atræque imagines ſeſe objiciunt ſi ad melancholiam affectus vergit: ſed rubicundiora, & punicea viſa ſunt, ſi ad furorem inclinat: pleriſque etiam tanquam fulgurans ignis apparet, pavorque eos veluti inſtantis fulminis occupat: nonnullis vero, & rubent oculi, & ſanguine ſuffuſi ſunt. In ſummo ægritudinis impetu variis ſecundum quietem viſis perturbantur, immoderateque venerem concupiſcunt: neque eos etiam in publico ventrem exonerare pudet: ad mutua, & familiaria colloquia pigri ſunt, commonefacti, & increpiti ad iram excitantur atque furore penitus inſaniunt. Exinde alius alio modo furit, quidam immenſum ſpatium decurrunt, & quo perventuri ſint, neſcientes, eodem, unde diſceſſerant, curſu feruntur. Alii per longum iter eos, quibus forte occurrerint comitantur. Item nonnulli vociferantur, latrocinium, aut vim illatam querentes. Alii ab hominum conſpectu in ſolitudines fugiunt; ſecumque tantum modo verſantur. Cum vero jam inclinatus eſt morbus, ſtupidi, quieti, mœſtique ſunt: in notitiam enim morbi venientes, ſua calamitate miſeriaque triſtantur. Alia reperitur furoris ſpecies, qua laborantes propria membra dilacerant, pia cogitatione Diis ſuis tanquam id poſtulantibus gratificantes. Id furoris genus a perſuaſione quadam duntaxat proficiſcitur: in cæteris hi temperantes modeſtique ſunt: excitantur autem tibiæ cantu, aliove animi oblectamento, aut temulentia, aut præſentium hortatu. Deorum afflatu hic furor provenit: qui cum remittitur, hilares ſunt, & curis vacui, tanquam diis initiati: præterea decolores, & macie affecti ſunt, diuque ex vulnerum doloribus infirmum eorum corpus eſt.

De

De Nervorum reſolutione. Cap. VII.

APoplexia, Paraplegia, Pareſis, Paralyſis, omnia genere eadem ſunt: aut enim motionis, aut tactus, aut utriuſque defectus eſt: interdum, & mentis, interdum, & reliquorum ſenſuum. Sed Apoplexia totius quidem corporis, & ſenſus, & mentis, & motionis reſolutio eſt: proinde Apoplexiam fortem ſolvere nulla facultas poteſt: debilem vero tollere non facile eſt. Paraplegia eſt tactus motuſque remiſſio, ſed in membro uno, ut puta manu crureve. Paralyſis autem motus tantum fere eſt actioniſque defectio. Quod ſi nonnunquam ſolus tactus deficiat, (raro autem id evenit,) potius Anæſteſia, ideſt, ſenſus abolitio, quam Pareſis, ideſt defectio nominatur. At ſi Hippocrates apoplecton, ideſt, attonitum crus ſecundum rectum dicat, illud tanquam mortuo ſimile, inutile, & inſanabile vult ſignificare, quod enim in toto corpore eſt vehemens Apoplexia, illud in crure Paraplegiam vocat. Urinæ autem in veſica aut ſuppreſſio, aut retinendi impotentia, Pareſis proprie eſt. Palpebrarum vero, & malarum, muſculorumque in maxillis, & genæ in alterutram partem diductio, ſi per convulſionem torqueantur, Canina convulſio nominatur. Genuum reſolutionem, ſenſuſque per aliquantum temporis ſtuporem, & exanimationem, & caſum Lipothymiam, ideſt animæ deliquium vocitamus. Verum nonnunquam membra ſingulatim reſolvuntur; ſupercilium, exempli gratia, ſolum, aut digitus, aut majora etiam ut manus cruſve: nonnunquam ſimul plura, & alias dextra tantum, alias ſiniſtra, aut unum poſt aliud omnia reſolvuntur exquiſite, aut debiliter: neque tantum quæ diſtantia ſunt, & quæ eodem cenſentur nomine, conjugataque ſunt: ut oculi, manus, crura: verum etiam conjuncta, cognataque, ut nares uſque ad medium, & lingua uſque ad fines, qui in ipſa media poſiti ſunt; una tonſilla, & iſthmus; ipſaque gula dimidia reſolvitur. Ego ſane ſto-

ſtomachum etiam, & inteſtina, & veſicam, oblongumque inteſtinum uſque ad principium, ideſt anum idem vitium pati exiſtimo. Sed interiora membra reſoluta latent, obſcuraque ſunt; imperfectæ vero ſunt ac dimidiatæ eorum functiones, proinde mihi, & membra dimidia pati videntur in duas partes a morbo diducta. Hæc res nimirum documento eſt, quo dextræ partis facultas, & natura a ſiniſtræ partis natura, & facultate differat. Quippe aſſidens cauſa æqualis eſt, & utrique communes morbi occaſiones; ſive frigiditas ſit, ſive cruditas. Sed utraque haud æque pati idonea eſt, Natura vero æque valens eſt, ubi ſubjecta ſunt æque valentia; idem autem inæqualibus ineſſe nullo modo poteſt. Igitur ſi infra caput aliquod principium affectum ſit, qualis medullæ dorſi membrana eſt quæ nominis ejuſdem ſunt, & contigua, dextra in dextris, & in ſiniſtris læva reſolvuntur. Verum ſi caput primo in dextra patiatur, ſiniſtra, ſi in læva, dextra nervorum reſolutione laborant. Hoc ideo evenit, quod nervorum initia permutata ſunt. Neque enim dextri nervi in dextras partes ſecundum rectum uſque ad extremum progrediuntur; ſed ab initio enati protinus ad oppoſitos tranſeunt, ſe invicem in figuram hujus literæ X, quam græci Chiaſmon vocant, permutantes. Utque ſemel dicam, ſive omne ſimul corpus reſolutionem nervorum patiatur, ſive aliqua membra, ſive ab alterutra, ſive ab utraque parte, nervi de capite fluentes alia ratione patiuntur. Nam ſenſu quidem, ut paucis dicam, hi privantur, non admodum autem facile ex ſe motum amittunt. Quod ſi per communionem cum his, qui moventur, aliquid vitii contraxerint: paulum & ipſi motus perdiderint. Nam & per ſe ipſi motum tametſi minorem naturaliter poſſident. Nervi enim a muſculis ad muſculos tranſeuntes motionis principatum obtinent, & his, qui a capite manant, impertiunt, Nervi enim capitis ab illis plurimum motus participant tamen ex ſe quoque, licet minorem, vim movendi habent. Atque hi nimirum in motu noxam magis patiuntur. Raro autem uſu venit, ut per ſe jacturam ſenſus faciant; neque tunc ex toto eam facere videntur.

tur. At ſi qua copula nervorum ab oſſe quopiam enatorum, & ad oſſa pertinentium, ſoluta, aut rupta ſit, tum membra proprio ſitu non continentur, luxantur, locoque dimoventur, non tamen ſenſu privantur. Hæ ſunt autem Paraplegiæ ſpecies, quandoque enim membra reſoluta in longum porriguntur: neque, quando extrema longiſſima apparent, iterum poſſunt recurvari: nonnunquam in orbem flectuntur, neque in longum extenduntur. Si quis autem ea, ceu ligna adaptans, & poliens, violenter protrahere nititur, breviora ea ſeipſis inveniet. Utrunque id vitium, & in oculis pupilla ſuſtinet: aut enim in amplitudinem magnam diffunditur: idque Platicorien, ideſt, pupillæ amplificationem appellamus: aut hæc eadem in anguſtum contrahitur, idque Phthiſis, aut etiam Mydriaſis a nobis dicitur. Veſica etiam in ſuis obeundis muneribus depravatur, & Pareſim quam vocant, patitur, aut enim per extentionem reſolvitur retinendi impotens lotium effundit: aut in ſe ipſam convolvitur, cum urinæ plena reddere nihil poteſt. Morbi hujus, Pareſis videlicet, cauſæ prægredientes ſex numerantur; vulnus, percuſſio, refrigeratio, cruditas, venus, vinolentia. Cæterum, & animi immodicæ perturbationes, ut repente incuſſi pavores, timores, animi conſternatio, & mœror: præterea, & in pueris terrores: interdum inopinatum atque ingens gaudium: item riſus uſque ad mortem implacabilis nervos reſolvere conſueverunt. Hæc utique morbi prima initia ſunt. Sed ultima atque potiſſima cauſa eſt ingenitæ caliditatis refrigeratio; quando ab humiditate aut ſiccitate injuriam patitur: ab hac vero magis, quam ab illa ſanatu difficilis læſio eſt: nec non & a vulnere, nervique interceſſione malum inſanabile provenit. Quantum ad ætates attinet, ſenes, & ipſi curationem vix recipiunt; pueri facile ad ſanitatem redeunt. Inter anni tempora hyems, hanc ægritudinem gignit præcipue, ſecundo ver, tertio autumnus, æſtas omnium minime. Habitus corporis pingues natura, humidi, deſides, bellui-ni, hoc vitio facile corripiuntur. Affectus hi jam perfecti talibus ſignis deprehenduntur, immobilitate, ſenſu ſopito,

qui

qui neque calidum, neque frigidum, neque vellicantes aut ſcalpentes, aut aliter contingentes percipiat. Raro evenit, ut iſtis extremitates doleant: verum ſanitati recuperandæ indolentia non leviter prodeſt. Porro morbus hic repente invadere ſolet; nonnunquam tamen etiam prælonga habet initia, gravitatem, motum difficilem, torporem, frigoris ſenſum, alias caloris exceſſum, ſomnos breves, cogitationes ſive apparitiones vehementiores, atque tunc ſubito reſoluti ſunt. Nempe in Canino vocato ſpaſimo ideſt, nervorum convulſione, omnes faciei partes convelli, non magnopere uſitatum eſt. Sed ad dextras partes lævæ, ad lævas dextræ feruntur: quando buccæ atque os huc aut illuc, tanquam ex ſede propria diſcedente maxilla longius detorquentur. Etenim qubuſdam nonnunquam articulus luxatus eſt, cum valde hiantibus maxilla ad inferiora delapſa fuit: in læſa mala oculi inverſio, & ſtraboſitas, (ut ita dicam) fit: in palpebra inferiore palpitatio: palpitat, & ſuperior alias quidem cum oculo, alias vero ſola. Contenduntur & labia ſeorſum alterutrum, nonnunquam vero, & ambo collapſa balbutiunt: quibuſdam, & exacte occluduntur, poſtea repente ac late dehiſcunt, & ſolitum ſputum cum ſtrepitu ejiciunt, convellitur & lingua; ſiquidem, & ipſa muſculus eſt, & nervi; quando ad palatum ſecundum latitudinem tota cohærens ſubito ſeſe removit, & concuſſionis ſonum reddit: convellitur & columella; ac ſi os, quæ interius ſunt, in unum cogat, inopinatus ſonus redditur, ſi vero dehiſcat, columellam intueberis nonnunquam palato ſecundum latitudinem adhærentem; nonnunquam violentia quadam in longum productam, ac deſcendentem; fiſtulæ perſimilem: quandoquidem, & ipſa ſonum edit. Porro caninæ convulſiones decipiunt, quippe integræ ac ſanę partes ægrotare ſpectantibus videntur. Nam in omnem partem tentione, calore, oculi amplitudine, ſanę partes lęſionem pati exiſtimantur. Deprehenduntur vero, & ridendo, & loquendo, & connivendo. Siquidem lęſę partes omnes cum violentia, & ſtrepitu quodam trahuntur; labium riſu caret; inter loquendum non movetur; palpebra non volubilis, oculus

lus intentus ac rigens eſt; ſenſus tangendi nihil percipit. At ſana membra loquuntur, connivent, ſentiunt, rident.

De Phthiſi. Cap. VIII.

SI ab externa cauſa abſceſſu in pulmonibus facto, aut a longinqua tuſſi aut a ſanguinis rejectione, & puris extuſſiant; Pye, & Phthiſis nominatur. Si pectus autem, coſtave ſuppuraverit, materiaque per pulmones traducatur, id genus homines Empyi græce vocantur, Purulenti a latinis dici poſſent. Quod ſi, & ab his pulmo exulceretur a preterlapſo pure corroſus, hoc vitium non ulterius empyma, ideſt purulentia, ſed Phthoem, ideſt corruptionem appellato. Simul autem adeſt & ignis aſſiduus, qui nunquam intermittere videatur interdiu latens ſudore atque corporis frigore. Hęc enim propria Phthoem ſequuntur, quod videlicet caliditas excitatur, & in noctem emicat, interdiu rurſum in viſceribus deliteſcit; patet autem iſtorum angor, & imbecillitas, & colliquatio. Nam ſi per diem corpus ignem evaderet, cur non fieret tunc homo carnoſior, & robuſtior, & morbi tolerantior? ut enim receſſit, gravia magis intenduntur: arteriarum motiones parvæ, & imbecillę fiunt; vigilant, calor languet, alia omnia patiuntur, quotquot febricitantes comitari ſolent. At ſpecies humorum prope infinitę ſunt lividorum, atrorum, purorum ac ſyncerorum, aut pallido alboque, aut albo, & viridi mixtorum, latorum, rotundorum, durorum, glutinoſorum, aut rarorum diffluentium, aut odore carentium, aut fœde olentium. Omnes autem hæ puris formę ac ſpecies ſunt. Quicunque vero aut igne, aut aqua humiditates explorant ac notant; hi haud ita multum phthoem mihi dignoſcere videtur. Nanque viſio quolibet alio ſenſu certior eſt, non modo his, quæ rejiciuntur, intuendis, ſed etiam ægrotantis ſpecie conſideranda. Siquis enim vel plebejus hominem viderit pallentem, imbecillum, tuſſientem, macie confectum:

ctum: hunc vera Phtoe laborare pronuntiat. Quinetiam quibuſcunque quidem ulceratus pulmo non fuerit, nihilominus tamen diuturnis febribus conſumpti ſunt, ſæpiuſque duriter, & abſque effectu ullo tuſſientes nihil rejiciunt: hos quoque Phthiſicos haud ita multum improprie nominarunt. Simul vero, & his adeſt pectoris gravitas: pulmo enim infirmus eſt: angor, intolerantia, cibi faſtidium, veſpertina extremorum frigiditas, & matutina caliditas: ſudor uſque ad pectus caliditate moleſtior: per tuſſim varia, qualia memoravimus, extruduntur: vox rauceſcit: cervix nonnihil tortuoſa eſt, gracilis, non verſatilis, ſed veluti rigens atque intenta: digiti tenues ſed articuli craſſi ſunt: oſſium duntaxat ſpecies remanſit; ſiquidem, & carnes extabeſcunt, ungues adunci fiunt: digitorum ventres rugoſi, & lati; nam præ macie neque faſciam ambientem, neque rotunditatem obtinent: quamobrem, & ungues adunci ſunt; ea eſt enim ipſorum requies & fulcimen, quæ ipſorum extremitates replet; quoniam & ipſi laborem ſuſtinent, utpote qui ſolida membra ſunt. Item nares iiſdem acuminatæ, graciles; malæ extantes, & rubidæ; oculi cavi: lucidi, micantes: tumida, excarnis, pallida, ſeu livida facies eſt, buccarum tenuja dentibus inhærent: ridentibus aſſimulantur; in omnibus denique cadaveris ſpeciem referunt. Hunc in modum, & cætera ſeſe habent; tenues enim, & carnibus privati ſunt; brachiorum muſculi non apparent; mammarum neque veſtigia extant; ſolæ autem papillæ cernuntur, coſtas non ſolum dinumerare perſpicue licet, verum etiam ubi deſinant, intueri facile eſt, neque enim cum vertebris factæ articulationes occultantur, patent etiam in os pectorale coſtarum inſertiones: quarum interſtitia inania, & cava ſunt, Rhombi figuram ſecundum oſſium circumductum oſtendentia, præcordia vacua ad ſuperiora convulſa ſunt; abdomen, & ilia ſpinæ dorſi cohæreſcunt, artus conſpicui, prominentes, & macri ſunt; perinde ſe habent, & tibia, & coxendix, & brachium, at ſpina vertebris ſuperextat, a priori parte cava, utriſque muſculis per tabem diſſipatis, ſcoptula operta tota

ſe-

ſeſe conſpectui offerunt, atque avium alas imitantur. Hujuſmodi ægrotis ſi alvus perturbetur, actum eſt; ſin ad ſanitatem vergant, pernicioſis contraria ſignis adveniunt. Porro ſenes in hoc malum frequenter non incidunt, ſed minime evadunt. Juvenes autem uſque ad florentem conſiſtentemque ætatem poſt ſanguinis rejectionem in phthiſim prolabuntur; inde ſaneſcunt quidem, ſed non facile. Pueri aſſidue tuſſi uſque ad phthiſim nonnunquam divexati facile ad ſanitatem redeunt. Habitus vero in id vitium proni ſunt graciles delicatique, ſectilibus tabulis ſimiles, alarum inſtar habentes, prominenti gutture, albidi, rariori pectore. Regiones autem frigidæ atque humidæ hujuſce affectus germanæ ſunt.

De Purulentis. Cap. IX.

QUibus hominibus in cavis locis e regione pectoris, aut inferius ſub traſverſo ſepto puris abſceſſus fiunt; ſi per os id ejiciunt, Epyi, hoc eſt, Purulenti vocitantur. Si per alvum pus dejicitur, Apoſtematię gręco vocabulo dicuntur. Ac ſi in pectore quidem, cum eſt ulceratum, in pulmone vero, cum phthoe laborant, aut ſi ſubcingente coſtas membrana circa latus, aut os pectoris, quod gręci Sternon vocant, aut inferius, ubi pulmo cum ſpina dorſi committitur, cohæreſcitque, aut ſi quo alio pectoris loco vitium ſit; omnibus ad pus excernendum via per pulmonem munita eſt. Sub interſepto vero in viſceribus, jecore, liene, renibus per veſicam; in mulieribus etiam per uterum tranſitus datur. Nempe cuidam ego aliquando abſceſſum laxioris inteſtini dextra in parte prope jecur diſſecui: multumque inde puris effuſum eſt: multum quoque per renes, & veſicam ad plures dies emanavit: unde, & ſanitatem homo adeptus eſt. Cauſæ vero communes omnium hæ ſunt, plaga, cruditas, frigus, & id genus alia. Porro, quibuſdam in pectore diuturna tuſſis incumbens, & lateris inflammatio, & vomica pulmonis, fluxio longinqua, necnon, & acuti

cuti morbi in aliquod iſtorum decubitus; purulentiæ originem præbent. At humor alias iners imbecilluſque alii inhæret, alias acris, & mordax, & ad mortem uſque putrefaciens. Nam, & ſpecies infinitæ ſunt, quas ſuo loco poſtea memorabimus. Sed magnum profecto miraculum eſt, & quomodo id fiat, ut ab exili tenuique membrana nihil craſſitudinis habente, membrana inquam coſtas interius obtegente, tanta copia puris effundatur, multum enim colligi in multis deprehenſum eſt. Hujus rei cauſa eſt inflammatio ex ſanguinis multitudine oriens, ob quam membrana craſſeſcit: verum ex multo ſanguine multum in medio pus contrahitur, id ſi ad interiora ſubeat, coſtarum oſſa ſuam propriam ſedem obtinent, ſed phthiſis altera ſpecies ſuperius a nobis memorata ſecundum naturam evenient; ſin ad exteriora procurrat, oſſa disjunguntur: in aliquod enim inter coſtas medium ſpatium ipſius abſceſſus acies exeritur; quando in hanc atque in illam partem coſtarum oſſa pelluntur. Notarum autem quædam omnium communes, quædam ſingulorum affectuum propriæ ſunt: gravitas potius quam dolor, commune ſignum eſt. Pulmo enim dolorem non percipit: febres obſcuræ, horrores veſpertini, ſudores in remiſſione, vigilia, tumores in extremis pedibus, manuumque digitis ſubinde conſiſtentes, atque inſurgentes; inquies, cibi abominatio, totius corporis macies. Quod ſi & in longum mutatio producitur, habitus phthiſicus redditur; neque enim ultra in officio natura perſeverat: quoniam concoctio non fit, qualis antea inde caro conſumitur: color, qualis belluæ efficitur. Spiratio cunctis quidem mala, ſed illis pejor, quibus ad ſuperiorem ventrem morbus aſcendit: quinetiam tuſſis ab initio tantiſper vexat, donec inflammatio, quæ urget, perſeverat: quando, & dolores, & horrores augentur, & caliditas, & vigilia, & ſpiritus difficultas adhuc magis increſcunt. Venarum motus parvi, torpentes, imbecilli fiunt: mens delirat, pectus diſtenditur. Verum enim vero ſi ad ſuppurationem inflammatio veniat, omnia maxima fiunt: ſed rejectio parva eſt cum majore

tuſſi, & (*a*) ex violento abſceſſu; in primis pituita fertur bile infecta, ad nigritiem vergens tanquam admixta fuligine, adhuc tamen cruenta ac pinguis pituita eſt. Quod ſi proxime rumpenda inflammatio eſt, quæ rejiciuntur ſpeciem carnis habent, craſſioraque ſunt. At ſi jam rupta ſit, ſtrangulatus diſcrimen impendet, ſi multum ſubitaneumque pus emanavit: ſi pedetentim vero emittatur, exacte ſanitas advenit. Porro ſi ad inferiora pus tranſire velit, partes quidem ſuperiores, ubi erat abſceſſus, acutus dolor occupat: alvus vero humida eſt, primum aquoſa cum pituitoſis dejiciens, deinde cruenta quædam circumfluentia: rurſumqne carnoſa, cum jam effractus abſceſſus. Hæc pus ſequitur aut per alvum, aut per urinæ vias elabens. Sed materiæ ad renes, & veſicam tranſmutationes meliores omnibus ſunt. At ſi pus infra ſuprave feratur, ejus color varius eſt, pallidus, aut albus, aut cinereus, aut lividus, aut ater: pus item aut olidum eſt, aut odore vacans, craſſiſſimum, aut mediocris corpulentiæ: aut læve æquale, aut aſperum inæquale. Et fruſta caruncularum ſimilia in eo fluitantia rotunda, aut lata ſunt: quæ facile abluantur, aut tenacia. Utque in ſumma de pure dictum ſit; quæcunque alba feruntur, concocta inodora, lævia, rotunda, & celerius extuſſiuntur, aut per alvum deturbantur, hæc tuta, & ſalutaria ſunt: quæcunque autem perpallida, biliosa, & inæqualia ſunt, ea prava eſſe ſcito. Sed multo his pejora, livida, & atra; putredinem enim, & exedentia ulcera ſignificant. Ad hæc, & habitum ſimul animadvertere convenit, & quæ morbum comitantur: nam ſi excretionem bene tolerat, febre vacat, recte concoquit, bene coloratus eſt, bene ad cibos ſe habet, ſi facile extuſſit, ſi arteriarum motus eſt, vires firmæ, ægrotus perniciem evadit. At ſi febris ſuperveniat, omniaqne in deterius convertantur; de ſalute deſperatum eſt. Præterea, & loci abſceſſibus occupati ſimul noſcendi ſunt; quibuſcunque enim

(*a*) *Aliter violenta extentione.*

enim in oſſe pectoris, quod Sternon vocant, empyema ideſt, Purulentia fit: tarde abſcedit: nudæ enim, & excarnes, & cartilagineæ partes illæ ſunt: ejuſmodi vero non facile phlegmones redundantia ſuſcipiunt, & abſque ſuppuratione multum temporis permanent. Siquidem res frigida cartilagines ſunt, ſed earum phlegmonæ minime nocent. Ipſius vero habitus colliquationes pravæ ſunt; brevi enim tempore ſuppurant. Lienis, jecur, & pulmo, & interſeptum celerius quidem pus ducunt, ſed periculoſa, & mortifera ſunt.

De Pulmonis abſceſſibus. Cap. X.

Quicunque pulmonia laborant, ſi pituita ſit, niſi diffundatur, ſuperſtites erunt: hi vero morbi primum impetum evadentes purulenti fiunt. Futuri quidem, aut jam perfecti abſceſſus indicia in capite de purulentis expoſuimus. Cum perfectus jam abſceſſus eſt, non vi ac laboribus ad eum rumpendum rejiciendumque, quemadmodum in aliis corporibus uſu venit, opus eſt: ſed facile per ſuperiora excernitur: cum magis in raritatibus, quam in corporis habitu diſtentio fiat. Rarus enim ac foraminulentus pulmo eſt, ſpongiæ ſimilis, humorem haud moleſte ferens: qui aliam poſt aliam inanitatem eo uſque, donec ad aſperam arteriam deveniat, permutare ſolet. Circuitus autem humori faciles ſunt, quandoquidem flexile atque lubricum pus eſt. Reſpiratio etiam ſurſum ſpiritum efflat. Sæpius autem mortem effugiunt, niſi aliquando quiſpiam ſubitanea ac multi humidi attractione ſtranguletur: quod arteria puris multitudine obſtructa aerem non recipiat. Horum nonnulli progreſſu temporis moriuntur, quemadmodum phthiſici aut purulenti extingui ſolent. Sputa vero candida ſunt, ſpumantia, cum ſaliva permixta, alias cineracea, aut ſubnigrantia. Et Bronchia, ideſt, aſperæ arteriæ circuli nonnunquam expuuntur ob ulceris varietatem, ſi alte abſceſſus penetrat: quando, & fragmenta viſceris expelluntur. Rauceſcunt, breve ſpirant:

rant: gravem vocem edunt: ipſorum pectora lateſcunt, & latioribus humiditatis cauſa indigent: oculorum nigræ partes fulgent, albæ vero albiſſimæ fiunt, ac pingues: malæ rubent: venæ in facie elatæ ac tumidæ ſunt. Mirum eſt autem in his, quod tenor, quam pro corpulentia, major eſt, animi vero alacritas, & conſtantia tenore potentior.

De Aſthmate, ſive Anhelitu. Cap. XI.

SI a curſu, exercitationibus, & quolibet negocio ſpiritus ægre redditur; Aſthma græce, Anhelitus latine vocatur. Morbus quoque ille, quem Græci orthopnœam dicunt, & ipſe Aſthma nominatur; in acceſſionibus enim & ipſi anhelant. Orthopnœam vero appellant, quoniam erecto duntaxat corpore facile ſpiritum ducunt: decumbentes enim ſtrangulantur: propter extentionem igitur, quæ in ſpirando adhibetur, affectui nomen Orthopnœa, ideſt, Recta ſpiratio inditum eſt. Erectus enim homo ad reſpirandum extenditur, at ſi ſupinus decubuerit, ſtrangulationis inſtat periculum. Afficitur autem pulmo, ſimul etiam quæ ſpirationi conducunt, afficiuntur inter ſeptum, & pectus. At ſi cor vitiatum ſit, nunquam diutius vita produci poterit: hoc enim loco ſpirandi vivendique initium ſitum eſt. Cauſa eſt frigiditas ſpiritus, atque humiditas, materia vero, craſſi interiuſque abditi humores. Huic vitio mulieres opportunæ ſunt magis, quam viri: quandoquidem, & humidæ, & frigidæ ſunt. Pueri facilius, quam hæ, liberantur: nam ipſorum natura in incremento eſt, quæ valentiſſime calefacere poteſt. Viri tametſi non facile hoc morbo capiuntur, citius tamen capti pereunt. Differtur autem interitus quibuſcunque opere conficiendo, aut lanis elaborandis pulmo incaleſcit, & accenditur: quemadmodum calcis opificibus, aut æratiis, aut ferrariis fabris, aut ignis in balneis excitatoribus. Morbi vero incipientis notæ hujuſmodi ſunt, gravitas pectoris; tarditas ad opus ſolitum, & ad aliud

quod-

quodlibet gerendum: in curſu, aut in acclivi itinere difficilis, & ægra ſpiratio: raucefcunt, ac tuſſiunt: flatus in præcordiis, atque eructationes præter rationem excitantur: vigilant; noctu parum, & obſcure incaleſcunt: nares acutas, & ad ſpirationem paratas habent. Si malum in pejus ruat, malæ rubent: oculi prominent, veluti in his qui ſtrangulantur: ſtertunt, dum vigilant, multo magis, cum dormiunt: humida, obſcura, ſonoque carens vox eſt: multum, & frigidum aerem cupiunt: ſub divo ambulant: quælibet enim domus ipſis ad trahendum ſpiritum parva, & anguſta eſt: Erecti ſpirant, tanquam omni aere attracto potiri cupientes; præ aeris autem cupiditate, & os aperiunt, patefaciuntque, tanquam eo ampliore indigentes. Ipſorum facies præter malas, quæ rubent, pallida eſt: ſudor circa frontem, & jugula emanat: aſſidua, & aſpera tuſſis infeſtat: rejiciuntur pauca, tenuia, frigida, veluti quædam ſpumæ efflorefcentia: inflante ſpiritu collum intumeſcit: præcordia revulſa ſunt: arteriarum pulſatus parvi, crebri, atque depreſſi; crura exilia. Quod ſi hæc ulterius crementum acceperint, inſtar comitialis morbi nonnunquam hominem ſtrangulant. At ſi vertantur in melius, tuſſis (*a*) longior, & rarior fiet: plura excernentur ſanioſa ſputa, & humidiora: multa per ventrem aquea exturbabuntur: urina copioſa ſcaturiet, licet nondum quicquam in ea ſubſidat: vox ſonantior, clariorque reddetur; ſomni longiores, quantum ſatis fuerit, efficientur; præcordia remittentur; dolor interdum ad ſcapulas in remiſſione tranſivit; anhelitus rarus, lenis, ſed cum vocis aſperitate fit. Ita ſane mortem effugiunt. Sed in morbi ceſſationibus, licet ipſi non decumbentes obambulent, ſecum tamen morbi ſigna circumferunt.

De Pulmonariis. Cap. XII.

ANhelitus ſpecies Pulmonarium eſt, quod græci Pneumodes vocant. Et a pulmone vitium, quemadmodum & anhelitus, oritur. Quæ inſunt enim, utrique com-

(*a*) *Aliter minor.*

communia ſunt, & exigua differentia eſt. Nam ſpirandi anguſtia, & tuſſis, & vigilia, & caliditas utrunque vitium comitantur: item in cibos odium, & totius corporis extenuatio. Id enim malum cum fœdum ſit, producitur, neque tamen anni ſpatium excedit. Nam ſi autumni tempore ægrotare quis inceperit, vere, aut æſtate futura vitam finiet: ſin hyeme, ſequenti autumno moriturus eſt. Interdum, & ſenes in hanc labem facile incidunt, exterriti. Ea correptis levi momento ad perniciem opus eſt: omnes ſimillime ſpiratione privantur: arteriarum motus parvi, crebri, infirmi ſunt. Sed hæc & in anhelitu reperiuntur. Privatim vero hi tuſſiunt, tanquam aliquid expulſuri, cum tamen irritus eorum labor ſit, nihil enim rejiciunt: verum ſi quid ex pulmone vi extruditur, illud exiguum, album, rotundum, grandinoſumque eſt. Pectus in his latius utique eſt, non obtortum, non ulceratum. Tametſi autem pulmo non ſuppuret, humorum tamen veluti concretorum plenus eſt. Temporis intercapedines inter hujuſce morbi acceſſiones longiores ſunt. Nonnulli ex his celerius ſuffocati ſunt, quam aliquid deterius omne corpus invaſerit: nonnullis vero in Hydropem circa ilia, aut in eum, qui Anaſarca dicitur, morbus iſte mutatur ac deſinit.

De Jecore. Cap. XIII.

JEcur lieni in generationem æquilibre eſt: dextram enim lævamque partem hæc viſcera occupant, naturaliter paria numero, ſed facultate tam in ſanitate, quam in morbis imparia. In ſanitate quidem, quoniam principatum alimenti jecur obtinet; ſiquidem venarum radicatio jecur eſt. Quinetiam in morbis ad ſanitatem conſequendam multo, quam mors, valentiorem cauſam habet. Igitur quanto ad ſanitatem jecur melius eſt, tanto, & deterius a morbis afficitur. Etenim celerius, & violentius inſlammatur, & frequentius pernicioſiuſque abſceſſum patitur. At duro tumore, qui Scirrhus græ-

ce

ce nuncupatur, affectum velocius, atque dolentius, quam lienis, interficit. Quæ ad inflammationem attinent, in libro de acutis morbis propoſui. Quod ſi in pus convertitur, dolor acutus ad jugulum uſque, aut & ad ſummum humerum pertinet. Nam præ onere interſeptum, unde jecur ſuſpenſum eſt, detrahit: interſeptum vero membranam coſtis ſubſtratam degravat: ipſum enim illa conſequitur, quæ plane ad jugulum uſque, & ad ſummum humerum extenta eſt, atque hæc omnia ſimul ad inferiora detrahuntur. Ignis acer cum horroribus in ſuppuratione exoritur: tuſſis arida non admodum crebra divexat: colore herbaceo ægri tinguntur: ſi largius colorentur, in auriginem incidunt in albidum vergentes: ſomni haud ita viſis imaginibuſque vacant. Prudentes vero cum ſint in omnibus, in aliquo tamen ad tempus oblato repente delirant, ad ſeque protinus revertuntur. Tumor ſub mammis, aut ſub coſtis oritur: multi autem membranæ Peritonæi tumorem eſſe falſo crediderunt. Verum ſi tumor ſub ſpuriis coſtis fiat, cum permitur, dolor excitatur: jecur intumeſcit: humiditate nanque refertum eſt. At ſi non ſub oſſe remaneant, inflatur membranæ ſignum. Et ipſius quidem circumſcriptio & fines patent; poſt enim fibrarum circumductum in vacuum abdomen comprimens manus deſcendit, ac ſubſidet. Peritonæi vero interminata duritia eſt: & extremitatis proceſſus nequaquam cernitur. Porro ſi ad interiora ſubit abſceſſus, longe medico natura præſtat: aut enim ad inteſtina, aut ad veſicam pus convertet; verum multo innocentior eſt in veſicam via. At ſi extra feratur abſceſſus, ipſum non ſecare utique malum eſt: nam ſi prætermittatur inciſio, a pure jecur eroditur, nullaque mortis dilatio eſt. Si ſecare autem malis, profluvii ſanguinis periculum inſtat, ſtatimque hominem perdi contingit; nam ſanguinis e jecore profuſio coerceri nullo modo poteſt. Igitur ſi aliquando neceſſario ad ſectionem venire cogeris, uſtorium ferramentum candens perſpicuumque ab igne accipito, & uſque ad puris locum intrudito: idem enim tibi, & ſecat, & comburit. Quod ſi homo periculum evadit, tum pus

album effluet, concoctum, læve, olidum, quoniam craſſum eſt iſtis, febres, & acerba remittunt, omniaque facile mulcebuntur. Verum ſi in inteſtinum pus effunditur, ex alvo primum aquea feruntur, poſtea humori, in quo ſint lotæ carnes, ſimilia: item qualia in torminibus, ubi ulcerata inteſtina ſunt, exire ſolent; interdum cruentum virus, interdum concretus ſanguis effunditur: fertur, & bilis flava, ſincera, aut porracea, & poſtrema interitum afferens nigra bilis. Si non ſuppurat ulcus, & mali odoris quædam veluti putredinem venter expellit; crudum alimentum præterfluit ob ventriculi inteſtinorumque intemperiem: neque enim bene ſe habens jecur iterum ea concoquit: poſtea igni acer ſuboritur, omniaque in malum prolabuntur, carnes colliquatione tabeſcunt; motus arteriarum parvi ſunt, & ægra ſpiratio ubi haud ita multo poſt vitæ finis imponitur. Cæterum quibuſdam difficultas quidem inteſtinorum ulcuſque ſanata ſunt, morbus tamen in aquam inter cutem deſiit. Quod ſi omnia remittantur, pus album ſit, læve, æquale, inodorum: venter dejiciat, & cibaria concoquat, homo in bona ſpe eſt. Optimum vero eſt per lotium criſim fieri: hac enim ſecurior eſt minuſque maleficus puris tranſitus. Verum ſi a phlegmone jecur non ſuppurat, nemini dubium fuerit, tumorem durum ſubſidentem in ſcirrhum mutari ac ſtabiliri: quando continuus dolor non infeſtat: cumque adeſt, obtuſus inerſque ſentitur; rara vero & caliditas; a cibis alienatio, ab amaris delectatio, a dulcibus contriſtatio; horrore afficiuntur: ſubalbicant, virent: lumbi ac pedes tument: facies corrugatur: venter ſqualet: dejectiones crebræ fiunt: malorum autem colophon aqua inter cutem. Poſt aquam inter cutem ſi multa urina, & craſſa feratur, multumque in ea limoſi ſubſideat, & cum impetu erumpat; humorem illum intercutaneum effluere poſſe ſperandum eſt: ſi tenuis autem, ſubſidentia carens, paucaque urina exeat; aquam inter cutem auget fovetque. Quod ſi priſtinas vires natura recipiat, & quandoque per ventrem cum impetu materiam deturbet: poſt multorum, & craſſorum, aquoſorumque depul-

pul-

pulſionem, & ipſum hydropicum morbum tollere conſuevit. Verum id genus auxilii cum periculo eſt: poſt enim ſubitas, & copioſas inanitiones, extremoſque caſus proſtratis interdum viribus, quemadmodum in ſanguinis profluvio accidere ſolet, ægri interierunt: cum minori autem noxa morborum ſudor, ſi liberalius effluat, diſſolvit. Hydropici namque haud ita multum in ſumma cute humectari ſolent: atque morborum jecoris hic finis eſt. Quando in jecore pus naſcitur. Adoleſcentes, & qui uſque ad conſiſtentem ætatem pervenerunt, his vexantur morbis: mulieres minus his patiendi expoſitæ ſunt. Hujuſmodi vitiorum cauſæ numerantur victus intemperantia, & longa valetudo: præſertim poſt difficultatem inteſtinorum, & colliquationes; quandoquidem, & eos Syntecticos, ideſt, colliquatos nominarunt, qui poſt ulcera jecoris tabefacti moriuntur.

De Liene. Cap. XIV.

Lieni familiaris longus morbus eſt, quem Scirrhum nominant. Purulentia vero haud ita facile, quandoque tamen efficitur: cum dolor non aſper, tumor autem ingens (*a*) ſpiratione major exoritur. Siquidem in dextram partem ad jecur uſque tota communione increſcere viſus eſt; unde multi ut fallerentur in cauſa fuit: tanquam non lienis, ſed membrana affecta eſſet, nam peritonæon, quod græci vocant, inflammatione occupari iſti exiſtimant; contumax autem atque indomitus inſtar lapidis tumor eſt; talis plerunque a Scirrho lienis efficitur: quando, & ambiguitas difficultaſque maxima ſimul adeſt. Verum ſi forte ſuppuret, tractabilis eſt utique;

que;

(*a*) *Aliter dolore.*

que; & in parte ſumma, ubi puris quoque creatio eſt, tactui cedit, quando vero pus non ducit, tactui omnino reſiſtit. Porro nonnunquam ſcirrhus totus ſuper ven-trem ſuſpenſus eſt, in hanc, atque in illam partem, prout impellitur, delabens: donec puſillus cum ſit, locum ad fluitandum habet. Adeſt nauſea, & anxietas: maxime cum inſtat eruptio. Incrementi autem notæ ſunt febres, dolores, & horrores: multoties enim horrent; nonnunquam vero non horrent, cum brevi caliditate, & dolore vacant, hac de cauſa interdum, & in ſplene abſceſſus oriens la-tuit, rarum enim, & ſenſu carens in ſanitate quoque viſ-cus eſt. Turgent iſti, atque humoris, tanquam Hy-dropici, pleni ſunt, atro colore viridi admixto ſuffuſi, ęgre omnia patientes, pectore veluti pondere oppreſſo graviter ſpirantes: evidens enim malum eſt, uſque ad ſu-periora ſpiritu venter impletur craſſo, caliginoſo, humi-do quidem ad ſpeciem, cum tamen non ſit humidus, tuſſis adeſt multumque irritantur, ſed pauca ſicca extruduntur. Venter ſi quę infra depellit aquoſa, primo paulum ſub-levat, deinde ſi largius dejicit, hominem quidem tabe-facit, ſed nihilominus juvat. At ſi & abſceſſus ruptus fue-rit; pus utique purum, & concoctum nunquam excernitur, ſed ſubalbidum, & cinereum, quandoque fęculentum, aut lividum, quod ſi, & profundior abſceſſus fuerit, ni-gra etiam fertur humiditas: quando, & aliqua ſucci lie-nis, qui ſimul tabeſcit, particula exprimitur. Quibuſdam præterea, & integræ lienis partes exierunt: ſiquidem & natura diſſolubilis lienis eſt. Cęterum ſi morbus ulcere non ſubſtitit, ſed in longum tempus extrahitur; cibos a-verſantur, malo ſunt habitu, tumidi, aſpectu fœdi, mul-tis ulceribus toto corpore, ſed maxime in cruribus ſcatent: rotunda, livida, concava, ſordida, ægre ſanabilia ulcera ſunt; ſicque demum tabefacti interiere. At in exiguo tu-more cum duritia, & renixu indolentia eſt: unde fit, ut iſti longiorem vitam ducant. Verum ſi ab affectu ſu-perentur, aqua inter cutem, aut phthiſis neceſſario ſequi-tur: & corporis eliquatio ſupervenit: atque iſte ſane per-niciei modus ipſos e vita migrare compellit. Pueri ac

ju-

juvenes facile calamitatem hanc patiuntur, facileque inde liberantur: ſenes vero non facile utique læduntur, ſed affecti evadere interitum nequeunt. Quinetiam ſeniores quidam neſcientes ipſi vitio lienis abſumpti ſunt: nam & puſillus tumor ipſis cauſa interitus fuit. Longa quoque ægritudo tabidos facit, & juvenibus otium maxime nocet, quicunque a certaminibus exercitationibuſque corpus quieti deſidiæque tradunt: loca paluſtria, aquæ exuberantes, ſalſæ, viroſæ: inter anni tempora ſerinus autumnus.

De Morbo regio. Cap. XV.

SI bile flava, vitellina, aut crocina, aut nigra cum viridi mixta omne corpus a viſcere ſuffuſum ſit: affectus hic a græcis Icterus, a latinis Regius morbus, ſive Arquatus, ſive Aurigo dicitur. Difficile utique in acutis malum eſt: quia non ſolum ante ſeptimum apparens, ſed etiam poſt ſeptimum infinitos necavit, raro autem ad extremum febrem bene indicavit: ipſe vero haud facile diſcutitur. Neque vitio jecoris tantummodo provenit, ut nonnulli medicorum exiſtimant: ſed & ventriculus, & lienis, & renes, & laxum inteſtinum in cauſa ſunt, & ab jecinore quidem naſcitur, ſi phlegmone, aut ſcirrho viſcus illud opprimitur, a ſolito tamen munere non impeditur, creatur enim in jecinore bilis, eamque in jecinore poſita veſica ſecernit. Verum ſi meatus ad inteſtinum bilem deferentes plegmone, aut ſcirrho intercluſi fuerint, veſica autem exundaverit; bilis retro labitur. Cum ſanguine igitur miſcetur, qui per totum corpus diſcurrens, ſecumque bilem vehens in omnia membra diffundit: atque ita corporis ſpecies bile tingitur. Stercorea vero albida ſunt, & argillam referentia, neque enim bile colorantur, quoniam humoris ejus affluxu carent, idcirco, & venter valde ſiccus eſt: ſiquidem bile neque madet, neque ſtimulatur: color autem ad (*a*) albedinem vergit. Si morbus regius ab

(*a*) *Aliter album cum viridi mixtum.*

ab liene ortum habeat, color eſt ater cum viridi mixtus, ipſius enim atra bilis alimentum eſt: cum ſanguinis atri effigies quædam ac ſimulacrum ſit, cujus purgamenta non ſuſcipit, neque elaborat lienis ægrotans, inde fit ut per omne corpus cum ſanguine dilabantur. Propterea lienis arquato laborantes cum viriditate quadam nigricant, ipſorum quoque conſueta ſtercora nigriore colore imbuta ſunt, nam quod alimenti in ſplene abundat, ad vias exitus tanquam recrementum propellitur. A laxo etiam inteſtino, & ventriculo arquatus provenit: ubi concoquendi facultas in ventriculo, & laxo inteſtino, quod Græci Colon nominant, læſa fuerit; nam, & in colo concoctio efficitur, & ab ipſo alimentum in jecur digeritur. Igitur ſi aliud alimentum crudius jecur ſuſceperit, proprium quidem elaborat, & conficit, alienum vero dimittit, ſanguis enim, qui diſtribuitur, coli ceſſationem atque inertiam retinens, in omnem partem labens eam diſſeminat, in colo autem cruditas ipſius bilis effectrix eſt. Hunc ſane in modum ab omnibus viſceribus arquatus oriri poterit, non modo ab iis, quæ jecori eſcam ſuggerunt, ſed etiam ab iis, quæ a jecore ſuſcipiunt. Neque enim per canales duntaxat ſenſiles, ſed multo copioſius per halitus natura in omne corpus alimenta diſtribuit; qui a toto in totum natura ipſos per ſolidas, ac denſas partes dirigente diſcurrere facile queunt, gignuntur itaque halitus bile infecti, & corpus, ubi inſederint, colorant. Nempe per alvum laborante colo non fit albida excretio; jecur enim creandis ſuccis nullam noxam patitur, exitumque bilis ad inteſtina patentem habet. Habitus quoque totius corporis ad morbum regium citandum ſummopere efficax eſt; habet enim, & in toto cauſam, quæ hujuſmodi eſt. In omnibus corporis partibus calor ad concoquendum inſitus eſt: in omnibus item humorum eſt creatio ac ſeparatio, ſed aliorum alia, ſingulis autem propria: ut puta in carne ſudor, in oculis lachryma, in articulis, & naribus mucus, in auribus Cypſelis græce dicta, Latini aurium Marmorata, ſeu Cerumina vocant. Itaque ſi ad ſingula obeunda munera calidum fatigatum laſſatum-

que fuerit: ipſum quidem in acre atque igneum vertitur, humiditates autem omnes in bilem abeunt, ignis enim opera amara, & bile infecta ſunt; quod ſi, & in ſanguine cruditas incidat, ſanguis bilioſus efficitur, & quoquoverſus nutriens diſpergitur. Propterea, & ubique bilis conſpicitur. Plane acerbum id malum eſt, color vero ſpecie horribilis: etenim colore aurum repręſentant: ſed non hominem decet, quod in lapide pulchrum fuerit. At ſupervacuum mihi videtur, unde id nomen Icterus tractum fuerit, explicare: præterquam a terreſtribus feris quadrupedibus; quas Græci Ictidas, Latini Viverras, aliqui Martes vocant, & Sylveſtris muſtellæ ſpecies eſt: his enim beſtiis oculi hujuſcemodi colore tincti ſunt. Duæ ſunt hujuſce labis ſpecies: aut enim in flavum croceumque vergit, ſimulque albicat, & vireſcit: aut in lividum nigrumque declinat, atque adeo iſtorum cauſa, & ipſius bilis cauſa eſt. Aliqua enim bilis flava eſt ſubtilis, perſpicua, tenujoris generis: aliqua magis colore ſaturata, ut crocum, aut vitellum ejuſdem ſpeciei quis affirmet. Secunda bilis ſpecies nigrioris coloris eſt, porri, aut iſſatidis herbæ colorem referens, atra inter hęc extrema infinitę ſunt colorum varietates, penes autem calorem atque humiditates iſtarum mutatio fit. Quin etiam viſcera hujuſce varietatis cauſę ſunt: ut puta ſi flavum viſcus fit, quale jecur eſt, aut lividum, qualis lienis. Quocirca ſi ab aliquo viſcere arquatus oritur: a jecore quidem: jecoris notæ ſunt, liene, lienis, ſingulorumque, unde oritur, membrorum indicia apparent. Si nullius membri ſigna videantur, univerſi habitus ægritudo eſt. Perſpicua vero ſunt, & ea quæ in albiſſimis oculis cernuntur. Frontis autem ſecundum tempora, in corporibus naturaliter albis præcipue, & in parvo arquato color exquiſitior effloreſcit. Porro quicunque nigro arquato laborant, in his ater color viridi commixtus apparet, iidem friget; imbecilli, deſides, triſtes, atque demiſſi animo ſunt, tetrum odorem exhalant: guſtatum amarum habent: ſpiritus non facile ducunt: in ventriculo morſum percipiunt: alvi excrementa porracæla, ſubnigra, arida ſunt, ęgreque

de-

deſcendunt, urina bene colorata eſt, ad nigrius vergens,
ad hæc cruditate laborant, cibum deteſtantur, vigilant,
mœrent, melancholia agitantur. At in albiore arquato
color eſt ex albo, & viridi temperatus: mente ſunt hi-
lariores: cibos accipere primo eos piget: ſed ubi cœpe-
runt, gnaviter comedunt: facilius, quam priores, con-
coquunt: alvi purgamenta alba ſunt, arida, cretacea: lo-
tium reddunt flavum, pallidum, crocinum. In utriſ-
que corpus omne pruriginoſum eſt: calor in naribus exi-
guus quidem, ſed mordax percipitur: nam bilioſum di-
ſtrahit laniatque. Guſtatus amarorum quidem non ama-
rus, quod mirum eſt, non tamen dulcis: dulcium vero
amarus; in ore namque bilis in lingua reſidens, & prius
cibis occurrens ſenſum hunc ludificatur, ac decipit. Lin-
gua enim bile ſuffuſa cibos non ſentit, atque antea qui-
dem jejunii tempore bilis quieſcit: neque idcirco lin-
gua, propter conſuetudinem ægre fert; verum ſi cibis
excitatam bilis efferbuerit, ipſa cibis objecta prius lin-
guam movet ac ſtimulat. Itaque ſive amara ſit eſca,
amari ſenſus eſt, ſive dulcis, bilioſi perceptio: bilis e-
nim ſenſio prævertit. Falluntur autem, qui amara vi-
deri dulcia exiſtimant; res enim haud ita ſe habet; ſed
quoniam membrum amaro aliquo delibutum duntaxat
propter morbi conſuetudinem amaritiem non percipit,
ideo ſpeciem dulceſcentis repreſentat; verum in dulci-
bus, & amaris cibariis idem ſtatus reperitur: fallacium
igitur ciborum velamentum bilis eſt. Utique ſi nullius
viſceris calefactio evidens fuerit, plerumque ſine noxa
arquatus eſt, ſed diuturnior; ſi perſeveraverit, atque in-
ſuper viſcus inflammatione vexatum fuerit; in aquam
intercutem, & malum corporis habitum ut plurimum
deſinit. Plerique & ſine aqua inter cutem colliquati
interiere. Id malum adoleſcentulis juvenibuſque fami-
liare eſt; quibus & minus officit. Pueris autem, non
admodum inuſitatum, non omnino tamen innoxium eſt.

De

De Cachexia, ſive de malo corporis habitu. Cap. XVI.

Omnium ſimul vitiorum malus habitus converſio eſt. Siquidem ab omnibus morbis propagatur, & emanat. Verum & ipſe ſolus citra alios morbos materiam multum lutulentam nactus, a principio nova ægritudo gignitur. Et habitus quidem malus ſimplex communis eſt, & ſymptomata multa comitantur: nomenque ipſum ſignificanter inditum eſt. Gracilitas vero aut pallor aut tumor, & ſiquid aliud inſit, ad tempus durans in corpore exoritur. Malus autem habitus unius ingentis affectus ſpecies eſt: eique nomen tale fuit impoſitum. Nam hominis ad omnia bonus habitus eſt, & ad concoctionem, aut ad diſtributionem ſanguinis creatio, atque omnis naturæ functio inde provenit, hæc conſequitur facilis ſpiratio, validæ vires, floridus calor, ſed prima omnium ſanitas. Quod ſi ad imbecillitatem vitioſorum corporis humorum, quæ Cacochymia a græcis dicitur, natura converſa fuerit; id jam malus habitus eſt, quem græci Cachexiam nominant. Valetudo hæc vix ſanabilis eſt, malumque longiſſimum: longo enim tempore acquiritur, neque ab uno corporis vitio, neque ab uno viſcere prodiens. Sed omnium eſt in deterius converſio. Quocirca ab hac enaſcentes morbi inevitabiles ſunt, ut puta aqua inter cutem, aut phthiſis, aut eliquatio. Siquidem, & mali habitus cauſæ colliquationis germanæ ſunt. Morbus autem in multum tempus extrahitur: inteſtinorum difficultas adeſt continua: quibuſdam morborum reverſiones eveniunt: bene utique cibos appetunt, tametſi multos ingerant, ac repleantur: crudi vero, & non confecti digeruntur, quoniam alimenti elaboratio ad coctionem pertinens, debilis admodum atque invalida eſt. Labis hujus cauſæ ſunt, & ab hæmorrhoidibus, quas vocant, venis effluvii ſuppreſſio, & uſitatorum vomituum retentio, & ab exercitationibus quies, & ſudorum

rum

rum exſiccatio, & ab ingentibus laboribus otium: quando enim horum ſingula, quæ aderant, non amplius revertuntur; tunc ſequitur corporis gravitas, pallor ſubinde repetens, venter flatibus refertus, oculi concavi, ſomni graves torporem afferentes. Verumenimvero hæc ſi erratice, & non ſtatis temporibus fiant: morbi inconſtantiam infirmitatemque ſignificant, ſin altius exactis radicibus maneant, neque deſiſtere velint; ingentis mali nuncia ſunt. Stantibus pedes tibiæque intumeſcunt, decumbentibus autem partes declives atque jacentes. Quod ſi decubitum mutaverint, tumor in illas decumbentes partes devolvitur: humidique aut frigidi in gravitatem fit circuitus, nam ſi calor humidum evaporet, id vero non effundatur, poſtea delabetur. Multos utique cibos appetunt, edaces admodum ſunt: celerior concoctione diſtributio fit crudiorum magis, quam inconcoctorum, nutricatio non perficitur. Sed hoc inde provenit, quoniam in toto alimentum a natura non concoquitur, in ventre enim atque in omni corpore caloris imbecillitas eadem eſt; qua propter neque optimus, neque boni coloris ſanguis procreatur, cumque crudorum ſuccorum omne corpus refertum fuerit, & ciborum appetentia evaneſcat; ſic malo habitu uſque ad ventriculum graſſante, & affectu jam ſummam potentiam obtinente, tunc ſane tumidi fiunt, imbecilli, & ad omne opus abjecto proſtratoque animo. Alvus ſiccior eſt, plerunque recrementa bile privata, alba, aſpera, crudaque dejiciunt: corpore ſquallent, ſudore carentes, & pruriginoſi, ſomnus nequaquam firmus eſt, ſed decumbentes connivent: tarde ſpiritum ducunt: arteriarum motus languidi ſunt, debiles, frequentes: poſt quamlibet autem vel exiguam actionem frequentiſſimi ſunt. Poſt hæc reſpiratio cum anhelitu fit: venæ in temporibus elatæ apparent: partes enim, quæ circumjacent, emarcuerunt: verum, & in brachialibus longe grandiores inflatione venæ redditæ ſunt: ſanguis atro colore viridi admixto infectus eſt. Ab his phthiſis, aut colliquatio hydropem anaſarca vocatam, aut aſcitem adducit: iſtorumque procrea-

creatio inevitabilis eſt. Aetates hujus morbi feraces ſunt in primis ſenectus, neque mortem evadunt. Pueri, & celeriter pati idonei ſunt, & liberantur facilius. Florentes ætate haud ita valde huic malo patent, non tamen penitus facile ſanantur. Tempus anni non unum hanc fert ægritudinem, neque uno tempore finitur: verum autumnus concipit, hyems alit, ver ad ultimam vehementiam perducit, æſtas vero interficit.

ARETÆI CAPPADOCIS DE SIGNIS, ET CAUSIS DIUTURNORUM MORBORUM.

LIBER SECUNDUS.

JUNIO PAULO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

Hæc inſunt in hoc Libro.

De Hydrope.	*Cap. I.*
De Diabete.	*Cap. II.*
De Affectibus renum.	*Cap. III.*
De vitiis veſicæ.	*Cap. IV.*
De Seminis effluvio.	*Cap. V.*
De Stomachi vitiis.	*Cap. VI.*
De Ventris affectu.	*Cap. VII.*
De Dolore inteſtini coli.	*Cap. VIII.*
De Difficultate inteſtinorum.	*Cap. IX.*
De Lævitate inteſtinorum.	*Cap. X.*
De Affectibus uteri.	*Cap. XI.*
De Articulorum, & coxendicis morbis.	*Cap. XII.*
De Elephantiaſi.	*Cap. XIII.*

De Hydrope, hoc eſt, Aqua inter cutem. Cap. I.

AQua inter cutem, quam Græci Hydropa vocant, injucundum aſpectu vitium eſt, & toleratu difficile, ab ipſo enim perpauci liberantur, idque felicitate quadam, ac Deorum potius, quam artis auxi-

xilio. Majora enim omnia vitia ſoli Dii medicantur. Nam aut in viſcere primario morbus deliteſcens totum in malum habitum convertit, aut omne corpus ingruente peſtilentia in malum ſuccum viſcera permutavit: quando ſibi utraque viciſſim ad perniciem ſuffragantur: nullaque eſt pars noxa carens, quæ vel modicam naturæ opem afferre poſſit. Eſt autem ad humectationem fluxio frigida, craſſa, qualis eſt nebula univerſa: aut converſio ab humida, & frigida cauſa in talem habitum hominem permutante. Neque enim in inferiori ventre fluctuans humidum Hydropa nuncupamus; quandoquidem neque ibi vitium eſt: ſed cum morbum conſequitur tumor, inflatio, coloris fœditas: iſte in aquam habitus colliqueſcens hydrops, & eſt, & appellatur. Nam tametſi nonnunquam foras ſponte aqua prorumpit, aut aliquis præcordia reſcindens effundit, adhuc in ſede ſua permanent hydropici. Princeps itaque cauſa malus habitus eſt, ſpecies autem plures, verum, & ejus nomen aliud, atque aliud; nam ſi ſit humida ſuffuſio, quæ in ilibus fluitet, & præ inflatione, cum verberantur, tympanum quodammodo referant, Tympanias nominatur: at ſi aqua copioſa in peritonæo continetur, natantque in humore inteſtina, Aſcitem eam cognominarunt: ſin autem ilia nihil iſtorum habeant, ſed omne corpus intumeſcat, ſi ex alba pituita craſſa, & frigida; Plegmatias ei nomen eſt: ſi in humorem ſanguineum, aquoſum, tenuem, carnes liquatæ fuerint, Hydrops anaſarca generatur: prava quidem eſt harum ſingularum conſtitutio, pejor autem multo ipſarum permixtio. Nam earum, quæ in ilibus fiunt, una uni earum, quæ totum corpus inflant, ſociari nonnunquam conſuevit. Difficillimus eſt autem tympanias cum anaſarca vocato copulatus. Ex occupantibus enim ilia tympanias aſcite improbior eſt: ex infeſtantibus vero totum corpus leucophlegmatias, quam anaſarca benignior. Mitis quidem ut in deſperatis morbus eſt, ſi minor ſpecies cum minori pariter conjungatur: pejor vero, ſi aliqua ex minoribus cum altera ex majoribus admiſceatur. Quod ſi duarum

majorum mixtio exacte facta fuerit, gravius inde malum exoritur. Notæ autem maximæ ſunt, & viſu, & tactu, & auditu facillimæ. In aſcite namque in ilibus tumorem, in pedibus inflationem videre licet: facies, brachia, & reliqua gracilia cernuntur, intumeſcunt teſtes, præputium, & totus colis ob inæqualitatem tumoris tortuoſus eſt, tangito vero, & aliquam in partem manum imprimens intro moderate pellito, ad alias enim partes humiditas transfluet. Verum etiam in corporis ad alterutrum latus converſionibus humor in locum declivem, & tumorem, & fluctuationem facit, fluctuantiſque liquoris ſonitus exauditur, quinetiam ſicubi digitum impegeris, locus cavus efficitur; & multum temporis cavus perſeverat. Hæc utique aſcitem ſigna declarant. Tympanias autem ultra tumoris ſpectaculum, etiam auditus ſonorus eſt, nam ad palmæ percuſſum abdomen ſonum edit, neque ad corporis converſionem ſpiritus locum mutat, etſi enim locus ambiens aliquorſum inclinat, ſpiritus tamen æqualis ſupra & infra ubique permanet. Cæterum ſi in nebulam, & aquam ſpiritus vertatur, (nam aſcites ex tympania gignitur) ſi non perfecte mutatus aliquando fuerit, ex dimidio factus in ventre fluitat. Cæterum anaſarca & leucophlegmatias ilia inania occupant: tumidam faciem, & brachia reddunt, & quæcumque in aliis vacua ſunt, in hujuſmodi ægrotis opplentur. Quandoquidem in leucophlegmatia alba pituita, frigida, & craſſa redundat: hac omne corpus impletur: facies, collum, brachiaque tumeſcunt; abdomenque ex inflatione craſſeſcit: mammæ quoque in tumorem excitantur illis ſcilicet, qui juvenes robuſti in ætatis proſpera fortuna conſiſtunt. At in hydrope anaſarca vocato carnis liquamentum fit in ſuccum ſpeciem carnis referentem: ſanieſque cruenta, qualis ab inteſtinorum ulceribus emanat: talis vero, & a membris aliquo gravi, quod ſuperinciderit, contuſis, ſi paulum ſuperficiem ſecueris, humor effunditur. Ex duabus quidem ſpeciebus permixtio ambarum indicia obtinebit. Omnibus vero ſimul ineſt pallor, ſpirationis difficultas, tuſſis, diverſis temporibus ſegnes

gnes ſunt: pigritia multa, a cibo alienatio, quod ſi aliquid aſſumant quamvis modicum, & flatu carens, nihilominus valde inflantur: diſtentiones patiuntur, quales ex ſaturitate fiunt, citra madorem eorum corpus eſt: idcirco neque in balneis ſudore madeſcunt, præterea albidi ſunt, & effœminati. Anaſarca laborantes colore ex atro, viridique permixto infecti ſunt: obſcuraſque, & nigras venas habent. In aſcite atque tympania conſpicuæ, atque admodum evidenter ſunt in brachialibus atque in abdomine. In anaſarca vero atque phlegmatia tumore omnia deliteſcunt: ſomni ſunt graves, torpentes, breves: animæ deliquium, circa minima quæque ſollicitudo, vivendi cupiditas, tolerantia non ex animi alacritate, ac bona ſpe, ut in iis eſt, qui proſpera fortuna utuntur; ſed ex ipſa morbi natura; neque cauſa dici poteſt, ſed mirari tantum id licet, quod mehercule magnum eſt, namque in aliis haud omnino pernicioſis affectibus ægrotantes abjecto ſunt animo, triſtes, mortis amatores; in his vero, & bene ſperant, & vitæ cupidi ſunt. Ambo hæc contraria morbi efficiunt. Aqua inter cutem nonnunquam a copioſo frigidæ potu continuo provenit, cum præ nimia ſiti ad ſaturitatem quiſpiam multam aquam gelidam ingurgitaverit; poſtea humidum in peritonæum delatum ſit, atque inde in ventribus inſitus calor refrigeratus fuerit; deinde in ilia guttæ effluunt, quæ prius in aerem verſæ per tranſpirationem digerebantur. Id igitur ſi incidit, facilior eſt hujus morbi curatio, ante quam viſcus aliquod, aut totus homo affectus ſit. Cæterum, & ventoſus cibus, & cruditas, & bupreſtes aquam inter cutem pepererunt. Eſt hæc omnibus communis calamitas viris, mulieribus, cuicunque ætati; præterquam quod alii in aliam ſpeciem ſunt propenſiores. In vocatam anaſarcam, & leucophlegmatiam pueri. Juvenes autem ad conſiſtentem uſque ætatem inundationi ilium obnoxii ſunt. At ſenes omnibus quidem generibus ſunt expoſiti, cum inopes ſint caloris: frigida enim ſenectus eſt; verum ad humoris multitudinem contrahendam apti non ſunt: ipſis igitur tympanias accidere conſuevit. Omnes quidem ſpecies pravæ, hydrops

enim morborum omnium vitium eſt; Sed inter ipſas leucophlegmatia mitior habetur; nam multæ, & variæ ſunt ejus tollendæ proſperæ occaſiones, ſudoris, aut lotii excretione, aut alvi nonnunquam in hujuſmodi ægrotantibus copioſo effluvio, jam abeunte aquæ inter cutem habitu. Difficilis autem tympanias eſt; adhuc tympania difficilior anaſarca. Oportet enim medicum hoc in morbo totum hominem permutare. Quod per Jovem neque Diis ipſis facile fuerit. Nonnunquam, & exigua in parte homo aquam inter cutem patitur: ut ſecundum caput in eo morbo, qui Hydrocephalus nuncupatur, aut in pulmone ſolo, aut jecinore, aut liene in mulierum utero, & cæteris hæc ſpecies ſanabilior. Nam ſi ejus oſtiolum a priori concluſione hiare cœperit; humorem quidem ſi habeat, effundit: ſi ſpiritum, efflat; quod ſi uterus anaſarca laboret, plurimum tota mulier aquam inter cutem patitur. Alia quædam hydropici morbi ſpecies talis agnoſcitur: in ea veſiculæ quædam puſillæ, crebræ, humoris plenæ in loco ubi Aſcites fieri ſolet, excitantur. Cæterum, quod humore multo refertæ ſint; illud indicio eſt, ſi abdomen perforaveris, parum admodum humoris effundes. Ab interiori namque parte veſica occluſit: at ſi in veſicam inſtrumentum impuleris, iterum ſuccus emanabit. Hæc utique aquæ inter cutem ſpecies haud levis eſt: unde enim id genus veſiculæ eruperint, via haud facile reperitur. Alii namque affirmant hujuſmodi ampullas per inteſtina tranſiiſſe. Ego vero id nunquam vidi: iccirco, neque non ſcribendo affirmo, quanam ſive ex inteſtino colo, ſive ex ventre ferantur, qualis ſit ipſarum generationis modus, quid dicam nihil certi habeo: iter enim ad omnium excretionem per ſedem lubricum, ac patens eſt, at ipſius humoris in ilibus collecti per inteſtinorum rupturam egreſſio credi non poteſt: neque enim innoxium, neque citra perniciem inteſtini vulnus eſt.

De

De Diabete, ſive urinæ profluvio. Cap. II.

Diabetes qui vocatur affectus, miraculum quoddam eſt, haud ita ſæpe hominibus uſitatus, carnium, ac membrorum in urinam colliquatio. Frigida atque humida, ut in aqua inter cutem, cauſa eſt. Tranſitus autem conſuetus renes, & veſica. Neque enim cum intermiſſione lotium reddunt: ſed perinde atque canales laxati ſint, indeſinens eſt profuſio. Diuturna eſt hujus morbi creatio, & longo tempore parturitur. Brevis erit autem hominis vita, in quo affectus iſte perfectus fuerit: velox enim eſt colliquatio, & feſtina interdum mors advenit, & vita fœda eſt, ac vexata doloribus. Sitis intoleranda eſt, potus copioſus, multitudini tamen lotii non reſpondens: copioſius enim lotium redditur: neque eos quiſquam neque a potu, neque a mictu inhibere poteſt. Quod ſi vel punctum temporis inhibeantur, ſi quidem a potu, os ſiccatur, corpus areſcit, viſcera ipſi ſua conflagrare opinantur, omnia faſtidiunt, de omnibus dubitant, haud multo poſt mortem obeunt, ardentiſſima ſitis adeſt. Mictum vero quæ ratio ſuppreſſerit, aut quæ verecundia dolore potentior? Sin autem vel parum temporis a mejendo abſtinuerint, intumeſcunt lumbi, teſtes, & ilia: cumque remiſerint, lotium quidem calefactione profundunt, tumidæ vero partes detumeſcunt: in veſicam enim confluit exundatio. Cum morbus iſte jam perfectus eſt, facile omnes eum deprehendunt. Sed cum futurus eſt, os humore privatur: ſaliva eſt albida, ſpumans, perinde atque in ſiti: nondum tamen ſitiunt, præcordia gravia ſunt: calorem, aut frigus a ventre in veſicam tendere ſentiunt, prout adventantis morbi proceſſus eſt, quinetiam paulo plus lotii, quam moris erat, effunditur: ſitis adeſt, ſed nondum vehemens. Cumque amplius crementum accipit, calefactio parva quidem, ſed mordax viſceribus inhærens exoritur, abdomen habent rugoſum, venas extantes, totum corporis habitum

gracilem, quando & urinæ profluvium, & ſitis jam auctę inſigniter ſunt: cumque ad extremum colem vitii conſenſus pervenerit, protinus urinam reddunt: atque inde mihi huic morbo Diabetes appellatio indita fuiſſe videtur, perinde ac ſi pertranſeuntem dixeris, quod in corpore humor non remanet. Sed ubicumque in homine collectus ſtagnaverit, ad exitum labitur. Durant ſane aliquod tempus, licet non admodum diu: nam cum dolore mejunt, atque atrox fit liquefactio; neque enim ex potu aliqua inſignis portio in corpus abſumitur, & carnium magna copia in urinam eliquatur. Hujuſce languoris cauſa aliquis acutus morbus eſſe poteſt, qui hanc in partem impetum fecit, & in criſi aliqua malignum virus latenter morbi reliquerunt. Haud incredibile eſt etiam aliquod pernicioſum venenum ex his, quæ veſicam, & renes infeſtant, huic affectui cauſam præbuiſſe. Quinetiam ſi quis a Dipſade morſus ſit, talis morſum effectus ſequitur. Dipſas autem reptilis fera ſi quem percuſſerit, ſitim non ferendam accendit, iſque copioſe bibit; neque ſiti medetur, ſed ventrem obruit humore; adeo inexplebilis eſt bibendi cupiditas. At ſi quis ob ventris diſtentionem doleat, graveturque humoris copia, & ideo paulum temporis a potu abſtineat; iterum ſitiens largiſſime bibit. Atque hæc eſt malorum viciſſitudo: ſe namque mutuo ſitis, & potus adjuvant. Alii præterea ſunt, qui lotium non reddunt: neque ulla eſt alia ejus, quod bibunt, tranſpiratio: itaque potius inſatiabili aviditate, humoris inundatione, ventris diſtentione, repente ac penitus diſrupti ſunt.

De Renum affectibus. Cap. III.

RENES ſubſtantia glandulas, quas græci Adenas vocant, referunt: colore autem rubidiores ſunt, quale eſt jecur potius, quam mammæ, aut teſtes: nam, & hi adenes ſunt, verum albiores. Figura teſtibus ſimiles, lati magis ſunt, juxta & retorti. Sinus habent exiguos

guos ad lotium excolandum cribrorum inſtar foraminibus pervios. Ex utroque nervoſi canaliculi tanquam fiſtulæ expullulant, qui in veſicæ terga utrinque ſeſe inſerunt: æqualis eſt autem lotii a renibus in veſicam via. Hujuſce viæ multi atque varii affectus renes, prædictoſque meatus male habent: aliqui acuti ſanguinis profluvio, & febribus, & inflammationibus jugulantes; hi vero ſunt, quotquot ego enumeravi: aliqui diuturni hominem colliquatione diſſolventes, haud letales quidem, ſed inſanabiles, & una cum ægroto commorientes. Diuturni itaque ſunt abſceſſus, ulcera, calculorum exortus, hæmorrhoides vocatæ. Ulcera quidem hominis ex abſceſſu facta omnia plane diuturniſſima ſunt, atque ægre ſanationem recipientia. Calculorum vero diuturna eſt creatio, cum dolore obſtructiones: haud enim facillimus eſt exitus: ad hæc difficilis eſt, & lotii ſuppreſſio. At ſi multi ſint, & exigui calculi, ſeſe mutuo impedientes, remorantur: aut ſi unus ſit magnus, locorum anguſtiis intruſus inhæreſcit. Atque ſi utroque in rene hæc fieri uſu veniat, intercluſa urina, diſtentiſque locis, paucis diebus ſuperſtites ægri moriuntur. Recte ſane natura renum ventrem oblongum, & urinæ canalibus magnitudine æqualem fabricavit, exiguis quidem calculis ampliorem, quo ſuperius concretus calculus expeditiſſimum in veſicam iter inveniat, atque ideo lapilli oblongi generantur. Plerunque enim prope urinæ fiſtulas id genus lapilli concreſcunt, & quotquot eo loco fiunt, inæqualis craſſitudinis ſunt: priori in parte ob canalium anguſtiam gracileſcunt, poſteriori autem craſſiores fiunt; quoniam renes deorſum vergunt, in ſolis autem renibus oriuntur, hiſque igneo calore ferventibus, neque enim ſedem in fiſtulis urinæ calculi obtinent, ſed arenulæ cum lotio per eas fiſtulas inferius delabuntur, quæ, & indicia, & materia hujuſce affectus ſunt. Quod ſi aliquando grandior effectus lapis concavo renis inhæſerit, tunc dolores lumborum circa muſculos, quos Pſoas Græci appellant, excitantur, & ad medias uſque coſtas perveniunt. Multis ſane dolor iſte,

pe-

perinde ac ſi morbi lateralis eſſet, impoſuit: præterea gravitas adeſt coxendicis: dorſum ægre incurvatur: difficulter annuunt: tormina dolores inferunt gravia, perſeverantia: inteſtinum enim ſinuoſum eſt: cumque exundat urina, & diſtentiones increſcunt, ad mejendum, ut in parturiginibus, proritantur: flatuoſi ſunt, ſed flatus excerni nequeunt, febres adſunt mordaces, præaridæ, ſquallida quidem lingua, ſicca vero eſt alvus: macreſcunt; a cibo abhorrent: quod ſi quid aſſumant, neque concoquere, neque diſtribuere facile poſſunt. Sin autem in lotii canaliculum lapis inciderit, concuſſio corporis fit, ut in rigore calculi progreſſus ſentitur (*a*) communi ſimul violento. Quod ſi in veſicam delapſus fuerit, lotium aquoſum uberius effunditur: alvus dejicit: flatus inde exhalant: extentus ſtomachus eſt; ructus eduntur: a prioribus malis quies datur: interdum quoque ulcerato canali præter lotium cruor emanat. Secunda porro calamitas eſt, cum per colem calculus tranſmittitur. Nam ſi amplior ſit, quam urinæ iter (Græci Urethram vocant,) capere poſſit; in eo multum temporis hæſitat, atque veſica multitudine urinæ completur: tumque ejus majore cum dolore ſuppreſſio fit: nam cum veſica, & canales ureteres vocati veluti incenduntur. Aegerrime autem tortuoſi calculi exeunt: quoſdam enim, & hamatos vidi, in meatibusque adnatas quaſdam calloſas duritias. Plerumque autem oblongi propter canalium rectitudinem figurantur. At colore nonnulli albicant argillam referentes, taleſque ſæpius in pueris generantur: alii flavi ſunt inſtar croci, hi vero in ſenibus reperiuntur, quibus in renibus creari ſolent; crebrius enim pueris in veſica lapilli oboriuntur. Concretionis autem cauſæ geminæ ſunt. In ſenibus frigidum corpus, & craſſus ſanguis, frigidum vero craſſas materias celerius cogit: indicio ſunt aquarum natura calidarum fontes: hæ namque refrigeratæ in tophaceum lapidem conden-

(*a*) *Hæc verba abundare videntur.*

denſantur. At in pueris multum ſanguinis limum elixatum generandi calculi veluti ſedem ignis habet. Igitur in calculi creatione talis eſt affectio. Cæterum nonnulli ſunt, qui per quoſdam circuitus ſanguinem mejunt, (hujuſmodi affectus hæmorrhoidum profluvio ſimilis eſt;) ſimilis eſt quoque corporis conſtitutio, nam valde palleſcunt, torpent, ignavi ſunt, cibum faſtidiunt, cruditate laborant, & cum excretus eſt ſanguis, languidi fiunt, membra reſolvuntur; caput vero levius, & agilius redditur. At ſi per circuitum nihil ſanguinis effluxerit, capitis dolore vexantur, oculorum acies hebet, tenebræ eis obverſantur, vertiginem patiuntur. Inde alii infiniti in comitialem morbum incidunt, tumidi, veluti caligine perfuſi, aquam inter cutem patientibus ſimiles: alii morbo atræbilis, aut nervorum reſolutione tentantur. Nam ex conſueti profluvii ſanguinis retentione hujuſmodi mala proveniunt. Si quidem a renibus defluat ſanguis mundus, lotio non permixtus, plerunque tamen cum veſicæ urina confuſus emanat. Nonnunquam, & ex renum diſruptione ſanguis fertur multus collectim, verum cogitur, & in grummos denſatur: utque in ſanguine extra corpus effuſo fieri aſſolet, interdum utique, & in veſica congelatur, quando atrociter urina ſupprimitur. Ruptionem vero ulcera diuturna, atque vix ſanabilia ſequuntur, indicia ſunt ramentum, aut membranula araneæ inſtar rubida egrediens; aut pus album mejendo profuſum, modo purum, & ſincerum, modo cum urina permixtum. Ab iiſdem, & abſceſſus dignoſcendi ſunt, ſi veſperi febres acceſſerint, & rigores: dolores circa lumbos, & pruritus. At ſi ruptus fuerit, grummi purulenti, carniſque formam repræſentantes ejiciuntur: quin etiam, & albida ſanies excernitur. Ulcera vero mordacia ſunt, modo repurgata, modo ſordentia: id pus manifeſtat: urina quoque aut olida, aut nihil olens. Ver ſanguinis profluvia, & abſceſſus parit: hyems autem, autumnuſque calculos. Quod ſi a calculis ulcera facta ſint, inſanabiles inde morbi naſcuntur, cita colliquatio, morſque adveniunt.

De

De Veſicæ affectibus. Cap. IV.

VEſicæ morborum nullus placidus eſt, quippe acuti inflammatione, vulneribus, convulſione, febribuſque acutis interficiunt. Ulcus vero, & abſceſſus, aut reſolutio, aut lapis magnum tolli nequit: neque enim potione, aut medicamento frangitur, aut circumteritur; neque præter noxam exciditur; opus eſt enim, & tenues veſicæ partes ſimul cędere; id vero aut eodem die hominem perdit, aut paucis diebus convulſionibus, febribuſque conſumit. Niſi excidatur autem præter urinæ concluſionem doloribus, febribuſque, aut liquationibus homo contabeſcit: ſin haud ita magnus ſit calculus; frequentius lotium cohibetur: nam facile in cervicem delapſus lotii tranſitum obſtruit: ſecurius autem quam grandiores exciditur, ſed veſica quoque neceſſario ſauciatur: cumque mortis periculum evaſerint, in fiſtulam Græci Rhœada vocant, prolabuntur, quod licet periculo vacet, ingenuis tamen hominibus non eſt tolerandum, perpetuum ſcilicet urinæ profluvium, ſive quis ambulet, ſive dormiat, ambulantibus vero maxime injucundum. Valde parvi autem plerunque citra noxam exciduntur. Quod ſi veſicæ inhæſerit calculus, ex colliquationibus patefiet: ſed neque dolorum, neque gravitatis expertes ſunt, licet urinam expedite reddant; ſin minus, & urinæ difficultas accedet. Omnes vero calculos ex ſabuloſis urinæ ſubſidentiis depræhendentes: & quod iſtis virilia ſæpius arriguntur; quando enim mejunt, ſubeſtque calculus, dolent, tractant, attrahuntque pudenda, tanquam calculum cum veſica exempturi. Anus quoque vitii particeps redditur pruritu laborans. Prominet vero & rectum inteſtinum vi, contentionibus, imaginatione perinde, ac ſi jam lapis excernatur. Ambo enim inter ſe copulantur anus, & veſica: quorum uno affecto, & alterum afficiatur neceſſe eſt: propterea inflammato podice urinæ exitus clauditur; & veſica exacerbata ſedes non de-

dejicit, licet alvus admodum ſicca non ſit. Tales utique ſunt ex calculis labores. At ſanguinis effluvium tametſi non admodum cito enecet, tempore tamen procedente infinitos jugulavit. Ab eo vero grummi creantur, lotii ſuppreſſio, & matura mors non ſecus, atque a calculis fieri compertum eſt, quamvis enim ſanguis tenuis flavuſque eſt, neque valde craſſus, neque concretus; veſica tamen longo tempore congregat, ac eadem calefaciens, & elixans cogit conſpiſſatque, atque ita grummus efficitur, & urinæ interclusio, quam græci Iſchuriam vocant, inferendæ morti potentiſſima. His accedit dolor acutus, ignis acer, lingua arida, & ab his delirantes moriuntur. Sin autem a vulnere dolor excitetur: vulnus utique mortiferum eſt, ulcus vero, & ſi non protinus interficit, febribus tamen, aut inflammatione inſanabile redditur. Tenuis quidem eſt: craſſitudine veſica, nervus autem ſubſtantia; quocirca neque carnem contrahit, neque facile ad cicatricem ducitur. Accedit, & urina biliosa, acris: mordax ulceris, communis victus. Veſica enim cum repletur, diſtenditur: cum inanis eſt, ſubſidit; in extenſione igitur, & contractione eundem, quem & articulus, affectum patitur. In articulo vero nullum ulcus bene ſaneſcit: ſuppurationem autem ex abſceſſu contrahit. Veſicæ ſigna eadem ſunt; quæ, & in aliis membris inflammatis. Nam etſi febribus rigoribusque ſuccedat abſceſſus, eadem pericula impendent. Verum ſi pus craſſum, album, non tetri odoris ejiciat, ab his orta ulcera benigna ſunt. At ſi depaſcantur, fęculentam, mucidam, graveolentem urinam reddunt. Hujuſmodi ægrotantibus non tarda mors advenit. Mordax quidem urina eſt, & cum dolore eſt ejus emiſſio. Ad ſummum uſque colem dolor pervenit. Ipſos utique omnia etiam contraria lædunt, & ſaturitas, & inanitio, & otium, & exercitatio, & lavatio, & illuvies, & ſaturitas, & jejunitas, & dulcia, & acida: cum alia alios lædant, alios juvent, in unum autem convenire non poſſint.

De Seminis profluvio. Cap. V.

MOrtis quidem periculo vacat Genituræ profluvium, injucundum tamen eſt, & vel auditu inſuave. Nam ſi intemperies, & reſolutio humida occupat, genitaliaque membra, (ut a frigidis contingere ſolet,) profluit ſemen: neque ipſum vel in ſomnis cohibere poſſumus, verum ſeu quis dormiat, ſeu vigilet, continens profuſio eſt: neque id, quod fit, ſenſu percipitur. Aegrotant quoque, & tali morbo mulieres, ſed partibus illis prurientibus, & cum voluptate nonnullis genitura profunditur: quinetiam virilem coitum impudenter appetunt. Viri autem nequaquam pruriunt: nam quod effluit, humidum, tenue, frigidumque eſt, ſine colore, infœcundum. Qui enim genitale ſemen refrigerata natura emiſerit? Quod ſi juvenes hoc vitio laborent, omnes ſenilem corporis habitum induant neceſſe eſt: quippe qui ſegnes fiant, reſoluti, exanimes, torpentes, hebetes, imbecilli, recurvi, ignavi, pallentes, albidi, effœminati, a cibis abhorrentes, frigidi, membris graves, & ſtupidi, cruribus impotentes, & ad omnia remiſſi, & languidi. Multis ſane id genus ægrotatio ad nervorum reſolutionem (Paralyſim græci vocant) viam ſtravit. Quomodo enim nervorum facultas non afficiatur, cum natura ad vitæ generationem faciens refrigerata ſit? Atqui, & genitura vitalitatem impartiens nos viros efficit, calidos articulatos, hirſutos, vocales, animoſos, ad intelligendum operandumque valentes, id viri teſtantur. Contra vero quibus non ineſt vitalis genitura, rugoſi ſunt, debiles, acutę vocis, glabri, imberbes, effœminati: eunuchi id manifeſtant. Siquis autem vir, & ſeminis profundendi abſtinens fuerit, robuſtus eſt, audax, neque vel feras expaveſcens: teſtimonio ſunt ex athletis temperantes. Nam, & illi, qui natura quibuſdam præſtant, ob intemperantiam deterioribus multo pejores fiunt: contra natura deteriores ex temperantia præſtantioribus longe meliores

liores evadunt. Neque ſane ab alio quopiam, quam a genitura robuſtum animal generatur. Vitalis itaque genitura ad ſanitatem, ad robur, ad animi fortitudinem, & ad generandum mirifice confert. A Satyriaſi in ſeminis profluvium corporis ſtatus devolvitur.

De Stomachi affectibus. Cap. VI.

STomachus delectationis, triſtitiæque princeps eſt cordi periculoſa vicinia, ad tenorem, animique alacritatem, ſive abjectionem ob animæ conſenſum præcipue ſtomachi facultas confert. Hæc mihi alio loco dicta ſunt. Delectationis quidem hi fructus ſunt, bona concoctio, carnis conveniens incrementum, floridus corporis color. Triſtitiæ vero iſtorum contraria, nonnunquam, & animi abjectionem cum alimento caret inducit, atra bile vexatur, cibum refugit. Cum itaque ſtomachus ægrotat, eſcas odit, & abominatur, non modo cum offeruntur, verum etiam ſi non in conſpectum dentur, ſed eas memoria repetant, aut anxietate, aut madore ſtomachi, aut ejus oſtioli dolore perciti, & ſalivam effundunt quidam, & vomitibus lancinantur, corpusque ſimul ab his vexatur. Quod ſi ventriculus iſtorum vacuus eſt, dolorem, quam cibi ſumptionem, facilius tolerat. Sin autem interdum ad alimentum capiendum accedere cogitur, id multo pejus eſt. Labor quidem famis eſt, ore conterere, in devorando dolor, & major conflictatio. Cęterum non erga uſitata quidem ita ſe habet, erga aliena vero optime, ſed quæ naturaliter habent, in contrarium mutata ſunt, & omnia gravatim ferunt: fugaque adeſt, & odium alimentorum. In interſcapulis præterea dolor inhæret: ſed longe major ſi edant, devorentque, faſtidiunt: animi pendent: viſus hebetatur: aures ſonant, caput gravatur: membra torpent: crura, brachiaque reſolvuntur: palpitant præcordia: dorſum imaginantur verſus crura moveri: alias alio, huc atque illuc ſeſe ferri exiſtimant, ſeu ſtent, ſeu jaceant: quemadmodum a ven-

ventorum flatu harundines, aut arbores agitantur: pituitam frigidam, aqueam rejiciunt. Quando vero, & in bilioſis redundat bilis; iſtorum oculi tenebris caligant: ſiticuloſi non ſunt, etſi a cibis ſitire videntur: vigilant; tardi ſunt: dormitant non vero tamen ſomno: ii qui ſopore gravi (Coma græci appellant) occupantur, ſimilia patiuntur, macie confecti, valde pallentes, debiles, reſoluti, animæ deliquium patientes, animo conſternati, meticuloſi, quieti, repente tamen iraſcentes, valde melancholici; nonnunquam enim in atram bilem, quam Melancholiam græci nuncupant, id genus ęgrotantes inciderunt. Talem utique ſtomacho impartiente animæ affectum eſſe oportet. Verum homines compatibilium membrorum ignari, in quibus hæc graviſſima vitia fiunt, ſtomachum eſſe cauſam opinantur; magnum autem ad ea, quæ dico, probanda teſtimonium cordis contiguitas eſt, ubi omnium principatus collocatur; in medio enim pulmone cor ſedet: horum autem medium ſtomachum conjungit: ambo vero dorſo inſerta ſunt: propter hanc itaque cordis viciniam, & dolor ille excitatur, quem Cardialgiam græci nominant, & reſolutio, & morbi melancholici. Nempe morbi cauſæ, & aliæ ſunt plurimæ: præcipua vero pus multum a ventre per ſtomachum effuſum. Familiare eſt etiam id vitium illis, qui tenui victu, & duriore coacti ſunt uti: quinetiam illis, qui erudiantur, laborant, & ejus cauſa multa perferunt, quibus ineſt divinæ ſcientiæ cupiditas: qui cibi parſimonia, & vigiliis macerantur: qui doctos ſermones, & res graves meditantur: qui victum pleniorem & varium contemnunt, ſed famem pro alimentis habent, pro potu aquam, & in ſomnis vigilant: quibus molle cubile eſt nuda humus, ſtragula veſtis ignobilis, tunica lacera, ipſorum vero tectum eſt communis aer: divitiæ autem adeptio, atque uſus divinæ ſapientiæ. Hęc utique ipſis eruditionis amore bona comparatur. Cumque cibum, & illum quidem ignobilem accipiunt; id vitæ tantum, non ſaturandæ famis, neque potum vini cauſa aſſumunt, non eos abſtrahit voluptas, non vagatio, & peregrinatio, non corporum exercitatio, nec

carnium

carnium circumpoſitio, a quo enim diſciplinæ amor non avocet? a patria, a parentibus, a fratribus, a ſe ipſis uſque ad mortem. His igitur corporis macies adeſt, decolor facies, & in juventa ſeneſcunt, & ob contemplationem ſtupidi habentur: animo autem ſeveri, non ridentes, immites ſunt. Atqui ob ſtomachum erga cibos male effectum cito ſatiantur cibo uſitato, vili, & ad manum, variis autem dapibus non ſunt aſſueti, & erga omnes cibos pigri ſunt; quod ſi aliquem inuſitatum cibum acceperint, læduntur, omnes alios protinus averſantes. Iſte eſt ſtomachi longus morbus. Inflammationes vero, deſtillationes, oris ventriculi morſus, (Cardiogmon Græci vocant) aut dolor, ſtomachalis affectus non dicitur. Hunc morbum æſtas affert: quando, & concoctionis, & appetitus, & omnium eſt impotentia. Inter ætates vero ſenecta, quibus, & abſque morbo ob vitæ finem, & appetentia ad extremum pervenit.

De Affectu ventriculi. Cap. VII.

VEntriculus concoctioni deſtinatum viſcus in concoquendo laborat, cum alvi profluvium, quem Græci Diarrhæam vocant, hominem premit, & eſt liquidi alimenti inconcocti profluvium: niſi a recenti, & proxima cauſa unum aut alterum tantum diem permanente oriatur: præterea, & totus homo debilis redditur, quia corpus non alitur, unde longus morbus Cœliacum quem vocant, efficitur, latine ventricularis dici poteſt, ob concoquentis caloris imbecillitatem, friguſque ventriculi: cum liqueſcit quidem a calore alimentum, ſed non concoquit calor, neque in ſuccum proprium vertit, ſemicoctum imperfectumque relinquens, cum perfectionem aſſequi non poſſit, id vero concoctione deſtitutum ad pravum commutatur, & colore, & odore, & conſiſtentia, albus eſt enim bile privatus color: olida excernuntur, & lutulenta; liquida, & inconſiſtens ob profligatam actionem ſubſtantia eſt, virtutem modo atq; principium coctionis

præſeferens. Hac de cauſa venter flatuoſus eſt, ructus aſſidui, tetri odoris. Quod ſi deorſum penetrent: ſtrident inteſtina; flatus erumpunt aſperi, humidi, argilloſi, videtur autem ipſis tanquam humidum quoddam effluere. Dolor ventriculi gravis eſt, aut ſubinde punctiones referens, gracilis vero, & emaciatus homo redditur, pallidus, iners, nihil ex negociis uſitatis valenter efficiens; ſed cum ambulat, membra labaſcunt, temporum venæ exertæ ſunt, ſiquidem ob alimenti penuriam tempora habent concava: atque in omni corpore venæ inſignes apparent, non modo enim morbus iſte non concoquit, verum ſtatim neque in molem corporis diſtribuit. Nam haud ſolum concoctionis, ſed etiam digeſtionis vitium mihi eſſe videtur. Porro ſi in incremento morbus ſit, materias ab omni corpore in ventriculum rurſus adducit: tunc ea jam eſt corporis eliquatio, os eſt aridum, ſuperficies ſquallida, nihil ſudant: ventriculus nonnunquam ut ab ardenti carbone peruritur, alias tanquam a cryſtallo conglaciatur, interdum vero ſanguis in extremo vitæ diſcrimine conſtitutis in dejectionibus flavus defluxit, purus, non permixtus: ut venæ oſtiolum patefactum eſſe videatur, acredo namque venas exedit. Longiſſimum, & difficulter curabile vitium eſt. Etenim ſi abſque manifeſta cauſa deſiiſſe videtur; iterum invadit, ubi, & ex levi errore jam denuo ſuboritur. Per circuitum igitur morbus iſte revertitur. Senibus hoc malum familiare eſt, & mulieribus magis quam viris. Pueris autem ventris effluvium aſſiduum eſt ob quotidianam cibi intemperantiam, ſed non ventriculi debilitate morbus advenit. Ex anni temporibus æſtas hoc malum ſæpius affert, ſecundo autumnus: deinde hyems frigidiſſima, ſi proxime ad extinctionem calor deveniat. Diuturnum quoque morbum, & affectus iſte, & difficultas, & levitas inteſtinorum conſequuntur. Verum & largiſſimus frigidæ potus interdum hanc labem progenuit.

De

De Colicis ideſt inteſtini plenioris morbo laborantibus. Cap. VIII.

COlici ſane volvulo, & ſtropho, ideſt torminibus celeriter necantur: longe plurimæ ſunt hujuſce morbi cauſæ. Signa vero hæc ſunt, gravitas in jejuno, ubi affectus maxime urget: pigritia multa adeſt, tardi ſunt, cibus refugiunt, graciles, vigiles, facie tumidi. Quod ſi prope ſplenem ægrotet colon, ideſt, laxius inteſtinum; colorem habent nigrum cum viridi mixtum: album vero cum viridi, ſi prope jecur, ab his enim proximis viſceribus malum communicatur. Sin autem cibum acceperint quantumvis paucum, & flatu vacantem, mirum in modum tum inflanturr, & difflandi quidem cupiditas eos inceſſit, ſed inferius exitus intercluditur: ſuperius vero ructus violenter tentati neque ipſi finem aſſequuntur. Si qua vero parte flatus vi erumpunt, viroſi plane odoris ſunt: ſurſum petentes, & acidos ructus excitantes. Renes, & veſica in partem hujus doloris adducuntur, & urina cohibetur, iſtis alia pro aliis accedunt. Miraculum autem his majus eſt, quod in teſtes, & cremaſteras, ideſt, ſuſpenſores inopinatus dolor invadit. Non paucis medicorum hæc morbi communicatio in occulto eſt: ſiquidem nonnunquam, & ſuſpenſores exſecuerunt, propriam morbi cauſam eos continere opinati, quocirca, & his pro aliis alia fiunt. Ab hoc quoque vitio alia prodeunt, abſceſſus, & ulcera non mitia, aqua inter cutem, & phthiſis morbi inſanabiles, nam a frigore, & craſſis humoribus, & longe glutinoſa pituita propoſiti inteſtini dolor exoritur. Quinetiam, & ætate, & tempore, & regione frigida, & aſpera hyeme provenit.

De Dyſenteria, ideſt, difficultate inteſtinorum. Cap. IX.

SUperiora inteſtina ad cæcum uſque tenuia, & biliosa ſunt, atque inde græce Cholades nominantur, poſt hæc inferiora uſque ad inteſtini recti initium craſſa, & carnoſa ſunt. In omnibus ulcera fiunt, dyſenteria vero eſt horum ulcerum ſpecies: idcirco, & varii exiſtunt morbi. Aliqua etenim ſuperficie tenus inteſtina radunt, excoriationem tantum facientia, & innoxia ſunt: ſed longe innocentiora, ſi in inferioribus inteſtinis conſiſtant: alia paulo etiam profundiora ulcera, verum neque hæc immitia ſunt. Alia profunda non uno loco manentia, ſed exedentia, glanduloſa, ſerpentia & ſphacelum inferentia, mortifera ſunt. Venulæ quoque in hiſce ulcerum paſtionibus circumroſæ apparent, & in his ulceribus ſtillationes ſanguinis largiores cernuntur. Alia eſt ſpecies ulcerum, quæ oris tumentibus aſpera ſunt, inæqualia, calloſa, ut in ligno Gemmam dicimus, id genus ulcera vix medicabilia ſunt: neque enim cicatricem facile contrahunt, & facilius aperiuntur. Dyſenteriæ cauſæ plurimæ ſunt: principes autem cruditates, refrigerationes aſſiduæ, acrium ciborum aſſumptio, obſonit, quod Græci Myttoton vocant, Latini Moretum dicerent: cepæ ipſius, allii, carnium vetuſtarum, acrium eſus: a quibus poſtea cruditas ſupervenit. Super hæc humidum aliquod inuſitatum, ut mixtura illa, quæ Cyceon græce dicitur: aut potio Ryteon appellata: aut qualia in ſingulis regionibus loco vini fiunt contra ſitim remedia, plaga præterea, & refrigeratio, & frigidæ potus inteſtina exulcerant. Excrementa vero, & quæ cum ulceribus ſunt, alia atque alia in aliis atque aliis reperiuntur. Nam ſi in ſuperficie ſint, ex ſuperioribus quidem tenuia, biliosa, inodora, præter eum, qui ab inteſtinis fit, odorem: jejuni autem inteſtini excrementa puriora, crocea, mali odoris. Aliqua vero, & cum alimento liquato quidem, ſed aſpero exeunt, at modo gravis odor

ob

ob ulcerum putredinem fit, modo ut a ſolo ſtercore provenit. Ab inferiorum autem inteſtinorum ulceribus aquoſa, tenuia, ſine odore feruntur. Sin profundiora ulcera ſint, ſanioſa effluunt, ſubrubida, vinoſa, aut inſtar aquæ, in qua caro lota ſit, & hæc modo ſola, modo cum ſtercore, hocque liquidum eſt circumfuſo humore diſſolutum, non infectum bile, inodorum: aut compactum, ſiccumque, ſed ob humorem circumfluentem lubricum dejicitur. Cæterum ſi majora, levioraque ulcera ſint, & in ſuperioribus inteſtinis eorum ratione, a quibus, & per quæ tranſeunt blioſa effunduntur, ſedem enim vellicant: nam bilis acris eſt, eoque magis ſi ab ulceribus effluat, bilis vero, & inſtar unguinis pinguis eſt. Ex profundioribus autem ulceribus, ſed inferioribus cruenta manant, craſſa, pituitoſa, carnoſa, non valde pinguia, ramentoſa: utpote quæ ab inteſtinis abſtrahantur, quinetiam & integræ inteſtinorum partes commixtæ ſunt. Excernuntur quoque, & albida, craſſa, mucoſa, adipis conciſæ ſimilia, humore circumfuſa. Hæc utique a recto oblongo inteſtino feruntur. Nonnunquam ſane mucoſa tantum, vellicantia, parva, teretia, mordaciaque egeruntur; crebro ſurgere cogentia, & dejiciendi cupiditatem cum voluptate afferentia: ſed quę dejiciuntur valde pauca ſunt. Teneſmus huic vitio nomen eſt. A cæco autem carnes longe rubicundæ, & grandes excernuntur, circumſcriptionem multo majorem habentes: in ipſo enim majora fiunt ulcera, cruor etiam craſſus, fæculentuſque emanat, & hæc omnia multo quam ante dicta fœdius olent. Cæterum poſtquam ſerpunt, & exedunt ulcera, & nullo remedio ullo in loco coerceri poſſunt; a ſuperioribus quidem non ſolum exquiſite biliosa, ſed & crocina, ſpumea fęcem vini referentia, & nigra, iſatidis, & porri ſuccum repræſentantia, ante dictis craſſiora, atque inſtar putredinis graveolentia dejiciuntur. Alimentum nunc minus concoctum eſt, ſolum ut a dentibus voracius contritum. At ſi inferiora inteſtina ulceribus erodentur; guttæ cruoris atræ, craſſa, carnoſa, rubida, grummoſa, nonnunquam nigra, multis modis variantia, olida,

non ferenda per ſedem expelluntur, humiditatumque exitus involuntarii fiunt. Nunquam oblongum quiddam in pluribus non diſcretum, inſtar ſani inteſtini dejicitur: & ignaris rei ſuſpicionem præbuit inteſtini. At negocium ita ſe habet, inteſtinorum tunicæ perinde ac ventriculi geminæ ſunt, & altera alterì oblique ſuperinjecta eſt. Igitur cum earum connexio diſſolvitur, interior tunica ſecundum longitudinem abſiſtens foras egreditur; exterior ſola intus remanet, & carnoſa efficitur, & cicatrice ſolidatur: ſaneſcuntque homines, & vivunt; id vero inferius inteſtinum ſolum patitur: in cauſa eſt tunicarum carnoſa ſubſtantia. Quod ſi ex quopiam vaſculo cruor emanet flavus, aut niger; purus, non cum cibo aut ſtercore mixtus effunditur: verum concretum quiddam latis araneolis ſimile extenditur, in grummum enim, cum refrixit, obduratur: neque ſanguinem excretum eſſe credideris, ob ſonum autem multum cum ſpiritu major quam pro effectu, excretionis eſt apparentia. Interdum, & in pleniore inteſtino purulentus abſceſſus efficitur, nulla novitate ab aliis internis ulceribus differens: etenim ſigna, & pus, & ulcerum medicatio penitus eadem ſunt. Si res duræ, carnoſæ contritis aſperiſque corporibus ſimiles excernantur; abſceſſus non benigni moris ſignificatur. Nonnunquam ex laxo inteſtino aqua multa dyſenteriæ modo profluit, idque plurimos ab hydropico morbo liberavit. Ulcera quidem inteſtinorum (ut paucis dixerim) hujuſmodi ſunt. Cæterum, & ipſorum formæ, & ab ipſis purgamenta tot ſunt, quot ſupra comprehendimus. Quæ ſingulis quoque ægrotantibus accidunt, explicabimus, ſeu placida, ſeu noxia ulcera ſint. Itaque collectim dictum eſto, ſi exulceratio ſuperficie tenus fuerit ſive ſupra, ſive infra; febrem non habent, nec dolorem: ac ſine decubitu tenui victus ratione diverſis modis ſaneſcunt. Sin ulcus altius deſcenderit, in ſuperioribus quidem mordacia tormina, & acria ſunt tanquam a pauca calida bile, aliis, atque aliis temporibus ſuppurant inteſtina: plerunque vero ſuppurant, aut coctiones dimidiatæ ſunt, cibos tamen non horrent. Si inferiora ulcerata ſint, longe ſuperioribus

ſunt

ſunt ſalubriora, hæc enim humiliora inteſtina multo carnoſiora ſunt aliis. Sin cava, & depaſcentia ulcera in ſuperioribus graſſentur; febres acutæ concitantur, non emicantes, in viſceribus demerſæ: extrema refrigerantur; cibus faſtiditur: vigilia adeſt: ructus male olent: nauſeabundi ſunt: bilis vomitus, vertigo, cumque multa expellantur, (ea vero bilioſiora ſunt,) tormina, atque alii dolores magis perſeverant. His accedit virium conſumptio, genuumque reſolutio; ardore æſtuant: ſitibundi ſunt, & anxii: atra per nauſeam rejiciunt: lingua eſt arida; pulſus puſilli, debiles, atque his germana ſunt, quotquot de pernicioſis ulceribus mortifera expoſui, oris etiam ventriculi dolore uſque ad animæ deliquium torquentur. Quidam vero neque ex eo deliquio in priſtinum reſtituti ſunt, ſed in tali affectu vitam finierunt. Hujuſmodi calamitates, & inferiorum inteſtinorum corroſionibus communes ſunt ſi depaſcantur ulcera, neque eorum depaſtionem compeſcere valemus præterquam quod tormina doloreſque ſub umbilico inferius, ubi ulcera ſunt, percipiuntur: Formæ autem excrementorum tales ſunt, quales ſupra poſuimus. Verum ſi inter initia parva ulcera ſint, in longumque tempus depaſtio producatur; alia aliis ulcera ſuperveniunt, aliquibus miteſcentibus, aliquibus in ſummum excreſcentibus, quales enim ſunt in mari fluctus, talis eſt in ulceribus tempeſtas. Cæterum ſi quando natura reſiſtere potens fuerit, ſimulque & medicus ſubvenerit; depaſcentia compeſcitur, mortiſque timor removetur: inteſtina tamen dura, tumida, cicatricoſaque remanent, & non niſi longo poſt tempore saneſcunt. Verum enimvero cum ab inteſtinis cruor erumpit, ſi ex magna vena, aut arteria exeat, matura mors advenit: neque enim aut manum intromittere, doloremque attingere, aut medicamentum ipſi ulceri adhibere poſſumus. Quinetiam ſi medicamento ſanguinis profluvium coercetur, non propterea tuta eſt, ac vera mortis evaſio: quandoquidem nonnullis magna cruſta, (Eſcharam græci vocant,) decidens, venæ oſtiolum patentius efficit. Ubi vero grummi intus concreſcunt, intuſque remanent, inevitabilis morbus eſt. Incipientibus igitur

ſanguinis eruptionibus ſuccurrere oportet, plerunque autem cum futuræ ſunt, licet non admodum claris ſignis, tamen ſeſe indicant, anxietas enim adeſt, & animi ambiguitas: gravitas ea in parte eſt, quæ rumpitur, & facies rubet, ſi nondum ruptura facta eſt. Sin autem vena proxime reſciſſa eſt, plurimum venter mollitur omnino: ſi ſatis temporis præteriit, difficilius, atque tardius ſolvitur. Hujuſce qualitatis ſunt inteſtinorum ulcera. Præcipue naſcuntur æſtatis tempore, ſecundo autumni, minus vere, minime hyeme. Pueris quidem, & adoleſcentibus ventris profluvia contingunt: difficultas autem inteſtinorum viris, & juvenibus. Senecta vero ægre medicabilis eſt, & ad ducendam cicatricem longum tempus requirit. At ulcera exedentia ſenibus inuſitata, ſanguinis vero profuſio ſenectæ eſt conveniens.

De Lævitate inteſtinorum. Cap. X.

SI a torminibus, & ab latis, valdeque profundis ſuperiorum inteſtinorum ulceribus cicatrices crebræ, craſſę, ſolideque contrahentur; ſtercora ex his deorſum liquida, ab alibili indiſcreta prolabuntur. Inteſtinorum enim raritas, per quam ſurſum verſus alimonia diſcurrit, a cicatrice intercluſa eſt. Homo igitur nutricationis inopia laborat, & pallor adeſt, & infirmitas. Affectus iſte qui ab cicatrice fit, Lienteriæ cognomen accepit, ab inteſtinis ſcilicet, quæ Græci Entera vocant, & nunc quidem a cicatricibus morbus exoritur. Alias vero inteſtina cicatricis expertia ſunt, ſed conſuetudo, & exercitatio inteſtina, profluvium pati edocent. In iſtis enim calidum quandoque refrigeratum eſt: ut neque concoctionem, neque digeſtionem moliatur: ſed præ imbecillitate retinere non poteſt, omnemque elaborationem alimentum ſubterfugit. Quod ſi ex tempore, & non ſtabilis, ſed levis momenti purgatio fiat; ſimplex a cibis vomitus morbum ſolvit. Sin autem aliquo tempore prorogetur, & in ſede firma iſtorum cauſa permaneat, nihil opis vomitus affert. Morbus

quo-

quoque longus, & malus habitus, qui decumbere non cogit, lienteriam peperit. Aqua inter cutem nonnunquam in hanc ægritudinem feliciter commutata eſt, in malum ſcilicet ex malo, ſed melior eſt ſucceſſio.

De Uteri morbis. Cap. XI.

MUlieribus uterus ad purgationem, & partum bonus eſt, ſed morborum infinitorum, malorumque acervum congerit, neque enim ulceribus tantum, & inflammationi, & fluori obnoxius eſt; verum etiam ſi totus repente ſurſum verſus moveatur, celerem interitum affert. Alibi quidem ſcriptum eſt, quinam ipſius morbi pernicioſi acuti ſunt. Diuturni vero hi, fluor duplex, duritia, ulcera aliqua innoxia, aliqua maligna, exitus totius aut partis. Fluor ſane ruber, aut albus eſt, forma declarat. Ruber quidem, ſi ſanguis flavus emanet, & hujus ſpecies: vel lividus, vel niger, & tenuis, vel craſſus, & concretus, ut grummi. Albus, ut aqua, aut flavus cum pallido mixtus ut bilis, craſſus vero aut ſubtenuis, liquor, quem Græci Ichora vocant, & male olens, albus item, ut pus, ſed exquiſite albus, ut album ſerum, quin etiam gutta cruenta nonnunquam cum pure ſimul effluit: mille aliæ ſunt ſecundum rationem majoris, & minoris iſtorum ſpecies. Circuitus vero modo eſt menſtrua purgatio, ſed non ad priſtinum præſcriptum diem revertitur, non multus quidem ſanguis, ſed per multos dies effluit, paucorum autem dierum fit interpoſitio, ſed omnino pura. Alter eſt circuitus modus, ſed ad certum diem: neque plurimi ſanguinis eſt plerumque prima purgatio, bis autem ac ter purgantur per totum menſem. Tertia eſt quoque fluoris ſpecies: indeſinens quidem effluvium eſt, & ſingulis diebus modicum: ſed in totum menſem ſumma fit non admodum modica; neque enim uterus oſtium claudit, ſed hiat, ad effluxum humiditatis relaxationem patiens. Verum ſi neque intermittatur, neque parum effluat, ob ſanguinis effuſionem moriuntur. Signa

utique,

utique; hæc ſunt, præter humiditatis effluentis colores, ipſius hominis color, pervigilant, cibos oderunt, anxietate vexantur, diſſolvuntur in rubro profluvio magis, & dolore torquentur, & in ambobus quod effluit, mali odoris eſt, ſed modo magis modo minus. Album enim profluvium pejus olet, ſi quando major adeſt putredo. Alias autem rubrum, cum ſævius debacchatur eroſio. Brevibus ſane dictum eſto, ater fluor omnium peſſimus eſt, deinde lividus. Pallidus, albus & purulentus, diuturniores quidem ſunt, ſed minus periculoſi. Ex his ipſis pallidus deterior quidem eſt, ſed longe melior eſt ille, qui cum uſitato colore mixtus eſt: uſitatus autem eſt ruber, ejuſque ſpecies. Quinetiam, & ipſis minus noxii ſunt uſitati: ſed re vera ſenioribus infeſtiores ſunt rubri fluxus, minime autem puellis, quibus magis albi nocent. Item altera eſt albi fluoris ſpecies, menſtrua purgatio, exalbida, acris, & pruriginem cum voluptate afferens. In iſtis vero humor albus, craſſus, genituræ ſimilis provocatur; hanc ſpeciem Gonorrhœam, ideſt fluxum ſeminarium muliebrem appellavimus. Eſt autem vulvæ refrigeratio; quamobrem humorum tenax eſſe non poteſt: quinetiam ſanguinem in albidum colorem tranſmutat: vim enim ignis rubrificam non habet. Id genus vitii & ſtomachus patitur, ideo & pituitam evomit. Simili affectu & inteſtina laborant, cum profluvio, græce Diarrhæa vocato, ægrotant. In utero præterea ulcera ſuboriuntur, aliqua lata, pruriginoſa, tanquam ſale inſperſa: hæc ſunt quædam ſuperficiei excoriatio, pus habent craſſum, inodorum, paucum. Ulcera hujuſmodi mitia ſunt. His caviora ſunt ulcera, & deteriora, quibus dolores parvi accidunt, pus paulo plus, gravius olent: nihilominus tamen hæc quoque placida ſunt. Quod ſi altius penetrent, & labia dura aſperaque fuerint, & ſanies quædam olida exeat, & quam in ſuperioribus, dolor ſit major; exedit vulvam ulcus, & nonnunquam caruncula quædam ſeparata egredietur, neque ad cicatricem ulcus id ducitur, ſed longiſſimo tempore hominem tollit: nam maxime diuturnum eſt, hujuſmodi græco vocabulo Phagedæna nuncu-

cu-

cupatur. Nempe mortifera ulcera ſunt, ſi præter ipſa dolor exacerbat, & mulier valde contriſtatur, & res putrida ab ulcere neque ipſis ægrotis tolerabilis emanat, efferaturque manuum attrectatione, & medicamentis, & quolibet genere medelæ exaſperatur; venæ autem in utero turgeat, & proximæ ſimul partes diſtenduntur, id vero perſpicacibus medicis tactu deprehenditur: neque enim aliter liquet. Cæterum ignis, & anxietas totius, & duritia ſimul, ut in feris ulceribus inſunt, quæ & ipſa mortifera ſunt, necnon Cancri appellationem obtinent. At cancer neutiquam ulcus eſt, ſed tumor durus, & indomitus, qui una totum uterum diſtendit: dolores quoque, & reliqua omnia, quæ in ulcere inſunt, cancrum comitantur. Hæc eadem vero canceroſa utraque ſunt, & diuturna, & pernicioſa. Ulceratus autem cancer non ulcerato longe improbior eſt, & odore, & doloribus, & vita, & morte. Nonnunquam integra vulva de ſede ſua egreditur, & mulieris feminibus inſidet, incredibilis calamitas. Sed neque inſpectabilis eſt uterus, neque ingenerabilis cauſa, relaxantur enim membranæ ilibus appenſæ: quæ uteri ſunt ligamenta nervoſa: quæ in fundo ſunt juxta lumbos gracilia, quæ in cervice hinc atque inde juxta ilia, maxime nervoſa, lataque ſunt: qualia navigiorum vela cernuntur. Omnes igitur hæ membranæ remittuntur, cum vulva foras procidit. Plerunque ſane hujus exitus mortem affert, accidit enim ex abortu, & magnis concuſſionibus, & violento partu. At ſi non interficit, diu hæ vitam producunt, non viſibilia videntes, extra alentes uterum, atque foventes. Videtur autem nonnunquam duplicitatis uteri interius ſuccingens tunica, quando a contiguo divellitur. Geminæ namque membranæ tantum ſunt differentes a tunica, hæc vero abſcedit, & fluxione, & abortu, & violento partu, quando ipſa ſecundis inhæreſcit. Nam cum ipſæ vi extrahuntur, ſimul & uteri tunica extrahitur, verum niſi pereat mulier, revertens eadem tunica utero adamuſſim connectitur, aut paulum extra prominet: contigit autem feminibus mulier. Nonnunquam uteri oſculum

ſo-

ſolum ad cervicem uſque procidit, ſed rurſum intro ſe recipit, ſi uterus ſuffimenta mali odoris olfaciat, ipſum quoque mulier attrahit, ſi grata odoramenta naribus ſubjiciat. Quinetiam obſtetricis manibus paulatim intro recurrit, ſi placide, & ſenſim prematur, & prius remedia mitigatoria, quæ Græci Hyſterica vocant, id eſt uterina, ei adhibita fuerint.

De Arthritide, & Iſchiade, id eſt, Articulorum, & Coxendicis dolore. Cap. XII.

COmmunis omnium articulorum dolor eſt, Arthritis: ſed pedum dolorem Podagram vocamus, coxendicum Iſchiada, manuum vero Chiragram. Nempe aut ex tempore dolor eſt, ſi ex aliqua parum durante cauſa conſurgat: aut latenter meditationibus longo tempore contractus eſt morbus, cum ab exigua occaſione dolor, & morbus accenduntur. Eſt autem omnium ſimul nervorum affectus, ſi auctum malum omnibus ingruat. Initio vero nervi articulorum vincula, & quæcunque ex oſſibus exorta ſunt, & in oſſa inſeruntur, dolere incipiunt. At iſtorum magnum eſt miraculum: non delent quidem vel minimum, etiam ſiquis ſecet, aut collidat: at ſi quis ab ipſis deleat, nihil aliud eſt eis ad dolorem citandum potentius, non ferramenta adſtringentia, non vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis, nam, & hæc aſſumuntur tanquam majorum dolorum remedia. Quod ſi quis ipſa dolentia oſſa præciderit; ſectionis dolor, ut exiguus a majore obſcuratur. Sin autem iſte prævaleat, eos voluptaſque capit priorum malorum oblivionem afferens, id ſane patiuntur dentes, & oſſa. Cauſam quidem veram ſoli Dii noverunt, probabilem vero, & apparentem etiam homines. Eſt autem (ut ſimpliciter dicam) hujuſmodi. Quod prædenſum eſt, contactum, vulnerationeque non ſentit: iccirco, & ex tactu vulnerationeque non dolet. Dolor enim eſt res aſpera ſenſui; denſum autem non exaſperabile,

le, ideo quoque eſt indolens. At rarum bono ſenſu præditum eſt, & vulnere exaſperatur. Cæterum quoniam, & denſa ingenito calore vivunt, per hunc eundem calorem etiam ſentire poſſunt. Siquidem efficiens cauſa ſubſtantialis ſit, ut gladius, ut lapis, ſubſtantialis patientis corporis pars non dolet: natura enim denſa eſt. Sed ſi caliditatis inſitæ intemperatura corripiatur, ſenſus fit permutatio, cumque ipſorum ex ſe ipſa dolet caliditas, ab interna ſenſus pulſione excitatur, natura autem in majus excedente, vel ex abundantia dolores proveniunt. At alias in alios articulos morbus articularis invadit, quibuſdam in coxendices, (eaque parte plerunque claudus remanet) & in alia quædam membra nonnunquam exiguus, quandoque nec in parvas particulas tranſit pedes, & manus, nam ſi majora membra occupaverit morbum ipſum capere valentia, inſtrumenta illa non ſupergreditur. Sed ſi ab exiguo membro initium cœperit, mitis eſt, & inopinata evaſio. Iſchiadis quidem a femore poſterius, aut poplite, aut tibia initium eſt. Alias vero in coxæ cavo (Cotylam Græci vocant, Latini Acetabulum) dolor apparet, rurſus in clunem, aut lumbos impetum facit, & omnia potius eſſe videtur, quam coxendicis morbus. Verum etiam articuli ita fere dolere incipiunt, magnum pedis digitum dolor occupat, rurſum calcem in priori parte, qua nitimur; deinde in concavam ſubit. Malleolus autem poſtremus intumeſcit. Doloris cauſam non legitimam afferunt, aliqui novæ crepidæ attritum, aliqui longam obambulationem, alius plagam, aut calcationem, nullus inteſtinam domeſticamque cauſam explicabit. Quinetiam ægrotis verum audientibus incredibile eſſe videtur, quamobrem in inſanabilem affectum inciderunt, quoniam principiis, cum debiliſſimus morbus eſt, medicus non reſiſtit, qui ut temporis ſpatio vires acquiſivit, nihil medici diligentia proficitur. Quibuſdam in pedum articulis uſque ad mortem reſidet morbus, quibusdam in omnis corporis ambitum vagatur, plerunque a pedibus in manus proſidit, neque enim multum

intereſt

intereſt in pedibus ne, an fiat in manibus: cum utrique ejuſdem naturæ ſint, graciles, excarnes, externo frigori proximi, a calore interno remotiſſimi. Item cubiti flexura, & genu conveniunt, poſt hæc coxarum cavitates, quas Cotylas Græci vocant, & vocatus Periſtrophus. Tranſitus quoque in dorſi, thoraciſque muſculos fit: incredibileque eſt, quam late malum ſerpat. Vertebræ dorſi, ceruiciſque dolent, & in ſummo ſacri oſſis dolor inhæreſcit, ſimulque omnium bos, aſinus, & proprius cujuſque dolor. Verum etiam tendones, & muſculi cum diſtentione dolorem patiuntur; necnon maxillarum, & temporum muſculi. Item communicatur renibus, & veſicæ. O rem admirabilem! Poſt omnia nares, & aures, & labia afficiuntur. Nam quoquo verſus nervi, & muſculi in capite feruntur, dolent capitis ſuturæ, & quid doleat ægrotus ignorans indicat ſuturarum ſpecies obliquam, rectam, tranſverſam, poſterius, ac prius. Tenuem autem dolorem, & in oſſibus defixum conqueritur. Univerſam enim oſſium compagem morbus populatus haud ſecus, atque pedis, aut manus articulum. In articulis quoque tofacea quædam coaleſcunt, ab initio quidem veluti abſceſſus occupant: poſtquam vero magis ſpiſſantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones, demum tofi ſolidi albi conſiſtunt. In toto autem membro tubercula exigua, quales ſunt Jonthi a Græcis appellati, Vari a Latinis, & majora exurgunt. Humiditas vero craſſa, albicans, grandinoſa eſt: nam, & totus morbus frigidus inſtar grandinis eſt. Videtur autem caloris, aut frigoris differentiam præ ſe ferre, ſiquidem modo ex calore, modo ex frigore voluptas percipitur. At mihi placet unicam eſſe morbi cauſam inſitam frigiditatem, unicumque eſſe affectum, verum ſi protinus increſcat, & caliditas apparuerit, refrigeratione opus eſt, ac talibus delectatur: & hujuſmodi affectum calidum vocant. Quod ſi dolor in intimis nervis demoretur, & articulus non calens collapſus ſit, neque extumeat; frigidum hunc eſſe dixerim: in quo ad caloris revocationem medicamenta calida requiruntur:

multis

multis autem valde acribus opus eſt. Caliditas enim collapſas partes in tumorem excitat, & internum calorem ad ſuperficiem evocat, quo tempore frigida medicamina proficient. Huic rei fidem id facit, quod iiſdem eadem non conducunt, nam quod modo profuit, id alias noxium fuit, atque (ut compendio dicam,) calore in principio, frigiditate in fine opus eſt; Haud facile quidem continua podagra gignitur: ſed nonnunquam longo intervallo temporis intermittitur, tenuis enim eſt. Et in ludis olympicis podagricus morbo ſedato curſu victoriam adeptus eſt. Viri facilius in hunc morbum incidunt, & ex mulieribus agiliores. Mulieres autem, licet rarius, quam viri, difficilius tamen hoc vitio laborant. Quod enim neque uſitatum, neque familiare eſt, id ſi aliqua urgente cauſa potentius evaſerit, violentum cum ſit, majorem calamitatem infert. Aetas autem huic morbo ſubjecta eſt a quinque annis, ſupra triginta, celerius quoque, aut tardius, prout cujuſque natura, aut victus ratio poſtulat. Atroces ſane dolores ſunt, ſed dolores comitantia atrociora: defectus animę, ad manuum contactum immobilitas, ciborum averſatio, ſitis, vigilia. Si diſcrimen evaſerint; tanquam ab inferis elapſi laxiorem vitam degunt, incontinentes, ſimplices, hilares, avari, in victu molles, ac delicati. Iccirco vero tanquam mortem rurſus ſubituri licentioſe præſenti vita fruuntur. Multis in hydropicum morbum podagra conceſſit, quibuſdam in depravatam ſpirationem, Aſthma Græci vocant, Latini Anhelitum. Hæc vero ſucceſſio immedicabilis, atque inevitabilis eſt.

De Elephantiaſi. Cap XIII.

Elephanti morbo, & feræ elephanti communia multa ſunt, & ſpecie, & colore, & magnitudine, & victu. Verum neque ulli alii ſimilia ſunt, neque affectus affectui, neque animal animali. Nam Elephas

phas fera longe ab aliis differt, primum quidem ingentiſſima craſſiſſimaque eſt. Magnitudo enim tanta eſt, ut magnum animal ſuper aliud animal turris inſtar imponere queas. Craſſitudo quoque tanta quantam plura craſſiſſima animalia inter ſe conjuncta vix æquare valeant. Cæterum neque ſpecie cuipiam admodum ſimilem invenias: ſiquidem omnes exquiſite nigro colore toto corpore obſcurantur. Nam equorum alius candidiſſimus eſt, quales Rheſi equi Tracii: alii albis pedibus, qualis Menelai Podargus: alii flavi, quales centum, & quinquaginta: alii cæruleos, ut illud Homeri: factus equo ſimilis concubuit cæruleos habens crines, ita boves ſe habent, ita & canes, ita quælibet reptilia, & animalia, quæ ſuper terram depaſcuntur. Elephantes autem ſoli nigri, tenebricoſo colore, nocti, & morti ſimiles. Specie vero tali ſunt, capita quidem, & facies fœdas habent, figura non evidenti, ſuper brevi cervice, ut caput in humeris conſidere videatur: atque ideo non evidens eſt, aures enim grandes ſunt, latæ, alarum ſimiles, ad jugula uſque, & pectoris oſſa. Hæ cervicem armoſque tegunt, ſicut navigia velis conteguntur. Cornua vero mirandum in modum candida nigriori colori internitentia poſſidet Elephas, alii hæc dentes appellant. Hæc ſola autem candidiſſima ſunt, quale nihil in ullo alio quamvis candido animali reperitur, & hæc ipſa non ſuper frontem, & tempora qualis cornigeris natura eſt, ſed in ore ſuperiorique maxilla ſita ſunt, deorſum verſus ſpectantia, recta non admodum, ſed paulum in ſuperiora retorta, quo a recto detorqueri liceret, & in ſimis dentibus pondus extollere. Grandia utique cornua ſunt, longitudinem extenti brachii. Orgyam græci vocant, æquant mediocria, alia his multo longiora duplo longiora ſunt, prominentiam habet ſuperior maxilla a labro enaſcentem, longam, exoſſem, tortuoſam, ſerpentis ſimilem. Duo vero in ſumma prominentia foramina ſunt: & hæc in pulmones uſque pertinentia natura terebravit duplicis tibię imaginem referentia. Hac ſane fiſtula tanquam nare ad reſpirationem, necnon & vice ma-

manuum

nuum id animal utitur: poculum etenim, cum velit, hoc proceſſu corripit, complectiturque, & valide retinet: neque ab eo quiſpiam vi eripere poſſit, niſi alius ſit potentior Elephas: herbam etiam ad pabulum hoc quærit: neque ore minoribuſque dentibus carnes edendo vitam ducit: prælongi enim pedes longe a terra diſtans animal ſuſtinent: quinetiam breve (ut diximus) collum eſt; ore igitur humi pabulari non poteſt. Nonnunquam, & cornuum ab ore proceſſus herbam os tangere prohibet. Itaque hac prominentia magnum pondus haurit: deinde quotcunque venatur, hac complexus ventri futura alimentum in os detrudit. Rite igitur primi illi Proboſcida hanc vocaverunt, nam, pro, ideſt, ante ſe animal, hac boſcete, ideſt, pabulatur. Verum enimvero neque ex palude aut flumine ore bibere ei licet. Eadem enim cauſa eſt, quod ſi ſitiat, proboſcidis extremam narem in aquam demergit: deinde tanquam reſpirans, vice aeris, multum aquæ attrahit: ubi vero implevit, narem ceu poculum in os fluminis inſtar effundit: deinde iterum attrahit, iterumque effundit, quoad ventrem tanquam onerariam navem compleverit. Corium habet aſperum, craſſiſſimumque, tumoribus inæquale, fiſſuras habens, ceu ſemitas prælongas, alias diviſuras concavas tranſverſas, alias vero obliquas valde profundas. Totum Tripodonio perſimile eſt. Pili autem aliis quidem animalibus natura, aut ſetæ ſunt, Elephanti vero ſordida lanugo eſt. Infinitæ ſunt & aliæ differentiæ inter elephantem, & cætera animalia. Etenim retro verſus quandoque ſecundum genu flectitur quemadmodum & homo, & mammas prope axillas habet, ut mulieres. Cæterum non in præſentia mihi opus eſt de animalis hujus natura tractare, niſi quatenus ex eo, & morbus Elephas vocatus patefiat; quotque ægrotantis forma hujus animalis naturæ ſimilia obtineat, agnoſcatur. Morbum quoque hunc Leonem vocaverunt, ob extremarum frontis rugarum ſimilitudinem: quam partem Græci Epiſcenium nominant. De eâ poſterius ſuo loco dicetur. Satyriaſis etiam appellatur ob

malarum ruborem, atque inexplebilem impudentemque coeundi libidinem. Necnon, & Herculeus dicitur, quoniam eo nullus major eſt, neque valentior. Magnus eſt quidem potentia morbus, ad mortem enim inferendam eſt omnium longe efficaciſſimus, eſt etiam viſu fœdus, & in omnibus terribilis, quemadmodum & elephas bellua. Inevitabilem quoque affert interitum: quandoquidem a mortis cauſa ducit originem. Ea ingeniti caloris frigiditas eſt non exigua, vel potius congelatio, ceu quædam ſæva hyems: cum aquam in nivem, aut etiam grandinem, aut cryſtallum, aut glaciem convertit. Hæc eſt communis mortis ac morbi cauſa. Verumtamen neque ulla inſignem conjecturam morbi principium obtinet: neque ulla nova, atque inuſitata labes hominem inceſſit: neque in corporis ſummis partibus repræſentatur, ut protinus videre quis poſſit, & incipienti malo reſiſtere, ſed in viſceribus tanquam domo Plutoni deliteſcens ignis jam ſuccenditur, internorumque victor rurſum in ſuperficie aliquando exardeſcit. Plerumque ſane a facie hæc peſtis incipiens tanquam ignis de ſpecula procul conſpicuus effulget. Nonnulli vero ab extrema cubiti curvatura, a genu, a manuum, pedumque articulis. Idcirco autem hujuſmodi hominum ſalus deſperata eſt: quoniam medicus ad morbi debiliſſima initia artem non adhibet negligens, & ægrotantium calamitatis ignarus. Tardi enim ſunt, ut ab aliqua levi, & vulgari cauſa, ſomniculoſi, quieti ſicca alvo. Hęc etiam ſanis haud valde inuſitata ſunt. In morbi autem crementis reſpiratio grave olet ob interni ſpiritus exhalationem. Hujuſce rei aer, aut quippiam aliud extrinſecum (*a*) cauſam prębere videtur. Lotium craſſum eſt, album, turbidum, quale jumentum reddit, venerem appetunt, (crudorum, & inconcoctorum diſtribu-

---

(*a*) *Aliter intrinſecum.*

butio fit:) (*a*) neque iſtorum eſt ſenſus, & meditatio, neque enim concoxerint, necne, percipiunt, & cruditas hęc concoctioni ſimilis eſt: nam ipſis haud frequens ęst in optimum aut familiare concoctio. Digeſtio vero facile fit, tanquam in ſuum ipſius alimentum raptim morbo attrahente: propterea valde ſiccitate inferioris ventris laborant. Tumores alii juxta alios exurgunt, nondum quidem continui, ſed craſſi, & aſperi: & interſtitium tumorum diſciſſum eſt, ut elephantis corium. Venæ latæ ſunt, non ſanguinis redundantia, ſed cutis craſſitudine. Non multo poſt autem, ſed ſedes declarat univerſo corpore in æqualem tumorem diſtento. Pili in omni corpore pręmoriuntur in manibus, femoribus, tibiis. Item in pube, in mento rari ſunt: rara quoque in capite cæſaries; quod vero majus eſt, intempeſtivi cani, & calvitium affatim ſubitoque ingruunt; non multo poſt autem pubes, & mentum glabreſcunt. Quod ſi qui pauci pili remaneant, hi magis dedecent, quam qui defluxerunt. Capiti cutis altius reſciſſa eſt: rimę autem frequentes, profundę, aſperæ ſunt. Tumores in facie duri, acuti; nonnumquam faſtigio albido, baſi viridiore. Pulſus puſilli, graves, tardi, tamquam per cœnum vix ſe moventes. Venæ temporum diſtentæ ſunt, & ſub lingua ventres bilioſi. Lingua grandinoſis varis exaſperatur. Neque inopinabile eſt, & omne corpus talibus ſcatere tuberculis; quandoquidem, & in victimis pravos humores habentibus carnes grandinis plenæ ſunt. Sin autem valde ab intimis partibus erumpet morbus, & in extremitatibus apparebit; impetigines ſummos digitos infeſtabunt, genua prurient, prurituſque cum voluptate ſcalpetur. Ambit vero impetigo, & mentum nonnumquam in orbem. rubent malæ cum tumore haud ita magno, oculi caliginoſi, ænei coloris ſunt, ſupercilia prominentia, craſſa, glabra, deorſum verſus pondere vergentia: contractis glabellis eminens tumor inſurgit: color li-

(*a*) *Aliter ſeminis crudi, & incocti emiſſio fit.*

lividus, aut ater eſt. Epiſcenium vehementer contrahitur, ut oculos contegat, quemadmodum iraſcentibus, aut leonibus accidit: unde & Leonina hæc ægritudo vocatur. Igitur neque leoni, neque elephanto ſolum, verum etiam nocti tenebroſæ æquales ſunt. Hypopia, id eſt, ſub oculis inſurgentia oſſa, & nares cum atris tumoribus ſalebroſæ, extanteſque ſunt, labiorum prominentia craſſa eſt, pars autem inferior liveſcit, (a) naſus tumet, dentes non albi ſunt, ſed nigricare videntur. Aures rubent admixta nigritia, obſtructæ, elephanticæ, ut grandiores conſueto eſſe videantur. Ulcera in baſi aurium ſunt: ſanies defluit: pruriunt. Totum corpus rugis aſperis exaratur: necnon & alte deſcendunt ſciſſuræ veluti nigri in corio ſulci, propterea & Elephas huic morbo nomen eſt. Plantarum, & calcaneorum uſque ad medios digitos fiſſuræ ſunt. Quod ſi plus augeſcat malum; tumores malarum, menti, digitorum, genuumque ulceroſi fiunt, ulcera fœtida ſunt, & inſanabilia: alia enim ſuper alia exurgunt, ſuper alia alia niteſcunt, ſiquidem membra hominem diu morte præveniunt, quoad de corpore excidant naſus, digiti, pedes, genitalia, atque totæ manus. Neque enim hæc labes prius perimit, a turpi vita, ſæviſque cruciatibus liberans, quam membratim dilaceratus homo ſit. At longæva eſt, quemadmodum & Elephas animal. Sin autem membrorum recens dolor ſit, longe acerbius affligit. Aliter atque aliter paratorum ciborum appetentia eſt non obtuſa, ſed guſtatus qualitatis expers eſt: nullaque edendi ac potandi delectatio: omnia vero ob doloris cruciatum oderunt: alimento privatur corpus: rabioſa ineſt cupiditas: ſpontaneæ ſunt laſſitudines; ſingulorum membrorum ſpecies hominem gravitate inuſitata premit, quantumlibet exigua membra ſint, quinetiam corpus omnia gravatim fert; non balneis delectatur, non illuvie, non cibo, non jejunio, non motu, non quiete: ab omnibus enim morbus alienus eſt, ſomnus tenuis, vigilia pejor mala ſua cogitans, ſpirandi vehemens difficultas: ſuf-

(a) *Aliter atque extat.*

ſuffocationes fiunt, ac ſi laqueo ſtrangulentur. Hoc igitur pacto nonnulli vitam perdiderunt, inexcitabilem ſomnum in mortem dormientes. Itaque tales cum ſint, quis non aufugiat? aut quis non averſetur, licet filius, aut pater, aut etiam germanus frater ſit? cum metus eſt, ne morbus communicetur. Propterea multi in ſolitudines, & montes ſibi chariſſimos abduxerunt; aliqui eorum egeſtati, quoad viverent, ſubvenientes, aliqui vero minime: cum eos vita deſungi mallent. Fama eſt eorum quendam, qui in ſolitudinem expoſiti erant, ex terræ latebris reptantem viperam intuitum, aut fame coactum, aut morbi tædio inductum, ut malo malum commutaret, viventem viperam ediſſe, neque prius e vita migraſſe, quam omnia ipſius membra computruerint, atque exciderint. Alterum præterea ferunt, viperam in muſti dolium irrepſiſſe conſpicatum, cum muſtum ad ſatietatem ingurgitaſſet vomuiſſe, multumque veneni ſimul cum muſto rejeciſſe, quoniam in muſto fera extincta fuerat: iterumque hominem muſtum largiſſime epotum, vitæ pariter ac morbi finem quærentem, ut vero ſatiatus juxta inebriatusque fuit, primum quidem humi proſtratus inſtar morientis jacebat, poſteaquam deinde gravi ſopore experrectus eſt, ebrietatemque diſcuſſit, in primis comæ defluxerunt, præterea digiti, & ungues; deinceps omnia in ambitu corporis membra contabuerunt: quoniam vero adhuc in ſemine facultas erat, iterum tanquam ab ortu hominem natura veluti ex cera creavit, alios enim crines enutrivit, ungues novos, & nitidam carnem inſtauravit, ac vetus corium ceu ſerpentis ſenectam exuit: & tanquam alter homo ad vitæ munia revocatus eſt. Ita habet fabula non admodum quidem vera, neque valde fidem excedens. Malum enim malo pulſum eſſe probabile eſt: naturam vero ex reſidua vitæ ſcintilla hominem redintegraſſe, haud ita a ratione abhorret, ut monſtro ſimile eſſe videatur.

ARETÆI CAPPADOCIS
DE MORBORUM ACUTORUM CURATIONE.
LIBER PRIMUS.
JUNIO PAULO CRASSO PATAVINO
INTERPRETE.

Procœmium.

Curatio phreneticorum. Cap. I.
Curatio Lethargicorum, ſeu Veternoſorum. Cap. II.
Curatio Tabis. Cap. III.
Curatio Apoplexiæ. Cap. IV.
Curatio Acceſſionis morbi comitialis. Cap. V.
Curatio Tetani, ſeu Rigoris. Cap. VI.
Curatio Anginæ. Cap. VII.
Curatio vitiorum columellæ. Cap. VIII.
Curatio Peſtilentium in faucibus vitiorum. Cap. IX.
Curatio Pleuritidis, ideſt, morbi coſtalis ſeu lateralis. Cap. X.

Procœmium. Cap. I.

ACutorum ægritudinum medicamina ſpeciebus ſignorum contigua ſunt, quę ſuperioribus libris a me comprehenſa fuere. Quæcunque ſane in febrium curatione fiunt ſecundum ipſorum differentiam, & ſecundum morborum ſpeciem, & in ipſis diverſitatem; eorum plura in Tractatione de Febribus explicabuntur. Quotquot autem cum febribus acuti morbi fiunt, qualis Phrenitis eſt, aut ſine febribus, qualis Apoplexia; eo-

eorum duntaxat medicamina commemorabo: ut ne aberrem, neque verboſior ſim, alia in aliis deſcribens locis. Idem vero principium, quod, & de morbis feci, eundem etiam finem faciam.

Curatio Phreniticorum. Cap. II.

AEgrotum cubare convenit in conclave mediocris amplitudinis, aeris temperati, hyeme tepidi, æſtate frigidioris: vere autem, & autumno ſecundum temporum naturas conjectura uti decet. Deinde quieſcere jubendum eſt, & ægrotos ipſos, & omnes domeſticos. Acute namque audiunt phrenitici, & ſtrepitibus irritantur, nec non & ab iis in furorem aguntur. Parietes læves ſint, æquales, neque ſupereminentes, neque feſtucas, aut aliquid exertum habentes, neque picturis exornentur: pictura enim parietum mentem turbat: nam præ oculis falſa quædam ſimulacra obverſantur, & quædam non eminentia tanquam eminentia manibus contractant, omniſque occaſio citra cauſam manuum agitationem provocat. Cubilis longitudo, & latitudo moderata ſit; quo neque in ampliori volutari, jactarique poſſit, neque a nimis anguſto delabi. Stragulę veſtes glabræ ſint, ut ne floccos colligere in mentem veniat. In molli lecto decumbant; nam durum ſtratum nervis ingratum eſt. Non minime autem inter ceteros ægrotantes phrenitici nervis laborant: facile enim convelluntur. Amiciſſimi eos inviſant; fabulæ, & ſermones animum ne vellicent: cum delectabilia omnia eſſe oporteat, illis præcipue, quorum iracunda inſania eſt. Utrum in tenebris, an in luce habendi ſint, ex morbi natura conjicere debemus: nam ſi ad lumen efferantur, & quæ non ſunt, cernunt, & quæ non adſunt, cogitant; aut pro aliis alia cognoſcunt, aut quaſdam novas, & vanas imagines accipiunt, atque in ſumma lucem, aut quæ in luce ſunt, extimeſcunt, obſcuro loco eos continere præſtat. Sin ſecus ſe habeant, lucido; bonum eſt autem ad lucem reſipi-

ſipiſcere, placarique inſaniam. Ne diu a cibis abſtineant: cibi vero humidiores ſunto, pauciores que, & continui: nam cibi animum demulcent. Occaſio autem exhibendi cibi eſto in utriuſque remiſſionibus, febris videlicet, atque delirii. Quod ſi ab inedia furant, & non deſinat febris; cibos dare non valde febrim lædentes utile eſt. Nempe bonum eſt febrim deliriumque in acceſſionibus remiſſionibusque concordare, quo exhibendi cibi opportunum tempus inveniatur. In primis itaque conſiderandum eſt, ſanguis nec ne mittendus ſit. Si mentis quidem alienatio una cum febre a principio invaſerit: vena in cubiti curvatura primo aut ſecundo die, media potiſſimum ſecanda eſt. Quod ſi non niſi tertio, aut quarto die delirium accedat; uſque ad primum decretorium dierum circuitum venæ ſectio differenda eſt. At ſi ultra conveniens tempus, ut puta ſexto aut ſeptimo die ſuperveniat, venæ ſectio dimittenda eſt: multo enim ante judicationes in acutis morbis evacuandum eſt, aut purgandum, aut aliis irritationibus utendum. Venæ quoque inciſor ne multum ſanguinis detrahat, licet a principio ſecet: phrenitis namque malum eſt in ſyncopam facile mutabile. Sin autem ægrotus valde repletus ſit, & juvenis plurimo cibo, & largiſſimo vini potu ſaginatus; hæ ad phrenitidem rationes non pertinent: verum iſtis, & citra delirium multum ſanguinis hauriendum eſt: longe autem minus auferendum, ſi iidem phrenitici ſint. Verumtamen audacius vena ſolvenda eſt, ſi a præcordiis non a capite morbus oriatur: ibi enim vitæ principium eſt: caput vero ſenſus, nervorumque originis locus eſt, ſanguinemque potius a corde trahit, quam aliis diſtribuat. Igitur ſi membrum hoc affectum ſit, venam cubiti ſcindere non convenit: quippe in illis vitiis inanire vaſa oportet, a quibus non modica noxa provenit. Quod ſi vires patiatur ut quantum ſanguinis ſatis eſt, evacuetur; ſemel auferendum eſt: ne, dum repetendo tempus conteritur, exhibendi cibi occaſio elabatur; quandoquidem phreniticis continuæ febres ſunt, neque remiſſiones longas habent, ſed breves, & latentes ſublevationes. Cæterum ſi ante mediocritatem defecerit æger; ad ſecundam remiſſionem differendum eſt

eſt niſi longo tempore poſt ventura ſit. Quod ſi non ſit, vires inſtaurando odoramentis, faciei tractatione, & pedum compreſſione protinus ſanguis detrahendus eſt: quantum vero mittendum ſit, facultas oſtendet. Eſca humida omnibus quidem febricitantibus idonea eſt, ſed phreniticis maxime: aridiores enim ſunt, quam ſi ſola adeſſet febris; neque mulſa danda, niſi bilioſi ſint: nam facile a bilioſis naturis concoquitur. Far lotum cum aqua, aut mulſa convenit. Bonum quoque eſt ex his ſorbitiones ſimplices præbere, quales ſatureja, aut apio, aut anetho incoctis fieri ſolent, hæ namque bonam ſpirationem conciliant, & urinam cient: conducit autem phreniticis lotii excretio. Omnia olera proſunt: ſed malvæ potiſſimum lentor bonus eſt, & ad linguæ arteriæque lævorem, & ad ſtercorum deſcenſum, optima eſt beta, blitum, coronopus, cucurbita, quicquid ſuis temporibus optimum fuerit. Ordei vero mundati cremor liquidiſſimus quidem in primis nutribilior eſt: ſed tanto etiam ſpiſſior craſſiorque ſit, quanto plus temporis morbus progreſſus fuerit. Verum in judicationibus, & paulo ante judicationes cibus ſubtrahendus eſt. Si morbus longiori tempore producatur, cibos ne ſubtrahito, ſed triticea exhibeto, quo ſufficiat ægrotus: quando extremorum, & volatilium carnibus in cremore liquefactis plerumque opus eſt, oportet enim hæc in elixando valde diſſolvi. Ex piſcibus ſaxatiles aliis præſtantiores ſunt: atque omnino regionis illius optimos deligito, quippe aliam regionem alias piſcium ſpecies procreare creditum eſt. Vinoſæ naturæ fructus ſubtrahito, quoniam caput, & mentem percutiunt. Verum ſi neceſſitas urgeat, viribus aut ore ventriculi labantibus; mala in mulſa elixa, aut in adipe toſta exhibeto: aliorum ſingula calida aqua diſſolvito, ſi roborandi duntaxat oris ventriculi cauſa exhibeas: ſin autem vires quoque inſtaurare opus ſit, non uſque adeo vinoſa facultas diſſolvenda eſt. Cibi quidem (ut ſemel dicam) hujuſmodi ſunto. Irrigandum vero caput eſt refrigerandi cauſa olivæ acerbæ contritæ unguine: nam caput in phreniticis calefieri non amat. Quod ſi vigiliæ, & cogitationes ægrotum agitent; roſacei

pa-

parem modum in principio miſceto: adhuc vero plus roſacei addendum, quo magis extra intraque caput roboretur ac refrigeretur. At ſi mens labefactetur, & loquutio evariet; ſerpylli comam oleis incoquito; aut hederæ ſuccum, aut ſanguinalis affundito. Si mentis vero alienatio vehementius hominem turbet; peucedanum, & ſpondylium oleis infervefacito, & aceti parum inſtillato; hæc enim halitus, & caliditatem difflant, craſſaſque humiditates, quæ & ipſæ deliramenti cauſæ ſunt, diſcutiunt: Cavere autem convenit, ne in cervicem ac tendones madefactio deſcendat, Tendonibus enim atque nervis inimica eſt. Nempe irrigandi ſemper occaſio eſt, præterquam exacerbationis initio, rarius quidem in incremento, omnium vero frequentiſſime vigente morbo: cum maxime inſaniunt, tum maxime irrigandum eſt humore frigido: atque æſtivo tempore multo magis refrigerato, hyeme vero tepido. Ut miteſcat autem delirium; poſca, aut conyzæ decocto cum ſpongia facies fovenda eſt. Deinde œnanthino, aut crocino unguine linenda: quin etiam nares, & aures iiſdem imbuendæ. Hæc enim ſomnum alliciunt. Siquando iſti pernoctant, neque interdiu ſopiuntur, ſed penitus intenti ſunt oculi atque inſtar cornu rigentes, jactantur autem, & e lecto proſiliunt; iis ſomnus, & quies conciliandi ſunt: primum quidem caput roſaceo mero irrigando, aut amaracino cum ſucco hederæ, aut ſerpylli, aut etiam ſertulæ decocto. Magis autem ſoporiferum eſt papaver in oleo elixum capitis ſincipiti ſuperdatum, aut in aqua faciei per ſpongiam impoſitum, ipſæ quoque integræ herbę (ſi proxime lectæ fuerint,) virides cervicalibus ſubjiciendæ ſunt, craſſant enim, madefaciuntque ſpiritum aridum tenuemque, & caliginem quandam ſenſibus obducunt: gravis autem, & torpens eſt caligo: id vero eſt ſomni principium. At ſi valentioribus auxiliis egebunt; & ipſa papaveris lachryma ex aqua frons inungenda, quin etiam nares ea linendæ, & in aures infundenda eſt. Contrectatio pedum ſuavis ex oleo, capitiſque attactus efficax eſt, ſed potiſſimum ſi tempora, aureſque ſcalpantur, nam & ferarum iram

iram furoremque aurium, & temporum mollis attrectatio coercet. Cuique vero uſitata ſomnum accerſunt. Nautis in cymba decubitus, & maritima navigatio, & littorum ſonus, & undarum murmur, ventorumque bombus, & maris naviſque redolentia. Muſico tibiarum exercitatio quietem affert, aut lyræ cantus aut citharæ, aut meditatio puerorum canentium. Ludi autem magiſtro puerilium fabellarum enarratio. Atque ita aliis alia animum demulcentia ſomnum inſinuant. Cæterum præcordiis ac ventri madefactiones,& cataplaſmata adhibeto, plegmone ſubſit, atque durities, flatuſque diſtendat: oleum quoque ex oliva bene matura nequaquam acerba injicito: id enim craſſum eſt, & viſcidum, & calefaciens. Hæc utique in inflammatione facienda ſunt. Injiciatur vero in ipſa anethum, aut conyza: bonum quoque eſt ſi ſimul omnia. Quod ſi adſit etiam inflatio, cumini, & apii ſemina adjicito, & quæcunque lotium flatuſque prolectant: necnon, & nitrum cribratum inſpergito. Verum ſi in jecore vitium dolorque fuerit,· lanas ab ove ſordidas accipito, oleum vero acerbum, aut roſaceum, & ſapam græcam, aut creticam admiſceto, ſertulamque incoquito, atque omnibus in unum ſuccum permixtis jecur irrigato. Ad lienem vero oleum cum aceto bene facit: aut ſi magis, quam prius turbet,· poſca, & pro lanis ſpongia mollis adhibeatur, nam mirum in modum his gaudet miteſcitque lienis. Porro ſi præcordia interius ſint, ſurſumque trahantur, & circumtenta cutis ſit, optimum hoc remedium erit loco unguinis, aut una cum ipſo craſſo tantundem opportunum eſt, cunila vero, & ros marinus incoquantur; anethum quoque non injucundum erit. Quod ſi cataplaſmati tempus erit idoneum, oleis quidem iiſdem in iiſdem affectibus utendum eſt. Materia fit autem lini ſemen, fœnum græcum, ordei tenuis farina. Bonum eſt autem, & faba, & ervum, ſi venter intumeſcat: pariter & millium torrefactum in ſacculo poſitum leve molleque fomentum eſt: pinſitum vero, & aqua inter cutem laborantibus cum melle, & oleo, & lini ſemine cataplaſma bonum eſt. Flores autem, &

herbæ,

herbæ, & ſemina quæcunque a me in irrigationibus poſita ſunt, & in cataplaſmatibus eadem ſunto. Mel vero, & cum ipſis bonum eſt, ut arida cogantur, miſceanturque ſquallentia, atque ut calor diutius permaneat: ipſum quoque ſolum bonum eſt pro cataplaſmate ſemicoctum, & ad irrigandum, ſi cum aliquo humore liquetur: mollit enim, calefacit, flatus lotiumque evocat, & ardores obtundit. Nam hæc quoque mulſa epota præſtat: hiſque plura, & meliora, ſi interius arteriam, pulmones, pectus, & ventrem ſubeat. Aſſidue vero alvus irritanda eſt glandulis, aut illitionibus (ſæpius enim ſicceſcit,) ut a capite materiæ detrahantur, & a pectore halitus difflentur, & alvi purgamenta excernantur. Quod ſi multis diebus venter ſuppreſſus fuit; ipſum mulſa, oleo, & nitro ſubluere opus eſt. Verum ſi non ſatis phlegmones exhalationes deſierunt; cucurbitulam affigens incidito, qua parte phlegmone extumuit, & major apparet: unam autem, aut duas affigito, prout phlegmone ſignificaverit, & vires præceperint, & ſanguinis detrahendi copiam ab his conjectare oportet. Exceſſus enim ſyncopæ author eſt. Primo quidem, aut altero die madefactio eadem eſto. Tertio vero ceratum cum aliquo ex oleis ad irrigandum aptis imponito. Deinde epithemata in inflammatione ſi facultas ſit, ex hyſſopo, fœno græco ex mulſa decocto, terebinthi arboris reſina, & cera: olea vero in iiſdem eadem. Quod ſi nihil iſtis delirium remittat; tondere caput neceſſe eſt: ſi longiſſimi crines ſint primum dimidii: ſi breviores, ad cutim. Poſtea prius refectis viribus cucurbitula vertici capitis affigenda eſt, ſanguiſque hauriendus: verum prius inanis cucurbitula interſcapulo adhibeatur. Cæterum quoniam thoracem in omnibus acutis morbis medicari oportet: nam prorſus ipſe cum corde, & pulmone laborat, primum quidem ob ſpiritus modo calidi, modo frigidi neceſſitatem, præterea ab ardenti febre, & tuſſi, & humorum pravitate, & nervorum communione, & oris ventriculi noxa, necnon ſuccingentis membranæ, & ſepti tranſverſi vitio: (cor enim ſi majori aliquo malo oppreſſum ſit, nunquam ſene-

ne-

neſcit:) in Phreneticis utique, & hæc in primis mitiganda ſunt: ſiquidem nonnullis mentis alienatio ab aliquo eorum, quæ in pectore ſunt, vitio exoritur: ea vero ſunt, ſpiritus calidus, & ſiccus, ſitis acris, ignis intolerabilis qui undique in thoracem confluit, & pravitas quidem a domeſtico calore commutato, & major, & moleſtior provenit. Ab aliis etiam membris in thoracem contributio fit. Extrema namque frigida ſunt, caput, pedes, ac manus: ſuper hæc autem thorax eſt: igitur humectandi refrigerandique auxilio eget. Humectatio quidem fit ex oleo, in quo chamæmalum, aut nardus incocta ſit. Æſtate vero, & ſapa græca benefaciet. At ſi epithematibus uti deceat; palmulæ vino auſtero maceratæ, deinde contuſæ in placentam cum nardo, polenta, atque œnanthe ſuave pectori cataplaſma fuerint. Refrigerant quoque mala pinſita cum maſtiche, & ſertula: quæ omnia cera, & nardo excipiantur. Sin autem & os ventriculi torpeat, & a cibis abhorreat; ſuccum abſinthii, aut comamuna cum his tertio, ipſo etiam in oleo incocto præcordia irrigato; & aquam, in qua maduit, aut ipſius ſuccum ante cibum propinato, duos ſcilicet aquæ illius cyathos, aut ſucci ad amaræ fabæ magnitudinem ex aquæ cyathis duobus. At ſi os ventriculi ardor male habet, non ratione morbi, ſed ipſum duntaxat ab acribus ſalſiſque humiditatibus, ſive a bile mordetur, atque ſiti perareſcit; lac aquæ admixtum in cibis exibendum heminæ videlicet dimidium uno aquæ cyatho temperatum: atque ita hujuſce lactis plurimum ſorbeat: nonnihil etiam cum pane aſſumat. Verumtamen ſi ardor hominem torqueat, & ſitis, & anxietas, & furens inſania, & frigidæ cupiditas; propinanda quidem frigida eſt, ſed non tanta, quanta in ardore morbi abſque phrenitide propinatur. In iſtis enim timendum nervis eſt: itaque danda eſt, ut ori ventriculi ſubveniatur; pauca vero ſatis eſt, parum enim potant phrenitici. Cæterum ſi in Syncopam prolabantur, nam & hoc incidere ſolet, viribus evaneſcentibus, in ſudorem liqueſcente homine, omnibus humoribus extrorſum impetum facientibus, tenore ac ſpiritu fatiſcentibus; tunc cura delirii poſthabe-

be-

betur; ſed cum metus ſit, ne in vaporem, humiditatemque homo diſſolvatur; unicum ſubſidium vinum eſt; celeriter enim ſubſtantiam alendo inſtaurat; & quoquo verſus ad extremitates uſque permeat: tenori tenorem apponit, & ſpiritum torpentem expergefacit: frigiditatem calore temperat: laxantem madorem aſtringit: extrorſum erumpentia atque diffluentia coercet: olfactu ſuave delectat: vires demum fulcire ad vitam prorogandam poteſt: atque in inſania ad animum demulcendum optimum eſt. Hæc omnia epotum vinum ſimul præſtat; iracundia namque molleſcente animo conquieſcit: atque ipſimet ad recreandas vires cibos accipiunt, quin etiam ſe ipſos ad voluptatem replent. Nempe ſi jam plus temporis morbus extrahitur, & febris ignava eſt, & delirium in fatuitatem vertitur, & præcordia non uſque adeo læſa ſunt, aut tumore, aut inflatione, aut duritia, ſed in capite potiſſima morbi cauſa eſt: audacter lavare oportet, atque ſæpius caput perfundere, habitus namque ſanabitur, & caput difflabitur: & omne corpus exhalabit. Atque ita ſiccitas obtunditur: & ſenſus caligo diſcutitur: & mens ſtabilis, atque inconcuſſa firmatur. Hæc utique ſunt tollendi morbi præcepta.

Curatio Veternoſorum. Cap. II.

VEternoſi in luce, & ad ſolis radios collocentur: morbus enim nihil aliud eſt, quam tenebræ, & magis in loco calido habeantur; ipſius enim cauſa eſt inſita frigiditas: cubile agitabile ſit: ſtragulæ veſtes, parietum picturæ, omnia ſint varia, quæcunque viſum proritare queunt: multus habeatur ſermo: pedes premendo tractentur: vellantur pili: membra ſcalpantur. Si altus ſopor obtineat, vociferandum eſt: iracunde increpandus eſt æger: his, quę timere conſuevit, deterrendus; quæcunque prius optabat expectabatque, annuncianda ſunt: omnia ad ſoporem diſcutiendum contra, atque in phreniticis, molienda. Quod ad Veternoſorum evacuationem attinet;

hæc

hæc noviſſe oportet, ſi alteri morbo, utpore phrenitidi ſuccedat veternus, venam ne ſolvito: neque alicunde multum ſanguinem educito: ſed ventrem ſubluito non ſolum ſtercoris educendi cauſa, ſed etiam ut aliquid a ſuperioribus partibus revellatur, & a capite derivetur: igitur multum inſit ſalis, & nitri. Optimum vero fit, ſi ſublutioni caſtorium inſpergas: imum enim inteſtinorum veternoſis frigidum eſt, & ad excretionem emortuum. Quod ſi non per ſucceſſionem, ſed ſuopte ingenio veternus incipiat, & æger plenus eſſe videatur; ſi ſanguinis, vena in cubiti curvatura ſecanda eſt: ſi pituitæ aquoſæ, aut aliorum ſuccorum, purgare opus eſt, cnico ex ordei cremore, aut nigro veratro ex mulſa inter initia, ſi mediocriter purgare velis. Sin autem copioſius, medicamenti, quod Hieram id eſt Sacram vocant: pondo drachmas duas jejuno dato cum mulſæ cyathis tribus: atque tantiſper expectans, quoad purgatio confecta ſit; tunc cibos, ſi opportunum ſit, exhibeto: ſin minus, in poſterum diem alimentum differto. Nonnunquam ſane, & veſperi hieræ drachma cum aquæ, aut mulſæ cyathis duobus diſſoluta in tempore datur. Nempe inedia malum eſt, malum eſt & cibi multitudo. Igitur exiguo cibo uti ſingulis diebus oportet: neque ſubito ac penitus jejunandum eſt, os enim ventriculi per totum diem refectione caloreque indiget. Quin etiam cibus eſto attenuans, & alvum leniens in juſculis magis quam leguminibus, gallina, cenchride, herba vero mercuriali aſſidue utitor, acetumque affundito, & ſuccis injicito, ſi forte ſucco ptiſanæ utendum ſit. Bonum autem ſpiritum reddit urinamque citat fœniculum, apium olera, aut horum ſemina. Item porrum acrimonia ſua proficit, & braſſica cum oleo, & garo, optime facit, & cuminum dulce cum braſſica ad flatus digerendos, & lotium evocandum. Veſica enim atque venter in quolibet morbo irritant atque infeſtant. Irrigationes capitis tales fiant, quales & in phreniticis. Utriſque enim ſenſus pleni halituum ſunt: quos refrigerando, adſtringendoque roſæ atque hederæ ſucco propulſare neceſſe eſt, aut dirigere per tranſpirationem extenuantibus,

bus, exempli cauſa ſerpyllo, aut aceto cum roſaceo. Si nervi doleant, & totum corpus, ſed multo magis extrema frigeſcant; caput cervicemque caſtorio cum anethino oleo inungito, atque irrigato, quin etiam ſpinam eodem, ſicyonio, aut gleucino, aut veteri oleo admixto perfundito: necnon, & manus ad humeros uſque, & pedes uſque ad inguina perungendi ſunt. Nonnullis quoque veſica eſt humectanda: quæ tanquam nervus patitur, & tanquam urinæ iter laborat: inſuper humorum acredine vexatur: bilioſum enim lotium eſt. Sin autem major tremor adſit, & convulſionem minetur; neceſſario, & ſicyonium oleum capiti ſuperfundendum: ſed brevis ejus uſus eſto. Quod ſi præcordia inflammata ſint, cutis vero tumida, inflata, diſtentaque, aut introrſum vergentibus præcordiis concava efficiatur; madefactiones, & cataplaſmata ejuſmodi ſint, cujuſmodi in capite de phreneticis comprehendimus. Cucurbitula minime utitor, ſi a phrenitide in hanc labem incidit: audacius vero cucurbitula uti poteris, ſi ab initio morbus iſte invaſerit. Sin autem atra lingua ſit, & tumor in præcordiis appareat, cucurbitulam affigere neceſſe eſt; poſtquam vero intervallo temporis ſenſus purgati fuerint, & alia facilius feret, capitis vertici applicare, quandoquidem ea parte evacuare ſine ulla virium moleſtia poſſumus. Et flatus ſupra infraque eliciendi ſunt. Veternus enim flatus colligit, & in ventriculis, & in toto corpore ignavia, marcor, animæque defectus conſpicitur. Motus autem ac vigilia diſcutiendi facultatem habent. Rutam igitur viridem cum melle, & nitro contritam illinito: ſic enim magis flatus digerit: cum his vero, & terebinthinæ reſinæ pars una miſceatur. Fotus quoque flatus provocat aut cum ſordidis calentibusque lanis, aut cum aſperis panniculis veteribus atque attritis: aut cum ſpongia ex aqua, ubi hyſſopum, aut origanum, aut pulegium aut ryte incocta ſit. Evocant autem flatus, & quæcunque ante cibos propinantur: quæ utique pituitam bilemque ab inteſtinis, & ſtomacho educunt. Hyſſopum in mulſa elixum, dictamum creticum, origanum acria quidem ſunt, ſed eductoria. Adiantum,

gra-

gramenque flatus, & lotia erumpere faciunt. Si manus, & caput contremiſcant, caſtoreum dimidiæ drachmæ pondere ex mulſæ cyathis tribus ad plures dies bibendum eſt: ſi bibi vero non poſſit, ad demoliendam calamitatem cum olei cyathis tribus, in quo ruta incocta ſit, duplum in imum inteſtinum infundatur: idque per plures dies faciendum. Ultra vero utilitatem, quæ ex hoc provenit (nam ſupra infraque flatus expellit, & nonnullis urinam, ſtercuſque detrudit:) ſi forte in omne corpus dilabens penetrat, firmi atque robuſti nervi efficiuntur, & habitus ad calidum ſiccumque permutat: morborumque conſtitutiones convertit. Optime etiam proficit ſi in nares inſpiretur; nam & ea ex parte ſpiritus ſternutamentis educit. Et quemadmodum per veſicam urinam expellit, ita, per nares mucum. Hos autem effectus hoc loco ſuavi caliditate præſtat, & melius quam alia ſternutatoria, ſcilicet quam piper, veratrum, radicula euphorbium. Nam hæc ad primum atque ultimum attactum immitia ſunt, & caput ſenſumque perturbant. Caſtoreum vero paulatim adhibitum calefacit, cum & alioqui capiti conducat: quandoquidem nervi undique ex capite oriuntur: morbis autem nervorum caſtoreum medetur. Cæterum ipſum cum aliquo aut aliquibus ex ſupra comprehenſis admiſcere non ingratum fuerit, nam ſi admixtum ſit, non protinus quidem caput mediocriter conturbaverit, diutius vero caliditatem accenderit. Nares proritatione humidæ reddantur, odoramenta applicentur acria quidem ad ſenſum, ſed facultate calida: quale ipſum caſtoreum eſt, aut thymbra, aut pulegium aut thymum, viridia aut arida aceto perfuſa. Acribus pharmacis pedes genuaque illinantur. Materia eſto calefaciens, & ex adjectione mordens: nam utroque veterno ſi opus eſt calorem excitandum atque vigiliam. Primum igitur urtica crura verberato, tenuiſſimæ nanque urticæ partes adhærentes non diu perſeverant, ſed pruritum, & dolorem non gravem inferunt; mediocriter vero ſtimulant, & tumefaciunt, & calorem excitant. Quod ſi hæc vehementiora fieri volueris;

lemneſtidis, atque euphorbii pares portiones cum unguine gleucino illinito. Optimum quoque eſt ſcillæ crudæ laminis perfricare, ſed à membris omne oleoſum detergere oportet: quodlibet enim acre minime mordax eſt admixtum cum unguine, niſi id medicamentoſum ſit, quale eſt cyprium, aut gleucinum, aut ſicyonium. Si præter hæc altus adhuc ſopor occupet, proderit ſylvaticum cucumerem ex aceto tritum, & æquæ ſinapis portioni admixtum imponere, acre vero eſt id cataplaſma, celeriterque ruborem concitat: celeriter quoque calefacere poteſt: verum ne puſtulas vulneraque efficiendo periculum inferat, frequenter detrahendum eſt cataplaſma atque nunquid horum acciderit, inſpiciendum. Hæc utique ad ipſius torporem, ac veluti demortui languorem diſcutiendum quolibet morbi tempore præter exacerbationum invaſiones molienda ſunt. Quod ſi jam ſenſum recuperet, pondus tamen aliquod in capite inſit, & ſonus aut bombus obſtrepat, etiam per os pituita elicienda eſt. Maſtichen in primis mandendam exhibe, ut continenter expuat: poſtea rurſum uvam taminiam, granum gnidium: ſed omnium maxime ſinapi, & quoniam uſitatum eſt, & quoniam inter alia magis pituitam educit: ac ſiquis ſponte ipſum devoraverit, quæ in ventriculo ſunt, disjicere poteſt: poteſt etiam alvum madefacere, & flatus excernere. Etenim aliquando caſu hæc mihi evenerunt: cum homo quidam me conſentiente ipſum devoraſſet. Bonus autem magiſter eſt experientia, opus eſt vero, & ipſum periculum facere: imperitia namque timoris, & cautionis cauſa eſt. Caput quoque poſtquam ad cutim detonſum fuit, niſi magnopere proficiat, ut tranſpiret, radendum eſt: quin etiam ad uſum acrium medicaminum, ut ejus, quo ex limneſtide conſtat, aut hydar, aut thapſia, aut ſinapi, humidum ex aqua cum dupla panis portione in linteolo veteri illitum capiti ſuperdandum eſt: cunque horæ ſpatio ibi permiſſum fuerit, ſpongiis calidis fovere opportunum fuerit. Item ex uſu erit, & lavatio omnibus, jam, aut ſaltem plurimis, & præcipuis ad morbi depulſionem adhibitis, adhuc tamen corpore torpente,

te, ubi, & geſtatio proderit, & frictio, & quælibet lenis corporis agitatio.

De curatione Tabis. Cap. III.

IStos ſane ſi & tabes male habet, ocyus ſuccurrendum eſt, ad balneum deducendo, & corpus dimovendo. Tabis quoque lac medela eſt, & nutricatio, & ventris calefactio & veſicæ lenitio. Quin etiam eadem huic vitio, quæ & catocho, expediunt: ſimilis enim atque eadem eſt horum morborum ſpecies. Caſtoreum utique iſtis opportunius eſt atque lenius, & potui datum, & illitum, & in inteſtinum infuſum. Mulieribus autem qualia his ſimilia ab utero vitia oriantur, in libro de muliebribus morbis a nobis diſputabitur.

De Curatione Apoplexiæ. Cap. IV.

APoplexia validus plane morbus eſt, nam in omnibus exanimes ſunt, quorum & corpus, & mens ſtupet. Si ægrotus ſenex ſit (quibus familiare id vitium eſt) non liberatur, & morbi magnitudine, & ætatis miſeria oppreſſus. Quibus autem notis morbi magnitudo conjectanda ſit, antea a nobis poſitum eſt. Si juvenis æger ſit; debilis eſt apoplexia, non tamen facile removetur. Tentanda igitur curatio eſt. Æquale ſane adjutorium utpote magno affectui magnum remedium miſſio ſanguinis eſt; niſi quis pluſquam conveniat, mittendo delinquat, modum autem conjectare difficile eſt; nam ſi paulo plus detraxeris, hominem plane ſtrangulaſti, ad vitam enim tuendam his vel paucus ſanguis efficaciſſimus eſt; cum ſit vitæ corporiſque alimenti fomes, ſi minus detraxeris, quam cauſa poſtulat, nihil magni per magnum auxilium contuleris: adhuc enim cauſa permanet. Sed præſtat minus detrahendo delinquere: nam ſi minus detractum eſſe viſum ſit, aliqui vero optimi ſucceſſus ap-

paruerint; iterum venam reſcindere congruens fuerit: ſcindenda eſt autem vena in concavo cubiti, hæc enim in ſiniſtro fluida eſt. Simul quoque in puſilla apoplexia, & reſolutæ partes conſiderandæ ſunt, in ſiniſtro ne, an in dextro latere reſolutio ſit: a ſalubribus enim partibus (ut dicere mos eſt) ſanguinem haurire oportet, hac enim ſanguis facile delabitur: hac etiam a læſis partibus materia derivatur. Igitur ſi abſque evidenti cauſa attoniti reddantur; ſic de ſecanda vena ratiocinandum eſt. At ſi ab ictu, aut delapſu, aut compreſſione in hanc labem inciderint, in aliud tempus vires differenda eſt: nonnullis vero ad medelam atque vitam id ſolum ſatis fuit. Cæterum ſi frigiditate multa, & torpore, & ſenſuum abolitione hominem occupante vena minime ſcindenda videatur; ſubluenda alvus eſt: quo multitudo ab inteſtinis extrahatur (plerunque enim ex voracitate, & crapula in morbum talem prolabuntur,) utque humores caput occupantes revellantur. Sublutio plane acris eſto, pituitam, bilemque ſubducens. Igitur nitrum ſolum ne habeto, ſed etiam euphorbium trium obolorum pondere, (qui eluendæ alvo modus uſitatus eſt,) & cucurbitæ agreſtis interanea, aut centaurii come decoctum ex oleo, aut aqua. Optima quoque ſublutio fuerit, mellis conſuetæ portioni ruta adjuncta, & cum unguine elixa, & terebinthi arboris reſina, & ſal pro nitro, & hyſſopi decoctum. Quod ſi per hæc ſubſidia paulum excitatus homo fuerit, aut febre correptus, aut ſenſum ab illo marcore ſuſcipiens, aut arteriæ bono pulſu reſtituto, aut facie utcunque meliora ſignificante; ſpes ſalutis concipienda eſt, audaciuſque ſubveniendum. Interim igitur roboratis viribus, purgatorii medicaminis, quod Sacrum vocant jejunio maxime quidem integra potio danda eſt: ſi vires prohibeant, dimidium cum mulſa, & æger in lectica ſupinus collocatus agitandus eſt, ſenſim eum, qui ferunt, geſtantibus; frequenter vero, quo laſſitudo arceatur, interquieſcat: ac ſi alvus liquida ſit, libens admittito: ſin ſecus, aquæ, aut mulſæ cyathos duos potui

tui dato. Sin autem, & dum purgatur, nauſeabundus ſit, id ne prohibeto, nam & illa diſtentio ad expergefaciendum vigorem quendam præſtat, & pituitæ vomitus morbi cauſam evellit: ſenſum vero, & caput, & nervos repurgat ſacrum quod vocatur medicamen. De qualibet itaque ab initio adminiſtranda purgatione ſatis diſſeruimus. Totum vero hominem lanis involutum oleo ſicyonio perfundere oportet, aut gleucino veteri, aut ſingulis ſeorſum, aut ſimul mixtis. Sed optimum fuerit ad conſpiſſanda olea ceræ parum colliquare: atque iſta nitri ac piperis mixtione valentior reddenda eſt: ſint vero tenuiter contrita, & cribrata. At miram habet vim ad reſolutos caſtoreum, etiam illitum cum aliquo ex antedictis oleis: ſed longe potentius eſt, ſi cum mulſa potui detur, portio vero tanta ſit, quantam in veternoſis novimus. Conjectare autem oportet, & ætatem ægrotantis, & mentem, an pluribus diebus bibere ſit paratus. Nempe inunctiones irrigationibus præſtant, facilius feruntur, & magis proficiunt: neque enim dilabentes lectum, & ſtragula inquinant, ægrotis vero id inutile eſt: illæ autem inhærentes corpori in colliquatas partes a calore ſorbentur, quinetiam, & ipſarum perpetuitas conducibilis eſt; nam irrigatio diffluit. Inunctionum autem materia eſt, quæcunque a me ſupra dicta ſunt: cum ipſis vero caſtoreum. Accipitur itaque reſina terebinthi arboris euphorbium, limneſtis (hoc eſt adarce) pyrethrum æquis portionibus: piperis, galbani dimidium, nitri ægyptii triplum, ceræ quantum ad liquida conſpiſſanda ſatis ſit. Cæterum medicamina multo magis, quam hæc, varia, & multo plura ſeorſum loco ſuo tradita ſunt. Epiplaſmata quoque duris diſtentiſque partibus ſuperdanda. Horum ſylva eſt lini ſemen, fœnum græcum: farina hordei, mel: oleum, ubi ruta, aut anethum incocta ſint; althææ radix pinſita, & in mulſa uſque ad ceræ mollitudinem decocta. Sunto vero & tractabilia, & temperatura ſuavia. Siquidem adhuc febre vacant, aut leviter febricitant, poſthabita caloris cura hæc facienda

da ſunt. At ſi febres acutæ ſunt, & reliquus morbus his levior eſſe videtur, febres vero in diſcrimen adducunt; ad has, & victus rationem, & reliquam curationem convertere oportet. Alimentis itaque ſumme tenuibus, & facilis coctionis veſcendum eſt, atque opportunitas nunc magis obſervanda. Et per totam curationem in exacerbationibus ſubtrahere, atque penitus in febres animum intendere oportet. Cum morbus autem diu trahitur, & caput in cauſa eſt, cucurbitula occipitio affingenda, & ſanguis largiter hauriendus: plus enim, quam venæ ſectio, proficit, & vires nequaquam labefactat. Sed prius inter ſcapulas inanem cucurbitulam admoveas: ut in contrarium ejus, quæ in occipitio eſt, ſuccos revellat. Nempe interdum, & gula reſoluta eſt; in qua ſola attonitis ſalutis præſidium collocatur, devorandis ſcilicet alimentis, & medicaminibus tranſmittendis, neque enim inediæ famiſque tantummodo periculum inſtat, verum etiam tuſſis, difficilis ſpirationis, atque ſtrangulatus. Nam ſi quis intra os liquidum cibum infundat; in arteriam ſubterlabitur, cum neque tonſillæ ad impulſum ciborum concidant, neque epiglottis in proprium locum ſubſidat, quæ arteriæ operculum a natura facta eſt. Quapropter opus eſt mulſam, aut ſuccum longa myſtilla infundentem, ſupraque arteriam attollentem in gulam demittere: id quoque enim ad deglutiendum inſervit. Verumenimvero ſi ægrotus jam morti proximus ſit, ipſius adeo cervix ſpirituſque congelaſcunt, ideo cervicem, & mentum calefactoriis illinito, & foveto. Fruſtra vero laborant, atque imperiti illi ſunt, quicunque ſub mento cucurbitulam, ut gula dilatetur, affigunt: quandoquidem non dilatatione ad impoſitionem ciborum, ſed ad deglutiendum compreſſione opus eſt, dilatat autem cucurbitula: & cum devorare velis, prohibet revellens ac retrahens; cum remittendum potius ſit, quo in devorando conſtrictio fieri poſſit. Inſuper arteriam repleri, ut ſtrangulatio fiat periculum eſt, nequicque etiam ſi hac, & illa in parte gutturis affixeris, quicquam prodeſt, muſculi nanque, & nervi, & tendones,

& ve-

& venæ ante ipſum poſiti ſunt. Veſica utique, & laxum inteſtinum inter ſe proxima interdum ad excernendum debilitantur, reſolvuntur, recrementorumque ſemper plena reperiuntur: veſica vero, & in maximam molem extumeſcit. Interdum autem ita reſolvuntur, ut purgamenta continere nequeant: per ipſa enim tanquam inanima ſuper vacua delabuntur. Tunc igitur inſtrumentum, quod Cathetera vocant, in veſicam demittere haud ſane tutum eſt, ne corrumpatur enim veſica, atque homo convellatur, diſcrimen impendet; ſed præſtiterit cremore haud multo alvum ſubluere; cumque ſtercus ab inteſtino ejectum fuerit, iterum injiciendum eſt cum oleo caſtoreum. Spes autem unica omnium pariter reſolutorum, ſeparatimque ſingularum partium eo vitio laborantium in oleum inſeſſio fuerit, quomodo vero ipſa adminiſtretur, in ſermone de diuturnis morbis exponetur.

De Comitialis acceſſionis curatione. Cap. V.

Comitialis morbi primus caſus pernicioſus eſt, ſi acute morbus invadit; nonnunquam enim & uno die hominem perdit. Perniculoſæ etiam ſunt per circuitus exacerbationes, unde factum eſt, ut in acutorum numerum comitialis morbus poneretur. Quod ſi malo aſſueſcat homo, & morbus tenaciter adhærens occupet; non ſolum diuturnus, verum etiam nonnullis perpetuus efficitur: nam ſi ætatis florem vigoremque excedit, conſeneſcit cum ægro, commoriturque. Quotquot igitur medicamina ut diuturno morbo conveniunt, in ſermone De diuturnis comprehendetur: quotquot autem ad mortis celeritatem evitandam facienda ſunt; horum plura in ſermone De attonitis tradidimus, venæ ſectiones, alvi ſublutiones, inunctiones, cucurbitulas: hæc enim ut homo expergiſcatur, valentiſſime efficiunt. Quotquot autem prolapſui peculiaria adjutoria inveniuntur, ea in præſentia docebimus. Pueris itaque, quibus ex corruptione, aut ex vehemen-

menti refrigeratione inuſitata hæc labes inceſſit; vomitus aut cibi, aut pituitæ, aut aliorum quorundam ſuccorum prodeſſe conſuevit, pennæ autem irino unguento delibutæ nauſeam excitant, veruntamen, & irino non uſque ad convulſiones tonſillæ ſunt illinendæ. Comprimere quoque leniter ilia opus eſt, puerum in ventrem ſuſpenſum convertendo: hæc enim figura ad vomitum habiliſſima eſt. At ſi vellatur, aut diſtorqueatur maxilla, aut manus, & crura jactentur, aut una cum toto corpore oculi diſtendantur; manibus perunctis tractando demulcere convenit: obtorti oculi dirigendi ſunt, rectæ partes ne torqueantur, ſuaviter continendæ: frigida membra lanis antiquis ſordidis, attritiſque panniculis fovenda: ſedem præterea melle cum rutaceo oleo inungito, aut cum nitro, aut reſina liquida cum his mixta: hæc quoque leviter intra anum intrudito: flatus enim proliciunt: flatuum autem excretio hujuſce morbi in pueris medela eſt. Porro ſi deglutire valeant: pharmacum iſtud exhibendum eſt, cardamomi pars, æris combuſti ϑ hæc ex mulſa propinato, aut enim evomunt una cum humoribus ventriculum infeſtantibus, aut alvus ſubducitur. Optimum quoque eſt hujuſmodi linctuarium, cardamomi, ſinapis, hyſſopi comæ par modus, iridis radicis pars cum nitro duplo, piperis tertia pars: omnia cum melle permiſceto, & maxillam diducens, in os infundito: interius etiam, quam ubi ſunt tonſillæ, quo deglutire valeant, injicito. Hæc adeo pueris expediunt. Juvenibus autem & hæc quidem proſunt, verum etiam potentiora his medicamina ad vomitum deligenda ſunt, ut narciſſi, bulbi, ſinapis, & hyſſopi, pares partes, æris, & piperis dimidio minus, quam priora, cum melle miſcens exhibe. Hæc profecto ad levandam exacerbationem abunde fuerint: quæ vero ad propulſandum morbum facient, in ſermone De diuturnis morbis perſequemur.

De

De Curatione Rigoris, quem Tetanum vocant. Cap. VI.

IN præſentia lectum mollem, tractabilem, levem, ſuavem, calidumque eſſe neceſſe eſt: nervos enim inflexiles, duros, rigenteſque morbus efficit: quin etiam cutis tota ſquallens aſperaque corpori obtenta eſt: palpebræ natura verſatiles vix oculos connivendo protegunt: oculi intenti ſunt in profundo convoluti: nec non & artus ſunt deligati, ob diſtentionem immobiles. Ægroti domicilium calidum eſto, ſi æſtas ſit, citra ſudorem, aut reſolutionem: ad ſyncopam enim morbus inclinat. Neque vero ad alia magna remedia cunctanter accedendum: haud enim differendi datur occaſio. Quapropter ſive ob refrigerationem absque manifeſta cauſa rigor invaſerit, ſive ex vulnere, ſive ex abortu mulieri inceſſerit; venam in cubito reſcindito: curans in deligando brachio laxiorem compreſſionem fieri, ſectionemque leniter, & facile expediri: ſiquidem iſta nervorum convulſiones cient. Semel etiam cruor citra defectum animæ friguſque extremorum mediocriter effundatur. Neque inedia æger maceretur; res enim frigida ſiccaque fames eſt, propinetur itaque mulſa ſpiſſa meracior, & ptiſanæ cremor cum melle. Iſta nanque, & tonſillis comprimendo minimum dolorem inferunt, & gulæ deglutiendo lenia ſunt, & facilia, & ad moliendam alvum molliſſima, & ad vires inſtaurandas valentiſſima. Omne corpus lanis involvito oleo gleucino, aut crocino madentibus in quibus aut roſmarinus, aut conyxa, aut artemiſia incocta ſit: atque omnia & facultate, & ad tactum calida ſunto. Oblinere autem corpus unguine convenit, quod ex limneſtide, quam ad arcem eſſe putamus,) quod in ſtagnis naſcitur, & euphorbio, & nitro, & pyrethro conflatum eſt, his vero & multum caſtorei adjiciatur. Bene quoque fuerit tendones lanis contegere, & ſecundum aurem, & mentum loca perungere, nam partes hæ maxime pa-

patiuntur ac diſtenduntur. Præterea levibus calefacto-
riis fovendi ſunt tendones, & veſica per ſacculos mil-
lium torrefactum includentes, aut bubulas veſicas olei ca-
lidi ſemiplenas: quo locis, quæ foventur, ſecundum la-
titudinem applicari valeant. Interdum coegit neceſſitas,
ut capiti fomenta adhiberentur, quod neque ſenſibus uſque
adeo tutum eſt, neque nervis ſalutare, ſenſibus enim
quandam caliginem effundit multis halitibus ipſos petenti-
bus: nervos autem replet. Quocirca modo fovendi quam
tutiſſimo utendum eſt, atque materia haud ita multum fœ-
de olens deligenda, utique materia eſto oleum in veſicis
in duplici vaſe citra nidorem fervefactum: aut ſales tenues,
in ſacculo, millium enim ac lini ſemen tactu quidem
lenia ſunt, ſed halituoſa, & graveolentia. Ratio vero
fovendi hujuſmodi eſto, tendonibus reſupinato ægro fo-
menta uſque ad verticem ſubjicienda ſunt: ulterius vero ad
ſynciput ne procedito. Iſte nanque locus omnibus ſen-
ſibus communis eſt: ab ipſoque, tanquam ex fonte omnia
adjumenta, omnes noxæ ſcaturiunt. Quod ſi epiplaſ-
mata tendonibus ſuperdanda ſunt; erectum occipitium
eſto: nam ſi magis ſurſum verſus impoſueris, caput
exhalationibus complebis. Materia ſit autem epiplaſma-
tum lini, & fœnigræci ſemina. Poſt epiplaſmata vero
utilis fuerit cucurbitula occipitio ab utroque ſpinæ
latere adhibita. Sed parce admodum flamma accen-
datur: nam quæ ab labris cucurbitulæ fit circumpreſſio,
doloris convulſioniſque author eſſe ſolet. Igitur diu-
tius trahere præſtat, ac molliter magis, quam plurimum
brevi tempore, ſic enim tibi in convexum locus ſine
dolore attolletur, qui concidendus eſt. Scopus autem
modi ſanguinis extrahendi tibi vires ægrotantis proponan-
tur. Hæc utique rigoribus, qui ſine ulceribus fiunt,
remedia conveniunt. At ſi ex vulnere convulſio facta
ſit; perniciosum profecto id eſt, ægreque de ſalute
ſperari poteſt: nihilominus tamen opem ferre decet:
quandoquidem nonnulli, & adhibitis remediis mortem
evitarunt. Oportet ſane ultra cæteram medelam, &
ulceribus conſulere cum calefacientibus, quæcunque a me
jam

jam dicta ſunt, irrigando, & fotibus, & cataplaſmatis, & medicamentis, quæcunque, & facile calorem excitent, & humectando pus abunde moveant. Ulcera enim in rigore ſicca, & ſquallida ſunt. Accipito ergo thuris mannam, polii comam, terebinthi pinique arborum reſinam, althææ radicem, & rutam conyzamque herbam: hæc in cataplaſmatis commiſcere opus eſt, alia, quæ pulverea ſunt, inſpergendo, alia in oleo prius macerando, althæam vero in mulſa ante contuſam decoquito. Inſpergendum eſt etiam ulceri caſtoreum: neque exiguus inde in totum corpus calor emanabit. Horrores enim ab ulceribus prodeuntes malefici ſunt. Perungendæ quoque ſunt nares caſtoreo cum crocino unguento permixto: quinetiam caſtoreum trium obolorum pondere aſſidue bibere expediet, verum ſi ab hac potione gula laboret, interjicienda eſt laſerpitii radicis exhibitio ponderis tanti, quanti & caſtoreum dandum eſſe diximus: aut myrrhæ dimidio minus, quam laſerpitium, ſed omnia cum mulſa potanda præbeantur. Quod ſi cyrenaici laſerpitii lachrimæ copia tibi fiat, hanc opus eſt melle cocto involutam ad ervi magnitudinem devorandam dare, ita enim optimum factu eſt, quo palatum præteriens ægrotum lateat, acris eſt enim ructumque inſuavis ac fœde olens excitat, ſi neque hac ratione devorari poſſit, in mulſa eliquata propinetur: Omnibus enim potionibus, quæcunque calefacere, humectare, diſtentionem laxare, & nervos remollire aptæ ſunt, hæc haud dubiæ valentior eſt. Cæterum ſi nihil ægroti deglutiant, in anum caſtoreum cum oleo dandum eſt: hoc etiam anus cum unguine aut melle illinendus; hoc item veſica irriganda, & cum cera, ut craſſius reddatur, perungenda. Sin autem flatum ſtercuſque educendi tempus adſit, purgatorii, quod Hieram, id eſt, Sacram vocant, drachmas duas cum mulſa, & oleo in ſedem ejicito. Nam præterquam quod illa evocat; inteſtinum etiam, & inferiorem ventrem calefacit ac fovet, varium namque, & calidum medicamentum hiera eſt.

De Curatione Anginæ. Cap. VII.

DUæ anginæ ſpecies reperiuntur. Altera cum caliditate, & magna tonſillarum inflatione, & extrorſum verſus tumefactione quin etiam lingua, gurgulio, & omnes adjacentes particulæ in tumorem efferuntur; Altera iſtis locis collapſis, & ſubmiſſis efficitur; ſed interius compreſſio majore ſtrangulatu diſcruciat: ut interna inflammatio ad cor uſque pertinere videatur. Huicque celerrime occurrendum eſt, nam & hac celerrime ægroti rapiuntur. Igitur ſi crapula, & ebrietas in cauſa ſunt; eodem die inferius humorem injicito, iſque duorum generum ſit, alter uſitatus, quo ſtercora educantur: alter ejuſmodi, ut aliquas a tonſillis pectoreque humiditates evellere poſſit; neque tamen in cæteris efficacior meraciorque eſto: ſed centaurii, & hyſſopi decocta infundenda ſunt: hæc enim, & pituitam educere ſolent. Si tenuis autem victus præceſſerit; ſcindere cubiti venam expediet, & latior ſectio, quo majore cum impetu, copioſiorque ſanguis emanet, facienda eſt. Hujuſmodi nanque profuſio minime quidem ad caliditatem mitigandam ſatis eſt: ſed ſtrangulatum ſolvere, & reliqua omnia diminuere valet. Haud ignobile quoque adjumentum præſtat, ſi ad animæ uſque defectum ægrum perduxerit uſque eo tamen, dum ne anima deficiat: quandoquidem nonnulli ſecta vena ab animi deliquio vita exceſſere. Item vinculis ſupra talos, & genua conſtringentes opitulabimur. Optima quoque ſunt vincula ſupra brachialia verſus cubitos, & ſupra cubitos verſus humeros. At ſi deglutiendi via expeditiſſima ſit; elaterium, & cum mulſa, & cum ſero lactis, quantum ad purgandum hominem ſatis ſit, præbetur, aliis enim purgatoriis elaterium in his ægrotis præſtantius eſt. Conferunt etiam cneorum ſeu thymelæa, & ſinapi: ſiquidem hæc ambo ventrem repurgant. In quibus vero inflationes devorationem impediunt; linguam ad palatum reflectens, ipſius vena reſcindito, quod ſi prompte multuſque ſanguis defluat; in-

inter alia remedia hoc magis proderit. Irrigatione utique locis inflammatis primum quidem adſtringentes, quo retrorſum materiæ labantur, conveniunt, quamobrem lanæ ſordidæ hyſſopo vino madentes, aut oleo ex immaturis olivis expreſſo accipiantur. Quin etiam cataplaſmata irrigationibus ſimilia ſunto, exempli cauſa palmulæ vino madefactæ tunſæque cum roſarum foliis, quod ſi autem viſcidum, & molle cataplaſma; etiam ordei farina admiſceatur: aut lini ſemen, & mel, & oleum: ut omnium mixtura fiat. Quod ſi ad ſuppurationem veniat; calida admovenda ſunt: quibus, & in altera anginæ ſpecie utendum eſt, adeſto igitur fœni græci farina, & manna, & reſina, quæ liquari poſſunt, & polii coma inſpergatur, nec non & fomentum calidum adhibeatur ſpongiis in decocto lauri baccarum hyſſopique madentibus. Ad movendum pus autem efficaciſſimum eſt columbinus fimus tenuiter per criſeram, id eſt, lineum ſacculum inſtar pulveris tranſmiſſus, ac ſuper inſperſus, idem, & caninus eodem modo præſtat. Ex mulſa vero cum lentis, aut hyſſopi, aut roſarum, aut palmularum, aut ſimul omnium decocto collutiones fiant. Illinendum præterea totum os eſt uſque ad intimas fauces ſimplicibus quidem, ut mororum, aut malorum punicorum aqua maceratorum ſucco, aut palmularum decocto: compoſitis vero medicamentis, ut Diamoro, quod vocant, aut eo quod ex Beſaſa, id eſt, ruta ſylveſtri, & ſucco rhoi componitur; aut Diachelidonio, id eſt, ex hirundinibus confecto medicamento. Sin ulcera cruſtoſa ſint; collutiones, & gargariſmi fiant ex hyſſopi in mulſa, aut pinguium ficorum in aqua decocto: præter hæc amylum percolatum in mulſa, aut in ptiſanæ tragive cremore. Si Angina cum concidentia, quæ erat altera ſpecies, occupet: ab interioribus extrorſum omnia evocanda ſunt, & humores, & caliditas, & omnis caro, ut totum foras extumeat. Proinde calidæ irrigationes ſunt cum ruta, & anetho, nitro inſperſo. Et cum his ſuperius memorata cataplaſmata. Proficit etiam ceratum ex nitro, & ſinapi ad calorem excitandum ſuperdare: calor autem exterior hujuſmodi vi-

vitium tollit, ſed in collo tumor extuberat. Tumor autem foras in ſublime elatus a pulmonis inflammatione liberat, intus vero abditus anginam patientibus perniciosum malum eſt. At quicunque ſtrangulationem ab angina verentes, quo laxius ſpiritus duceretur, arteriam ſecuerunt; non ſane experimento rem comprobaſſe videntur. Quippe caliditas inflammationis major ex vulnere efficitur, ſtrangulatum adauget, tuſſimque commovet. Quinetiam ſi alioqui periculum id evaſerint; vulneris oræ in unum coaleſcere nequeunt: ambæ enim cartilagineæ, atque inter ſe inglutinabiles ſunt.

De Curatione columellæ. Cap. VIII.

VItiorum, quotquot columellam infeſtant, aliqua per ſucciſionem curare neceſſe eſt: ſed de eorum chirurgia diſputare ad præſentem locum non attinet: Aliqua, utpote acuta, medicamentis ſananda ſunt, nam facile ſtrangulant, & difficultate ſpiritus aliqua iſtorum hominem perimunt. Talis eſt utique quam Uvam, & quam Columnam dicimus: utraque enim cum inflammatione, craſſitie, longitudineque ſuboritur, ita ut in arteriam pendulæ fiant. Aequabili ſane craſſitudine a baſi ad ſummum uſque palatum columna, inæquali vero uva conſtat, hujus enim ad palatum baſis gracilis eſt, in extremo teres, & craſſa, rubens aut livida, idcirco, & Uvæ appellationem id vitium ſortitum eſt. Quapropter his maturæ opem ferre decet: celerrima nanque a ſtrangulatu pernicies impendet. Proinde ſi ægroti juvenes ſunt, a vena cubiti ſanguis detrahendus eſt: utque largius evacuetur majore plaga vena aperiatur: ſiquidem hujuſmodi ſanguinis detractio a ſtrangulatu, tanquam a laqueo, ægrotantem liberat. Subluenda quoque alvus eſt mitiori lotione primum: deinde alias, atque alias acriore, uſque eo, dum aliquid a ſuperioribus partibus derivetur. Circumdentur & vincula adſtringentia extremis cruribus ſupra malleolos, & genua, necnon, & hume-

humeris ſupra brachialia atque cubitos. Quod ſi ſtrangulatio invaleſcat; cucurbitula occipitio atque pectori adglutinetur, & iſtarum aliqua incidatur: omniaque adminiſtrentur, quæcunque a me in capite de angina pręcepta ſunt: cum eadem utroque vitio ſit mortis ratio. Iiſdem præterea intra os medicamentis, & adſtringentibus, & mollientibus, & exteriori fotu, & cataplaſmatis, & oris inunctionibus utendum eſt. Circum columnam vero, aut circum uvam adſtrictorium rhoi ſuccum, acaciam melle aut aqua diſſolutam, hypocyſthida, terram ſamiam, lemniamve, aut ſinopicam rubricam, atque omphacium ponito. Si ulceroſa ſit uva: gummi, & amylum roſarum aut palmularum decocto liquefacta, item ptiſanæ aut tragi cremor adhibeantur. At in columnæ curatione aliquanto plus valentiorum medicaminum adjicito; quæ ex myrrha, cocto, atque cypero componantur. Nam id genus acria columna tolerat. Verum ſi nonnullis locus iſte purulentus effectus eſt, atque palati oſſa computruerunt; hi longo temporis intervallo vitam finiunt. Sed horum auxilia nobis alio loco præcipientur.

De Curatione peſtilentium in faucibus morborum. Cap. IX.

HOrum vitiorum curatio cum aliis tonſillarum affectibus qua communis eſt, qua propria. In inflammatione, & ſtrangulatu purgatio per clyſteres, venæ ſectio, irrigationes, cataplaſmata, fotus, deligationes, cucurbitulæ, omnia demum eadem, atque in his, conveniunt. Illitiones autem acriorum medicamentorum faciendæ ſunt: neque enim ulcera quieſcunt, neque cruſtæ in ſuperficie fiunt. Verum ſi ab his ſanies ad interiora deſtillet; celeriter partes, etiam ſi integræ erant, ulcerantur: celerrimeque ulcera interius depaſcendo ſerpunt, atque hominem perimunt. Porro igne vitium adurere, cum in ſuperiori parte ſit; imprudentis eſſe propter

Iſthmum

Iſthmum judico. Sed medicamentis igni ſimilibus, quo, & depaſtio coerceatur, & cruſtæ decidant, utendum præcipio. Ea vero ſunt alumen cum melle, galla, balauſtium arida cum mulſa. Hæc eadem calamo, aut penna, aut craſſo, & oblongo caule, quo medicamina ad ulcera perveniant inſpiranda ſunt. Optima ſane eſt, & chalcitis uſta cum trita Cadmia ex aceto: eſto autem Cadmia portione dupla: & rhei radix cum aliquo humore. Præterea ne ulcerum compreſſio fiat, cavendum eſt: ab ea nanque, & humeſcunt, & magis exedunt. Hac de cauſa opus eſt penna medicamenta arida inſpergere: liquida vero liquentiſſima reddentem in gurgulionem infundere. At ſi cruſtæ jam reſolvuntur, & ulcera rubida fiunt; tunc convulſionis maxime periculum ſubeſt, reſiccantur enim plerunque ulcera, & cum his nervi diſtenduntur. Itaque lacte cum amylo, & ſucco ptiſanæ, aut tragi, aut lini ſeminis, fœnigræci remollire madefacereque convenit. Quibuſdam, & columella uſque ad palati os exeſa eſt: quinetiam tonſillæ ad baſim uſque, & epiglottida, ac propter cicatricem devorare neque ſolidum quicquam, neque liquidum poterant. Sed & ipſum, quod bibebat, interdum repercuſſum hominem fame necavit.

De Curatione Pleuritidis, ſeu morbi lateralis. Cap. X.

NUlla moræ atque dilationis in pleuriticis, quin protinus valenti remedio ſuccurramus, datur occaſio. Febris enim peracuta ad perniciem properat: dolor quoque ſuccingentis membranæ in pejus urget, necnon & tuſſis pectus caputque concutiens vires proterit. Quocirca eodem potiſſimum die vena cædenda eſt. Sin autem ex ingurgitatione ciborum potuſque ægritudo provenerit: inedia diem unum ægroto imperanda, poſt, ſanguinem a vena mittito, quæ in cavo cubiti eſt, non ejus, qui ſecundum rectum inceſſum inflammatis coſtis opponitur: præſtat enim maxime procul abducere.

San-

Sanguinem vero ne uſque ad animæ deliquium fundito: nam ſi refrigeratum corpus animo deſtituitur: pulmoniam invadere periculum eſt. Humores enim exteriori caliditate attractioneque privati in penitiores relabuntur. Item pulmo rarus, calidus, ad trahendumque valentiſſimus eſt: coſtis etiam proximus, earumque doloris eſt particeps. Verum morbi pulmonis pleuritidi ſuccedentes non uſque quaque ſalubres ſunt. Pleuritis vero a pulmonis vomica exoriens benignior eſt. Quapropter cum mediocriter ſanguis effluxerit; interjecto ad recreandum hominem temporis ſpatio, iterum detrahere opus eſt: ſi bene quidem habeat, eodem die, cum longa remiſſio fit: ſin minus, poſtridie. Quod ſi neque febris remittat, (ſæpe enim diem unum febris occupat, & augetur,) tertio die in ſecunda remiſſione, in qua, & cibi dandi ſunt, ſanguinem mitte: totum hominem uberius perungens, coſtiſque oleum molle infundens cum calido unguine ex rutæ anethive decocto. Ipſum vero latus admodum leniter irrigandum eſt, ſed nonnullis & dolor, & inflammatio erupit, ut eorum locorum affectus eſſe videretur cum tamen id interiorum vitiorum incrementum ſit. At in præſentia de alimonia, quemadmodum & de universa curatione, quo nihil in ea delinquatur, ſermonem habeamus, in alimentis enim medicamenta ponentur: quinimmo in alimentis medicamenta ſunt. Itaque genere calidus humiduſque cibus eſto, lenis, æquabilis, migmatodes, id eſt, bene permixtus, diſſolutorius: pituitam ſolvendi, extenuandique poteſtatem habens. Proinde cibariis omnibus ptiſana anteponatur; initio quidem, quo ipſius craſſamentum ſolidumque rejiciatur, in cremorem percoletur, ſoloque cum melle condiatur, ab ipſa vero uſitata ad voluptatem varietatemque parandam medicamina removeantur; in hac enim ægritudine ſolus cremor ſatis eſt. Quippe humectare, calefacere, pituitam ſolvere, & detergere, per ſuperiora ſine moleſtia, quæcunque evocanda ſunt, evocare, facile quoque ventrem ducere ſola ptiſana poteſt. Ipſius vero lenitas blanda eſt, & ad devorandum ha-

bilis, ipſius etiam lentor caliditates mitigat, membranas mundat, tuſſes concoquit, omnia emollit: tales hordei virtutes ſunt: Halica vero ſecundum gradum occupat: quæ cum pauca quædam cum ptiſana communia poſſideat: ob ea probatur, optimaque cenſetur. Lentor enim, lenitas, ſuavitaſque in devorando utrique communes ſunt: in cæteris omnibus halicam ptiſana antecellit: ſed ea quoque ſimplex cum melle ſolo conficiatur. Tragi præterea boni ſunt. Deterior ipſis oryza eſt: quoniam ſiccat, & exaſperat: potiuſque coſtarum purgationem ſupprimit, quam facilem reddit. Optimus quoque eſt panis aridus, contuſus, per ſubcerniculum tranſmiſſus, bene temperatus, concoctu facilis: cum mulſa, quantum ſatis eſt, alimenti præbet. Nempe ſi jam diu morbus producitur, cum dictiſque cibariis homo labare cœpit: ptiſana ex hordeo præbeatur bene trita, bene cocta: condiatur vero anetho, ſale, & oleo tenui, puro, non viſcido, non exaſperante. At non multum olei cum ptiſana coquere præſtat, nam, & ſorbitionem pinguem reddit, & pravitatem oleum deponit: longa enim decoctione in cremorem hordei abſorptum amplius non apparet. Item porrum cum ſua coma, & amygdala amara cum cremore incoquantur. Ita nanque ferculum ad ſpirationem expediendam commodum medicamentoſumque ab his efficitur. Porri autem cum cremore comeſti utilitatem juxta delectationemque ſummam afferunt. Jam vero, & ovorum bonum ſuccum creantium opportunitas adeſt, ac ſi humida copioſaque per os materia feratur, ſulphur ignem non expertum nitrumque in ova inſpergito. Sed mirifice proſunt ova nuper a gallina edita ex igne carentia, quippe a matre caliditas ineſt igne quidem humidior, ſed ægrotanti familiarior, utpote animali ab animali. Sin autem pituita glutinoſa ac tenax ſit; in ova oleum infundito, ac reſinam ſiccam pineam, quo ſulphur melius reddatur, inſpergito: necnon, & terebinthi reſinam liquato. Piper præterea in ovis, in ptiſana, in omnibus epulis, & quæcunque piperi ſimilia ſunt, bene proficiunt. Inter carnes extremi pedes in cremoribus

ribus eliquati, columbæ, gallinæ elixæ, porcorum cerebra cum omento quidem toſta, ſine illo vero nidore vacantia. Si inter ſpirandum æger ſtrepitum non reddit; dandi ſunt etiam marini piſces aut ſaxatiles, quidquid optimum regio ferat. Verum ut neque cupiditate delinquat, neque victus tenuitate contabeſcat; ex fructibus malum concedito in aqua, aut mulſa elixum, aut cum adipe aſſatum: ſed corium, & interiora aſpera cum ſeminibus abjiciantur. Tempore quoque illo, quod Horam græci nominant; fici, & alii id genus fructus concedantur; quatenus, ſcilicet, innoxii ſunt, quin potius adjumentum præſtant. Hæc ſane de alimentis abunde ſint. Lateri autem lanæ ſuperdentur ſulphure fumigatæ, unguine imbutæ in quo anethum rutave incocta ſit. Igitur his latus madefaciendum, cataplaſmatiſque ante cibi aſſumptionem tegendum eſt; præter uſitata cataplaſmata ſertulam in mulſa elixam accipito, cui papaveris carnem incoctam commiſceto, mannæ quoque pulviſculum inſpergito. At ſi humidius ſputum copioſumque rejicitur: lolii farina, aut irionis commiſcenda eſt, & nitrum inſpergendum. Cæterum ſi morbus productior, dolor eſt pertinax, & humida fit expurgatio; tunc purulentum hominem fore ſperatur, itaque ſinapi, & cachrys cataplaſmatis admiſcenda ſunt. Sed ſi penitiores locos ægroti frigidos eſſe perſentiunt; acetum affundito, illud autem efficere operæ pretium eſt, ut cataplaſmatum calor diu efficax permaneat, melior eſt enim id genus caliditas, quam cataplaſmatum innovatio. Proinde calefactiones in ſacculis ex hujuſmodi, utpote ex millio fiant, aut ex calenti oleo in veſica incluſo. Omnis vero fotus machinatio, ne pondera dolori dolorem adjiciant, levis eſto, his enim levibus, & aſſumpto cibo, cum dolor infeſtat, uti nihil prohibet. Jam vero poſt hæc etiam admovendæ cucurbitulæ occaſio adeſt. Sed hoc poſt ſeptimum diem facere optimum fuerit: ante ne feſtines, haud enim placidi morbi ſunt quicunque ante ſeptimum cucurbitam requirunt. Eſto autem magna, omni ex parte lata, dolentem locum ambire valens, quippe-

cum haud interius deſcendat dolor, ſed in latitudinem diffuſus ſit. At flamma ſub cucurbita multa eſto; quo non ſolum attrahat, verum etiam ante ignis extinctionem calefaciat. Extincto igne ſcarificandum eſt, tantumque ſanguinis, quantum vires permittunt, detrahendum, multo vero plus eſto, quam ſi alia de cauſa de præcordiis ſanguinem haurires, nam maxime perſpicuum eſt, quod in lateris morbo vexatis a cucurbita percipitur adjumentum. Sal quidem, aut nitrum in ſcarificationibus mordacia ſunt ac dolorifica, ſed ſalutaria. Quapropter conſiderandæ ſunt hominis vires, & ingenium: nam ſi forti animo ac tolerans ſit, ſal inſpergendus eſt, non ipſis vulneribus ita, ut ipſa contingat: ſed ſuper linteolum oleo madidum inſpergatur, id vero ſuper locum ſcarificatum extendito: humiditates enim ex ſalis colliquatione manantes minus, quam ſal, mordaces ſunt. Sed multo oleo perfundendum linteolum eſt, quo hujus lenitate morſionis dolor retundatur. Secundo die autem cucurbitam affigere mirifice juvat, ut ex vulneribus tenuis quædam ſanies extrahatur, id vero priore cucurbita multo eſt efficacius, multoque magis vires conſervat, neque enim ſanguis, aut alimentum, ſed ſanies emanat. Atque id quidem facito, cum prius vires exquiſite perpenderis. Die tertio ceratum cum cyprino oleo, & rutaceo imponito. Quod ſi ulterius purgatione ſputa indigeant; in ceratis reſinam eliquato, aut ſulphur ignem non expertum admiſceto, atque iterum fotum loco adhibeto. Porro modus cucurbitæ talis eſto, fictile vas habendum eſt, leve, lateri congruens, latum, aut æneum. Id pronum in labra dolentibus locis circumponito: flammam vero multam cum oleo ſubjicito, quo vivens flamma in longum tempus ſufficiat. Vaſculi autem oras carni ne imprimito, ſed ad difflationem tranſitus aliquis eſto quo minus ſuffocata flamma extinguatur, diutius vero illam accendere expedit: nam intra vas illud incluſa caliditas optimum fomentum eſt, & bona ſudoris provocatio. Neque vero medelam inferioribus partibus adhibendam negli-

gere

gere oportet: viris quidem in anum rutaceum oleum, mulieribus autem & in uterum infundendum eſt. Perpetuo ſane quæ bibuntur, ac devorantur, ſunto mulſa cum ruta, & ſucco ptiſanæ, ſi continenter tuſſit: ut in alimento medicamentum ſit. Verum ſi nondum alimenti præbendi tempus adſit, aliquod compoſitum, quod Picerium græci dicunt, accipiatur variis conſtans, cum melle ad conſiſtentiam decoctum. Globulos autem fabæ magnitudinem æquantes, turbinatoſque dare oportet ſub lingua continendos: ut non devorabile, ſed eliquabile ſit. Suave quoque id, quod ex papavere cum melle ac ſertula campana medicamen conficitur lene, atque ſomniferum. Hac utique, & ante cibi aſſumptionem, & aſſumpto cibo, & poſt ſomnum ipſum præbenda ſunt, ſed jejuno medicamentoſa exhibeantur. Quale eſt, quod hæc accipit urticæ, lini ſeminis, amyli, nucis pineæ cujuſque contriti cyathum, amygdala amara numero vigintiquinque totidem, & piperis grana; oportet autem hæc torrere, ac trita cum melle ad eclegmatis temperaturam permiſcere, horum detur myſtilla una, ſi liquida crudaque excreat, myrrhæ pondo drachmas duas, croci pondo drachmam unam, piperis grana quindecim, cum mellis pondo libra ſubigito, id ſane medicamentum, & ante cibi acceptionem myſtillæ dimidiatæ menſura dari debet, bene facit in longo lateris morbo, quando, & oxymel dare convenit, ſi ſpirandi urgeat diſſicultas. Frigidam vero aquam quicunque medici pleuriticis conceſſerunt, neque qua ratione id fecerint, aſſequi valeo, neque experimento confirmare, quippe ſi qui a frigida periculum evitarunt; hi profecto mihi non laborare pleuritide viſi ſunt. Verum apud vetuſtiores etiam medicos ſpecies quædam concurſus pleuritis, ſeu Lateralis morbus vocabatur: cum bilis eſſet excretio, cum dolore lateris, & exigua febre, vel etiam ſine febre. Hujuſmodi ſane affectus nomen quidem pleuritidis, rem vere non obtinet. Quinetiam ſpiritus nonnunquam in latere concluſus ſitim, dolorem pa-

rium, mollemque caliditatem excitat; id quoque vitium ignari homines Pleuritin nuncuparunt. His nempe frigida aqua remedio eſſe poterit, cum proſpera utentis fortuna extincta ſitis erit, bilis ac ſpiritus per inferiora ſubducetur, & dolor, & caliditas exhalabunt. Verum in lateris inflammatione, & ſuccingentis membranæ tumore non ſolum frigida aqua, ſed etiam frigida reſpiratio noxia eſt. Itaque ſi ex prius tradita medendi ratione incolumes redduntur pleuritici, paulum tamen adhuc tuſſiunt, & caliditas ſubinde repetit, atque infeſtat; ad hæc penitus diſcutienda maturandum eſt; aut enim quæ relinquuntur, recidivas faciunt, aut ad ſuppurationem convertuntur.

ARETÆI CAPPADOCIS

DE ACUTIS MORBIS CURANDIS.

LIBER SECUNDUS.

JUNIO PAULO CRASSO PATAVINO

INTERPRETE.

Curatio Pulmonariæ.	*Cap. I.*
Curatio Rejectionis Sanguinis.	*Cap. II.*
Curatio Cardiaci Affectus.	*Cap. III.*
Curatio Choleræ.	*Cap. IV.*
Curatio Volvuli.	*Cap. V.*
Curatio Acutorum Jecoris Affectuum.	*Cap. VI.*
Curatio Acuti morbi Venæ, & arteriæ dorſi.	*Cap. VII.*
Curatio Acuti Renum morbi.	*Cap. VIII.*
Curatio Acutorum Veſicæ vitiorum.	*Cap. IX.*
Curatio Vulvæ ſtrangulatus.	*Cap. X.*
Curatio Satyriaſis.	*Cap. XI.*

Curatio Pulmonariæ. Cap. I.

PEracutum letaleque malum eſt inflammatio repletioque pulmonis: quas ſtrangulatus brevis conſequitur: Igitur æquis reſiſtentia viribus matureque ferenda ſubſidia ſunt. Protinus in cubito venæ aperiantur, ſive utraque in dextra videlicet, ac læva manu, idque potius ſive una tantum, & ea major, quo ab utraque pulmonis regione humiditatum revulſio, non tamen uſque ad animi deliquium fiat; ſtrangulatum enim animi deliquium auget. Cæterum ſi vel paulum reſpiraverit; tunc ſupprimendus ſanguis eſt, ac denuo poſtea mittendus: nam

ſi a ſanguine morbi cauſæ provenerint, eas venæ ſectio tollit. Atqui ſeu pituita, ſeu ſpuma, ſeu quævis alia humiditas tumefaciat, venarum inanitiones ampliorem pulmonis locum ad reſpirationis tranſitum efficiunt: opus eſt autem humores, & flatus poſt venæ ſectionem deorſum verſus trahere, nitro, melle, ruta, reſina terebinthi liquida ſedem obtinendo: ſed miſſionis ſanguinis loco, ſi quod majus impedimentum ſit, acrem ſuccum per clyſterem in ſedem immittito: ut puta, ſalem cum nitro, aut terebinthi reſinam cum melle. Ruta quoque in oleo, & hyſſopum in aqua decocta. Item cucurbitæ ſylvaticæ carnes interiores in aqua excoctæ conveniunt. Præterea inanes cucurbitulæ egregie faciunt, ſit ergo dorſo præcordiiſque ubique adhibeantur, quod ſicubi pectus carnulentum ſit, quo minus circum oſſa cutim cucurbitula incumbens affligat; ibi etiam affigito: nam ſi ad quamcunque partem corporis humores diſtrahantur, & ſpiritus ad extima evocetur, quibus pulmo opprimitur, aliquod mali ſolamen invenias: omni enim ex parte Pulmonaria obſidenda impugnandaque eſt. Verum neque ullum ex his medicamentis, quæ ore ſumpta conducunt, deſpiciendum eſt: quippe ea eſt natura pulmonis, ut ſive recte valeat, ſive ægrotet, ad ſe humores alliciat. Quo circa ejuſmodi medicamenta præbeantur, quæ humores ad tranſpirandum attenuent, lubricosque fluxileſque ad extrudendum efficiant. Propinetur quidem celeriter juvandi cauſa nitrum cum hyſſopi decocto, aut muria cum aceto, & melle, aut ſinapi humidum cum mulſa: ſingulis autem iridis radicem, & piper inſpergere auſo bene cedit: item hæc arida cribrato, & cum melle exhibeto. Quod ſi interdiu inſomnes ſint, & noctem quoque totam pervigilent, ne hominem furor corripiat, metus eſt: variiſque ſomnificis medicamentis, niſi ægritudo remittat, uti decet: quo medicamenta in tempore data morbi acerbitatem leniant, & obtundant: multa vero ſoporifera ſunt. At ſi in ſtrangulationis impetu, jamque adventante interitu medicamen præbeas; apud tuos contribules mortis ejus author appellaberis. Alimenta pariter ejuſmodi eſſe debent, acria, videlicet

licet tenuia, craſſitudinem diſſipantia, extergendique facultatem habentia. Inter olera porum, aut cornicis pes, aut urtica, aut braſſica in aceto incocta. Inter frumentacea vero ptiſanæ cremor parum origani, aut hyſſopi, necnon piperis, ſed plus nitri loco ſalis accipiens. Alica præterea mulſæ incocta prodeſt. Omniaque per elixationem flatum abjiciant: flatus enim vomica pulmonis laborantibus infeſti ſunt. Vinum, ſi febre vacant, quod haud ita multum adſtringat, potui detur: quippe denſat corpora adſtrictio. Iſtis vero membra potius laxanda ſunt, ſputique eductioni ſtudendum. Sed in totum potus modicus eſto, cum pulmoni madefactio inimica ſit: quoniam a gula, atque ventriculo trahit. Thorax autem lanis oleo imbutis cum nitro, aut ſale contegatur. Optima inunctio eſt ea, quæ ex adarce ſit. Sinapi etiam aridum, & cum cerato humido prodeſt. Atque in ſumma, & humores, & calor, & ſpiritus foras educendi ſunt. Huic rei opitulantur acrium olfactus atque illitio, & extremorum deligatio. Hæc facienti niſi morbus cedat, de hominis valetudine actum eſt.

De Sanguinis Rejectionis curatione Cap. II.

OMnes ſanguinis effuſiones haud mite vitium ſunt, non modi ſolum ratione, ut ſi per fracturam, aut eroſionem, verum etiam ſi per rarefactionem effunditur, neque ſi ex pectore, aut pulmonibus, aut ſtomacho, aut jecore fertur, periculoſum eſt, e capite vero ſi defluit, minorem noxam affert. Sanguinis enim exitus eſt: ſanguis autem omnium eſt alimentum, omnium calor, omnium color, terroremque incutit, ſanguinem ab ore utcunque manantem intueri, malumque eſt, ſi a primario viſcere: pejus vero ſi ob fracturam, aut eroſionem profunditur. Hujus itaque vitii medicus ad opem ferendam maturet, neceſſe eſt. In primis quidem aerem frigidiorem ad reſpirationem deligito, conclave non titubans, cubile firmum, quo nullam in partem quatiatur, inhabitet: concuſſiones enim malum exaſperant, ſtatum ſolidum, haud

multum

multum cedens, neque profundum, neque callidum eſto, poſitus figurave corporis erecta ſit ne ſermocinentur, neve ſermones audiant, animi abſit perturbatio, ſed contra oblectamentis leniatur: ſiquidem id genus ægrotos magna animi conſternatio corripit, quis enim vomens ſanguinem mortem inſtantem non perhorreſcat? Igitur ſi ſanguine referti ſunt, & venas prominentes habent, in qualibet ſanguinis profuſione venam pertundito, nam ſive ex fractura, ſive ex eroſione profluit; ſectio venæ conducit. Sin rarefactio in cauſa eſt, ne multitudo venam effringat, metuendum, cædenda eſt autem cava in cubito vena. Etenim ex hac facile ſanguis effluit, & ipſa ſectioni expoſita eſt: utque per plures dies ſanguis innoxie decurrat, commode aperta ſervatur, in omnibus autem omnium (ut ita dicam,) præcipuorum viſcerum hæc eſt ſanguinis via vena utique hac ſuperior, necnon, & hæc unius in brachio venæ ambæ propagines ſunt, quare nihilo plus ſuperior, quam media emolumenti affert, nam propaginum ignari ſunt, quotquot ſtomacho, & jecori ſuperiorem venam copularunt. Sin a liene ſanguis fertur; ſiniſtræ manus venam illam, quæ inter minimum anularemque digitum ſita eſt, reſcindito: quandoquidem medicorum nonnulli eam ad lienem uſque pertinere arbitrantur, verum & hæc ipſa inter cubiti venas inferioris propago eſt, cur itaque potius eam quis prope digitos, quam in cubiti curvatura proſcindat, cum hoc in loco amplior ſit, & ad effluxum habilior? Prorſus quidem ante animæ defectum ſanguis cohibendus eſt, atque haud ita multus auferendus: nam & ipſa cruoris per os effuſio ſatis hominem labefactare poteſt, aſſidue vero poſt paucum detractum ſanguinem iterum detrahito, & eodem die, & poſtridie, necnon, & perendie. At ſi ægrotus tenuis, & inops ſanguinis ſit; venam ne ſcindito, hæc de ſanguinis miſſione abunde ſint. Succurrendum eſt etiam extremorum deligaturis, pedum quidem ſupra malleos, & genua, manuum vero ſupra brachiale, & cubitum, faſcia ipſa lata ſit, quo ſit validior, neque dolorem moveat conſtrictio.

ctio. Nempe locis, unde ſanguis erumpit, lanas ovium ſuccidas imponito, & humore perfundito, utpote auſtero vino, & roſaceo aut myrtino oleo. Si cruoris effluvium urget; lanarum vice ſpongiæ admovendæ ſunt, & pro vino acetum infundito, locumque myrtino ſubungito, in omnibus autem ſpongiis acaciæ, aut hypocyſtidis etiam aloes ſucci aridi ſunt, optime facit, & omphacium aceto liquatum. Quod ſi irrigatio ſordida ſit ægreque feratur; emplaſtris uti conveniet: cutim enim circumtendunt, ac veluti manu corripiunt, qui etiam ipſorum facultates refrigerare, exiccareque magnopere valent. Infinitæ vero aliæ aliis experimento cognitæ vires inſunt: ſed optima emplaſtra ac tutiora ſunt; quæcunque acetum habent, & ſalicis foliorum ſuccum, necnon, & bitumen, & æruginem, & alumen, & thus, & myrram, & exuſtum, & æris ſquammam atque in ſumma quæcunque hujuſmodi emplaſtra ſunt; emplaſtris ſordidæ lanæ, aut ſpongiæ pauco aceto perſuſæ ſuperdentur. Sin emplaſtorum diſtentionem ferre nequeunt; id genus epithema facito. Palmulæ pingues nigro vino auſtero maceratæ ad mazæ, id eſt, placentæ craſſitudinem conteruntur: poſtea acacia trita, & malicoria inſperguntur; hæc omnia panniculo trito ac veteri illita pectori inducuntur. Item polentam vino aut aceto perſuſam, necnon lentis farinam tenuem per incerniculum tranſmiſſam cerato ex unguento roſaceo facto excipiens imponito: cum quo, & ſympyti radicem tuſam, & cribratam admiſceto. Aliud epithema hæc recipit, Prumorum damaſcenorum quæ Brabila græci vocant, agreſtium radices in aceto incoquito, ad ſpeciem placentæ contundito, ac rhoi, commis, myrti paulum miſceto, ex his utique alia aliis, prout medicaminum efficacia, lenitate, odore opus eſt, miſcenda ſunt: ſiquidem, & ægrotantibus gratificari decet. Hæc nimirum exterius applicanda remedia ſunto. At his præſentior medela in potionibus devorandiſque conſiſtit, ut proxima vulneratis partibus medicamina ſint. Porro triplex iſtorum forma eſt, ut vel fluxionis ductus ligent, cogendo vaſcula, & comprimendo:

vel

vel defluentem humorem craſſum compactumque efficiant: quo licet tranſitus pateat, ne deſtillet: vel exiccent incurſus in ſede antiqua ſanguinem retinentes; ut ne effluvio loci exhauſti ita permaneant, exundatioque ibi ſit, quo facta eſt effuſio. In venarum quidem rarefactione adſtrictio ſatis eſt: ipſæ namque ceu ſitula nova imbecilla in rarefactionibus perfluunt. Diviſionibus vero, ut labia committantur, adſtrictio quoque medetur: ſed majoribus valentioribuſque medicamentis utendum. Verumenimvero ſi ſit eroſionis modus, neque per adſtringentia ulceris oræ cogantur, ſed vulnus dehiſcat, neque ex compreſſione in unum redire valeat; ſanguinem atque calorem congelare neceſſe eſt, nam iſtorum immobilitate concretioneque profluvium coercetur. Poſca igitur rarefactis adſtringendum ſatis eſt: neque enim ſanguis effluens purus eſt, ſed ipſius ſanies per oſtiola parva dilabitur, atque hujuſmodi poſca neque adeo multa, neque frequenter egemus. Nonnullis & exterius admota remedia abunde fuerunt. Quin etiam palmularum, aut ſiliquarum eſculentarum decoctum potui datum ſolum quoſdam liberavit: eſto autem acetum ex vini adſtringentis genere, quod ſi non medicatione, tempore ſaltem acre adſtringenſque evaſerit. Verum in vulnerum dilatationibus præter poſcam medicamenta primum ſimplicia adhibeantur, ut plantaginis, aut ſanguinalis herbæ, aut ſeridis ſuccus ſingulorum portio æqua cum poſca; quod ſi adhuc plus effluat, hypocyſthidis, aut acaciæ ſiccorum cujuſque pondo drachmam in tres poſcæ cyathos inſpergito, optime vero facit & uvæ acerbæ ſuccus. At ſi calamitas hæc ſemper in pejus irritetur, gallam tritam, & rubi radicem arefactam, & lapidem ex mari, Corallium quod vocant, aridum tuſumque conſpergito, verum rhoi radix ad refrigerandum, ſiccandum, adſtringendum, omniaque faciendum his efficacior eſt, ſed hæc quoque cum poſca ſocienda præbetur. Sin auxilia majora requiruntur; radicis hujus pondo tres obolos ſeridis atque plantaginis ſuccis, qui trium aut quatuor cyathorum menſuram

com-

compleant, injicito. In eroſionibus autem prorſus aſtringentia adhibere tenta: quo dilabentem ſanguinem concretum, compactumque reddas, & ſuſcipientia membra conſtringas: ut procul a vulnere venæ concidant, & occludantur; quin etiam quæ bibuntur, tenacia ſunto, concretionem efficere valentia. Succum igitur coriandri ex aceto propinato: item & leporis, aut inuli, aut hœdi coagulum. Sed multum ne concedito: nam iſtorum aliquod nonnunquam plus, quam convenit, datum hominem jugulavit, coriandri quidem ſucci ne minus ſemicyatho cum tribus poſcæ cyathis præbeatur: coaguli vero tres oboli, ſummum quatuor. Ad hæc hujuſmodi fluoris ſanguinei ſpeciebus, & terra ſamia efficaciter ſubvenit, & eretrias, & aſter, quæ vocatur, valde candida, & rubrica ſinopica, & ſigillium lemnium. Iſtorum pondus minimum drachma, maximum drachmæ tres cum decocto aliquo præbeatur: ut palmularum, aut ſiliquarum edulium, aut rubi radicum. Sin arteria exaſperatur proptereaque tuſſiunt; in cretica ſapa id genus terrę inſpergatur, egregie ad arteriam leniendam, & amylum facit cum lævore, & glutinandi poteſtatem habet. Si profuſio ſanguinis urget: ſemel in die ante cibi aſſumptionem dandum eſt: ſin minus, & ſecundo, & tertio ſub veſperam. Ex medicamentis quoque ſiccis catapotia fieri poſſunt ex melle ad conſiſtentiam decocto: qualis eſt galla trita: optimus eſt etiam rhous, quo in obſoniis utimur, vinacea, acuti rumicis ſemen, per ſe ſingula, & ſimul omnia. Hæc utique, & ſub lingua ad perpetuam eliquationem habenda ſunt. Gummi etiam cum planta porri, & ſpinæ lachrima proſunt. Variorum ſane medicamentorum infinita eſt experientia, varii etiam uſus: ut paſtilli ex ægyptia ſpina, & paſtilli ex Electro, & ejus, qui Croceus appellatur, quorum apparatus proprio loco expoſitus eſt. Porro cum febris abeſt, omnia in medicamentis audenda ſunt, & multa, & multoties exhibendo. Si febre vexantur, (plerunque autem corporum inflammationibus febres ſuperveniunt,) neque affatim

eru-

eruptio ſupprimenda eſt, neque in acceſſionibus medica-
menta potui danda: quoniam multi celerius febre, quam
ſanguinis effuſione conſumuntur. Alimenta varia ſunto,
ſpecieque medicamentis ſimilia, quin etiam in cibis
medicamenta reperiuntur, neque enim in uno duntaxat
cibo omnia alimenti bona invenire facile eſt. Atqui ſi
non unus cibus ad medicationem ſufficit, non uno pro-
pterea uti ob ſatietatem facile eſt: ſed per varia eun-
dum: jam enim diuturna valetudo facta eſt. Itaque
adſtringentia ſint alimenta, & facultate refrigerantia,
& ad tactum quoque frigida eſſe debent, calor enim
ſanguinem prolicit. Alica lota, oryza in poſca: ſin
acetum tuſſim exaſperat, palmularum decoctum: panis
aſſus, præaridus, contuſus, atque in farinæ ſpeciem reda-
ctus,&cribratus:atque ex his omnibus cum oleo ſorbitio fiat,
item tymbra ſale condita, & rhous cibis aſpergatur.
Quod ſi aliqua in re ægrotanti morem gerere placeat; co-
riandrum, ſi gratum ſit, delectationis cauſa concedito: aut
aliquod ex ſeminibus urinam moventibus, faciemque ſpi-
rationem reddentibus, lens utique ſi profluvium ſan-
guinis urgeat, cum plantaginis ſucco præbeatur: ſi non
urgeat, a ſucco abſtineto: quippe qui nec concoctu facilis,
neque guſtatui jucundus eſt, iſtis vero minime omnium
ægre concoctilia danda ſunt. At ſi ob ſanguinis effuſionem
mortem inſtare verearis, tunc injucunda concoctu difficilia,
quin etiam immania ſint licet, ea quæ ſalutem afferunt: pro-
pterea galla arida trita lenti ſiccæ, & frigidæ adſpergatur:
ova coquendo craſſiora effecta cum mali punici corio, aut
galla exhibeto, tale utique neceſſario in medicamine ali-
mentum eſt. Potus omnino parciſſimus eſto: nam ſicco
victui humor inutilis eſt. Hæc nimirum adhibenda ſunt,
ſi adſtringere ac refrigerare ſtatueris; ſi vero ſanguinem ac
ſpiritum craſſiorem efficere; lac amylum, & alica pro-
ſunt: modo cum amilo, modo cum alica lac miſceto,
horum temperatura, ut ne ſi liquida ſorbitio, ad concre-
tionem perveniat. Cæterum ſi adhuc magis craſſare
adſtringereque cupias; alicam cum palmulis decoqui-
to; ad ſpiſſandum autem amylum lacque optima fue-
rint,

rint, & far tyrrhenum cum lacte craſſum cum ſit, viſcidum, & glutinoſum. Hœdi vero coagulum in decocta liquida cauſa concretionis affundito: ſicut in lac quoque, ut ad recentis caſei temperaturam deveniat, his craſſius eſt millium, ut far, in lacte decoctum, inſpergantur autem galla, & malicorium. Verum exiccantium, aut craſſantium mediocritates conjectura aſſequi oportet: id genu s nanque tuſſim movent. Siccitatis quoque excellentia nonnullis, & venas laceravit. Si bene cedit curatio, ſanguiſque conpeſcitur; in contraria paulatim adjiciendo fiat mutatio: atque, (ut dici ſolet,) ne quid nimis; hujusmodi enim vitia facile reverti ſolent, ac maligno ingenio prædita ſunt. Jam vero hominem inſtaurare, carneque replere, & novas cicatrices ſolidare neceſſe eſt geſtationibus, mollibus frictionibus, peregrinationibus, animi oblectamentis, cibis variis atque uſitatis. Hæc utique facienda ſunt, ſi a ſanguinis exitu vulnus coaluit, & congruenter locus ſanatus eſt, ſin ulcus relinquitur, purulentumque fit; altera deliberatione opus eſt; ſiquidem, & iterum profuſio ſanguinis reddit, verum de hoc affectu in ſermone De diuturnis morbis diſputabimus.

De Curatione Cardiacorum, aut Syncopæ. Cap. III.

IN Syncopa medicum providentiæ ſedulo navare operam neceſſe eſt: futuram enim ſi proſpexeris, & præſentia tibi feſtinanter opem ferent, & ipſam ante, quam invadat, propulſabis, præſentem vero non facile evadunt ægrotantes. Solutionem nanque naturæ Syncopam eſſe diximus. Inſtaurabilis autem non eſt diſſoluta natura. Hanc igitur maxime quidem futuram arcere, ſin minus, ſaltem nuper incipienti reſiſtere debemus, præſcienda vero ea ſunt, quæ de acutis morbis diſſeruimus, quando & cauſas, & ſigna explicavimus. Nam febris ardens initium eſt: febrem ardentem ſigna peſſima conſequuntur, ariditas, vigilia, caliditas viſcerum, qualis ab igne provenit, extimæ partes frigent: manus pedeſque extremi frigidiſſimi ſunt

respi-

reſpiratio in attrahendo longa eſt, ſiquidem frigidi aeris, quoniam ignem expirant, avidi ſunt, arteriæ motibus exiguis, creberrimis, tremuliſque agitantur. Ab his itaque ſumpta conjectura, & ab aliis, quotquot a me inter ſigna comprehenſa ſunt; ipſi ab initio ſyncopæ occurrendum eſt. Quapropter niſi hæc omnia impediant, habitus, ætas, anni tempus, hominis timiditas; vena cędenda eſt. Quod ſi multa prohibeant, quæ numerum inſignem, & magni faciendum conſtituant, utpote lingua aſpera, & ſicca, & nigra, (omnia enim interiora ſigna noſcuntur) in omnibus facultas perpendenda eſt: niſi prius morbo, doloribus, inedia labefactata ſit: ſiquidem non defectu tantum, verum etiam ſtrangulatu proſternitur. At ubi præ multitudine ſyncopa fiat, & inflammatio aliqua inſignis in præcordiis, aut jecinore appareat; nequaquam procraſtinare expedit. Secanda eſt igitur vena cava in cubito: per minutas ſectiones, ideſt ſcarificationem etiam ſanguis detrahendus eſt, quo facultas haud ita inſignem jacturam faciat: copioſum enim ac ſubitum naturam vitiat, quin etiam multo minus ſanguinis, quam in aliis occaſionibus, hauriendum eſt, nam in ſyncopa ſi vel minimum erroris committitur, ad interitum ducit. Protinus igitur ad vires inſtaurandas alimentum dare convenit. Natura enim priorum repulſa: & novorum adjectione lætatur. Utique ſi miſſionem ſanguinis facultas non ſuſtinet, inflammationeſque infeſtant; cucurbitula tunc multo ante morbi judicationem ei admovenda eſt, in judicatoriis enim diebus ſyncopa incidere ſolet in iiſdem vero circuitibus, & naturæ judicant, & morbi interimunt. Si vini potandi neceſſitas homini incidit, diligenti conſideratione opus eſt: neque enim uſque adeo tuta eſt in inflammationibus vini potio, ſiquidem vini potio inflammatione laborantibus dolores auget, inflammatione vacantibus naturæ incrementum affert, ſed ante, quam ſemel, aut iterum cucurbitulam affixiſti, & ad membra relaxanda, & ad ſanguinis facilem exitum utilis eſt: nonnullis, & poſt cucurbitulæ ſecundam affixionem benefecit. Hoc vero in caſu, & parſimo-

nia

nia utendum eſt, nam & in cucurbitulæ uſu nimiæ ſanguinis effuſionis idem periculum adimus: evacuationibus autem per clyſterem duntaxat ad inveterata ſtercora ejicienda opus eſt, ſed facultatis rationem habeto. Capitis irrigationes frigidæ, quotquot mihi in ſermone de phrenitide relatæ ſunt, paulum mediocritatem excedentes adhibeantur. Aer mundus, ad inſpirandumque frigidior deligendus. Viſus plantarum, picturæ, aquarumque aſpectu oblectandus, & hæc omnia jucunde ſuaviterque intuenda, amicorum præſentium locutiones ſint joculares atque ridiculæ. Summa ſit in ægrotantis corpore quies, in animo hilaritas, odoramenta ſuavia, quæ capitis ſenſum non gravent, adhibenda, quin etiam grati odoris alimenta naribus offerantur, qualis polenta eſt aqua aut aceto reſperſa, aut panis calidus recentiſſime coctus. Nempe vino haud copioſe os colluatur, neque prorſus denegetur. Potum frequentiorem, quam aliis, & magis aſſidue his concedito. Eſca per totum diem ſit levis, concoctilis, plerunque triticea, nec non ægrotanti jucunda, licet paulo deterior: iſtis enim magis, quam aliis gratificandum eſt: quandoquidem haud minime ad ſtomachi reſolutionem id morbi genus aptum eſt. Inedia vero aut fames nequaquam prodeſt: ſatis enim morbus ipſe omnia conſumere, & exhaurire poteſt. Porro cum jam circuitus ad judicationem pervenit, humiditas vero jugulum frontemque irrorat, extrema algent, arteriarum pulſatus minimus eſt, frequentiſſimus veluti repens, ac tenore debilis; tum paulum quid alimenti triticei ſumendum, vinumque evidenter deguſtandum eſt. Sed caput irrigationibus præmunire oportet pariter & veſicam. Hæc vero auxilia in tractatu De phrenitide a nobis memorata ſunt. Vinum utique non pleno ore, neque ad ſaturitatem uſque ingurgitandum eſt. Aliqui ſane importune repleti, poſtea inappetentia, atque cibi potuſque accipiendi impotentia vita exceſſere: multis autem ſatis large veſcentibus, natura jam reſoluta ad mortem evitandam alimentorum copia nihil profuit: in ventriculum quidem cibis delabentibus, ſed ad recreandas vires a ventre non aſcendenti-

dentibus. Alimenta ſane varia ſint oportet, plerunque triticea, quo ſorberi potius, quam mandi apta ſint: ſi ſolida ſunt, lubrica ſaltem efficiantur. Ova neque valde concreta, neque torrefacta ſint, ſed omnino ſoliditatis expertia. Panis buccellæ vino madentes, & calefactæ duæ treſve initio præbeantur. Poſt autem omnia frigida miniſtrentur, niſi forſan interius phlegmonæ deliteſcant. Vinum odoratum, haud ita multum adſtringens, quam minime craſſum deligatur, ex Græcis Chium, aut Lesbium, & quotquot alia inſulana tenuis ſunt temperaturæ: ex Italicis autem Surrentinum, aut Fundanum, aut Falernum, aut Signinum, niſi vehementer adſtringat: atque ex his omnibus illud vitandum eſt, quod pervetuſtum, aut valde novum ſit. Nempe detur primo calidum non minus cyathis quatuor ante indicationem, neque plus cotyla, ſive henina, quamvis bibax homo ſit; deinceps cibo exhibito, ſi inflammatio permiſerit, iterum frigidum vinum, quod ſiti medeatur, propinandum. At ſi neceſſitas urgeat vino; non ſolo, ſed cum cibo utendum eſt, verum ne mentem vinum lædat, cibus ante ſumendus eſt: & poſt hæc abſtinendum. Si poſt aliquod temporis intervallum dormire velit, quies concedenda eſt. Verum ſi multus ſudor emanet, arteriæ jam micare deſinant, vox acutior reddatur, & pectus calore deſtituatur, vini quantum potare poſſit, concedendum, in ſolo enim vino refrigeratis ſpes vitæ poſita eſt. Vinum itaque ſit uſitatum, & modo id ægrotus tantum bibat, modo cibum cum vino aſſumat, id autem per intervalla fiat ad tollendam laſſitudinem, quæ tum ex morbo, tum ex cibo provenit, nam qui exiguas vires habent, & poſt aſſumptum cibum valde laborant. Igitur & ipſum decet forti eſſe bonoque animo, & medicum ſuavi oratione eum ad bonam ſpem cohortari, varioque alimento, & vino opitulari: necnon, & alia efficaci medela uti opus eſt, & ad ſudores coercendos, & ad vires inſtaurandas, ut pene extinctæ reviviſcant. Quapropter pectoris ſiniſtræ mammæ palmulæ in vino maceratæ cum aloe, & maſtiche ſuperdentur; ceratum vero cum nardo factum iſta excipiat, quod ſi iſtud durum ſiccumque fiat; aliud epithema

thema imponendum: mala cotanea extracto ſemine, & quicquid durum eſt, contuſa polentæ odoratæ admiſceto: poſtmodum abſinthii, & myrti comam, acaciam quoque, & mannam cribratas permiſceto: ſimulque omnia ſubacta œnanthino cerato excipito. Si per hæc ſudor non ſupprimatur, uvæ acerbæ ſuccus miſcellæ addendus eſt: ſuccus igitur iſte, quem Græci omphacion vocant, cum maxime acerbus eſt, & acacia, & gummi, & rhous eſculentus, & alumen, & palmulæ, & roſarum ſuccus bene olens ſimul omnia cum nardo, & labruſcæ pinguiori parte pectori ſuperponantur, hujuſmodi namque epithema juxta rifrigerat, & adſtringit. Decumbat vero æger in aere frigido, aut & ad urſam domus vergat, at ſi & frigida boreæ aura afflabit, male ſpirantem animum excitabit. Moretur autem & prope virentia prata, fonteſque, & obſterpentes rivos: nam & ab his emanans bonus halitus, & mentis delectatio, animam fovet, & naturam ſuſcitat, vitæque reſtituit: quin etiam cibi potioniſque deſiderium laceſſit. Cæterum ſi quis ob inopiam hæc aſſequi nequeat; imitari oportet & auram frigidam ramorum bene olentium voluptariis flabellis, & tempus vernum foliis ac floribus præſentibus humum ſternentes. Operimentum quoque leve ſit, & obſoletum, ut aerem quidem accipiat, calorem autem pectoris exhalare permittat, optimum vero eſt vetus linteum. Cervices quidem, & jugula, & pectus polenta conſpergito; ut odoris ſuavitate cor enutriat, ſiccitate coerceat, item & polline quidem poris raras partes contegito: necnon, & faciem terra ſaponia lineo ſacculo cribrata, & raro linteolo incluſa reſpergito, ut minutiſſimus pulvis in frontem, & malas excutiatur, calx præterea extincta, & gypſum exuſtum per lineum parvum ſacculum, quem Græci Criſeram vocant, tranſmiſſa ſudore madentibus injiciantur. Compreſſit ſudores nonnunquam & ſpongia ex frigida faciei admota: dilabentes enim humores coguntur, & cutis raritas conſpiſſatur. Prodeſt etiam ſedem inungere: ut frigidus flatus & ab alimento exortus effundatur. Item revocandus excitanduſque eſt extremorum calor illitu gleucini olei,

aut ſicyonii, quod ex agreſti cucumere efficitur, cum pipere, caſtorio, nitro, & cachry: modicum ceræ in eis eliquando, ut inunctio membris inhæreſcat: Illitio quoque ex adarce (limneſtida vocant) euphorbio, & lauri bacca calorem exuſcitat: pariter & bulbi crudi, illi inquam, qui exigui, & rubri ſunt, cum pipere, & aceti fece levigata valentiſſimum pedibus cataplaſma imponitur: ſed intra horæ ſpatium illud frequentiſſime auferendum eſt: inſtat enim periculum ulceris, & veſicarum. Porro ab his ſpes affulget ita ægrotantem perniciem evaſurum. Quod ſi omnia ſecundum rationem medicus præſtet, recteque omnia cedant: cum ſyncopa ſi inflammationes quoque adſint, diſcutiuntur: ſudor nuſquam effluit: calor in quamlibet corporis partem ad extremos uſque pedes, & ſummas nares diffuſus reviviſcit: facies vegeto colore decoratur: pulſatus in magnitudinem efferuntur, nihil tremuli, ſed vehementes: vox autem conſueta revertitur, & canora eſt: ipſeque prorſus vividus efficitur, laſſitudinem quidem haud exiguam percipit, verum dormire etiam conſpicitur, atqui ſi ipſum ſomnus occupaverit, cibaria plane concocta erunt, ſenſus mali obliterabitur: naturæque vis egerminabit, & revireſcet: cumque a ſomno expergiſcitur, bene ſpirat, levis eſt, expeditus, & robuſtus: revocat autem in memoriam morbum ceu quoddam ſomnium: At nonnulli ſunt, quibus febres obſcuræ, tanquam reliquiæ morbi remanent: nonnunquam, & inflammationes modicæ, & lingua arida, & ſudoris privatio: præterea rigent, torpent, diſſolvuntur: hi ſane in tabem prolabuntur. Tunc vero tempus terendum non eſt quiete, & victu tenui: ſed ad motiones æger traducendus per geſtationes, frictiones, & lavacra: quo vitæ reſiduum a morte vindicetur, augeatur, ac recreetur. Propinandum vero eſt etiam lac maxime mulieris quæ proxime peperit, puerumque nutrit: hi nanque alimento, ut nuper in lucem editi pueri, egent: ſi lactis humani copia non datur; aſinæ, quæ non pridem peperit, lac accipito: tenue eſt enim ac fluxile hujuſmodi lac. Poſt hæc ad reſumptionem, & ad conſueta æger ducendus eſt.

Cu-

Curatio Choleræ. Cap. IIII.

IN Cholera eorum, quæ ejiciuntur, ſuppreſſio mala eſt: cruda enim ſunt, quare nos oportet ea facile ſponteque exeuntia libenter permittere: ſi non exeant; incitare, aquam tepidam ſorbitioni dantes, aſſidue quidem, ſed paucam, ne tentiones inanes in ſtomacho fiant convulſioni ſimiles: ſi torquentur inteſtina, & pedes frigeſcunt, irriganda eſt alvus calido unguine, in quo ruta, cuminumque incocta ſint; ut flatus digerantur, diſſipenturque: lana quoque imponenda eſt, & pedes inungendo molliter fricare oportet, contrectando magis, quam premendo; ſed genibus tenus hæc fiant: ut caliditas, quæ abierat, revocetur. Hæc vero tantiſper facienda ſunt, donec ſtercora per inferiora dejiciantur, & ſuperius bilioſa efferantur. Sin autem omnia antiqua ſtercora dejecta fuerint, & bilioſi humores tranſierint, bilioſuſque vomitus, & diſtentio adſit, faſtidium, anxietas, virium labefactio; tunc frigidæ aquæ cyathi duo, aut tres propinandi ſunt ad ventris adſtrictionem, retrogradus humorum curſus cohibeatur: utque ſtomachus ardens refrigeretur: aſſidue vero, id, cum potam aquam vomuerit, facito: facile quidem frigida in ventre incaleſcit, verum eam ſtomachus evomit a calida pariter ac frigida dolore affectus, ſemper autem frigidum potum expetit. Porro ſi arteriarum motus ad parvitatem lapſi fuerint, necnon aſſidue, & frequentes micent arteriæ, ſudor circa frontem, & jugula & qualibet corporis parte ſtillatim effluat, alvi profluvium non ſiſtatur, & ventriculus adhuc evomat cum diſtentione, & animi deliquio; parum vini odorati, & adſtringentis aquæ frigidę infundendum eſt: ut præ odore ſenſus excitetur, ob ejuſque potentiam roboretur, & corpus ob nutricationem recreetur: vinum enim celeriter ſurſum petit, ut retrogradum humorum fluxum coerceat: tenue vero eſt, ut facile diffuſum naturæ ad ſanitatem recuperandam opem ferat validum quoque, ut vires dilabentes fulciat, atque ſuſtineat. Inſpergenda eſt

etiam nonnunquam recens, & bene olens polenta. Verum enimvero ſi omnia urgeant, ſudor, & tentio non ſtomachi modo, ſed etiam nervorum ſingultus inanis, & pedes contendantur, & alvus multa excernat, & homo caliget, & pulſatus arteriarum ad immobilitatem vergant; tunc hujuſmodi ægroti ſtatum prævertere opus eſt. Quod ſi jam adſit; frigidæ ac vini multum præbendum eſt, & nequaquam meracius; ne fiat ebrius, ac ne lædantur nervi; ſed cum cibo, & panis buccellis madefactis. Præbere quoque aliam eſcam convenit, qualis a me in capite De ſyncopa tradita eſt, item fructus mollioris corticis, Oporam Græci vocant, adſtringentes, ſorba, meſpila, mala cydonia, uvam. Cæterum ſi omnia evomit, & ſtomachus nihil retinet; ad calidas potiones, & cibaria recurrendum: nonnullis enim hæc mutatio vomitionem compeſcit: calida vero calidiſſima ſunto. Sin horum auxiliorum nullum proficit; cucurbitula interſcapulo affigenda eſt, atque infra umbilicum, verum aſſidue cucurbitulæ mutandæ ſunt; nam ſi diutius permaneant, dolorem ciunt; periculumque eſt, ne veſiculas excitent. Profuit interdum, & auræ motus ſuavis: ut & ſpiritus reviviſcat, & cibus in ventriculo remoretur; utque melius ægrotus ſpiret, meliuſque arteriæ micent. At ſi hæc in pejus labantur; ventri, pectorique talia imponenda ſunt, qualia, & ad ſyncopam ſupra memoravimus palmulæ vino madefactæ, acacia, hypocyſthis, hæc roſeo cerato excepta, linteoloque illita ventri imponito; pectori autem maſtichen, aloem, abſinthii comam tritam cum cerato nardino ſuperdato: aut œnanthem toti pectori inſpergito. Pedes vero, & muſculos, ſi convellantur, ſicyonio, gleucino, aut veteri oleo cum exigua cera perungito, caſtoreo quoque reſpergito. Porro ſi frigidi etiam pedes ſint; unguine ex adarce, & euphorbio inungito, & lanis obvolvito, & manuum palpatione foveto, quin etiam dorſi ſpinam, tendones, & muſculos, necnon, & maxillas iiſdem inungere expedit. Quod ſi poſt hæc ſudor, & venter ſuppreſſi fuerint, & ſtomachus cibos admittat, neque evomat, pulſus magni, & validi ſint, & convulſio deſinat, ſed calor ubique increſcat,

& ex-

& extrema infeſtet, ſomnus vero omnia concoquat, ſecundo die aut tertio (*a*) ſolvendus eſt æger, & ad conſueta mittendus. At contra ſi omnia vomitu rejiciat, ſudor perennis effluat, frigeat laborans, & lividus fiat, pulſus etiam prope extincti ſint, & vires cadant; cum ita inquam ſe habuerint, inde honeſtam fugam capeſſere bonum eſt.

Curatio Volvuli. Cap. V.

IN Volvulo dolor eſt perimens ob inteſtinorum phlegmonem: diſtentio adeſt, & inflatio celerrima ac fidiſſima pernicies impendet, nonnulli enim deſperata ſalute ægrotantes mortem evidentem tantummodo formidant; aliqui vero in volvulo ob cruciatus acerbitatem mortem expetunt, quocirca neque remedium ullum morbo inferius, neque debilius medico adhiberi opus eſt. Verum ſi morbi cauſam inflammationem eſſe invenerit: venam in cubito magna ſectione aperiat: quo multus ſubito ſanguis inflammationis alimentum, vel uſque ad animæ deliquium effundatur. Etenim hoc vel ſedandi doloris, vel ſtuporis ac ſenſus privationis initium eſt. In volvulo autem recreatio eſt, ac reſpiratio, vel ad breve tempus (licet præ ignorantia) tormenti dilatio, quandoquidem hominibus ita viventibus mori beatum eſt. Medico autem cuiquam mortem inferre nefas ducitur. Sed fas eſt interdum, cum præſentia mala evadi non poſſe manifeſte provideat; gravitate capitis torpida ægrotum ſopire. Sin abſque inflammatione ob corruptionem, aut ingens frigus volvulus provenerit; venæ ſectio dimittenda eſt: reliqua autem omnia facienda. Conſulendum eſt igitur, ut a potu aquæ tepidæ frequenter evomat, oleum bibat, deinde rurſum evomat, flatus inferius irritamentis educendi, irritatoria quidem ſunt cyclamini ſuccus, & nitrum, aut

 ſal:

(*a*) *Aliter lavandus.*

ſal: flatus autem evocant cuminum, & ruta, igitur his omnibus cum reſina terebinthi ſedem oblinere oportet, & ſpongiis fovere, aut hæc per clyſteres infundere cum oleo, melle, & hyſſopo, & cucurbitulæ ſylveſtris carnis decocto. Quod ſi ſtercus excretum ſit: iterum oleum calidum cum ruta injiciendum: id enim ſi intus moretur, fomentum inteſtinis propitium eſt, præterea dolentes locos oleo, in quo ruta, & anethum abunde incocta ſint, perfundere conducit. Adhibeantur & fotus ex lentibus figulorum aut fabrorum ferrariorum, ut ex millio, & ſale uſtulatis. Cataplaſmata vero præter vulgata ſunto loli farina, & cuminum, & hyſſopi aut origani coma. Cucurbitulæ quoque leves quidem, ſed frequentes, alia juxta alios abdomini, & ilibus ad inguina uſque admoveantur: quin & a tergo coxendicibus ad renes uſque, & dorſum: ubique enim quiſque omnia dolorem levantia faciens juvat. Præbibat autem cumini, aut rutæ decoctum, & ſinonis, aut una cum his aliquod ex anodynis appellatis medicamentis, infinita autem alia ab aliis probata experimento inventa ſunt. Bonum vero eſt, & ex viperis medicamentum plus conſueta portione potui datum. Cæterum ſi neque dolor remittitur, neque flatus, neque ſtercus dejicitur: purgatorium pharmacum, quod hieram vocant, neceſſario dandum eſt: aut enim ſimul cum pituita, & bile pharmacum vomito expellitur, aut deſcendit, flatum, dura ſtercora, pituitam, bilem ipſius mali fomenta ſecum educens. Alimenta exhibeantur alvum ducendi vim habentia, juſcula gallinarum, oſtreorum inſigni pulchritudine præditorum, hordei cremor cum multo oleo decoctus, quod a principio ante decoctionem infuſum ſit: habeat vero cuminum, nitrum, porrum cum coma. Aut medela adhibeatur cum aliquo jure ventrem ſubducente: cochleæ valde elixæ, & ipſarum ſuccus. Itellinæ aqua potui detur (ſi febricitet) cum aſſaro, aut nardo, aut cachry excocta: nam hęc flatus eliciunt, urinam cient, & ſpirandi poteſtatem facilem reddunt.

At

At ſi, (*a*) dolor abſit; & vinum bene facit, ut inteſtina caleſiant, utque vires labantes confirmentur, prodeſt etiam fœniculi radicis decoctum, ſibi batur, & adiantum, & cinamomum. Sin ad abſceſſum inflammatio convertatur; huic opem ferre ſatius fuerit medicamentis abſceſſui convenientibus utentem, ea vero in libris De longis morbis deſcripta ſunt: ubi colici affectus ſanatio traditur.

Curatio Acutorum Jecoris vitiorum. Cap. VI.

IN jecore ſanguinis creatio eſt, & in totum ſanguinis a jecore emanatio: ac omnino jecur eſt veluti ſanguinis gelatus: ideo phlegmonę hoc loco acutiſſimę fiunt: hac enim in parte alimentum reſidet. Sin uſpiam alibi phlegmone conſtiterit, non uſque adeo acuta eſt: advena eſt enim ſanguinis accurſus; in jecur autem non opus eſt aliunde effluere: nam ſi obſtructio aliqua exitus occludat; jecur effuſione privatum repletur abundatque ſanguine, alimenti vero ad jecur tranſitus adhuc patet: aliud eſt enim inter alimenti a ventriculo, & inteſtinis in omne corpus. Quocirca evacuare facile oportet, venam cubiti ſecando: multum quidem ſanguinis, ſed non ſemel totum detrahendo. Inedia primum jubenda eſt, poſtea cibi paucitas, ut & medicamentis ingredientibus jecur inane pateat. Inſuper medicamentis exterius appoſitis, quę in jecore acervata ſunt, diſcutere oportet: igitur illinatur aloe, aut nitro, lanæ œſypo ſordentes admoveantur. Refrigeratione quoque opus eſt: jecur enim ſanguine accenditur: nam ſanguis calidus eſt. Hujuſmodi ergo cataplaſmata ſunto, accipiatur farina loliacea, aut irionis, aut hordei, & ſeminis lini; ex humoribus autem vinum acidum, cydoniorum ſuccus, capreolorum vicis, lambruſcæ maturæ, aut oleum cum ea. Item cum ſpongiis fomentum fiat

(*a*) *Aliter febris*.

fiat ex decocto baccarum lauri, lentiſci, pulegii, iridis: per iſta mitigato morbo cucurbitula major applicetur, ut ex omni parte hypocondrio circumdetur: atque altius concidenda cutis, ut multum ſanguinis effundatur. Nonnullis autem hirudines, quam ſcarificationem, magis placent, nam ejus beſtiolæ morſus altius penetrat: verum eroſiones quoque majores facit: unde & ſanguinis effluvium ægre ſupprimitur, cumque ſanguinis potu ſaturata hirudo ceciderit, cucurbitula eſt applicanda: ab intimis enim partibus tunc attrahit. Quod ſi ſatis evacuatum ſit: vulnera medicamentis ſanguinem coercentibus morſuque carentibus obtegenda ſunt, ut araneorum telis, manna aloeque inſpergenda: panis cum ruta, aut ſertula, aut althææ radicibus elixus ſuperdandus, tertio vero die ceratum cum myrobalano, aut abſinthii coma, & iride convenit. Quin etiam, & malagmata vocata medicamenta talia eſſe debent, ut extenuare, aut rarefacere, aut urinam ciere valeant, optimum ſane eſt medicamentum ex ſeminibus conſtans: quorum omnibus medicis experientia perſpecta eſt, bonum eſt & illud, in quo aut ſampſucus, aut ſertula ponitur. Cibi tenues ſunto, labiles, lotium moventes, penetrabiles: alica cum mulſa, & ſorbitio ex ea cum ſale, & anetho. Hordei vero cremor, & detergendi facultatem habet: at ſi, & dauci ſeminum non nihil addatur, ad urinam laceſſendam præſtantior eſt: ſubducit enim per alveolos, qui a jecore in renes pertinent: opportunus vero eſt a jecore effluentibus illuc tranſitus, & vaſorum laxitate, & itineris rectitudine. Iccirco & cucurbitulis ea nos trahere oportet eo loco, ubi renes ſunt, ſecundum os coxendicis applicantes. Cæterum, & hi ungine cum ruta, aut odorato junco, aut calamo aromatico irrigandi ſunt: per hæc utique ægrotum poſſe mortem effugere ſperandum eſt. Sin ad ſuppurationem convertatur, pus moventibus medicamentis utitor, quotquot a me in ſermone De colicis literis prodentur. Cum pus autem jam genitum fuerit, quo modo incidendum, quomodoque medendum ſit, alio loco ſcriptis mandabimus. Eadem nobis, & de ſplene ſcripta ſunto: ſi quando, & inflammationis acutæ calamitas eum invaſerit.

Cu-

Curatio acuti morbi dorſalis Venæ, & Arteriæ. Cap. VII.

VEnæ concavæ, craſſæque arteriæ, quæ ſecundum dorſum extenduntur, inflammationem ardoris ſpeciem majores noſtri appellaverunt, nam, ardoribus ſimiles affectus in ambabus oriuntur: ignis acutus, & acer, faſtidium, ſitis, anxietas, pulſus palpitans in præcordiis, & in averſa parte, quam Græci Metaphrenon vocant & quotcunque a me in volumine De ſignis relata ſunt. Nempe, & in ſyncopam tendit ignis, quemadmodum & in ardoribus: ſiquidem venæ radicatio (ut ita dicam) jecur eſt: arteriæ vero principium cor, haud ab re igitur exiſtimes eorum viſcerum ſupremas partes maxime ad vitam facientes ægrotare. Etenim cor arteriæ calorem impertit, venæ autem ſanguinem jecur infundit. Amborum vero magnorum viſcerum magna ſunt germina, ipſæ videlicet phlemonæ. Venas itaque in cubito protinus cędito, multumque ſanguinis, ſed non ſemel totum mittito, immo & bis, & ter, & alio die, quo interim vires inſtaurentur, repetito. Deinceps cataplaſmatis utitor, & cucurbitulam præcordiis, ubi eſt arteriæ tranſitio, necnon, & inter ſcapulas, nam ibi quoque pulſationes ſunt, affigito, liberiuſque ſcarificato, & multum ſanguinis detrahito: haud enim ita facile ex horum vaſorum inanitione in animæ defectum homines cadunt. Verum, & alvus præter conſuetudinem valde ſupreſſa ad lubricitatem per clyſterum molliores infuſiones eſt revocanda, acribus autem minime utitor: nam hi facile in febrim incidunt a muria, & nitri liquatione, ideo lini ſeminis, & fœnigręci ſuccus eſto, & radicum malvæ decoctum ad provocandum, & ad mordendum ſatis eſt. Extremas partes, pedes videlicet, & manus gleucino oleo, aut ſicyonio, aut ex adarce unguine excalfacito: nam partes iſtę in ipſis valde frigeſcunt. Præterea ante cibos potui dato, quæ lotium evocant, meon, aſſarum, abſinthium, nitrum quoque inſpergito, ſed omnium valentiſſima eſt cucurbita, & cinna-

namomum, ſi quis ejus copiam habeat. Lac iſtis, & alimenti, & medicinæ vim præbet: etenim refrigeratione indigent, cum in eorum viſceribus veluti quidam ignis exæſtuet, & dulci alimento, necnon, & multo in parva mole; has nimirum virtutes alimenti lac obtinet: eſto autem mulieris, quæ proxime peperit, & duobus lactis cyathis unus aquæ admiſceatur, lac etiam bubulum optimum eſt: tertio loco caprinum ponitur. Cibaria concoctu facilia præbeantur, plerique ſucci, fęniculi radix, & apii ſemen: indatur, & mel: aqua vero, quæ bibitur, iſta habeto. Oportet etiam ſudores elicere, & ubique difflationes humidas, & fluxas facere. Caput ſicut in ardentibus febribus irrigetur. Epithema pectori, & ſiniſtræ mammæ, quale in ſyncopa, ſuperdetur. Cubile rectus decubitus: ut omnia his ſimilia ſint, quæ in ardentibus febribus fiunt. Exercitatio modica ad ſudores evocandos, necnon, & balneum ſi iſte interius exardeſcit, neque enim judicationibus hujuſmodi vitia ſolvuntur, & ſi ardoris ſpecies ſunt.

Curatio acuti morbi in Renibus. Cap. VIII.

PEracuta ſane in renibus inflammatio exoritur, ſimul enim inflammantur a jecore in renes diſcurrentes venæ, cum illis autem & jecur: cum haud ita pręlongæ ſint, ſed valde latæ adeo, ut renes proximi jecori ſuſpenſi eſſe videantur. Verum & urinæ retentio inflammationi ſupervenit, vehementiam inflammationis adaugens: nam renum cava lotii non exeuntis alluvione replentur. Porro idem & in calculis evenit, ſi in renibus calculus urinæ canalium laxitate major oriatur, qui non egrediens inhæreſcit, atque ſic & ipſe urina intercludit. Cæterum de calculorum creatione in libro De longis morbis ſermonem habebimus: quomodo aut ne coaleſcant, aut jam concreti exterantur, comminuanturque. De calore autem atque obſtructione, quæcunque celeriter enecant, in præſentia diſſeremus. Si calculi jam conflati ſunt, adeſtque inflammatio: venam cubiti, niſi ætas præpediat, ſecato:

bene

bene fluidus autem multuſque ſanguis exeat: neque enim phlegmonæ tantum evacuatione mitigantur, ſed etiam calculorum intruſiones vaſorum inanitione laxantur; quin etiam per mictum calculi elabuntur. Poſtmodum irrigationibus gleucini aut cyprini olei, & fomentis, & cataplaſmatis particulæ remittuntur. Artemiſia vero herba, & juncus & odoratus calamus in cataplaſmatis eſto. Deinde cucurbitulam renibus in regione coxendicis adhibeto, maxime nanque ab ea parte evacuatio profuit. Alvus præterea ducatur per clyſteres cum lubricis, & viſcidis potius, quam acribus, ex malvæ, aut fœnigræci cremoribus, nonnunquam vero medicamenta ante cibos urinam citantia dentur, qualia in vitiis jecoris narrata ſunt: pariter & cibaria ſimilia concoctu facilia, cruditas enim iſtis noxam affert. Optimum ſane lac eſt, maxime quidem aſinæ; ſecundo equinum: ovillum autem, & caprinum confert, quatenus lac eſt. Si pauperes ægroti ſint, eos lavare ſatius eſt: ſin minus, in decocto herbarum deſidant umbilico tenus ſolio repleto. Verum ſi ad pus vergat, quibus cataplaſmatis ac medicamentis utendum ſit, multis in locis ſuperius traditum eſt. At ſi calculus inſtiterit, fomentis utique, & cataplaſmatis iiſdem uti oportet, calculi vero medicamentis potabilibus conterendi ſunt, ſimplicibus quidem ſio, & prionite (aplenum puto) herbis cum oleo, aut aceto eſculento decoctis: earum quoque ſucco potui dato: compoſitis autem ea antidoto, quæ Biſtimus appellatur, & ea, quæ ex viperis conſtat, & beſtia, quæ Coſcinos id eſt Cribum dicitur, & quotcunque experientia optima eſſe comprobavit. Geſtationes iſtis, & corporis concuſſiones ad movendum propellendumque calculum bene faciunt: nam calculorum in veſicam tranſitus ingentes dolores concitat, quod ſi inde exciderint, dolor tollitur, ut neque per ſomnium dolorem ſentire ſibi videri ſoleant, quin etiam tanquam ex inevitabilibus malis animus perterritus ſolvitur.

Curatio

Curatio acutorũ Veſicæ affectuum. Cap. IX.

ET Veſicæ acuta vitia renalibus ſimilia proveniunt, phlegmonæ, & ulcera, & lapides, & grummorum obſtructiones a quibus urinæ ſuppreſſio, & ſtillicidium exoritur, ſed in hoc membro acutior dolor eſt, interituſque celerrimus: veſica enim nervus latus eſt. At renes veluti concrementum ſanguinis jecoris ſpeciem habent: in quibus, & graviſſimi, & maxime miſerabiles morbi incidunt: unde mors cum maximis cruciatibus miſeris mortalibus ingruit. Protinus igitur ventris ea pars laxa, quam Ceneona Græci vocant, ſecanda eſt: multoque oleo cum ruta, & anetho veſica eſt irriganda. Si concretus ſanguis doloris, impeditæque urinæ authior ſit: oxymel bibere debet: aut calcis parum cum mulſa, quo grummi diſſolvantur: deinde quæ urinam movent, & herbæ, & ſemina exhibenda. Sin ex ſanguinis effuſione periculum inſtet, abſque ulla cunctatione ei magis, quam cæteris ſubveniendum: neque enim id leve diſcrimen eſt. Nempe medicamina ſanguinem coercentia opem ferunt: opem fert autem veſicæ refrigeratio, ex roſaceo, & vino irrigatio, & cum lanis ſuccidis obvolutio. Epithema bonum eſt, palmulę ex vino cum malo punico, aut ſucco rhois. Verum ſi averſatur epithemata gravia, & vehementes refrigerationes, (cavendum eſt enim veſica natura frigida tenuiſque, ne ita multum refrigeretur) eam gleucino illinito, aut acacia, aut hypocyſtide ex vino. A ſpongiis vero, niſi valde urgeat ſanguinis eruptio, abſtineto. Eſcæ triticeæ coctu faciles, bonum ſuccum gignentes, lotiumque educentes præbeantur, quales a me in capite de renibus comprehenſæ ſunt, Lac, vinum dulce thæreum, aut ſcybellite. Medicamenta potabilia ſunto, urinaria, bene olentia: fluxilia, & id genus alia. Utiliſſimum utique veſicæ remedium cicadæ ſunt tempore ſuo toſtæ pro cibo exhibitæ, extra tempus autem aridæ tritæ cum aqua: ſed radicis nardi parvum cum cicadis elixetur: in iiſdem quoque lo-

loco balnei ad veſicæ laxamentum æger deſidat. Quo ſi lapillorum interpoſitio mictum impediat; oriculario ſpecillo lapis amovendus eſt, urinaque educenda, niſi adſit phlegmone, in plegmonis namque neque meatus inſtrumentum admittit. præterea oriculario ſpecillo vulnerantur. At ſi expediri medicatio nequit, homoque doloribus conſumitur, locum eum, qui ſub glande eſt, cervicemque veſicę incidito: ut lapis excidat: atque urina effundatur, ac deinde potiſſimum medendum eſt ad cicatricem vulnus ducendo: ſin minus, puris effluvium, hoquod Rhaeas grȩce dicitur, factum eſſe pro futura hominis vita ſatius eſt, quam ut tormentis miſerrime cruciatus intereat.

Curatio Vulvæ ſuffocationis. Cap. X.

VUlva in mulieribus membranis extentis hinc atque inde ſecundum illa continetur, ac perinde atque animal vitia in olfactu patitur: nam ad bene olentia delectationis cauſa ſe recipit, fœde olentia contriſtantiaque præ moleſtia refugit. Igitur ſi aliquid ſuperius triſte offeratur: vulva ad naturalia deſcendit. ſi extra, oſtio naturalium apponatur; retro ſurſumque recedit: nonnunquam vero in hoc aut illud latus ad lienem, aut jecur movetur: ad receſſum ejus autem contractionemque membranulæ, ut in navibus vela, cedunt, atque conſentiunt. Hæc vero illi, & propter inflammationem eveniunt. Nam ſi ejus cervix afficitur, atque intumeſcit; fit prominentior. Si in fundo exoritur inflammatio; ſurſum repit. Sin ad pedes foras vergat; turpis, & immunda res eſt, dolores afferens, & contriſtans, præterea difficulter ambulare poteſt, & in latus, & ſupina decumbere, niſi pedes mulieris phlegmone laboprent. At ſi ad ſuperiora vulva recurrerit, quam ocyſſime hominem ſtrangulat, urget autem ſpiritum comprimens: neque enim prius conqueri, & clamare, & opem ab adſtantibus petere valet, quod nonnullis, hiſque

que pluribus reſpiratio, nonnullis autem vox celerius intercipitur: par eſt itaque eos, qui his miſeriis interſunt, prius quam mulier intereat, medicum accerſere. Verum ſi forte aliquando occurreris; cognita phlegmone venam ſcindito, præcipue quidem eam, quæ in malleolo; quæ ſi non bene fluida ſit, eam, quæ in cubito eſt, petito: Sed a vena malleoli ſanguinis miſſionem repetito. Alia vero omnia adminiſtrato, quæcunque ſtrangulatui, & citra inflammationem ſubveniunt: qualia ſunt manuum ac pedum vincula ad torporem uſque adſtringentia; fœde olentium olfactus, ut liquidæ picis, capillorum, lanæque exuſtorum, flammæ in lucerna extinctæ nidoris, caſtorei, quod præter fœditatem odoris nervos etiam refrigeratos calefacit, lotium præterea vetus vel demortui fere corporis ſenſum magnopere ſuſcitat, & uterum ad inferiores partes abigit. Porro medicamenta odorata naturalibus ſunt imponenda: unguentum vero lene ſit, & minime tactum vellicans, nardus, aut bacchar ægyptium, aut unguentum ex malabathri indicæ arboris foliis compoſitum, aut cum aliquo odorato unguine tuſum cinnamomum: atque his muliebres locos oblinito. Quod ſi ex his fuſile medicamen confletur, illud in vulvam infundito, anum quoque flatuum eductoriis inungito, per clyſteres quoque non acres, ſed molles; viſcidos lubricoſque humores indito, ut ſtercora ſolum ejiciant, ſedesque utero ampla vacuaque remaneat: id ſuccus altheæ, fœnigræcive præſtabit, ſertulam vero, aut ſampſucum cum oleo decoquito. Cæterum ſi majore vi, aut depulſione vulva egeat; tunc validæ mulieris aut viri bene tenacis manibus hypocondrium comprimatur, aut faſciis adſtringentibus ſuccingatur: quo in anguſtum locus redigatur, neque iterum ſurſum verſus vulva procurrat. Item naribus apprehenſis ſternutamenta citentur: quidusdam enim ſternutamenta, & contentione vulva in propriam ſedem redire poteſt, in nares autem pulvis inſpiretur ex radice lanariæ, aut piperis, aut caſtoris. Item leves cucurbitulæ in fœminibus, ilibus, coxis, inguinibus attrahendæ vulvæ cauſa defigan-

gantur, amplius, & dorſo inter ſcapulas ſtrangulatur ſubveniens admoveto. Sin a phlegmone ſtrangulatus proveniat; vena ad pubem veniens ſcindenda eſt, multumque ſanguinis fundendum. Item faciei frictiones; capillorum evulſiones, ut mulier ad ſe redeat, ſimul bene facient. At ſi vel parum tolerare poterit; in decocto aromatum deſidat, odoratiſque ſuffumigetur. Ante cibos caſtorei paulum bibat, & hieræ paulum cum caſtoreo. Quod ſi ferre valet; lavetur, & in tempore ad antiquos uſus revertatur: detque operam mulier, ut quam facillime menſes elabantur.

Curatio Satyriaſis. Cap. XI.

NErvorum in virilibus inflammatio penis tentiginem facit cum appetitu contriſtationeque in actu venereo, fiunt autem diſtentiones nervorum convulſioni perſimiles, nunquam mitigabiles. Quin & ipſo concubitu ſedari non poteſt iſta calamitas. Mentis quoque alienatio ſequitur, nam primum quidem impudentes evadunt, dum caſum ſuum licentioſe narrant: audaces enim eos coeundi inſatietas efficit. Poſtea vero cum affectus iſte deſierit: tunc ad ſe redeunt, & mente optime conſtant. Igitur omnium horum cauſa venam in cubito, & in talo aperias, & multum cruoris, ac ſæpe detrahas, neque enim id temporis intempeſtivum fuerit, & ad mentis ſtupefactionem, & ad inflammationis remiſſionem, & ad caloris virilium mitigationem faciendam, animæ deliquium afferre, quippe ſanguis multus calorem, & audaciam valde accendit, inflammationem alit, mentis perturbationem confuſionemque veluti eſca ignem procreat. Omne corpus etiam medicamento, quod Hieram, id eſt, ſacram vocant, purgato: neque enim purgatione ſolum egent, ſed etiam leni medicatione: utrumque autem præſtare hiera poteſt. Inſuper genitalia, & lumbos, & locos inter femina, & inguina (Plecada Græci vocant) & locum inter anum, & ſcrotum (Perineos grece dicitur) & teſticulos lanis ab ove detonſis adhuc ſordentibus

autem ſunt ægroti, qui præſentium, necnon & futurorum ignoratione ad finem uſque cum morbo degunt. Nam pleriqueneque pereunt, neque futuram mortem ſuſpicantur: quocirca neque ſe medici fidei committunt. Horum probatio ex cephalæa colligitur: de qua prius ſermonem inſtituam.

Curatio Cephalææ. Cap. II.

CAput quanto ad vitam magis neceſſarium eſt, tanto difficiliori ægritudine laborat. Atque morborum capitis invaſio quidem tolerabilis eſt: nam parum dolent, aures ſonant, gravitas adeſt: at ſi intendantur, finis eſt mortiferus. Igitur exiguos dolores ne ſpernito: nam, & exiguis medicamentis in quibuſdam diſcuſſi ſunt. Si plus temporis extrahuntur, majores cruciatus ſuperveniunt, propterea vena cubiti incidenda eſt: ſed duobus ante diebus vinum bibat, tantum autem ſanguinis detrahito, quantum ejus vires tibi conjectanti oſtenderint, verum non ſemel totum detrahere magnopere expedit; porro quorum vires copioſam ſanguinis detractionem patiuntur, his ipſis continuo morbus diſcutitur: atque id omnibus longis ægritudinibus convenit. Tribus autem quatuorve diebus interjectis liberalius alendi ſunt. Deinceps purgatorium, hieram quod vocant, cum mulſa propinandum: ea enim a capite morbi alimentum maxime abducit, modus vero medicamenti quatuor aut quinque drachmarum pondo eſto. Quod ſi bene purgaverit, tunc lavandus eſt, & vinum exhibendum, & vires augendæ. Poſtea iterum vena frontis recta ſcindenda eſt: hæc enim eſt opportuniſſima ſanguinis detractio, modus autem eſto hemina, aut paulo plus, neque ultra ſanguinem mittito, quoniam vaſa inanire non expedit. Deinde capillis novacula detractis cucurbitulam priorem vertici affigito, alteram inter ſcapulas citra ſanguinis effuſionem admoveto: & eam, quæ in vertice fixa eſt, liberius ſcarificato: quo ſanguis uberius attrahatur, & partes profundiores incidantur, remedia namque

que ad oſſa uſque penetrantia cephalæam juvant. Quod ſi vulnera cicatricem ducant, arteriæ ſecentur: duplices autem ſunt; aliquæ poſt aures paulo ulterius, propriiſque motionibus produntur: aliæ vero aurium arteriæ prorſum verſus ſitæ ſunt auribus proximæ: nam inſtrumento, quod Antitrochon Græci nominant, adducuntur, verum hæ quoque propriis pulſationibus innoteſcunt, nempe majores oſſibus vicinæ ſecentur: hæ namque utilitatem afferunt, adjacent, & aliæ ſingulis auribus oppido tenues, quas incidere prorſus inutile eſt, modum vero incidendi in libris De manuum operationibus expoſui. Cæterum poſt medelam in cephalæa, morbo comitiali, & vertigine, utque ſemel dicam, in omnibus capitis vitiis (prius ventre, aut purgatorio, quod devoretur, aut clyſteri, evacuato) pituita evocanda eſt modo e naribus per ſternutatoria, modo ex ore per ducentia pituitam. Species autem ſternutamenta citantium ſunt piper, radix herbæ lanariæ, fibri teſticulus; hæc quidem ſunt vulgata, & communia; ad lævorem autem, terito, & cribrato, & calamo aut craſſiore pennæ anſerinæ caule inſpirato. His efficacius in attrahendo violentiuſque euphorbium eſt cum aliquo ipſorum admixtum. Quin etiam cum oleis miſcetur gleucino ſcilicet, aut ſicyonio, id eſt, ex cucumere ſylvatico, aut cum unguento ex ſtyrace: redditur autem magnopere liquidum, ut fuſile ſit, infunditur per naſi fiſtulam: hæ vero geminæ ſunt, atque ab uno canali cognatæ, & cohærentes adeo, ut ſemel utriſque infundendum ſit, neque enim tolerabilis eſt alterutrius naris ſigillatim dilatatio, nam protinus caput accenditur, & acerbus dolor invadit. Quæ autem per os pituitam eliciunt, hęc ſunt: ſinapis, granum cnidium, piper, uva taminia: id præſtant vel mixta, vel ſingula. Cæterum quoniam, & ipſa mandere, & expuere aſſiduum eſt: iccirco, & cum aqua, aut mulſa, aut poſca permixta danda ſunt: atque os eluendum, ad tonſillas enim impulſo humore extentoque collo expirationis flatui ablatur. Poſteaquam pituitam, quantam libet, eduxeris, permulta aqua calida lavandum caput, atque

perſundendum; ut perſpirabile atque difflabile reddatur: ingentes enim obſtructiones fiunt. Cœna frugalis, & ſimplex eſto: in qua, & vinum ad ſtomachi reſtitutionem ſumatur, ſiquidem & ipſe magno dolore vexatur. Interea vero ubi vires ægri ſtabiliveris, lotione per clyſterem uſitata opus eſt: in qua nitri multum inſpergatur, aut reſinæ a terebintho arbore pondo drachmæ duę eliquentur, poſtride ſanguis e naſi interioribus detrahatur: intro enim prælongum inſtrumentum immittitur, quod Catejadion vocant, aut illud, cui Storyne nomen eſt, aut ſi quis horum copiam non habuerit, pennæ anſerinæ caulem craſſiorem ſumere debet, ejuſque nervoſam partem denticulatim inſtar ſerræ incidere, atque ſic in narem uſque ad oſſa, quæ ob cribri ſeu colatorii ſimilitudinem Etmoeide vocantur, immittere: deinde utraque manu agitare, quo locus a dentibus inſculpatur, ac vulneretur. Facilis eſt autem ac copioſus ſanguinis curſus: nam graciles venæ hic deſinunt, corporaque hac in parte mollia ſunt, & ſectioni habilia, verum, & multos nares vulnerandi modos vulgus novit, herbas ſcilicet aſperas, & arida lauri ſolia naribus imponentes, aut digitis eas fortiter agitantes, cum vero quantum ſatis ſit, evacuaveris, quod erit heminę dimidium: coercendus ſanguis eſt ſpongiis, & poſca, aut aliquod aridum, quod ſiſtendi ſanguinis vim habeat, naribus inſpirandum, galla, aut ſciſſile alumen, aut balauſtium. Verumenimvero poſt hæc remedia ſive dolor capitis perſeveret, ſive deſinat, oportet ad finem hujus medicationis pervenire, quoniam id malum ſæpe reverti ſolet, & in ſuo vigore conſiſtens plerunque deliteſcit. Itaque novacula derasis capillis, (quandoquidem, & hoc capiti prodeſt,) ferramentis candentibus urendum eſt: ſi in ſuperficie, ad muſculos uſque pervenias: ſin oſſe tenus penetrare velis, a muſculis caveto, nam muſculi exuſti nervorum diſtentiones cient, quod ſi in ſumma cute uſſeris, vinum odoratum album cum roſaceo infundere ſatis eſt. Pitt-tarium vero madefactum per triduum ſupra cruſtas extendito, quod ſi cruſtæ altius deſcendant; porri comam

cum

cum ſale tritam, linteoloque illitam ſuper dato. Tertio die cruſtis ſummam cutim tantum occupantibus ceratum ex roſa: profundioribus autem lentem ex melle imponito. Sed quæ medicamenta cicatrici ducenda ſint, alio loco deſcripſimus. Nonnulli ſuper frontem ea in parte, ubi ſutura eſt, quæ Corona dicitur: cutim oſſe tenus inciderunt: illudque aut exterentes, aut excidentes uſque ad meditullium (quam græci Diphoen nominant) ad carnis repletionem perduxerunt. Alii & oſſa ad membranam uſque perforarunt. Verum id genus remedia temeraria ſunt: nihilominus tamen adhibentur, ſi omnibus aliis tentatis adhuc cephalæa perſeverat, & æger eſt animoſus, vel corporis robur excellit. Nempe ſi paulatim ad ſanitatem acceſſio fiat; exercitationes recto corpore pectori humeriſque adhibeantur, manuum fiat geſticulatio, alteres jaciantur, ſaltu corpus moveatur, atque in his perite corpus torqueatur; primo, & poſtremo crura fricentur, medio tempore caput: picatio aſſidue picem inſpergendo adminiſtretur: item caput rubrificandum nonnunquam ſinapi cum duplo pane affricando, ne intolerabilis ignis excitetur: nonnunquam medicamenta ſimul illinendo: quale eſt illud, quod ex adarce, & euphorbio, & pyretrho componitur, proficit autem, & ad dolorem in tempore ſedandum, & ad radicem mali extirpandam tapſiæ ſuccus, & medicamina cum ipſa jungenda, quotcunque cutim tumefaciunt; & varis ſimilia tubercula excitant. Victus ratio in ſingulis dolorum generibus tenuis eſto: exiguus potus, & aquæ potio ante ullam medelam potiſſimum adhibeatur, ex toto vero ab acribus temperet, cepis, alliis, & ſucco laſerpitii, a ſinapi autem non penitus: ſiquidem ejus acrimonia, preterquam quod ſtomachi vim roborat; capiti quoque haud ingrata eſt; pituitam fundens ac difflans, aut ad inferiora deturbans. Leguminum peſſima ſaba eſt, & ejus ſpecies ipſa, & quæ a græcis hocri, & dolichi nuncupatur; illi cicerculæ folio ſimiles, hi faſeoli aut lobi a nonnullis vocitati, ſecundo loco ponitur lens: quæ nonnullis concoctionis excretioniſque virtutibus prædita eſt: ſed caput replet, doloremque concitat:

nihilominus cum pipere elixa ſpernenda non eſt. Far lotum haud ingratum eſt cum vino, & melle, quantum ad condimentum ſatis ſit, & ex ipſo conflata ſorbitio, & ejus ſemina in ſimplici juſculo decocta, utique bona ſunt, & in condimento, quod Græci Carycneam vocant, ſemina cari, coriandri, aneſi: ſapii vero ſemen iis anteferendum, mentha herba, & pulegium præterquam quod bene olent; quandam vim habent, & urinam movendi, & flatus per inferiora expellendi. Inter carnes vetuſtæ omnes damnantur: nuper interfecti galli carnes laudantur. Inter aves torquatus palumbus, columbus, & aliæ quæcunque haud ita multum pingues ſunt, ſuum extremitates, lepus aſſatus. Bubula ovillaque caro craſſum ſuccum creat, & caput replet. Hœdus non penitus malus. Lac, & caſeus caput dolore vexant. Ex piſcibus ſaxatiles deligendi, & quotquot in ea regione optimi cenſentur. Olera elixa quidem ea aſſumantur, quæ lotium, & ventrem citant, malva, blitum, beta, aſparagi, acris vero, & braſſica eſt. At inter cruda lactuca omnium eſt optima. Radices autem etiam elixæ pravæ ſunt, radiculæ, rapæ, paſtinacæ urinam movent, ſed caput explent, ſiſarum flatus edit, & ventriculum tumefacit. Vinum album tenue dulce admittatur, tantum adſtrictionis habens, quod alvum non remoretur. Omnia bellaria capiti inimica, (*a*) quin, & palmularum omne genus; ficus autem, & uva demulcent, & quicquid ea parte anni, quam Horam Græci vocant, bonitate præſtat, ſed quibuſcunque vel etiam juvantibus ſatiari malum eſt, pejor eſt cruditas: labores minus, quam cruditas nocent: nihilominus, & ipſi ſunt detrimentoſi. Deambulationes matutinæ, alvo prius exonerata citra ſpiritus difficultatem bene feruntur, optimæ ſunt etiam & a cœna, geſtatio longa per loca non ventoſa conveniet, atque ubi ſol caput non feriat: ei namque ſirius officit. Uſus veneris capiti ac nervis labem accerſit. Peregre profici-

(*a*) *Aliter præter.*

ficiſcatur ægrotus in regiones calidiores ex frigidioribus, & in ſicciores ab humidioribus. Confert & navigatio, & in mari vitæ traductio, & ſi quis ſit maris accola, in ſalſa aqua frigida lavari, & in mari natare, & in arena volutari, victumque ex mari quærere proderit. Doloris vero capitis, quem Eterocraniam Græci nominant, eadem medicamina ſunto: nam quæ toti capiti remedia conducunt, eadem ſingulis ejus partibus adhibere, bonum eſt. Quibuſcunque vero per hæc morbus depulſus non fuerit; iis reliquum eſt, ut vetratro utantur, utpote ultimo atque valentiſſimo omnino remedio.

Curatio Vertiginoſorum. Cap. III.

ET ſuccedit cephalææ vertigo, & ipſa per ſe propriis de cauſis oritur, ſi profluvium ab hemorrhoidibus c oercetur, ſi e naribus ſanguis non effluat, qui prius effluere conſueverat, ſi corpus non diffletur aut ſudore, aut labore antea fatigatum. Igitur ſi ab cephalæa ducit originem, ea medendi ratione uti debemus, quæ ad cephalæam ſupra expoſita eſt; quibus autem violentius cum ultimis remediis occurrendum ſit poſterius explicabo. Sin ab aliqua humorum ſuppreſſione morbus inciderit; uſitata excretio movenda eſt, naturæ namque ſalutare eſt materiæ recurſus. At ſi iſta tardat, malum vero increſcit: in aliis quidem ſuppreſſionibus aut ſanguinis e naribus manare aſſueti; aut ſudorum, ſanguis mittendus eſt e vena cubiti. Sin ab jecore multis humoribus affluente, aut a liene, aut ab aliquo ex viſceribus in medio corpore poſitis vertigo prodeat; cucurbitulæ ſubveniunt. Sed quantum ex vena defluit, tantundem per has ſanguinis eſt detrahendum, ſanguis enim eſt cauſæ alimentum; quemadmodum & ventriculus. Deinceps capitis remedia ſubjungenda, vena cubiti recta, aut naſi arteriæ utrinque in angulis ſecandæ, cucurbitula vertici affigenda: caput radendum, rubrumque faciendum: pituita e naribus per ſternutatoria, aut ex ore, quemad-

modum

modum docui, evacuanda: omnia denique modo in cephalæa narrato adminiſtranda, duntaxat adjicitur cyclamini ſuccus, aut anagallidis in aures fundendus. Poſteaquam vero medicaminum capitis ad finem perveneris: deinde quotquot efficaciora ad vertiginoſos inveniuntur, ea ſunt adhibenda. Vomitibus a cœna, necnon vomitibus ab eſu radicularum uti poſtea decet: quin etiam ad veratri aſſumptionem hæc præparatio fuerit, nam præexercendus eſt ſtomachus, cum vehementioribus vomitoriis uti volumus. Pituita quoque impræſentia magis attenuatur, & ad veratrum bene funditur. Veratri exhibendi modi plures ſunt, ut validioribus quidem ſuccurrat, ad magnitudinem amæ, ideſt placentulæ, aut paulo craſſius eſt incidendum, & cum farre loto, aut lente aſſumitur pondo drachmæ duæ, imbecillioribus autem, & gracilioribus decoctum cum melle propinatur, duarum aut trium myſtillarum modus eſt, quis vero ſit faciendi modus, alio loco declarabitur. Inter ſingula autem remedia æger cibis reficiendus eſt: quo ea, quæ interim incidunt, ſuſtinere valeat. In acceſſionibus quoque ſic opitulandum eſt, deliganda ſunt crura ſupra talos, & genua, & manus brachialia, brachiaque infra humeros prope cubita, ad caput irrigandum facit roſaceum cum aceto, oleo vero incoquito ſerpyllum, aut ſpondylium, aut hederam, aut id genus alia, fricentur extrema, & facies, olfaciat acetum, pulegium, mentham, aliaque ejuſmodi ex aceto; inter dentes aliquid apertionis cauſa imponatur, nonnunquam enim maxillæ colliduntur, & cohæreſcunt, in tonſillis fiat titillatio: vomitus citetur, nam interdum rejecta pituita æger e tenebris excitatur. Hactenus ad acceſſionis levamen, & tenebrarum diſcuſſionem dictum ſit. At de univerſa victus ratione tam in curando, quam poſt curationem hæc noſtra ſententia eſt. Somnus multus æque, atque inſomnietas inimica ſunt: multus enim ſomnus ſtuporem capitis ſenſibus injicit: vaporum exuberantia torpet omnis actio. Hi plane gravitatis, & ſonorum in auribus, & ſplendorum quorundam

oculis

oculis obverſantium cauſæ, morbi vero incidia ſunt: vigilia vero cruditatem facit, alimentum ſubtrahit, laborem affert, corpus contriſtat, mentem labefactat: propterea facile furere atque atra bile vexari iſti conſuerunt. Mediocris autem ſomnus ad alimenti diſtributionem, & ad laborum diurnorum levationem utilis eſt. Alvo ad excretionem conſulendum: nam difflationis cauſa potior alvus eſt. Iterum crurum frictio per aſpera linteola uſque ad ruborem, deinde dorſi, & laterum, poſtremo capitis adhibenda, ab his ambulationes circa initia, & finem leniores, mediæ vero acriores. Quies conſiſtentia ſpiritus poſt ambulationes eſto. Vocem leniter exercere oportet, gravibus vocibus utentem ſonum edere, acutæ nanque voces capitis diſtentiones, temporum palpitationes, cerebri pulſationes, oculorum inflationes, auriumque tinnitus efficiunt, mediocriter acuta vox edita capiti prodeſt. Poſtea vero geſtationis tempus adeſt ad difflandam totam capitis gravitatem opportunæ, longa ſit autem, verum citra fatigationem, neque in tortuoſis regionis tramitibus, neque aſſiduis itineris flexibus geſtatio fiat: quoniam ſic vertigines oboriuntur, ſed rectæ, & longæ & lenes ac ſuperioribus locis geſtationes fiant. Siquidem ita aſſueti ſint, optimum panem ſolum aſſumant, quantus exercitationibus impedimento ne ſit: prius enim concoctum eſſe oportet, caput, & manus exercendæ, horumque frictiones faciendæ. In his vero leniter agendum: ut caliditas excitetur, & caro augeatur, & vires reſtituantur, poſtea ſuum ipſius caput erectum fricato diutius hunc labore ſuſtines. Quin & exercitationes ad cervicis uſus, & ad manuum agilitatem faciunt, ſi ſcienter fiant, surſum attollendo caput atque oculos exercere oportet. Manuum exercitatio fit, aut diſcorum jactu, aut certando ceſtibus, aut pugnis, pila vero parva, & magna detrimento eſt, nam capitis, & oculorum circumvolutiones atque intentiones vertigines afferunt, optimæ faciunt ſaltus, & curſus, omnia velocia exercitia cruribus conveniunt, & omnia roborant.

Frigida

Frigida lavatio illuvie, illuvies autem calida lavatione melior, aſtringere, denſare, ſiccare caput frigida lavatio efficaciſſime poteſt, & hic ſalubris ſtatus eſt humectare, ſolvere, tenebras offundere valentiſſime calida lavatio poteſt, & hæ capitis morborum cauſæ ſunt, tales ſunt & auſtri auditui graves, exercitationibus quies ſuccedat, ut perturbationem ſedet. Capitis preſſiones ad cutim poliendam faciunt. Aquæ, aut aquati vini propinatio eſt res optima, & ad manum, coma olerum aſſumatur, quæ ventrem molliunt, malvæ, betæ, bliti. Liquamen bonum ſtomacho, ori ſuave, alvum leniens, neque grave capiti, ex thymo, aut thymbra, aut ſinapi conficitur. Ova hyeme calida, æſtate frigida putamine ſpoliata, non toſta præbeantur. Olivæ palmulæ, ſalſamentum, recte conditum. Alica elota cum aliquo dulci, quantum condiendi cauſa aſſumi debet. Poſt hæc ſal adhibendus. Ocium, & quies ab audiendo, & loquendo, ambulationibus utatur ſub aere perſpirabili, delectat autem locus, aut arboribus conſitus, aut herbidus. Utique vertiginoſus cum ad cœnam accedit, maxime iterum in frigida lavetur, parum unguine corpus ſublinens: ſi nolit, at crura tantum, cœna triticea eſto, quale eſt Itrion, quod eſt placentæ genus, aut ſorbitio ex alicæ, aut ptiſana flatus vacans, per elixationem concoctu facilis. Medicamenta vero ſuaviorem ptiſanam reddentia ſunt piper, pulegium, mentha, cepæ aut porri paulum, neque tantum, ut innatet, acetum vero acre utiliter aſſumit. Carnes ex pinguibus animalibus non pingues, ſuum pedes, & capita. Volatilia omnia, ſed multitudinem conjectura metiri oportet, lepus, & venatio, gallina in promptu habetur, & juvat. Omnia mabellaria caput dolore infeſtant præter palmulas aut maturas ficus, aut uvas, ſi flatibus homo vacet, hæc benefacient. In ſecundis quoque menſis utiliter ea ſumuntur, quæ facile concoquuntur, ſi nidore vacant, & levia ſunt. Poſtea deambulatio, mentis hilaratio, in quiete ad ſomnum converſio adhibenda.

Curatio

Curatio morbi Comitialis. Cap. IV.

INgentibus medicamentis atque valentiſſimis in morbo comitiali opus eſt, nam quoties ejus in mentem venit, non modo laborioſum malum, & periculi plenum: ſed etiam generis morbi fœditatem, & calamitatis opprobrium exhorremus: atque ita exiſtimo, ſi ſe mutuo in acceſſionibus ſpectantes ægroti, quæcunque patiuntur, cernerent, non ultra vitam ducere tolerarent; verum quæ ſingulis atrocia fœdaque inſunt, ſenſus privatio, intuendique ſublata facultas abſcondit. Cæterum medendi rationem naturæ facilitatem ſequi optimum eſt: quando per ætatis mutationes in longe melius hominem permutat. Quoniam ſi uſitatus malo victus, in quo morbus alitur, deſierit, non ulterius hominem infeſtat, ſimul enim cum priore victus ſpecie morbus recedit. Igitur ſi caput occupavit, inhabitat, quocirca omnia quæ a nobis in capite De cephalæa relata ſunt, facere neceſſe eſt, detrahendo ſanguine, & corpore purgando. Venæ autem, & quæ in cubito, & frontis recta ſecandæ ſunt, cucurbitula admovenda, non eſt autem uſque ad animi deliquium ſanguis detrahendus: ciet enim morbum deliquium animæ. Arteriæ omnes, & ante, & poſt aures incidendę, inter hæc omnia excellens purgatio facienda purgatorio, quam hieram vocant, atque his, quæ e capite pituitam eliciunt: ſed multo valentiora ſint medicamenta: ſiquidem iſtorum habitus eſt doloſum patiens. Hilaritas vero, & bona ſpes id genus ægros miſeros reddit. Opus eſt etiam ignem capiti inferre: proficit enim. In primis os perforare uſque ad ſecundam laminam oportet: deinde ceratis cataplaſmatiſque uti tantiſper, donec membrana ab oſſibus receſſerit. Terebra nuda oſſa circuncidere convenit: ac ſi paulum reſiſtant, uſque ad ſpontinam avulſionem perſeverandum, quouſque nigra nonnunquam iſtorum, & craſſa membrana inventa fuerit.

Cumque

Cumque per putrefactionem vel etiam purgationem audacter curante medico vulneri cicatrix inducta fuerit; ęgrotus morbum evaſit. Maxime omnium capitis ad ruborem uſque frictiones valent uſitatę quidem, quęcunque a me ſuperius traditę ſunt: valentior eſt autem, quę fit per cantharides, ſed tribus diebus ante, quam his utamur, lac, ut veſica muniatur, bibendum eſt: cantharides enim magnopere veſicam lędunt. Hæc abunde ſint, cum caput affectum eſt. At ſi mediæ corporis partes cauſam prębent, & ab his morbus exoritur: rariſſime autem iſta fiunt, potius enim mediæ partes in conſenſu morbi trahuntur a capite, utpote ab ingenito malo, quod ægritudinis initium eſt: utcunque igitur res habeat, & in his vena cubiti ſolvenda eſt: a viſceribus enim materię curſus eſt. Quin etiam iſti magis, quam alii, purgandi ſunt, & hiera, & cneoro, quam thymeleam vocant, & coccognidio, quę chamelęa dicitur; hęc enim pituitam extrahunt, peropportunum autem ipſis remedium eſt cucurbitula, epithematum vero, & cataplaſmatum ſylva omnibus perſpecta eſt, & ea ubique ſcribere ſupervacuum ducimus: niſi quatenus eorum vim noſſe conveniat: quod ſcilicet iis extenuare, per halitus digerere, fluxa ſpirabiliaque corpora reddere oporteat: item concoquentibus medicamentis calidis, aridiſque, & urinam moventibus in nutritione, & in medicatione utendum: ſed omnibus pręſtat fibri teſticulus ſæpius in menſe ex aqua mulſa potus, pręterea quęcunque ex variis compoſita medicamenta idem pręſtant, adhibenda ſunt, ex viperis compoſita antidotus, & mithridatica ex pluribus conſtans, necnon & Byſtini antidotus bibenda eſt, quandoquidem hæ concoquendi facultatem roborant, utiles humores creant, & urinę movendæ aptę ſunt, nam quęcumque ſimplicia medicamenta ſcribere opus eſſet, hiſce continentur antidotis, cinnamomum, caſia, folia malabathri, piperis, ſeſeliſque omnia genera, & quodnam ex valentiſſimis remediis in iſtis compoſitis non reperies? Fama eſt, & vulturis cerebrum, & crudæ fulicæ cor, & do-

domeſticos feles comeſos morbum diſcutere. At ego iſtorum periculum non feci, nonnullos autem vidi nuper jugulati hominis vulneri fialam ſubjicentes, atque inde hauſtum cruorem bibentes. O ingentem neceſſitatem, quempiam ſuſtinere, malum malo piaculo depellere: atqui ex ea ad ſanitatem nec ne iſti pervenerint, nemo vere mihi affirmare poteſt. Quin & quendam auctorem legi, qui humanum jecur epulandum apponi præcipiebat, ſed hæc illis ſcripta ſunto, qui ad hunc uſque miſeriæ terminum pervenerunt. Præterea, & victu opitulandum eſt, & ſingulis remediis, quæ aut ab aliis, aut ab ipſomet ægro fieri poſſunt, utique in hoc caſu nihil ſpernendum eſt, nihilque temere faciendum, maxime quælibet exigua adhibendo, quæ penitus proſint, nihil vero lædant. Etenim ſpectacula non ſpectanda, & ſermones, & edulia, & ſuffimenta plurima morbum patefaciunt. Igitur omnia diligenter conſideranda ſunt. Somnus multus craſſitudo eſt, ocium nebula ſenſuum, bonum vero mediocritas. Alvi excretio a ſomno, præcipue flatuum ac pituitæ res optima. Ambulationes longæ commodæ ſunt, non flexuoſæ bonum ſpiritum reddunt, ſub arboribus myrto, aut lauro, aut inter acres, & bene olentes herbas calamenthum, pulegium, thymum, mentham, maxime quidem agreſtes, & ſponte naſcentes: ſin harum copiam non habeat, inter humano cultu procreatas. Inter has quoque geſtationes longæ, & ipſæ rectę fiant. Itinera facere bonum eſt non ſecundum fluvium, ne delabentem aquam intueatur: vertiginem enim aquæ fluxus affert, neque ullum, qui in orbem volvatur, neque turbinem, qui circum agatur, inſpiciat, eſt enim imbecillio, qua ut firmum ſtabilia ſpiritum, nam ſimul cum circulo vertitur: circumvolutio autem vertiginem, & comitialem morbum accerſit. Poſt geſtationem lenis deambulatio, poſtea quies: ut agitatio in geſtatione contracta ſedetur. Ad hæc exercitationes manuum fiant extremis ſudario ex crudis linis confecto involutis: munctio non valde pinguis ſit: frictio lenta quidem ſed durior denſandi cauſa: tumidi enim, & craſſi ſunt plurimi, in medio vero totius frictionis caput erectum

per-

pertricetur. Exercitationes ad cervices, & humeros pertinentes, manuum commotio: omnia, quæcunque a me de vertiginoſis dicta ſunt, adminiſtrentur, ſatis vero hic ex copia ibi deſcripta poſitum eſt: præterquam quod velociores horum exercitationes eſſe oportet ad ſudorem movendum, caloremque excitandum: hæc enim omnia extenuant. Verum, & in omni vita oportet excandeſcentiam iracundia vacantem injicere. Alimenta omnia ex craſſis leguminibus mala: triticei vero panes ſicciores præbendi: alica elota, & ex ea ſorbitiones, ſed medicamenta voluptatis cauſa eadem cum ſupra poſitis ſunto: nunc autem plura ex acrioribus ponito, piper, zingiber, libyſticum. Liquamina vero ex aceto, & cumino, & ſuavia ſunt, & utilia. A carnibus quidem maxime in totum abſtineant, ſin minus, in curatione ſaltem; in refectione vero carnes deligantur, quæcunque ſunt natura leves: quales ſunt volatilium, præter anatem, & concoctu faciles, ut lepores, ſuum pedes, ſalſamentum, & poſt hæc ſitis utilis eſt. Vini paulum bibatur albi tenuis odorati quod lotium movet. Elixorum olerum aſſumantur quæcunque facultate acria extenuant, & urinam citant, qualis eſt braſſica, aſparagus, urtica: crudorum autem lactuca ea parte æſtatis, quam horam Græci medici nominant. Cucumeres autem, & pepon viro quidem robuſto ſupervacua, nonnullis vero guſtatione tenus præbenda, mala eſt enim horum multitudo, cum frigida ſint, atque humida. Fici viridis, & maturæ uvæ uſus convenit. Ambulationes, poſt eas animi oblectatio moleſtia carens juvat, iracundia utique, venus noxiæ ſunt. Effectus enim morbi ſimilitudinem adducit. At nonnulli medici de concubitu falluntur. Nam quoniam naturalis in virum tranſitus aliquantum proficit, puerorum naturam intempeſtivo concubitu violarunt, tanquam citius eos roboraturi, ſed iſti a natura ſponte præfinitum tempus, in quo omnia remedia fiunt, ignorant: Hæc enim ſingulis ætatibus propria ſimul opportunis temporibus creat, in tempore namque concoctiones ſeminis, barbæ, canorum. Quis igitur medicus naturæ cum mutationem ſeminum a principio,

cipio, tum præfinitum ſingulis tempus variaverit. Quin & in morbi naturam impegerunt: nondum enim in tempore quidam veneri dare operam cœperunt, ante immaturitate rei noxam accipientes, vitam autem degere oportet in regionibus calidis, & ſiccis, ſiquidem res frigida atque humida morbus eſt.

Curatio Melancholiæ. Cap. V.

NUm ſanguinem detrahere expediat, deliberatione indiget in melancholicis; ex quo humore morbus oritur: quin etiam ex non pauca malorum ſuccorum (Cacochymiam græci nominant) multitudine. Itaque ſi in juvenili ætate quis morbo corripitur, & veris tempore; vena in dextro cubito media cædenda eſt: ut a jecore ſit opportunum effluvium, id enim viſcus ſanguinis fons eſt, & bilis generatio, utrunque vero melancholiæ alimentum, cædenda eſt, inquam, licet ſint graciles, & ſanguinis inopes: ſed paulum ſanguinis mittendum, quatenus videlicet venæ ſectionem vires ſentiant, ſed nullam noxam earum tenor accipiat. Nam, & ſi craſſus, & bilioſus, & concretus, & ater, qualis amurca, ſanguis eſt; nihilominus ipſæ naturæ prælium eſt atque alimentum. Quocirca ſi plus, quam decet, ſanguinis effuderis; natura cibi penuria de propria ſede prolabitur. At ſi ſanguine refertus eſt æger; plerunque quidem non uſque adeo malus ſanguis eſt, vena tamen utique ſecanda eſt, verum non eodem die, ſed aliis diebus repetendo, quantum ſatis eſt, ſanguinis, detrahatur: eodem vero die modum ſanguinis mittendi vires declarabunt, medio tempore, quo aliam evacuationem ſuſtinere valeat, liberalius nutriatur. Opus eſt autem, & ventriculo ipſi quoque ægrotanti, & laboranti opitulari, eum vero ſi atra bilis urget, per diem unum prius tenuiter nutrito ægro nigri veratri pondo drachmæ duæ ex aqua mulſa præbeantur, id enim bilem atram expurgat: necnon, & thymi artici coma, & ipſa bilem atram educit, commodiſſimum eſt autem ſingulorum partem,

ut ex utroque duarum drachmarum pondo fiat, exhibere, poſt purgationem lavetur, vinique paulum bibat; & alia in cibis jucunditas concedatur, ſtomacho enim ac viribus laborioſa purgatio eſt, poſthac iterum ad media faciendus tranſitus, cum prius vero cataplaſmate atque irrigatione laxaveris; cucurbitulam jecori, & ventriculo, aut ejus ori admoveas, nanque hæc detractio multo, quam ſectio venæ eſt opportunior, tergis quoque inter ſcapulas cucurbitulam affigito; ſiquidem eo loco ſtomachus adhæreſcit. Deinde rurſum reficiendus æger. Atque ſi alimentum vires inſtauraverit: caput radendum: cui poſtea cucurbitula affigenda eſt, hujus enim morbi inter alios prima ac maxima cauſa in capite eſt. Porro neque ſenſus ipſis a noxa immunes ſunt: nam inde ipſorum exortus atque initium eſt, commutantur igitur, & ipſi, ægritudinemque participant, utique nonnulli, & ſenſibus delirantibus corrupte ſentiunt. At ſtomacho potiſſimum ſuccurrendum eſt: cum, & ipſe male habeat, & in ipſo bilis atra reſideat. Igitur abſinthii ſuccum ab exiguo incipiens ad fabæ uſque magnitudinem aſſidue devorato, id enim ne bilis gignatur, impedimento eſt. Benefacit, & aloe, nanque ipſa ad inferius inteſtinum bilem deducit. Nempe ſi recens malum ſit, neque multum homo a naturali ſtatu diſceſſerit, alia huic medela opus non eſt. ſed reliqua victus ratione utendum, & ad priſtinum habitum recuperandum, & ad exactam mali purgationem faciendam, & ad vim corroborandam: quæ omnia, ne iterum morbi revertantur, efficiant. Victum autem in refectione convenientem poſterius exponam. Si ab his paulum debilitatus morbus denuo invaleſcere viſus fuerit; vehementiora medicamenta requirit: neque in aliud tempus differendum eſt. Verum ſi ab coercitis mulierum menſibus, aut in viro ab ſuppreſſo hæmorrhoidum profluvio morbus creatus eſt; irritandi ſunt loci, & aliquid ſoliti excrementi profundendum. Si cunctatur, neque deſcendit, in aliam quampiam partem ſanguine prolapſo, morbus vero exacerbatur; evacuatio facienda eſt, & a talis incipiendum. Quod ſi non, quantum ſatis eſt,

ſan-

ſanguinis, inde manaverit; cubiti quoque vena ſecetur. Interjectis autem reticendi cauſa tribus, aut quatuor diebus, Hieram, id eſt, Sacram, quæ purgatorium medicamentum eſt, potui dato. Ad hæc cucurbitam mediis corporis partibus applicato, jecori videlicet affigens. Sed maturanda negocia ſunt, ac celeritas adhibenda, exiguis enim medicamentis morbus non obſequitur: ſi magnis autem non vincitur, ſed reſiſtit: tunc firma ſede melancholia nititur. Quod ſi penitus totum corpus occupaverit ſenſus, mentem, ſanguinem, bilem, nervos etiam corripuerit, & ipſa inſanabilis efficitur, & aliorum morborum corpori ſobolem inſerit, furoris, nervorum diſtentionis, reſolutioniſque, quę ſi a melancholia proveniunt, ſanationem utique accipere nequeunt. Quam ob rem ad hoc malum propulſandum veratro utendum eſt. Sed antequam veratrum ægrotus accipiat; ſtomachum ad vomendum exerceat, & humores extenuet, & corpus fluxile reddat. Vomitiones autem hæ præſtant nonnunquam jejuno ſtomacho, nonnunquam radice provocati. Docebimus vero & modum, & materiam: docebimus & veratri ſpecies, & utendi rationem item quo pacto ſingula, & diſtinguere, & ordinare prius oporteat, & quo pacto in vomitionibus ſubveniendum ſit, indicabimus. Incredibile eſt autem niſi ab his funditus convulſus eſt morbus, at multorum ſaltem annorum intervallo non ſopiri, plerunque enim poſtea melancholia rurſum ſuboritur. Quod ſi jam firmas radices egit; nihil jam ultra differendum eſt: ſed quæ ad veratrum pertinent, omnia adminiſtranda. Nempe ægroti omnes ſanari non poſſunt: medicus enim Deorum potentiam anteiret, verum dolores ſedare, morbos intercipere, atque obſcurare, medico fas eſt. Itaque nimirum his, quæ poſuimus, adhibitis, medici defatigantur, ſeque aliud quicquam facturos negant, atque duas cauſas, aut morborum inſanabilem eſſe, aut omnia ſe remedia tentaſſe prætexunt. Nihilominus tamen ſacram ex aloe medicinam ſubinde præbere haud alienum eſt: ſiquidem opportunum melancholiæ ſubſidium affert

ſtomacho, & jecori ſubvenit, bilemque dejiciens mirifice prodeſt. Quinetiam malvæ ſeminis pondo drachmam ex aqua propinare optimum eſſe quidam experientia compertum habuit. Infinita præterea ſunt ſimplicia medicamenta: quorum aliis alia utilia ſunt. Poſt id genus labores demum reficiendus æger eſt: quibuſdam enim quandiu medicatio adhibetur, tandiu morbus permanet, quamvis labefactatus ac debilis: at ſi homo carnes reſarciat; ac vires inſtauret; ſimul omnia morbi veſtigia obliterantur; nam potentia naturæ ſanitatem, imbecillitas morbum parit. Propterea ad refectionem convertatur ægrotans in aquis ſponte calidis ſæpe commorans, medicamenta enim, quæ in his ſunt ingenitæ, opem ferunt, bitumen videlicet, aut ſulphur, aut alumen, ac multo his plures aliæ facultates. Bona utique eſt humectatio morbi ſquallorem tollens, & curationis vexationem mitigans. Raræ autem ac molles carnes ad ægritudinis remiſſionem maxime faciunt: verum ſiccæ ac denſæ melancholia laborantibus carnes ſunt. Inunctio pinguis cum leni frictione adhibeatur, cum multo autem oleo, hæc contineat.

Multa deficiunt.

panes loti cum vino aliquo dulci theræo, cretenſi, & ſcybellite, quod Pamphyllum vocant: aut vinum, & mel, quæ jam diu permixta fuerint, ova, & frigidiora, & calida, putaminibus nudata: non pingues carnes vim datergendi habentes: porcorum pedes, & capitis partes: avium alæ pingui carentes: venatio, ut leporis, caprearum, damarum carnes: fructuum autumnalium quiſquis optimus fuerit. Stomachi ſubverſioni conſulendum eſt ante cibum, quo minus devoratus rejiciatur, quare ante omnes cibos mulſæ cyathi dimidium dandum eſt bibitumque per vomitum reddendum: quo ſtomachi excrementa purgentur, ſic enim cibus in ventriculo firmus reſidet. At medicamina neceſſario educendorum purgatoria ſunt pini fructus, & urticæ, ſemina coccali, & piperis,

& piperis, amygdala amara, mellis conſiſtentiam præbeat. Sin exiccare volueris; optime proficit myrrha, & iridis radix, & medicamen ex viperis, & Byſtini, & Mitrhidatis antidotus, & id genus alia prope infinita. Exterius apponenda ſunt cataplaſmata, quorum materia eſt ſertula, & papaver, & terebinthi lacrima, & hyſſopum, & oleum ex roſis, aut ex œnanthe, cera autem hæc omnia cogantur. Inunctio pinguis geſtationes, deambulationes, & alia, quotquot carnes reficiunt, & vires inſtaurant, & naturam in antiquum ſtatum revocant, adminiſtrentur.

Sextum, & ſeptimum caput deficiunt.

De curatione Phthiſis, ſeu ulcerum pulmonis. Cap. VIII.

Carens principio, & fine.

quemadmodum in navi, & tranquillitate, nam ſi recte habuerit ægrotans; in mari geſtatio fieri poterit: atque ibi vitam deget, cum ulceribus enim quiddam ſuccum marina ſulſugo communicat, a geſtatione quiete conceſſa utendum in præſentia pingui oleo, poſt frictiones oleum cum acetu infundatur, paulum primo, deinde adjiciendum uſque ad heminas quinque, aut ſex, aut multo plus etiam: ſin minus, at ſaltem quantum quis ferre poterit, multoties enim, vel id ſolum pro omni alimento ſatis fecit. Lac vero aſſumptu ſuave, potu facillimum, nutritu ſolidum. & qualibet eſca a pueritia familiarius eſt. præterea viſui colore delectabile, medicamen arteriam non aſperans, guttur lævigans, ad ejiciendam pituitam facilem ſpiritum reddens, inferiorem exitum lubricum efficiens, ulceribus dulce ſubſidium, & quolibet alio benignius: ſiquis multum lactis potat, nullo alio eget alimento, in morbo enim bonum medicamen lac, ejuſdem & alimentum efficitur, nam hominum

lacte veſcentium nationes frumentum non edunt, optima vero eſt cum & puls, & bellaria, & alica lota, & quæcunque edulia ex lacte fiunt, quod ſi, & alia eſca indigeat, ejuſdem generis eſto, ptiſanæ cremor concoctu facilis, tenuis materiæ eſt, eatenus vero condiendus erit, quatenus abſorptu facillimus ſit, ſiquid etiam ſaporis jucunditatem afferens capiat, & illud medicamentum eſto; qualis eſt liguſtici coma, pulegium, mentha, ſalis exiguum, acetum, aut mel; ſi ventriculus non concoquit, hujuſmodi exhibenda ſunt. At ſi nihil ventriculo tale exhiberi neceſſe ſit, omnibus ptiſana præſtantior eſt. Licet & ptiſanam in alicam permutare: minus enim flatuoſa, & concoctu facilior eſt; ſi quemadmodum, & ptiſana exterſa deglubitur. In humidioribus rejectionibus faba ulcera purgat, ſed flatibus redundat; item piſum, & ochrus, qui, & quanto pauciores flatus citant, tanto minus ulcera purgant. Itaque medicus conjecturis ductus, prout præſentia poſtulant: his uti debet: iſtorum quoque condimenta ſunto quotquot de ptiſana memorata ſunt. At ova ex igne quidem aquea calida, ſed ex animalibus nuper edita optima ſunt: priuſquam eam.

Reliqua hujus capitis uſque ad xiij caput deficiunt.

De curatione ulcerum Jecoris; & puris ab eo effuſionis Cap. XIII.

Carens principio, & fine.

in jecore ulcus pernicioſus inſit, periculoſiſſimus autem eſt, qui in ventrem fit ſaniei confluxus: ſi ſtomachum occupet, qui viam ſuperiora petentibus præbet. Alimentum enim vitæ cauſa eſt: ipſius vero alimenti dux eſt ſtomachus, inſuper medicamenta intimis corporis partibus ſtomachus diſtribuit, quapropter ſi ad quelibet devoranda male ſe habeat; celerius ęgrum morbo atque fame conſumi neceſſe eſt. Hæ ſunt cujuſque loci, quo ſe pus converſu-

verſurum eſt, inter ſe differentes notę. Nam ſi per inteſtina delabitur; tormina vexant, alvus liquida eſt, pituita, & bilis fertur: deinde cruentum virus circumfluens, aut humiditas aquę ſimilis, in qua crudę carnes demerſę lotæque fuerint. Si pus in veſicam defluit; gravitas in renibus lumbiſque ſentitur, ac primo lotium multum, & bile infectum poſtea turbulentum, nullam ſubſidentiam continens, quam græci Hypoſtaſim dicunt, inconſtanſque decurret; ad extremum vero, & ſedimen album apparebit. Sin ad ſtomachum ſurſum verſus pus rapitur; tunc orietur nauſea, odium cibi, vomitus pituitæ, aut bilis, defectus animæ, vertigo uſque eo, donec pus erumpet. Præcipuum ſane fuerit in aliam partem avertere, prava enim hæc via eſt. Quod ſi pus violentius feratur; omnia facienda ſunt, ſtomachoque ſuccurrendum eſcis, medicamentis, victuſque ratione. Sed omnia leniter adhibenda. Medicamentis quidem ut ſinus effringatur, ſtudendum eſt: herbam itaque hyſſopum cum mulſa potui dato, & marrubii comam ipſa quoque cum mulſa, & ſucco abſinthii. Hæc utique quo humores extenuentur, & viæ lubricæ reddantur, & purulenta corpora facile rumpantur; ante cibos bibere expedit. Dandum eſt & aſininum lac bilem non generans, bene nutriens, in caſeum non ſpiſſeſcens: quæ lactis virtus eſt. Ad hæc ægrotanti gratificandum in cibo, & potione: quos, & ſi paulo deteriores juvantibus ſunt, nihilominus tamen concedito, nam ſtomachus nauſea moventi, & contriſtanti humori tranſitus erit, ſiquidem nonnullos puris exitus offendit. Cavendum eſt etiam ne jejuni ſint: cumque aliquid cibi capiunt; illud purum ſyncerumque ſit. Opus eſt autem, in cæteris effluviis deligentiſſimam ſtomachi curam ſuſcipere: quandoquidem ipſe omnibus medicamentis iter præbet. Meminiſſe quoque jecoris oportet, ubi ulcerum radix eſt. Porro ſi pus in veſicam impetum facit, urinam citantibus eliciatur: ut puta aſſari radice adianto, & meo potabilibus: hæc enim ex mulſa potui danda ſunt. Biſtini utique varium medicamentum, & quod ex veſicario ſolano conficitur, & quotquot experimento aliquibus probantur,

optima ſunt. Verum enim vero ſi per inteſtina educere malis; tibi lac eductorium eſto, præcipue quidem aſinæ: id ſi non adſit, capræ, aut ovis. Succi autem lubrici, & abſtergentes præbeantur: qualis eſt hordeaceus. Obſonia ſunto piper, zingiber, liguſticum; utque ſemel de omni victus ratione abſolvam, in qualibet puris eruptione alimenta ſint boni ſucci, ſtomacho utilia, concoctionem facile admittentia, ea vero ſint aut cremores, aut ex lacte pultes, & cibi ex amylo, & bellaria cum lacte.

Curatio Lienis. Cap. XIV.

SCirrhi in liene geniti diſcuſſiones non facillimæ ſunt; quod ſi, & ab hoc oriundi morbi proveniant, utpote aqua intercus, aut malus habitus; inſanabile malum effectum eſt. Hac ratione vero ſcirrhis medicus opem ferre debet: orientes avertere, & nuper incipientes diſcutere oportet: inflammationibus autem reſiſtendum. Siquidem ſcirrhi inflammationibus ad difflationem tendentibus veluti hæreditario jure ſuccedunt: hæc enim inflammationis germina ſunt. Porro iis remediis utendum eſt, quę a me in ſermone De acutis morbis relata fuerunt. Si tibi omnia facienti in inflammatione ſcirrhus immaneat; igni quoque ſimilibus ad molliendam duritiam utitor: irrigationibus ex aceto, oleo, & melle. Sed lanæ vice panni linthei complicati accipiantur. Sic unguentariæ glandis pulvis cribratus inſpergendus eſt, & cataplaſmatis quam molliſſimis:

Reliquum iſtius libri uſque ad portionem duodecimi capitis ſecundi libri de curatione tardarum ægritudinum deficit.

De

De curatione morborum in Articulis, & Coxendice Cap. XII. Secundi Libri De curatione tardarum ægritudinum, Carens principio.

ciborum, & raphanorum plerunque deinde ad veratrum veniendum eſt, in his victus ratio aliarum affectionum communis eſt, & poſt victus rationem inunctio, lavatio in frigida marina præcipue quidem omnibus articularibus vitiis communia medicamenta ſunt, nam & podagricis veratrum mirifice, ſed in primis morbi invaſionibus ſuccurrit. Quod ſi multis jam annis inveteravit, vel & a majoribus per ſucceſſionem deſcendit; ægrotum ad mortem uſque comitatur. Artuum exacerbationibus hoc ſane pacto ſubveniendum eſt, lanæ ex ove ſordidæ adhibeantur: irrigationes fiant ex roſaceo, & vino: nonnullis, & ſpongia ex poſca profuit. Ad hæc cataplaſma fiat, panis ſumatur cum refrigerantibus, ut puta, cucurbita, & cucumere. Accipiatur & cucurbitula tenuis, & plantago herba, & roſarum folia. Necnon, & ſideritis dolorem ſedat cum pane, & muſco: & ſymphyti radix, & pentaphyllos herba, Quinquefolium Romani vocant, & marrubium, quod foliis eſt tenuibus, hujus decoctum quidem infuſum dolorem levat, ex ipſa vero herba cum panis micis, aut cum hordei farina cataplaſma fiat. Malorum quoque citriorum pars non apta cibo cum polenta magnopere ſubvenit. Fici aridi, & amygdalæ cum aliqua farina. Hæc utique eſt refrigerationis materia. Et hoc quidem remediorum genus aliud alium juvit, & idem interdum alium atque alium. Nonnullis vero calefacientia remedio ſunt, atque idem remedium alias alii opitulatur. Pervulgatum eſt autem, & hoc ad dolorem tollendum proficere. Capram oportet herbam iridem ad ſatietatem depaſci: deinde interpoſito tempore, quantum ad pabulum in ventriculo conficien-

ficiendum ſatis ſit, capram immolare: atque intra ejus ventrem in fimo pedes ægrotantis occulere. Demum infinita ſunt medicamenta, ægrotos nanque ſibiipſis remedia parare urgens impellit calamitas. Sed medicorum auxilia in propriis libris conſcribentur.

Curatio Elephantis. Cap. XIII., & ultimum ſecundi voluminis De curatione longorum morborum.

MOrbis, quo diſſolvantur, majora eſſe remedia opus eſt. Sed quæ nam medela excogitari poterit, quæ elephantem tam ingens malum expugnare digna ſit? neque enim in parte una, aut viſcere uno inhæreſcit, neque aut intus duntaxat labes occulitur, aut extra prorumpit: ſed & in penetralibus totum hominem occupat, & exterius totum amplectitur. Triſte profecto, & viſu terribile ſpectaculum, feræ nanque ſpecies eſt, ac una cum his vivere una cum cibum capere perinde, atque in peſtilentia, formidoloſum eſt, etenim per inſpirationis communionem facilis infectio eſt. Quid igitur quiſpiam in arte medica inveniat, quod hujuſce mali dignum remedium contineat? Verum enimvero omnia conferre ſimul oportet medicamenta, & victus rationem, & ferramenta, & ignem. Hæcque ſi novo, & orienti affectui adhibueris, ſanationis ſpes affulget. Sin ad ſummum ſuæ creationis aſcendat, in viſceribuſque ſtabilis ſedeat, quando & in faciem invadit; tunc de ægri ſalute ſpes omnino abſciſſa eſt. Itaque venas in cubito ambas incidito: incidito & venas in malleolis eodem die: temporis enim interjectio atque ſeparatio fundendo ubertim ſanguini, & recreandis viribus aptior eſt, nam ſanguinem ſępe, & multum mittere operę precium eſt: quippe qui vitii hujus alimentum ſit, exigua vero ipſius pars eſt optima, quæ naturæ cibum præbeat. Idcirco qua ratione pravum inquinatumque detrahatur, atque interim corpori familiare ac bonum procreetur, conjectandum eſt:

quoad

quoad alimenti penuria morbus prius fatigetur, nova e-nim eſca applicata corpori ſpatio temporis antiquam ob-ſcurat atque debilitat. Poſtea medicinam ſacram non ſe-mel propinato: quin omnia ſæpius iteranda ſunt, & re-ſumptio, & ad priora redditio. Eſto & alia medica-mentoſa in cibis purgatio: ſicut antea De curatione do-loris coxendicis diximus. Lac etiam promiſcuum atque indiſcretum, ſed largius ad alvum molliendam potui de-tur, verum quintam aquæ partem, quo lac totum dila-batur, atque deſcendat, adjicito. At jejunos primo ad vomitum celerius ducito, deinde a cibis iterum, poſtea aſſum-ptis raphanis, frequenter autem atque aſſidue omnia fiant. Veratrum quolibet tempore, ſed potius vere atque au-tumno diebus alternis exhibeto: atque idem in proxi-mum annum repetatur. Cæterum ſi morbus invaluerit, potabilia medicamenta, quotquot quis cognoverit, po-tanda præcipiat, multa enim ac varia adhibere medica-menta eſt operæprecium. Atqui & ego quotquot mi-hi cognita ſunt, literis mandabo. Cedriæ cyathuum u-num, braſſicæ duos miſcens dato. Aliud, ſideritidis ſuc-ci cyathus unus, trifolii cyathus unus, vini, & mellis cyathi duo. Aliud, dentis elephantis ramentorum dra-chma cum vini cretici cyathis duobus. Quin etiam vi-perarum reptilium ferarum carnes, & ipſæ in paſtillos conformatæ bibuntur, oportet autem & caput, & cau-dam ad quatuor digitorum ſpatium præcidere, reliquum uſque eo elixare, donec ſpinæ ſeparentur: carnes vero in paſtillos redactas in umbra frigeſacere: qui potioni, quemadmodum, & ſcylla, exhibeantur. Ipſæ quoque viperæ in cœna obſonio dentur: quas coquere, & con-dire perinde, ac piſces, opus eſt. At ſi medicaminis illius varii ex viperis compoſiti facultas adſit; id pro omni-bus, quandoquidem omnia ſimul continet, bibendum eſt. Præterea corpus detergendum eſt, tumoreſque ca-lefaciendi. Alia item medicamenta ſunt innumera Cel-tarum, quos hac tempeſtate Gallos vocant. Nitroſis quoque illis factitiis globis, quibus velaminum ſordes expurgant, ſaponemque vocant, illis, inquam, globis

corpus

corpus in balneo detergere optimum eſt. Et portulaca, & ſedum cum aceto bene facit. Rumicis etiam radicum decoctum cum ſulphure ignem non experto ſummopere deterget. Illud item varium ex alcyonio trito, & nitro, & aceti fæce combuſta, & alumine fiſſo, & ſulphure vivo; & coſto, & iride, & pipere, forſitan autem omnia pro ſingulorum viribus miſcenda ſunt. Aliquibus vero & hoc æquis portionibus compoſitum inſpergentes perfricabimus. Faciei tumoribus ſarmentorum cinerem alicui ferarum adipi admiſcens illinito, leonis videlicet, aut pantheræ, aut urſi, ſin his careas, animalis, quod græce χηναλώπεκα vocant: latine vulpanſerem dicas; quod genus avis eſt, ſi per literas, χ & η prima ſyllaba ſcribitur: aut latonicum canem ſignificat ex vulpe, & cane natum ſi per, κ & υ eandem ſyllabam ſcripſeris, ſimile enim in diſſimilis, quemadmodum ſimia homini, mirifice prodeſt. Item ammoniaca gutta cum aceto, & plantaginis, aut ſanguinalis herbæ ſucco, & hypociſthi & lycium. Si carnes liveant, prius, quo locus ſucculentus reddatur, ſcarificandus eſt. At ſi ab acribus fluxionibus exulceratas partes lenire volueris; fœnigræci aut hordei cremoris decoctum molle abſterſorium eſt, item ex oleis roſaceum, aut lentiſcinum. Aſſiduæ vero lotiones, & ad corporis madefactionem, & ad noxiarum humiditatum difflationem mire proficiunt. Eſca munda eſto, boni ſucci creatrix, concoctu facilis, ſimplex, & victus ratio prorſus recte inſtituta ſit in ſomno, & vigilia, in ambulationibus, & locis deligendis. Exercitationes adhibeantur, curſus, converſiones corporis, peræ aut ſacculi jactus, omnia hæc citra laſſitudinem apte, & congruenter intendantur. Eſto, & vocis emiſſio ſpiritus opportuna exercitatio. Veſtis eſto munda, non modo ut aſpectu jucunda ſit: ſed quoniam etiam ſordida cuti mordacia ſunt. Jejuni abſinthite vinum potent. Oppido quam utilis eſt & panis ex hordeo, & ſalſamentum tempeſtivum, & exiguum quid malvarum, aut braſſicæ ſemicoctum cum cumini liquamine. In cœna ſtaphylini radix apponatur, & alica cum vino, & melle antiquo mixtis, & marina

quot-

quotquot ventrem ſubducunt, tellinorum juſcula, oſtrea, erinacei, & ex piſcibus ſaxatiles: ex terreſtribus feræ lepus, aut ſus: inter aves perdices omnes, palumbes, columbi, & quæcunque optima in illa regione inveniuntur. Inter fructus arboreos illi admittantur, quos græci Horæos vocant: quod ea parte anni matureſcant, quam iidem græci Horam appellant. Vina dulcia vinoſis meliora. Balnea ſponte calida ſulphuroſa juvant, vita in aquis diu ducenda eſt, & mare, & navigatio conveniunt. Preterea per veratrum purgationes fiant. Album quidem ſuperiorem ventrem, atrum vero inferiorem purgat. Quin, & album veratrum non vomitum tantum molitur; ſed etiam omnium ſimul purgantium medicamentorum efficaciſſimum eſt, non multitudine, & varietate excrementorum: id enim, & affectus ille, qui Cholera dicitur, præſtare ſolet: non diſtentionibus, & violentia in vomendo (ab hoc enim, & nauſea, & mare validiora ſunt) ſed potentia, & qualitate non vitioſa, quippe quæ laborantibus ſanitatem reddit per exiguam purgationem, & modicam intentionem, vetuſtorum præterea morborum omnium firmis radicibus inhærentium, ſi cuncta alia medicamina viribus inferiora ſint; id unicum remedium eſt, ſiquidem igni facultate perſimile eſt album veratrum, & quod ignis exurens facit, eo plus veratrum interius diſcurrens operatur: videlicet facilem ſpirationem ex difficili, ex pallido colore floridum, & ex macie corpulentiam.

Quæ deficiunt quærito quam præſtantiſſimi medici Aretæi.

IN-

INDEX
Rerum, & Verborum.

ABſceſſus in colo. 64. 102
Abſceſſus quibus rumpendus. 199
Abſceſſus jecoris. vide Jecur.
Abſceſſus lienis. vide Lienis.
Abſceſſus renum. vide Renes.
Abſinthii ſucci quantum dandum, & ejus vires. 194
Abſinthite vinum elephanticis bonum 204
Acetabulum. 109
Adarce, Limneſtis. 117. 163
Adenes. 88
Adeps Leonis. 204. Pantheræ. ibi. Urſi. ibi.
Aegritudines diuturnas quæ incommoda ſequantur. 47
Aegritudo longa tabidos facit. 75
Aeger cum medico adverſus morbum conſpirare debet. 48
Aegrotantibus gratificandum 155
Aegri omnes curari non poſſunt. 196
Aegyptus quos cibos, & potus ferat. 19
Aegyptia, & Syriaca ulcera. *ibid.*
Aeſtatis damna. 97
Alimenti iter ad jecur, & in omne corpus differens eſt. 169
Aloes vires. 194
Alvi irritationis utilitates. 123
Alvi ſublutiones quantum proſint. 127
Ama. 186. Amyli facultates. 156
Anæſteſie. 58
Anagoge. Sanguinis rejectio. 25
Angina. Synanche 14. Canina, Cynance, ibi. ſpecies duæ. *ibid.* 140. ſpecies in ſolo ſpiritu. 14. ſpecies pejor, 140. ſigna. 16. canina ſigna. 15. cum phlegmone ſymptoma. 14. cauſæ 17. mutatio. 16. canina mutatio ſalubris aut pernicioſa. 15. obnoxii canes, & ſæpe linguam exerunt. 14. medendi regula. 16
Anginæ ab ebrietate curatio 140. clyſteres qui, & quando, ibi. ſectio venæ qualis conveniat. ibi. ſectio venarum linguæ prodeſt. ibi. defectus animæ nocet. ibi. quæ ligaturæ conveniat. ibi. quæ purgatoria levent. ibid. quales conveniunt irrigationes, ibi. cataplaſmata qualia. ibi. quibus ad pus ducenda. ibi. collutiones. ibi. illitiones. ibi. cruſtoſis ulceribus gargariſmi utile. 141. cum concidentia curatio. ibi cum concidentia quid præcipue tollat, ibi. curanda error medicorum ibi.
Anhelitus. Aſthma 60. cauſæ. ibid. indicia ibid. miteſcentis

tis nota ib. mulieres facile patiuntur. ib. pueri cur facile evadunt. ibid vix capti viri citius pereunt, quando differt interitus ibid.
Antitrochus. 190. Animalia ob quæ vivant præcipue. 22
Animi perturbationes immodicæ quam ſint noxæ. 60
Antidoti ex multis conſtantes quas facultates habent. 190
Anus, & veſica inter ſe cohærent mutuoque afficiuntur. 164
Apthæ. 18
Apii ſemen capiti conveniens. 184
Apoplexia quid, 58. magna vis. ibid. morbus plane validus. ibid. ſenibus letalis. 131. plerunque eam parit ſaturitas. ibid. remedia conveniunt Epilepſiæ. 135
Apoplectico. 132. quæ vena ſolvenda. ibid. a quo latere ſanguis mittendus. ibid. quam non ſcindenda vena. ibid. clyſteres quales. ibid. quando, & quibus purgandus. ibid. utiles vomitus. ibid. inunctiones quales. 134. conveniens inunctio. ibid. convenientia cataplaſmata. ibid. cucurbitulæ ubi & quando affigendæ. ibid.
Apoſtematiæ. 64.
Apoplecton. 58
Aqua frigida epota quam vomendum. 41. ex colo. 102
Aquæ fluxus inſpectus vertiginem affert. 191
Aquæ ſponte natæ melancholicis utiles. 196
Aqua intercus, Hydrops. vide Hydrops
Araneorum telæ. 170
Ardoris venæ cavæ, & arteriæ craſſa ſigna. 171. venæ magnæ, & arteriæ quomodo venæ ſectio conveniat. ibid. venæ, & arteriæ laboranti quomodo cucurbitula admovenda. ibid. venæ cavæ, & arteriæ clyſteres quales conveniunt. ibid. venæ cavæ, & arteriæ vexato extrema quibus illinenda, & quare. ib. venæ cavæ, & arteriæ urinaria remedia, quæ & quam conveniant. ibid. venæ cavæ, & arteriæ cibaria, ibid. venæ cavæ, & arteriæ ſudoris evocatio confert. ibid. venæ cavæ, & arteriæ, ut febris ardens curatur. ibid. venæ cavæ, & arteriæ per criſim non ſolvuntur. ibid. venæ cavæ, & arteriæ cibaria ibi.
Arenulæ calculorum indicia, & materiæ. 88.
Arquatus 75. a quibus membris gignitur. ibid. quomodo a jecore fit. ibid. a jecore facti ſigna. 76. ab liene ſigna. ibid. a colo, & ventriculo. ibid. a quolibet viſcere oriri poteſt. ibid. ab habitu totius corporis cauſæ, ibi. ſpecies duæ. ibid. ſpecierum diverſarum cauſæ, ibid. nigri ſigna. ibid. albidioris natæ. ibid. quam ſalubris, quam letalis. ibid. in acutis morbis malum eſt. 76. quæ ætates infeſtet. 14.
Ab Arteri ſanguis quo differt a ſanguine a vena. 27
Arteriæ aſperæ ſanguinem emittentis notæ 28. ſecundum dorſum porrectæ inflammatio. 39. exaſperatæ remedia 158. magnæ principium cor. 171. magnæ Ardor. vide Ardor.
in Articulo ulcus difficile eſt. 93
Arthritis. 108. Articulorum doloris duplex ortus, ibid.
Articularis morbi varietas. 109. morbi initium. ibid. morbus cur fit

ſit inſanabilis. ibi. morbus omnem oſſium compagem occupat ibid. morbi cauſa. ibi. in Articulis tofi. 110
Articulari morbo quid in principio quid in fine conducat. ibid.
Articularibus omnibus morbis lavatio in frigida marina prodeſt. 201.
Articulis dolentibus quæ imponenda. ibid.
Aſinini lactis vires. 200
Aſthma, Anhelitus, 65. 111. vide Anhelitus.
Atræ bilis effectus varii. 51
Atram bilem educit thymi coma. 193
Auditui Auſtri graves. 188
Aurium temporumque palpatio quantum valeat. 122
Auſtri auditui graves. 188
Autumno Phthoæ abundant. 29

BAlnea ſponte calida ſulphurea elephantem juvant. 205
Bellaria omnia capiti inimica. 184
Bellaria omnia capiti nocent præter pulmulas, ficus, & uvas. 188
Beſaſa. 141
Biſtimus. 173
Bilis in jecore creatur. 75. variæ ſpecies. 77
Bonos habitus corporis quæ præſtant. 79
Brabila. 104
Braſſica elephanticis utilis. 203. ſemicocta elephanticis bona ibid.
Bronchia. 67
Bubanes jecoris ſoboles. 30
Bubula caro qualis. 184

CAchexia, ideſt Malus habitus. 79
vide Malus Habitus.
Cacochymia. 79. 193. Caligo ſenſuum eſt ſomni principium. 122
Calculi ubi naſcuntur. 89. Calculorum judicia, & materiæ arenulæ. ibid. notæ. 92. renum notæ. 89. in veſica notæ: ibid. exitus difficilis per colem. 91. in veſicam traſitus magno dolore fit. 173. varie figurati. 91. oblongi, & inæqualis craſſitudinis. 89. qui in ſenibus, & qui in pueris. 91. cauſæ in ſenibus. ibid. cauſæ in pueris. ibid. ulcera non ſane. ſunt, 92. veſicæ difficultas ibid. parvi citra noxam excidunt. ibid.
Calculo renum venæ ſectio quam proſit. 172. renum quales clyſteres poſſunt. 173. renum urinam citantia, & cibaria quæ proſint ibid. renum lavatio, & inſeſſiones utiles ibid. exterentia potabilia medicamina ibid. renum agitatio corporis prodeſt. ibid. mictum impediens quomodo removendus. 174. veſicæ quomodo ſectione extrahendus, & vulneri medendum. ibid.
Calculoſis renibus quam extra imponenda. 172
Calculoſos renes cruditas lædit. 173

Calor concoquens in omni corpore inſitus. 77. igneus humores omnes in bilem vertit, ibid. ſanguinem elicit. 158
Cancer uteri. 107. ulceratus non ulcerato longe improbior. ibid.
Canes anginæ obnoxii, & ſæpius linguam exerunt. 14. 15
Canis rabioſi potentia. 15
Canina angina, vide Angina. convulſio, vide convulſio. 189.
Cantharides veſicam lædunt. 188
Caput ſenſus nervorumque originis locus eſt, 120. nervos, & muſculos ubique habent 110. difficiles ægritudines parit. 188
Capitis parte una læſa cur oppoſiti nervi lædantur. 59. morborum initia levia, fines mortiferi. ibid.
Caput vexant lac, & caſeus. 184
Capiti inimica bellaria omnia. 185. nocent bellaria omnia præter palmulas, ficus, & uvas. 188
Caput quæ radices replent. 184
Capiti nocet cruditas. 184. obſunt labores. ibid. & nervis venus inimica. ibid. quam noceat vocem acutam edere. 187. prodeſt vox mediocriter acuta. ibid. omnibus longis morbis miſſio ſanguinis prodeſt. 180. purgat hiera. ibid. conveniet ſemen apii. 184
Capitis omnibus vitiis quando proſit quomodo pituitæ evacuatio. 181. dolor ſæpe redire ſolet, & præſens deliteſcit. 182. dolores parvi non ſunt ſpernendi. 179
Caput dolenti ſol officit. 184. dolenti ſanguis e qua vena, & quantus mittendus. 180. dolenti vena frontis opportuniſſime ſcinditur, ibid. dolenti quomodo ſanguis e naribus mittendus. 181. dolenti vaſa inanire non expedit. 180 dolentes quando purgandi. ibid. dolent cucurbitulæ ubi, & quomodo affigendæ. ibid. dolenti veratrum quando dandum. 185. dolenti quando, & qui clyſteres proſint. 181. dolenti quando, & quomodo corpus exercendum. 183. dolenti ambulationes quando, & quales proſunt. 184. dolenti peregrinatio qualis convenit, & navigatio. ibid. dolenti quam juvet mare. ibid. dolenti abraſio capillorum prodeſt. 181. dolentes os quando eluere debent. ib. dolenti ratio victus quæ. 183. dolenti cœna frugalis eſto, & vinum conceditur debili ſtomacho. 182. dolenti quando vinum dandum. ibid. poſt purgationem dandum. 180. quale vinum dandum. 184. dolenti quæ olera proſint. ibid.
e Capite manantis ſanguinis ſigna. 25. manantis ſanguinis curatio. ibid.
Cardialgia. 96. Cardiogmos. 97
Capræ ad podagricos remedium. 201
Caro bubula, & ovilla quales. 184. leporum concoctu facilis. 192
Carnium raritas, & mollities melancholicos valde juvat. 196
Carotides venæ ſomniferæ. 43
Cartilagines frigidæ ſunt. 67
Caſeus, & lac caput dolore vexant. 129. Caſtorei vires. 184
Caſtoreum quomodo proſit catocho, & veterno. 131. medetur nervis. 129. calefacit nervos. 176. quam ſit utile reſolutis. 133. tetanicis ſalutare. 139

Caſtoreo in tetano quomodo utendum. ibid.
Cataplaſma ex millio. 123
Catiadium. 182
Catochus veterno ſimilis. 20
Cauſus febris ſyncopæ cauſa. 30
Cauſi ſigna. 31
conversio in contrarium 32. in ſyncopam converſi ſymptoma .ib.
Cata. ibid. mirum ſymptoma. ibid.
Cauſus quo tempore, & anni, & quibus ætatibus viget. 38
Cauſo laborantes quoto die projerunt. ibid.
Cauſus qui ſine periculo ſed longior. 39
Cauſo ſubvenit frigidæ potus. ibid.
Cauſum habenti quomodo ſanguis detrahendus, & quantum. 160
Cauſi alimenta qualia. 162
Cauſum habenti quando vinum largius concedendum. ibid.
Cauſo vexatis vini potio quando obeſt, & quando prodeſt. 160
quam cucurbitula convenit. ibid. clyſteres quid proſint. ibid.
habenti caput qualibus irrigandum. ibid.
Cauſum quæ exteriora juvent. 161
Cauſo quibus ſuccurrendum criſis tempore virtute debili. ibid.
in cordi ſuper danda epithemata. 162. laborans quæ loca inhabitare debet. ibid.
Cauſum habens quibus operiendum. ibid. quam in tabem verti metus eſt. 164
Cauſus ne in tabem deſinat, quibus prohibendum. ibid.
Cedmata. 38
Celta. 203
Cephalalgia. 48
Cephalæa. ib. variæ ſpecies. ib. cauſæ. ib. qui piſces apti. 184
Cephalæam remedia juvant ad oſſa penetrantia. 180 arteriæ quæ, & quomodo inciſę juvant. ibid.
Cephalæa vexatis quam caput lavandum. 180. vexatis quando caput urendum aut incidendum. 181. vexatis quomodo quidem caput incidebant. ibid. vexato caput quomodo urendum, & cruſtis quæ imponenda. ibid. vexatum quæ capiti applicanda juvent. 148. thapſia prodeſt. 183. geſtatio qualis levet. 184
Cerebrum vulturis. 172
Cerumina, Aurium ſordes. ibid.
Chamelæa. 190
Charoneorum ſtrangulatus. 15
Chiaſmos. 59
Chiragra. 108
Choleræ definitio. 33
Choleræ ſymptomata. 33. quo anni tempore viget, ibid.
cui ætati plus minuſve infeſta. ibid.
Cholades. 108
Cholerici excretiones non reprimendæ. 165. torminibus, & pedum frigori quæ, & quamdiu adhibenda. ibid. ventri, & pectori quæ imponenda, & quando. 166. pedes, & muſculi quando,

quando, & quibus inungendi. ibid. membra inungenda diverſa. ibid.
Cholerico quando, & quibus vomitus citandus. 165. quando frigida aqua propinanda. ibid. quando vinum concedendum quale, & quantum. ib. extreme laboranti quomodo ſuccurrendum. 166. vomitus quando ſiſtendus. ib. afflatus auræ interdum utilis. ibidem
Chordapſus. 34
Cibi animum demulcent. 120
Cibus humidus omnibus ſebrientibus idoneus. 121
Cibi gratiores, licet paulo deteriores ægri concedendi. 191. 161
Cicadæ veſicæ laboranti utiles. 174
Circumvolutio vertiginem, & epilepſiam accerſit. 191
Citria mala podagræ conferunt. 201
Cneorum. 110. 140
Coagulum parce exhibendum. 157
Coccus cnidius. 189
Cœliacus affectus 97. morbus non ſolum coctionis ſed etiam digeſtionis vitium eſt. ibid.
Cœliaci creſcentis ſigna ib. cauſæ. 196. 98
Cœliacus quibus accidat. ib. quando viget. ibid. difficilis morbus eſt. ibidem
Colon, Laxius inteſtinum. 35. 99.
Coli inteſtini magnitudo. 34
in Colo inteſtino volvulus cur minus periculoſus. 35
Colum vim concoquendi habet. 76. a Colo icterus. ibid.
Coli cruditas bilem efficit. 77. in Colo inteſtino volvuli ſigna. 35
Colici doloris ſigna. 98. a Colico naſcentes morbi. ibidem
Colici morbi cauſæ. 99
Coli abſceſſus. 102
ex Colo inteſtino aqua. 102
Colliquati, Syntectici. 73
Colliquationes habitus corporis malæ. 67
Columna 17. ibid.
Columellæ affectus. 17. convulſio. 61
Columellæ vitia varia egent curatione. 142. & uvæ celeberrime ſuccurrendum, ibid. & uvæ venæ ſectio qualis convenit. ibid. & uvæ convenientes clyſteres. 143. & uvæ convenientes ligaturæ ibid. & uvæ quando, & ubi cucurbitula conveniant. ibid. & uvæ adſtringentia quæ conveniant. ibid. ulceroſæ quæ conveniunt. ibid.
Columbinus fimus. 140
Coma, Sopor. 24. 96
Comitialis morbus. vide Epilepſia.
Concoctioni ventriculus deſtinatus. 97
Concoctionis ventriculi imperfectæ ſigna. 98
Conſentiunt omnia principiorum vitiis. 11
Contentio labiorum. 56
Convulſionis ſpecies. 11. cauſæ. ibid. communes notæ. ibid.

Convulſio quo tempore anni plus minuſve infeſtet. 10. mulieres ſæpius vexat ſed levius. ibid. quas ætates plus minuſve lædat. 11. mitiores quæ, ib. lethalis a vulnere. ib. ex abortu lethalis. ib. canina. 58 canina quomodo ſpectantibus imponit. 61. linguæ 60. columellæ. 61
Convulſionis caninæ notæ. 60
Convulſione canina affectæ partes quomodo diſtinguantur a ſanis. ib.
Copioſum, & ſubitum naturam vitiat. 160
Cor omnium principatum tenet. 96. animæ domicilium. 31
Cor vitæ ſperandique principium. 23. 68. attrahit aerem. 23.
Cor arteriæ magnæ principium. 171. arter. calorem impertit ib.
Corde affecto brevis eſt vita. 23. 68
Cor gravi malo opreſſum nunquam ſaneſcit. 124
Cordis, & vitæ ægritudo eſt ſyncopa. 30. laborantis proprietas 31. affecti notę ibid.
Cordi noxas impertit ſtomachus. 30
Cor a ſtomacho non læſo læditur. ibid.
Cor ſtomacho contiguum quos morbos excitet. 96. Fulicæ. 190
Cordi ſuperdanda epithemata in cauſo. 163
Corallium. 156
Coſtę quam ſuo loco pelluntur. 65
Cotyla. 110
craſpedon. 17
Craſpei cauſæ. ibid.
Craſſantia ſanguinem, & ſpiritum. 156
Cremaſteres. 36. 99.
Criſis per lotium cur optima. 72. Cruditas capiti nocet. 184
Cruſta. Eſcara. 18. Cruſtæ accidentia. ibid.
Cyceon. 100
Cynanche, Angina canina. 14. 15.
Cypſelis, aurium ſordes. 76

DEbiles, & aſſumpto cibo valde laborant. 162
Deliquium animæ. 58. animi ſtrangulatum auget. 145
Denſum cur indolens. 109. Denſa quam ſentiunt, & dolent. ib.
inter Dextram, & lævam partem corporis differentia. 59
Diabetes quid. 87. unde dictus. ibid. pernicioſus. 88
Diabetis cauſa. 87. cauſæ. ibid. præſentis indicia. ibid. futuri notæ 88. affecti non diu durant. ibid.
Diarrhœa. 94. unde. 106
Dii ſoli avertunt magnas noxas. 83
Diploe calvæ meditullium. 183.
Dipſas. 88. Diuturnas ægritudines, quæ incommoda ſequuntur. 47
Diuturna ægritudo tabidos facit. 75
Docilitas, & in morbis juvat. 56.
Dolichi. 183. Dolor eſt res aſpera ſenſui. 108
Dolores unde proveniunt. ibid.
Dolor capitis, vide caput, & Cephalæa. Dyſenteria. 100
Dyſenteriæ cauſæ. ib. quo tempore anni, & qua ætate proveniat. ib.
Ebur

EBur elephanticis utile. 203
Eclegma pleuriticis. 150 ad melancholicos. 196
Elaterium. 140
Elephas quale animal. 111. quo cibo veſcitur. ibid. quomodo bibit. ibid. morbus unde ſic nominatus. 113. morbus cur leoninus dicatur. 114. morbus a quo membro incipit. ibid. intus, & extra totum corpus occupat. 203. ut peſtilentia contagioſum. ib. morbus omnium pernicioſiſſimus. 114. oriens tolli poteſt, jam factus minime. 203. morbus cur incurabilis, fit. 114
Elephantis cornua. 111. dentium magnitudo. ibid. proboſcis. 112. morbi cauſa. 113. morbi ſigna 120. morbi initium latet. 114. alimentum ſanguis malum. 204
Elephanticorum ulcera inſanabilia. 116
Elephantico ſanguinis paulum bonum eſt. 203. 204
Elephanticis membra ſingula corrumpuntur. 116. quæ vena ſecanda, quomodo, & quantum ſanguinis mittendum. 203. hiera non ſemel danda. ibid. lac quomodo dandum. ibid. omnia remedia ſæpius iteranda. ibid. veratrum quo anni tempore, & quoties exhibendum. ibid. varia adhibenda remedia. ibid. braſſica utilis. ibid. ſemicocta ibid. ebur utile. 204. viperarum carnes quomodo parandæ. 203. theriaca omnium remediorum utiliſſima. ibid. corpus quibus in balneo detergendum. ibid. ſapo gallicus bonus ibid. in facie tumores quibus illinendi. ibid. quando ſcarificandi. 204. ulcera quibus lenienda. ibi. lotiones aſſiduæ benefaciunt. ibid. quomodo exercendi veſtes mundæ ſint ibid. cibi quales. ibid. vinum abſinthite bonum. ibid. vina qualia danda. ibid. qui piſces conveniant. ibid. quæ carnes dandæ. ibid. qui arborum fructus dandi. 205
Elephanticos balnea ſponte calida ſulphurea juvant. 204
Elephanticus vitam in aquis, & mari ducat. 205
Emplaſtra irrigationibus potentiora. 112
Emproſthotonus. 12
Emproſthotoni ſigna. 13
Empyema. 26
Empyi. 62. 64
Entera. 104. Epiglotis. 134
Epilepſia, morbus comitialis. 50. cur ſacer morbus dicitur. ibid. caput obſidet. 30. interdum a capite, interdum ab inferioribus oritur. 10. laborantium in intermiſſione ſymptomata. 51. non facile recedit. 50. cur interdum acutus morbus dicitur. 136. quam longus morbus efficitur. ibid. interdum mutatione ætatis abigitur. 50. 188 confirmata curationem non ſuſcipit. 50. magna medicamenta, & valentiſſima requirit. ibid.
Epilepſiam antecedentia ſigna. 10. movet deliquium animæ. 188
Gagates lapis concitat. 10. circumvolutio accerſit. 191
Epilepſiæ acceſſionis appropinquantis ſigna. 10. invaſionis notæ. 11. acceſſionis remittentis ſigna. 12 invaſione ſedata quales ſint. ibid.

ibid. paroxyſmi, & ejus finis triſte ſpectaculum. ibid. originis opinio quorundam. 42. cauſæ. ibid. conveniunt remedia apoplexiæ. 136. in capite ortæ curatio convenit quæ, & cephalææ. 188
Epileptici quando ſuturam acceſſionem præſentiunt. 11. plerique humidi, & craſſi. 191. convulſis membris quomodo ſuccurrendum. 136
Epilepticorum puerorum auxilia. ibid.
Epilepticum puerum juvat crepituum emiſſio. ibid.
Epilepticis pueris utilia pharmaca in paroxyſmo, ibid. juvenibus in paroxyſmo utilia. ibid.
Epileptico quæ venæ ſecandæ. 189. quæ arteriæ incidendæ ibid.
Epilepticus quibus, & quomodo purgandus. ibid.
Epilepticos hilaritas, & bona ſpes miſeros reddit. ibid.
Epileptico caput quomodo urendum & ſecandum. ib. caput qualiter fricandum. ib. quales adhibendæ frictiones. 191. quæ non inſpicienda. ib. plura in cibis acria ponenda. ib. quale vinum dandum. ibid. qualia olera danda. ib. noxiæ iracundia, & venæ. 192
Epilepſia raro ab inferioribus oritur. 189
Epilepſiæ ab inferioribus partibus ortæ curatio qualis. ib. ab inferioribus ortæ cucurbitula perutilis. 190. prodeſt fibri teſticulus.
Epileptici ab inferioribus fortius purgandi, ib. ambulationes, & geſtationes quales, & ubi, 191. exercitia velociora ſint quam vertiginoſi. 192. ad iram laceſſendi. ibid.
Epilepſiam lotium ducentia juvant. 111. juvantia antidota. ibid.
Epilepticis omnia adhibenda, quæ juvare aliquid, nihil vero lædere poſſunt. 191. prodeſt a ſomno flatuum ac pituitæ excretio. ib. liquamen ex aceto, & cumino bonum. 192. carnes quando, & quæ concedendæ. ibid.
Epilepſia locis calidis, & ſiccis juvatur cum frigida, & humida ſit. ibid.
Epiſcenium. 113
Eroſioni venarum congelatio ſanguinis, & caloris ſuccurrit. 156
Eroſionibus venarum quæ applicanda. 157
Error medicorum. 98. quorundam medicorum. 134. 192. medicorum in curanda angina. 142. medicorum in curanda pleuritide. 147. quorundam de venis cubiti. 102
Eſca, vide cibus.
Eſcara. Cruſta. 18. 101
Eterocrania. 49. quæ mala interdum ferat ibid. debilioris ſymptomata. ibid. curatio eadem quæ, & cephaleæ. 185
Eunuchi quales. 94
Exanthemata. 18
Experientia bonus magiſter. 130
Extrema frigida quibus illinenda. 163

FAba leguminum peſſima. 184. ulcera purgat, ſed flatibus redundat. 199

Fa-

Facultates ubi ſint. 39
Faſeoli. 184
Faucibus ignis non eſt adhibendus. 143. ægris ignis ſimilia medicamenta adhibenda. ibid.
Faucium peſtilentes morbi quomodo curandi ibid. ulcera minime comprimenda. ibid. ulceribus quomodo applicanda medicamina. 142. ulceribus convulſionem minantibus quæ adhibenda. ibid.
Febris ardentis ſigna. 160. ardens initium ſyncopæ. ibid. ardens quando miſſionem ſanguinis requirit. ibid.
Felis domeſtica. 191
Ferarum ira quomodo ſedatur. 123
Fibri teſticulus epilepſiæ prodeſt. 191
Fimus columbinus. 141
Fimus caninus. 167
Flatum evocantia. 168
Frigidum craſſas materias citius cogit. 91
Fulicæ cor. 191
Furor quid eſt. 54. quo differt a ſenili delirio. ibid. quos facile infeſtet 55. quas ætates vexet. ibid. quas mulieres lædat. ibid. quam viris accidat. ibid. in ſummo qualis 57. in remiſſione qualis ibid. in capite, & præcordiis continentur. 56.
Furoris cauſæ. 54. ceſſatio quando non tuta eſt. ibid. ſpecies infinitæ. 55. modi varii. 56. mira ſpecies. ibid. miri effectus. 55. & melancholiæ cum phlegmone viſcerum notæ. 57
Furorem quæ victus ratio concitet. 55
Furunt non facile mulieres, ſed valde acerbæ. ibid.
Furentes cum voluptate quales ſunt. ibid. ab ira quales ſunt. ibid.
Furentium pravæ cogitationes. ibid.
Furioſi cujuſdam naturæ narratio. 56. quales cum morbus increvit. ibid. non macreſcunt. ibid.

GAgates lapis Epilepſiam concitat, 10
Galli, 203
Gallicus ſapo elephanticis bonus. ibid.
Genitura. vide Semen.
Glans unguentaria lienis ſcirrho prodeſt. 200
Globuli pleuritico ſub lingua tenendi. 149
Gonorrhœa muliebris quæ, & unde. 106
Gratificandum ægrotantibus. 155
Grummi in inteſtinis pernicioſi. 101. 102
Gula quam ſanguinis effuſionem patiatur. 28. ſanguinem emittentis indicia. ibid.
Gula venulas, & arterias tenues habet. ibid. reſoluta quæ pericula inſtant. 134
Gurgulio. 17
Gurgulionis morbi varii, ibid. affectus ſine nomine, ibid. affectus notæ, ibid. vitia quæ quibus ætatibus magis accidunt. ibid.

HAbitus corporis colliquationes malæ. 67
Halicæ vires. 146
Halica quomodo pleuritico danda. ibid.
Hæmorrhagia. 17
Herculeus morbus. 114
Hiera. 127
Hiera facultas. 130. 159. 196. caput purgat. 180. elephanticis non ſemel danda. 203
Homerus. 112
Hominis nuper jugulati ſanguis. 191. jecur. ibid.
Horrores ab ulceribus malefici. 139. in morbis quando exploran-di. 62
Humorum per renes, & veſicam tranſmutatio optima eſt. 65
Humor quando ex pulmone pellitur. 67
Humores quando ad interiora labuntur. 145
Hydrocephalus. 86. Hydrops. 82
Hydropem creat jecoris ſcirrhus. 73
Hydrops per veſicam purgari poteſt. 73. per alvi effluvium ſed cum periculo tollitur. ibid. quando adeſt. 83. Tympanias. ib. Aſcites. ibid. Phlegmatias. 84. Anaſarca. 85. Leucophlegmatias mitiſſima eſt. 86. Anaſarca peſſima, in qua homo totus, permutandus. ibid. membri unius. ibid. ab utero ibid. a veſiculis. ibidem.
Hydropici per ſudorem facilius ſanant. 73. ægre ſudant. ibidem. perpauci liberantur. 82
Hydropicis nulla pars ineſt noxa carens. 81. unde ſint fiduciæ pleni. 85
Hydropis cauſa princeps malus habitus. 83. ſpecies plures ibid. ſpecierum mixtio peſſima quæ ſit. 84. quæ pejor ſpecies ibid. Aſcitæ notæ. 86. Tympaniæ notæ. ibid. Leucophlegmatiæ notæ. ibid. Anaſarcæ notæ. 85. cauſæ aquæ gelidæ potus. ibid. cauſæ diverſæ. ibid. quæ ſpecies quibus magis eveniat. ibid.
Hydropi communia ſigna. 85. Anaſarcæ propria. ibid. Aſcitæ, & Tympaniæ communia. ib. Anaſarca, & Phlegmatiæ communia. ib.
Hypopia. 116. Hypoſtaſis. 199. Hyſſopi vires. ibid.

IChor. 105
Icterus, Regius morbus, Arquatus. Aurigo. vide Arquatus. 75
Icteri etymon. 76. Ictis. ibid.
Jecoris maxima pars ſanguinis concrementum eſt. 35
Jecur interſepto appenſum eſt. 36. ſanguinis fons, & bilis creator, 193. ſanguinem ſemper creat, & ad alias partes diffundit. 36. venæ ſanguinem infundit. 171
a Jecore, & liene ſanguis quo perpellitur. 26
in Jecore ſanguis creatur. 77
Jecur principatum alimenti tenet. 69. venæ cavæ radicatio. 171 venarum radicatio. 36. 67
Jecoris portæ appetitricis animæ domicilium. 36. portæ ægrotan-

tantes cur cito perimunt. 35. portarum inflammatarum notæ. 36. ad lienem comparatio. 69. morborum cauſæ. 72. morbos quæ ætas qui ſexus magis patiuntur. ibid. vomica quo omni tempore, & qua ætate plus viget. 37 abſceſſum patientis notæ. 60. abſceſſum interiora petentem natura melius ſanat quam medicus, 71. abſceſſu ſecurior eſt puris exitus per veſicam. 71. exterior abſceſſus niſi ſecetur exitialis eſt. ibid. abſceſſus quando incidendus. 72. abſceſſu reciſo quam ſequantur. ibid. abſceſſus interius effracti ſymptomata ibid. a phlegmone ſcirrhum patientis notæ. ibid. ſcirrhus hydropem creat, ibid. dolori incurrentia. 123. phlegmone cur acutiſſimæ. 169. phlegmones permutatio. 38. inflammati cataplaſmata, & fomenta. 169.

Jecur in morbis ſanitatem molitur. 78. quibus morbis afficitur. ibid. ægrotans magno cruciatu perimit. 36. ſanguinis profluvia maxima patitur. ibid. quas vomicas patitur. ibid. vomicæ in hydropem vergentis ſigna. 37

è Jecore profuſio ſanguinis ſiſti non poteſt. 85. arquatus quomodo fit. 73. arquati facti ſigna. ibid.

Jecori inflammato quæ venæ ſectio conveniat. 169. inflammato inedia, & cibi paucitas convenit. ibid. inflammato exterius apponenda. ibid. inflammato cucurbitula quando, & quo applicanda. ibid. inflammato hirudines an conveniant, inflammato malagmata qualia apponenda. 170. inflammato cibi quales conveniant. ibid. expurgando via per renes commoda. ibid.

Jecoris materiæ quomodo in renes trahendæ. 170. inflammati creatio. ibid.

Jecur hominis. 191

Ignis opera amara, & vile infecta. 77

Ileus. Volvulus. 34

Inflammationis ſuppurantis indicia. 65. proximé rumpendæ ſigna. ibid. effractæ ſymptomata. 66

Inflatio facile recedit. 179

Inteſtinorum binæ tunicæ. 102. tunicæ. ibid. vulnus pernicioſum 86. ulcerum nota. ibid.

in Inteſtinis ulcerum ſpecies. 100

Inteſtini tunica interior interdum exit. ibid.

Inteſtinum inferius ſolum tunica una privari poteſt. 132

Inteſtini inferioris ulcera cur ſalubriora 103

ab Inteſtinis ſanguinis profluvium quando mortiferum. ibid.

in Inteſtinis grummi ſunt pernicioſi. ibid.

ab Inteſtinis ſanguis erupturi notæ. ibid. profluvio ſanguinis cito occurrendum. ibid.

Inteſtinorum per ſuſcipientium notæ. lævitas, vide Lævitas inteſtinorum.

Inunctiones irrigationibus præſtant. 133

Inuſitatum magis lædit. 211

Ionthi a latinis Vari appellati. 110

Ira

Ira ferarum quomodo ſedatur. 122
Iſchias, 108
Iſchiadis initium. ibid.
Iſchuria. ibid.
Itrion. 188
Juvenibus laborioſis ocium inimicum. 76

LAbiorum contentio. 61
Labores capiti obſunt. 188
Lactes, 34
Lactuca inter cruda olera optima. 184
Lac. 131. aſinæ quale. 164. ardori venæ cavæ, & arteriæ competit. 172. & caſeus caput dolore vexant. 176
Lactis vires. 199
Lacte veſcentes nationes frumentum non edunt. 200
Laconicus canis ex vulpe, & cane natus. 204
Laſerpitii lachrymæ vires, 139. lachryma tetanicis quomodo danda. ibid.
Lavationis frigidæ utilitates. 188. calidæ noxæ. ibid.
Lævitas inteſtinorum a cicatrice. 104. inteſtinorum a debili calore. 105. inteſtinorum a malo habitu, & hydrope, ibid.
Lævitatem inteſtinorum quando vomitus ſolvit. ibid.
Lentis vires. 183
Leo Morbus. 113
Leonis adeps. 199
Lepores concoctu faciles. 191
Lethargus, vide Veternus.
Lienis rarus, & ſenſu carens in ſanitate quoque eſt. 74. natura diſſolubilis eſt. ibid. morbi quas ætates vexent. 76. vitiorum cauſæ externæ. ibid. quando purulentus fit. 74. purulentus tactui cedit. ibid. ſuppurantis ſigna. ibid. abſceſſus oriens cur interdum latet, ibid. abſceſſus effracti notæ. ibid. integræ partes interdum excretæ. ib. plerunque lapideam duritiam patitur. 73. Scirrhus ſanatu difficilis. ibid. Scirrhum ſequentes morbi inſanabiles. ibid. ſcirrhus incipiens quomodo tollendus. ib. ſcirrho quando exterius adhibenda. ibid. ſcirrho glans unguentaria prodeſt. ibid.
Liene, & jecore ſanguis quo propellat. 26
Lienem juvantia. 123
Lienoſi quales evadant. 74. quomodo pereunt. ibid.
Lieni inflammato eadem conveniunt quæ, & jecori. 171. ſcirrhus familiaris eſt. 73
Lienteritia. 17. vide Lævitas inteſtinorum. ibid.
Limneſtis, Adarce. 134. 164.
Lingua quid ſit. 61
Linguæ convulſio. ibid.
Liquamen bonum ſtomacho, alvo, capiti. 188
Liquamen ex aceto, & cumino epileptico bonum. 185
Li-

Lipothimia, Deliquium animæ. 58. Lobi. ibid.
Lorum. 17
Lotium bilioſum eſt. 128
Lotii veteris facultates. 173

MAdefactio tendonibus ac nervis inimica. 122
Malabathrus arbor indica. 176
Malva 195
Malvę ſemen melancholiæ utile. 196
Malus habitus quid. 79. habitus ab hominibus morbis emanat. ib. habitus interdum per ſe fit. ibid. habitus omnium eſt in deterius converſio. ibid. habitus quas ætates vexet. 80 habitus quo tempore anni fit. ibidem
Malum habitum ſequentes morbi inſanabiles. 79
habitum qui morbi ſequuntur. 80
Mali habitus ſymptomata 79. habitus cauſæ. ibid.
habitus futuri ſigna. ibid habitus præſentis ſigna. 80
Mandragora, & aſtercus amentiam pariunt. 64
Maris ſalſugo ulcera interna ſiccat. 197
Marmotata, Aurium ſordes. 76
Marrubii vires 199
Marrubium podagricis utilę. 201
Martes. 77
Maſtichę. 130
Maxilla valde hiantibus interdum luxatur. 67
Medicorum error. 99. quorundam error. 132. 134. error in curanda angina. 140. error in pleuritide. 149
Medicus quæ præſtare poteſt. 195
Medico juveni conſilium. 177. quam liceat ſopire ægrotum. 168
Medicatio nonnullis nocet, refectio virium ſanat. 199
Mel quid in cataplaſmate proſit, quid ſolum. 123
Melancholia quid ſit. 51. furoris initium atque partes. ibid.
quo differt a furore. ibid.
Melancholicorum variæ ſpecies. ibid. altera ſpecies. ibid.
Melancholicos cur flatuoſos antiqui appellabant. ibid.
Melancholia quomodo naſcitur. ibid. quibus membris lęſis oritur. 52
Melancholici qui fiant furioſi. ibid.
Melancholiæ cauſa, ibid. & furori qui ſexus, quæ ætates, quæ anni tempora magis ſubjiciantur. ibid. indicia, ibid. & furoris præcipua ſedes. 56
Melancholia prima ac maxima cauſa in capite. 194. quos facile corripiat. 55. ex quibus humoribus. 193. quando inſanabilis. 195. quando vehementiora medicamenta requirit. 194 parvis medicamentis non cedit. 195
Melancholiæ, & furoris cum phlegmone viſcerum notæ. 57. alimentum ſanguis, & bilis. ibid.
Melancholicis carnes ſunt ſiccæ ac denſæ. 117. propria eſt corpulentia. 57. quando, & quæ vena ſecanda. 193. quantum ſangui-

guinis mittendum. ibid. veratrum, & qua ratione dandum. 195 utiles aquæ ſponte calidæ. 196. inunctio, & frictio qualis convenit. ibid. apponenda exterius. 197
Melancholicorum ſenſus vitiantur. 194. cibi, & potiones quales. 196
Melancholiam ſequentes morbi inſanabiles. 195
Melancholicus a purgatione quomodo habendus. 193
Melancholico cucurbitula quando, & ubi applicanda. 194
Melancholici ſtomacho præcipue ſuccurrendum. ibid. ne cibum evomant quomodo ſuccurrendum. 196
Melancholiæ utile malvæ ſemen. 196. humectatio prodeſt. ibid.
Melancholicos valde juvat carnium raritas ac mollities. 36. eclegma. 197
Membranæ ſuccingentis ſanguinem mittentis notæ. 29
Membrana ſuccingens cur tantum puris contineat. 64
Mente vires. 184
Metaphrenon. 13
Mictus ſanguinis. 90
Mictus ſanguinis periodici ſymptomata. ibid.
Mictu ſanguinis conſueto ceſſante quæ ſequantur. 91
Mictus ſanguis diſruptis renibus. 174
Mictui ſanguinis quamprimum ſuccurrendum. 174
Mictum ſanguinis ſupprimentia. ibid.
ex Milio cataplaſma. 124
in Morbis acutis regula. 125
Morbis longis dilatio medelæ nocet. 179
Moretum. 100
Mortis periculo imminenti omnia vel immitia danda. 158
Motus, & vigilia diſcutiunt. 128
Mulieres humidæ, & frigidæ ſunt. 68. non facile, ſed valde acerbe furunt. 55
Muliebris fluxus qui cui ætati magis nocet. 105
Muliebris gonorrhœa quæ, & unde. ibid.
Mulſa a bilioſis facile concoquitur. 121
Mulſæ vires. 124
Mydriaſis. 60
Myttoton. 100

NAribus acria quando infundenda. 181
Naturæ robuſtæ potentia. 31
Natura quando alimenta diſtribuat. 79
Naturam copioſum, & ſubitum vitiat. 160
Naturæ iiſdem circuitibus judicant, quibus morbi interimunt. ibid. ſalutare materiæ recurſus. 185
Natura ſtatis temporibus omnia molitur. 193

Natu-

Naturæ potentia ſanitatem, debilitas ægritudinem parit. 196
Necroſis. 42
Nervorum capitis progreſſus, & ſitus. 59. e capite fluentium natura. ibid. in muſculis natura. ibid.
Nervi ex capite oriuntur. 129

OChri. 184
Ocium inimicum juvenibus laborioſis. 75
Ocium eſt nebula ſenſuum. 196
Oleum obtundit acria, 130
rutaceum inteſtinis propitium. 168. ſicyonium. 181
Olea quomodo ſpiſſanda. 133
Opiſthotonus. 5. ſigna. 7.
Orgyia. 112
Oris ulcus depaſcens. 18. ventriculi, remedia. 125
ab Ore ſanguis exit duobus modis. 25
ab Ore ſanguinis fluentis ſigna. ibid.
Ordei cremor. 120. cremoris facultates. 145
Ordei grana quando, & quomodo pleuritico danda. 146
Orthopnœa. 68
Oryzæ natura pleuritidi inimica. 144
Os pectoris, Sternon. 64
Oſſa maximum dolorem afferunt ipſa non dolentia. 88
Oſſa cur non dolent. 108
Ovilla caro qualis. 184
Ova quando, & quomodo pleuriticis danda. 115
proxime e gallina edita, & adhuc calentia pleuritico utilia. ib.
Ova ex animalibus nuper edita abſque igne optima. 198
Oxymel quando pleuriticis dandum. 149

e PAlato exeuntis ſanguinis notæ. 25
Palpebrarum palpitatio. 61
Palpatio aurium temporumque quantum valeat. 122
Panis pleuritico quomodo præbendus. 146
Pantheræ adeps. 204
Papaver quo modo ſomniferum. 122
Papaveris lacryma quando utendum. ibid.
ex Papavere medicamen. 149. Paraplegia. 58
Paraplegia apud Hippocratem. ibid.

Para-

Paraplegiæ ſpecies. 60
Paralyſis. 58
Paralyſis in membris quomodo fit, ibid. ſigna. 60. potiſſima cauſa. ibid. quibus ætatibus, quo anni tempore magis noceat, ib. quos habitus corporis magis corripiat. ibid. ab inciſo nervo inſanabilis. ibid.
Paralyſi ſanandæ indolentis prodeſt. ibid.
Pareſis. 58
Pareſis cauſæ. 60
Pectoris ſanguinem fundentis indicia. 29. os, Sternon. 64
Pectori æſtuanti convenientia auxilia. 125
Pedum manuumque natura ſimilis. 109
Pedes ſuum concoctu faciles. 192
Peponea frigidi, & humidi, ibid.
Perineus. 177
Peripneumonia Pulmonia, vide Pulmonia. 23
Peritonæum. 73
Peritonæi tumor qualis. 71
Periſtrophus. 109
Phagedæna. 107
Phrenitis ubi plerunque fit. 56
Phreniticorum febres quales. 120
Phrenitis facile in ſyncopam mutatur. 119
Phrenitici ex nervis laborant. 118. acute audiunt. ibid. parum bibunt. 125. conclave quale eſſe debet. 118. cubile, & lectus quales eſſe debent. 119. in tenebris ne an in luce habendi ſint. ibid.
Phreniticis cibi quales, quando, & quanti ſint exhibendi. ibid. cur cibi humidi maxime proſunt. 120. olera conveniunt. ibid. qui fructus conveniant, 121. quando cibus ſubtrahendus vel augendus. ibid. quam vinum convenit, 125. quando, & qua vena ſecanda. 120. non multum ſanguinis detrahendum. ibid. quando, & quomodo ſecanda eſt vena. 121. conducit lotii excretio. ibid. tonſura crinium quando, & quanta conveniat 124. capitis irrigationes. 121. caput quando lavandum. ibid. quando ſomnus alliciendus, & quomodo. 122
Phreniticorum capitis irrigandi tempora. ibid.
Phthoe. 62
Phthoes ſigna. ibid.
Phthoæ autumno abundant. 29
Phthiſis. 62. ſine ulcere pulmonis. 63. cui ætati plus minuſve noceat. 64. ſenibus læthalis. 29
Phthiſicis alium perturbari lætale eſt, 64. oleum cum aceto prodeſt. 107
Phthiſi expoſiti corporis habitus. 64
Phthiſim quæ regio ferat. ibid.
Phthiſicorum varia edulia. 198
Picerium. 146
Pictura parietum mentem turbat. 119

Piper, & ei ſimilia pleuriticis proſunt. 146
Piſces ſaxatiles aliis præſtantiores. 122. alios alia regio fert. 123. pleuriticis utiles. 147
Pituitæ vomitus unde. 106
Pituitam per os educentia. 181
Plantaginis ſuccus qualis. 111
Plecas. 45.
Pleuritis. 20. Pleuritis, lateris vel coſtarum morbus laciniis, ibid.
Pleuriticus in latus affectum facilius jacet, ibid.
Pleuritidis notæ. ibid. accidentia. ibid.
Pleuritidis ſigna ſalubria. 29
Pleuritidis peſſimum ſignum. 20
Pleuritis quomodo ſolvitur. 21. quando plerunque ſanatur. 21. quando terminatur. 20. nonnullis erupit. 144 quam in purulentiam vertitur. 20. pulmoniæ ſuccedens minus mala. 145. quo anni tempore plus abundat. 21. cui ſit ætati infeſtior. 21. in pueros nec frequens nec periculoſa. ibid.
Pleuritidis mutatio. 20. in purulentiam vergentis ſigna. 21. 147.
Pleuritida cur ſenes evadant. 21
Pleutitidi protinus ſuccurrendum. 144
Pleuriticis quam, & quæ vena ſecanda. ibid. quantum ſanguinis mittendum. 145
Pleuritico ſanguis quando mittendus. ibid. ptiſana quomodo paranda. ibid. halica quomodo danda. 146. panis quomodo prębendus. ibid. ordei grana quando, & quomodo danda. ibid. ova proximę e gallina edita, & adhuc calentia utilia. ibi. cataplaſmata quomodo applicanda, & alia fomenta. 147. cucurbitula quando, & quomodo admovenda. ibid.
Pleuriticus quomodo perungendus, & irrigandus. 145
Pleuriticorum cibi quales. ibid
Pleuritidi oryza natura inimica. 146
Pleuriticis ova quando, & quomodo danda. ibid. piper, & ei ſimilia proſunt. ibid. quæ carnes apponendæ. ibid. piſces utiles. ibid. fructus quæ, & quando dandi. ibid.
Pleuritici lateri dolenti quæ, & quando imponenda. 147 in purulentiam vergentis notæ, & quæ tunc imponenda. ibid.
Pleuritici cucurbitula valde utilis. ib. quid poſt ſcarificationes adhibendum. ib. eclegma utile. 149. oxymel quando dandum. ibid.
Pleuriticorum clyſteres quales. 147.
Pleuritico quæ aſſidue devoranda, ibid. globuli ſub lingua tenendi. ibid. quo tempore danda medicamina. 149
Pleuritidi diuturnæ medicamen conveniens. ibid. non veræ aqua frigida ptodeſſe valet. 150. veræ etiam frigida ſpiratio nocet. ib.
Pleuritis non vera. ibid.
Pleuritidis reliquiæ cur mature tollendæ. ibid.
Podagra. 108
Podagræ mutatio. 109. permutatio. 110
Podagra ſæpe in chiragram mutatur. 109. raro continua. 110. quibus magis accidat. ibid. cui ætati magis infeſta. ibid.

Podagricus in olympicis victor. ibid.
Podagræ ſymptomata. ibid.
Podagricorum mores. ibid.
Podagricis veratrum quando utile. 201. marrubium utile. ibid.
Podagræ quinque folium bonum. ibid. conferunt mala citria ib.
Podagricos non idem ſemper juvat. ibid. capræ remedium. ibid.
Præcordiis utilia. 122
Principiorum vitiis omnia conſentiunt. 5
Proboſcis unde dicta. 113
Pruna damaſcena. 130. Pſoæ. 92
Ptiſana quomodo pleuriticis paranda. 145. quibus condienda. 188. cremor coctilis, & tenuis materiæ, 199
Ptiſanam licet in alicam permutare. ibid.
Puerorum natura. 18. corpora qualia. 21
Pueris ventris effluvium cur aſſiduum. 98. vomitus quomodo curandus. 135
Pulegii vires. 184
Pulmonis natura. 20. 67. 144
Pulmo dolore vacat. 145. cur dolore vacat 65. ſemper ad ſe humores allicit. 152
ex Pulmone quomodo humor pellitur. 67
Pulmonis affecti notæ. 23. morbi pleuritidi ſuccedentes inſalubres. 145. ſanguinem fundentis notæ. 28
Pulmoni madefactio inimica. 153. qualia medicamenta conveniant. 152
Pulmonia. Peripneumonia. 23. malum peracutum, lethale. 151. quotidie necat. 21. quando interficit. 67. juvenibus exitialis. 24. ſalubris. 67. quæ in purulentiam vertit. ibid
Pulmoniæ in melius vergentis criſis. 24. ſigna. ibid. ſputa qualia 68. mira proprietas. ibid. pleuritis ſuccedens minus mala. 145
Pulmonarium, 69. Pulmonarium quamdiu duret. ibid.
Pulmonario qui ſint obnoxii. 70
Pulmonarii ſigna ibid.
Pulmonarium quomodo finit. ibid.
Pulmonaria undique obſidenda impugnandaque. 112
Pulmonarios quam juvet venæ ſectio. 149
Pulmonariis quæ vena ſecanda, & quantum ſanguinis mittendum. ibid. ſedes quibus oblinenda. ibid. acres clyſteres quando, & qui conveniunt. ibid. ubi cucurbitulæ affigendæ, quæ ore ſumenda. ibid. quando ſomnifera danda. 150. membra laxanda, & ſputo evocando ſtudendum. ibid. pectori quæ imponenda. ibid. cibi quales dandi. ibid. potus qualis, & quantus. 125. flatus infeſti. 153
Pulmonario quibus extra ducendi humores, calor, & ſpiritus. ib.
Pupillæ amplificatio. 60. phthiſis. ibid.
Purgatio ſtomacho ac viribus laborioſa. 194
Pus bonum, 66. malum, ibid.
inte-

internum per quas vias ejicitur. 64. per inteſtina quomodo educatur. 200
Puris multiplices differentiæ. 66. exitus per veſicam ſecurior. 31
Pure unde libet erupente cibi quales dandi. 139
Purulenti. 64. 65. Purulentiæ cauſæ. 65. ſigna. ibid.
Purulentiæ ſalubris ſigna. 67
Purulentia in oſſe pectoris qualis. 67
Pye. 64

QUies exercitationibus ſuccedat. 188
Quinque ſolium podagræ bonum. 201

RAbioſi canis potentia. 9
Radices etiam elixæ pravæ ſunt. 187
Rarum cur bene ſentit. 108. 109
Rareſactioni, & diviſioni venarum adſtrictio medetur. 153
Rareſactionis venarum remedia. 156
Regula in morbis acutis. 120. in mittendo ſanguine. 133
Remedia morbis majora eſſe debent. 23
Res quando in contrarium mutantur. 31
Renum deſcriptio, 88. ventres quales. ibid. natura. 174. actio quæ. 40. actionem quæ impediant. ibid. qui morbi quo anni tempore. 91. longi morbi. 88. profluvium ſanguinis quando mortiferum. 41. ulcerum ſigna. 91. ulcera ægre ſanabilia. 88. ulcera vix ſanabilia quæ. 91. inflammatio, & jecur inflammat. 172. inflammationem quæ ſequuntur. ibid. calculi notæ. 89. calculo, & inflammationi venæ ſectio quam proſit. 172. calculoſis, & inflammatis quæ extra imponenda. ibid. calculo, & phlegmonæ quales clyſteres proſunt. 173. calculo, & phlegmonæ urinam citantia, & cibaria quæ proſunt. ibid. calculo, & phlegmonæ lavatio, & inſeſſiones utiles. ibid. calculo agitatio corporis prodeſt. ibid.
Renes non multum periculis expoſiti. 40. morti inferendæ habiles. ibid. calculoſos, & inflammatos cruditas lædit. 173
Renibus calculoſis, & inflammatis quæ extra imponenda. 172
lac utile. 173
Reſolutis quam ſit utile caſtoreum. 133
Reſolutorum omnium præcipuum remedium. 135
Rhei radix. 156. 157
Rheas. 123. 175
Rhyteon. 100
Rutaceum oleum inteſtinis propitium. 167. 168

SAcrum dicitur omne magnum. 51
Sacri ex aloe medicamenti vires. 194
Sal quomodo ſcarificato loco inſpergendus. 148
Sanguinis non jecur. 171. natura. 72. effuſionis tres modi. 26. aliquo loco prius collecti effuſio. 25. effuſio quo tempore an-

ni viget, & maxime lethalis eſt. 29. fluori terræ ſpecies medentes. 156. ſputum vel eruptio, Hæmorrhagia. 25. ab ore fluentis ſigna. ibid. e capite manantis notæ. ibid. e capite fluentis curatio. 26. e palato exeuntis notæ. ibid. ſputum ſiſtentia ore ſumenda triplicia. 155. rejectio. Anagoge. 25. rejectionem ſemper comitantia. 29. rejectio redire facile ſolet. 119. ab aſpera arteria exeuntis notæ. 29. quam effuſionem gula patiatur 24. a gula exeuntis ſigna. ibid. pulmone effuſi notæ. 28. ex pulmone rejectio omnium peſſima cur minime hominem terreat. 29. e pectore prodeuntis notæ, 28. a membrana coſtas ſuccingentis notæ. 29 a ventriculo exeuntis indicia. 26. profluvia maxima jecur patitur. 36. e jecore profuſio ſiſti non poteſt. 71. 72. ab inferioribus viſceribus rejectio mortifera. 25. rejectioni cito ſuccurrendum. 153

Sanguis calidus eſt. 169. naturæ prædium, & alimentum. 193. & bilis melancholiæ alimentum. ibid. nimius quas noxas affert. 177. indequaque fluat malum eſt. 153. in naribus fluens quomodo ſiſtendus. 182. ab ore duobus modis exit. 25. a vena quo differt a ſanguine ab arteria. 27. a jecore, & liene quo propellitur. 28. ſi a lione fertur, quæ vena ſecanda. 154

Sanguine largius effuſo natura cibi inopia debilitatur. 193

Sanguini ſiſtendo apti globuli ſub lingua tenendi. 157. ſiſtendo apti paſtilli. ibid. rejectioni cum febre quæ proſint. ibid.

Sanguinem calor elicit. 150. ſiſtentia. 169. mittenti loco quæ imponenda. 111. ſpuenti quomodo gratificandum. 150. ſpuentibus quæ medela præſtantior. ibid. expuenti deligaturæ quales conveniant. 155. ſpuentibus epithemata utilia. 156. ſpuenti alimenta varia cur danda, & qualia. 157. ſpuenti dura concoctu neganda. ibid. ſpuenti cur nimium ſiccantia, & craſſantia vitanda. 159. rejectanti ſilentium, & animi oblectatio prodeſt. 152. 157. rejectanti quando, & quæ vena ſecanda. 154. rejectanti qualis aer, locus, decubituſque conveniat. 153. rejicienti quantus, & quomodo ſanguis mittendus. 134. rejectanti emplaſtra quæ conveniant. 155. rejectanti potus parciſſimus. 158. & ſpiritum craſſantia. ibid.

Sanguinis rejectione ſuppreſſa quid agendum. ibid. erupturi ab inteſtinis notæ. 102. profluvium ab inteſtinis quando mortiferum. 102. ab inteſtinis profluvio cito occurrendum. 102. mictus, vide Mictus ſanguinis. ibid. de veſica profluvium. 92. 93 in veſica congelati ſignum 96. miſſio uſque ad defectum animæ dolorem ſedat. 167. miſſio, vide Sectio venæ, & Venæ ſectio. ibid.

Satiari quibuslibet vel utilibus malum. 184. 185

Satyri Dionyſio ſacri. 44. 113

Satyriaſis. 44. Satyriaſis unde oritur. 177. facile nervos convellit, 178. quomodo interdum ſolvitur 45. ſeptimo die hominem conſumit. ibid. quibus anni temporibus, ætatibus, naturis maxime accidat. ibid. curatio. ibid. quæ quibus locis exterius apponi requirat. 177. inveterata qua methodo curanda. 178

Satyriaſim quæ comitentur. 177. mulieres pati nequeant. 45.

ani.

animæ deliquium levat. 177. quales clyſteres levent. 178. cucurbitulæ ubi poſitæ juvent. ibid.
Satyriaſi quæ accidant. 44. qualis corporis purgatio competit. 177. utilia cataplaſmata, & alia exterius applicanda. ibid. hirudines quomodo proſunt. 178. quales cibi utiles. 179
Scarificato loco ſal quomodo inſpergendus. 147
Scarificatio minus vires lædit. 160
Scotoma. 49. Scirrhus. 71
Scirrhus jecoris hydropen creat. ibid. lienis, vide Lienis. ibid.
Scirrhi inflammationibus ſuccedunt. 200
Sectio venæ quibus vitiis competit. 120
in Sectione venæ regula. 132
Seminis ſeu genituræ facultates. 94. vitalis facultates. ibid. profluvii cauſæ. ibid. profluvium in mulieribus quale. ibid. profluvii ſymptomata. ibid. profluvium cur paralyſim affert. ibid. profluvium ſatyriaſi ſuccedit. 95
Senectus frigida. 86
Senecta frigida, & humida. 6
Senectæ delirium unde fit. 54
Senectæ vitium. 96. 97
Senſuum caligo eſt ſomni principium; 122
Senſuum nebula ocium eſt. 191. 192
Sepiæ atramentum. 32
Sicyonium oleum. 181
Simia homini mire prodeſt. 204
Sinapis vires. 129. 170
inter Siniſtram, & dextram corporis partem differentia. 58
Siſerum. 184. 185
Sordida cuta mordacia. 199
Somni principium ſenſuum caligo eſt. 124. mediocris utilitas. 187
Somnus multus refrigerat, reſolvit, ſtupefacitque nervos. 45 multus craſſum facit. 191. 192
Somnum invitantia. 122. invitant cuique uſitata. ibid.
Somniferum quomodo papaver. ibid.
Spirandi initium in pectore. 15. principium cor. 23. 68
Spirationis inſtrumenta. 23
Sputum ſanguinis vel eruptio, Hæmorrhagia. 25
Sputum citantia. 148
Sternutatoria. 131. Sternutatoria quæ. 181
Sternon, os pectoris. 64
Stomachi vires. 95. munera. 191. 192. delectationem quæ ſequantur. 95. læſi notæ. 31. ægri varia ſymptomata. 95. morborum cauſæ. 96. pure occupati notæ. 198
Stomachici nonnunquam melancholici fiunt. 96
Stomachus jejunus atra bile vexat. 95. cordi noxas impertit. 31. ſi male devoret, æger morbo fameque conſumitur. 199. ante violentia vomitoria exercendus eſt. 187. atra bile vexatus quomodo purgandus. 178
Stomacho laborant literarum ſtudioſi. 96. 97. cor contiguum quos mor-

morbos excitet. 96. ac viribus laborioſa eſt purgatio. 193. pus ſuſcipienti quomodo ſuccurrendum. 199. diligenter cavendum in omnibus puris effluviis. 200
Storyne. 202. Strangulatum auget deliquium animi. 134
Stratum durum nervis ingratum. 119
Strophus. 97. Sudorem ſiſtens epithema. ibib.
Succingens membrana cur tantum puris contineat, vide membrana. 65
Sudori ſiſtendo varia remedia. 123
Suppurationem quæ partes ægre admittunt. 67
Suppuratio in quibus membris mortiſera. ibid.
Suum pedes concoctu faciles. 192. 193. Synanche: Angina. 8
Syncopa. 30. quid eſt. 95. cordis, & vitæ ægritudo eſt. 30. quando advenit. 160. omnis præſens non facile tollitur, futura arcenda, aut incipiens repellenda. 159. vexatis pluſquam aliis, gratificandum. 162
in Syncopam verſi cauſi ſymptomata. 30
Syncopam futuram perſpicere bonum eſt. 159
Syncopæ cauſa, 31. cauſa cauſtus febris. ibid. initium febris ardens. 159. notæ. 31. potus, & cibus quales: 161. inedia, & fames inimica. ibid.
Synctetici, Colliquati. 73
Syriacœle quibus morbis ſubjecta. 19
Syriaca, & Ægyptia ulcera. ibid.

TAbidos facit ægritudo longa. 75
Temperantiæ utilitas. 70
Tergentia corpus. 203. 204
Terræ ſpecies fluori ſanguinis medentes. 92. 93
Tetanus. 5. nervorum labes. 30. ad ſyncopam vergit. 137. quas partes corporis maxime lædat. ibid. a vulnere lethalis. 138
Tetani ſigna 13. fomenta. 138. caput quomodo ſovendum. ibid.
Tetanum patientis cubiculum quale. 137. patientis lectus qualis. ib.
Tetano ſectio venæ quomodo adhibenda. ib. inedia non convenit. ibid. cibi convenientes. ibid. vexati corpus quibus inungendum, & oblinendum. 138
Tetanicorum capitis epiplaſmata qualia. ibid.
Tetanicis cucurbitula ubi, & quomodo affigenda. ibid. caſtoreum ſalutare. 139. laſerpitii lachryma quomodo danda. ibid.
in Tetano quando utendum caſtoreo. ibid.
Tetanici anus, & veſica quibus illinenda. ibid.
Tetanico per clyſterem quod purgatorium infundendum. ibid.
Tetani a vulnere curatio. 138. ulceri cataplaſmata qualia. ibid.
Theriaca elephanticis omnium remediorum utiliſſima. 200
Thymelea. 140
Thyneſmus. 34. Thymi coma atram bilem educit. 194
Tofi in articulis. 110
Tonus. 5. Tonſillas lædentia. 19

Tonſillarum ulcera benigna. 18. ulcera peſtifera. ibid. morbi cur pueros vexent. 19. vitia quam puellas tentant. ibid. vitia quibus regionibus abundent. ibid. morbos comitantia. ibid.

VAri a græcis Ionthi appellati. 110
Vaſculorum eroſionis rupturæ, & rarefactionis curatio quo differt. 27
Venenum in corporibus noſtris. 15
Venarum radicatio jecur. 52. cubiti quorundam declaratio. 154. rarefactioni, & diviſioni aſtrictio medetur. 156. rerefactionis remedia. 157. eroſioni congelatio ſanguinis, & caloris ſuccurrit. ib. eroſionibus quæ applicanda. ibid. vulneri remedia. ibid.
Venæ cavæ radicatio jecur. 171. cavæ ſitus, & partes. 37. cavæ inflammatio. 38. cavæ inflammatæ ſigna. ibid. cavæ, & arteriæ inanitio non facile defectum animi tollit. 171. cavæ, & arteriæ ardor, vide Ardor. ibid. cubiti cavæ utilitas. 154. ad lienem pertinens. ibid. ſomniferæ carotides. 43. ſectio quibus vitiis convenit. 120. vide Sectio, vide Sanguinis miſſio.
Venus capiti ac nervis inimica. 184. epilepſiæ ſimilitudinem adducit. 192
Veratri albi facultates. 202. exhibendi varii modi. 187
Veratrum album igni ſimile. 202. nigrum quomodo exhibendum. 193
Ventriculus concoctioni deſtinatus. 97
Ventriculi concoctionis imperfectæ ſigna. 98. ſanguinem effundentis ſigna. 28. inflammationi ſuccurrentia. 123
Ventriculum tumidum curantia. ibid.
oris Ventriculi remedia. 127
Vertigo. 49. 111
Vertiginoſis notæ. ibid. cauſæ. ibid. variæ cauſæ. 184. cauſæ alimentum eſt ſanguinis, & ventriculus. 183. a cephalæa qualis curatio. ibid. ab humorum retentio. 170
Vertigini quando ſectio venæ, quando cucurbitula ſubvenit. 185
Vertiginoſis quæ venæ, quæ arteriæ ſecandæ. 180
Vertiginoſo cucurbitula ubi ponenda. ibid. capiti omnia adhibenda quæ, & cephalææ. 185. quomodo caput, & manus exercendæ, & fricandæ. 187. prodeſt ſaltus, & curſus. ibid. qualis capitis lavatio prodeſt. 188
Vertigini prodeſt cyclamini ſuccus, & anagalidis in nares infuſus, 185. quam noceat ſomnus immodicus. ib. vigilia quæ noxia 176
Vertiginis acceſſionibus quomodo ſuccurrendum. 185. acceſſionem diſcutientes herbæ. ibid.
Vertiginoſi quando, & quibus vomitibus uti debent, ibid.
Vertiginem levat alvi lenitas. 187
Vertiginoſis frictiones, & ambulationes quales conveniant. ibid.
Vertiginoſos qualis geſtatio juvet, ibid.
Vertiginoſis pilæ ludus detrimento eſt. ibid.
Vertiginoſus quieſcat ab audiendo, & loquendo. 188
Vertiginoſi quibus locis ambulare debent. ibid.

Ver.

Vertiginoſus ante cœnam lavetur. ibid.
Vertiginoſis potus, & cibus qualis. ibid. ova qualia conveniunt. ibid. cœna qualis. ibid. quæ carnes ſumendæ. 185. ſecundæ menſæ quales. 188. a cœna quæ facienda. 185
Vertiginem affert inſpectus aquæ fluxus. 191. & epilepſiam circumvolutione accerſit. ibid.
Vertex capitis evacuationi commodum. 128
Veſica, & anus inter ſe cohærent mutuoque afficiuntur. 92
Veſicæ locus, 41. munus. 19. natura. 41. 93. vitiis pueri maxime vacant. 42 vitia quo tempore quave ætate vigent. ibid. acuti morbi qui accidant. 173. acutorum morborum notæ. 42. dolor acutior, & mors celerrima ſequitur. 175. occluſionis frequens cauſa. 41
Veſicam lædentes cauſæ venenoſæ. 42. morbi omnes difficiles. ibid.
Veſicæ morbis laborantium miſeria. 93. ſævos dolores patitur. 41. omni corpori dolorem impertit. ibid. occluſa quæ mala inferat. ibid. qualem ſanguinem effundit. 42.
de Veſica ſanguinis profluvium. 93
Veſica cur non valde refrigeranda. 174. laboranti quæ pars corporis ſecanda. ibid. laborans quibus irriganda. ibid.
Veſicæ ſanguinis profluvium raro mortiferum. 42. grummi, & phlegmonæ exitiales. ibid. grummum quæ ſequuntur. 92. urinariæ pateſis. 93. reſolutio. 135. ulcerum ſigna. 93. vulnus lætale, ibid. calculi, vide Calculi. ibid. pus ſuſcipientis notæ. 199. ægræ quam medicamina potanda. 174. laboranti cicadæ utiles ibid. laboranti inſeſſiones quam utiles 175. laboranti quales cibi conveniant. 174. grummi quibus diſſolvendi. ibid. inflammationi ſpecillo uti non prodeſt. 175. reſolutæ curatio. 134. pus ſuſcipienti quomodo ſuccurrendum. 199
Veterno ſimile eſt catochus. 131
Veternus flatibus abundat. 128
Veternoſorum excitantia. 127. cibi. ibid. capitis irrigationes. 168 inunctiones. ibid. apophlegmatiſmi. 130
Veternus phrenitidi ſuccedens quomodo curandus. 127. per ſe incipiens quomodo tollendus. ibid. quomodo habendus. ibid.
Veterno quando, & qualis ſectio venæ, quando, & qualis purgatio conveniat. ibid.
Veternoſo inedia, & cibi multitudo nocet. ibid.
Veterni illitiones. ibid.
Veterni fomenta. ibid.
Veternoſis quale ſit imum inteſtinum. ibid.
Veternoſis quando cucurbitula applicanda, & ubi. 128. convenientes potiones. ibid. utilia odoramenta. 129. pedes, & genua quibus illinenda. ibid. conveniens cataplaſma. 130. caput cur radendum. ibid. quando lavatio proderit. ibid. quando prodeſt lenis corporis agitatio. ibid. urtica utilis. 129
Victimæ cacochymæ carnes habent grandinoſas. 115
Vigilia ad exterius movet ac diſſipat. 50. & motus diſcutiunt 120 famem ciet. 57

Vini epoti facultates 126. potus quorum auctor. 178. potio cauſo vexatis quando obeſt, quando prodeſt. 160
Vinum ſolum refrigeratos reſtituit. 163. ſine cibo ſumptum lædit mentem. ibid. abſinthite elephanticis bonum. 117
Viperæ remedium quomodo inventum. 204
Viperarum carnes quomodo elephanticis parandæ. 203
Viſio aliis ſenſibus certior eſt. 62
Vitæ principium cor. 23. 96
Vita quorum non poſſit eſſe longior. 32
Vivunt ob quæ præcipue animalia. 23
Vinera. 60
Ulcus Ægyptia, & Syriaca. 19. inteſtinorum, vide inteſtinorum. renum, vide Renes. veſicæ, vide Veſica.
Volatilium carnes natura leves. 192
Volvulus, Ileus. 34. quas ætates plus minuſve lædit. ibid. quo tempore anni plus minuſve infeſtat. ibid. in colo cur minus periculoſus. 35. celerrime ac fœdiſſime necat. 167
Volvuli cauſæ. 34. mediocris ſigna. 35. maximi ſigna. ib. in colo inteſtino ſigna. ibid.
Volvulo præſentiſſima remedia adhibenda 166. quando miſſio ſanguinis larga conveniat. ibid. quando vomitus convenit. 167. convenientes clyſteres. ibid.
Volvuloſis quæ adhibenda. ib.
Volvuloſo quando non ſecanda vena. ib. quæ exterius ventri adhibenda. ibid. cucurbitulæ ubi apponendæ. ibid. quæ bibenda medicamenta. 1. cibi alvum lenientes dandi. ibid. jura ſubducentia conveniunt. ibid. vinum quando prodeſt. ib.
Vox mediocriter acuta capiti prodeſt. 108
Vocem acutam edere quam noceat capiti. ibid.
Urina intercluſa quæ mala inferat. 41. intercluſa qui pereant, qui liberentur. ibid. Urinæ canales. 89. 170
Ureteres, Urinæ ductus. 41. 42
Urethra. 90
Urſi adeps. 204
Urtica eſculenta eſt. 192. veternoſis utilis. 139
Uteri functiones. 105. tunica. 107. membranæ. ibid. tunica cur exit. ibid. oſculum quomodo procidit, & reddit. 108. morbi longi. 105. fluoris differentiæ ſecundum materias. ibid. furoris differentiæ ſecundum circuitus. ibid. profluvii ſigna. ibid. profluvium quod peſſimum. ib. profluvium quod minime malum 106. ulcera. ibid. cancer. 107
Uva. 17. 142
Uvæ, & columnæ celerrime ſuccurrendum. 142. & columnæ venæ ſectio qualis convenit. ibid. & columnæ convenientes clyſteres. ibid. & columnæ convenientes ligatura. ibid. & columnæ quando, & ubi cucurbitula conveniat. 143. & columnæ adſtringentia quæ conveniant. ibid. ulceratæ quæ adhibenda. ibid.
Vulpanſer avis ſpecies. 204
Vulturis cerebrum. 188

Vul-

Vulva veluti in animali quoddam animal. 42. quibus delectetur, & contriſtetur. ibid. ſuapte natura ſuperfluitat. 42. ſuperiora petens quantum lædat. 42. ſurſum petens celerrime ſtrangulat. 175. quomodo violentius depellenda. 176. infeſtante quibus ad ſe redibit mulier. ibid. inflammata quæ vena ſecanda. ibid. inflammata quibus anus inungendus, & quibus clyſteribus utendum. ibid.

Vulvæ ſitus. 44. 176. natura. 176. mobilitas. 42. aſcendentis cauſæ. 43. ſtrangulatui morbus ſimilis. 42. ſtrangulatus cauſæ. 43. ſtrangulatus quas ætates vexet. ibid. ſtrangulatu affectæ poſt mortem magis rubent. 44. exitus. 106. exitus cauſæ. ibid. exitus plerunque mortiferus unde. 107. morbi communes viris. 44. ſanguinis profuſio celeriter necat. ibid. inflammatæ quæ accidant. 176. prodeſt ut menſes ferantur. ibid. prodeſt hiera cum caſtoreo. ibid. ſurſum lapia inferius quæ apponenda. ibid. detrahendæ ubi cucurbitula defigantur, ubi ſtrangulatur levando. ibid. ſtrangulatum ſedantia. 175. inflammatæ ſtrangulatui quæ vena ſecta opituletur. 176

FINIS.

INV 2173